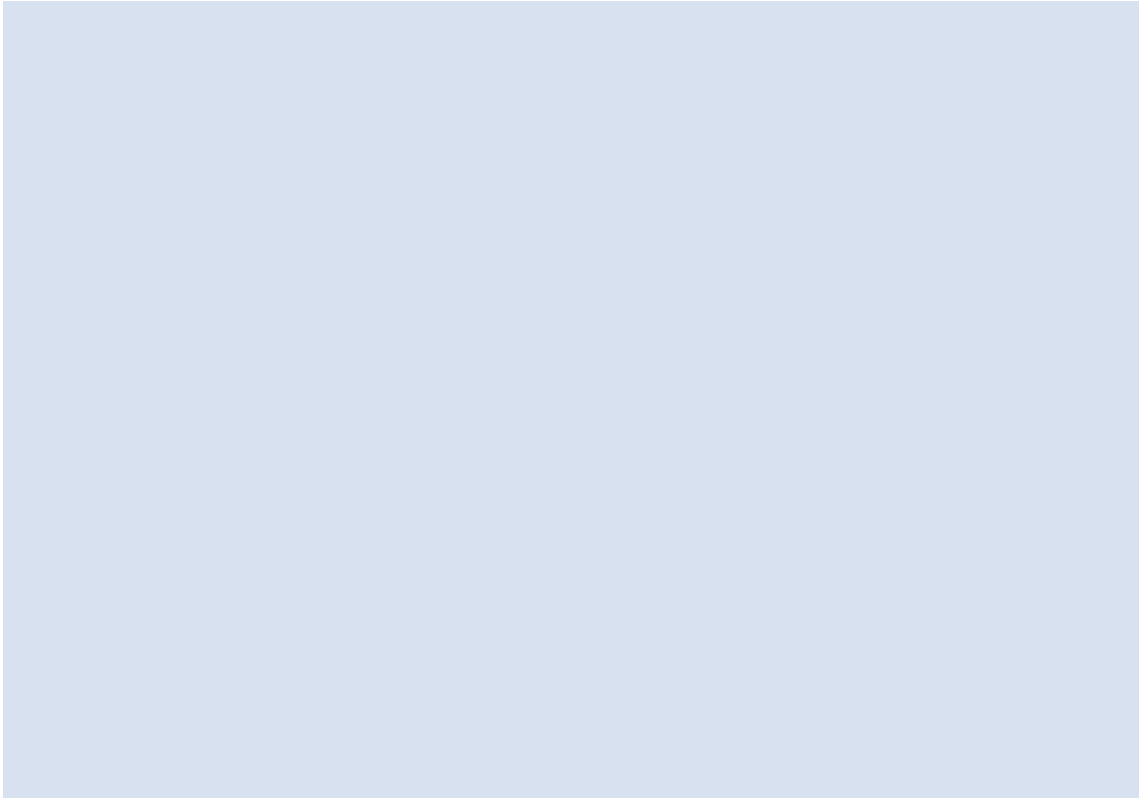

Lojo stads läroplan för den grundläggande utbildningen 2014

Namn	Lojo stads läroplan för den grundläggande utbildningen 2014
Kommun	Lojo
Skola	Virkby skola Solbrinkens skola Källhagens skola
Träder i kraft	8.8.2023
Pdf skapad	11.3.2024

Innehållsförteckning

1. Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den.	1
1.1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen.	1
1.2. Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen.	1
1.3. Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen.	3
1.4. Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen.	4
2. Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning.	6
2.1. Förpliktelser som styr undervisningen.	6
2.2. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen.	7
2.3. Synen på lärande.	9
2.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	9
3. Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål.	10
3.1. Den grundläggande utbildningens uppdrag.	10
3.2. Nationella mål för undervisning och fostran.	10
3.3. Mångsidig kompetens som mål.	11
3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	16
4. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning.	17
4.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den.	17
4.2. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	18
4.2.1. En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen.	18
4.2.2. Välbefinnande och en trygg vardag.	19
4.2.3. Kommunikation och mångsidiga arbetssätt.	19
4.2.4. Kulturell mångfald och språkmedvetenhet.	20
4.2.5. Delaktighet och demokrati.	20
4.2.6. Likabehandling och jämlikhet.	20
4.2.7. Ansvar för miljön och en hållbar framtid.	21
4.3. Lär miljöer och arbetssätt.	21
4.3.1. Lär miljöer.	21
4.3.2. Arbetssätt.	23
4.4. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden.	24
4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå.	26
5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.	27
5.1. Gemensamt ansvar för skoldagen.	27
5.2. Samarbete.	30
5.2.1. Elevernas delaktighet.	30

5.2.2. Samarbete mellan hem och skola.	31
5.2.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter. . .	33
5.3. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder.	33
5.4. Olika sätt att anordna undervisningen.	35
5.4.1. Årskursintegrerade studier.	35
5.4.2. Undervisning i sammansatt klass.	36
5.4.3. Fjärruppkoppling i undervisningen.	37
5.4.4. Flexibel grundläggande utbildning.	38
5.4.5. Undervisning i särskilda situationer.	39
5.5. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran. .	40
5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå.	42
6. Bedömning av elevens lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen.	46
6.1. Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen.	46
6.1.1. Formativ bedömning.	46
6.1.2. Summativ bedömning.	47
6.2. Allmänna principer för bedömningen.	47
6.3. Bedömning av lärande och kunnande.	49
6.4. Arbetet som föremål för bedömning.	49
6.5. Bedömning av uppförande.	50
6.6. Studiegången i den grundläggande utbildningen.	51
6.6.1. Studiegången enligt årskurs.	51
6.6.2. Studier enligt ett eget studieprogram.	52
6.7. Gemensamma läroämnena och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret.	53
6.8. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen.	53
6.8.1. Bildandet av slutvitsord.	54
6.8.2. Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd. . . .	54
6.8.3. Gemensamma läroämnena som ska bedömas i slutbedömningen.	54
6.8.4. Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnena i slutbedömningen.	55
6.8.5. Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen.	55
6.8.6. Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning.	56
6.9. Frånvaro och dess inverkan på bedömning.	56
6.10. Ny bedömning och rättelse av bedömning.	56
6.11. Betyg.	56
6.11.1. Verbala omdömen och siffervitsord i betygen.	57

6.11.2. Läsårsbetyg.	57
6.11.3. Mellanbetyg.	58
6.11.4. Skiljebetyg.	59
6.11.5. Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen.	60
6.12. Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen.	61
6.13. Frågor som avgörs på lokal nivå.	62
7. Stöd för lärande och skolgång.	63
7.1. Principerna för stöd.	63
7.1.1.Handledning i samband med stöd.	63
7.1.2. Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd.	64
7.2. Allmänt stöd.	64
7.3. Intensifierat stöd.	65
7.3.1. Pedagogisk bedömning.	66
7.3.2. Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd.	67
7.4. Särskilt stöd.	69
7.4.1. Pedagogisk utredning.	69
7.4.2. Beslut om särskilt stöd.	70
7.4.3. Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas.	72
7.4.4. Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier.	74
7.4.5. Förlängd läroplikt.	75
7.4.6. Undervisning enligt verksamhetsområde.	77
7.5. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.	80
7.5.1. Stödundervisning.	80
7.5.2. Specialundervisning på deltid.	80
7.5.3. Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen.	81
7.6. Frågor som avgörs på lokal nivå.	82
8. Elevvård.	85
8.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och uppgörandet av utbildningsanordnarens elevvårdsplan.	85
9. Möjligheter att studera modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk.	90
9.1. Studier i lärokurserna i modersmål och litteratur.	90
9.2. Lärokurser i det andra inhemska språket och främmande språk.	91
10. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur.	93
10.1. Samer och samisktalande.	93

10.2. Romer.	94
10.3. Teckenspråkiga.	94
10.4. Andra flerspråkiga elever.	94
10.5. Frågor som avgörs på lokal nivå.	96
11. Undervisning på två språk.	97
11.1. Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk.	97
11.1.1. Omfattande undervisning på två språk.	99
11.1.2. Mindre omfattande undervisning på två språk.	100
11.2. Frågor som avgörs på lokal nivå.	100
12. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	102
12.1. Principer för undervisningen.	102
12.2. Frågor som avgörs på lokal nivå.	102
13. Valfrihet i den grundläggande utbildningen.	103
13.1. Valfria timmar i konst- och färdighetsämnena.	103
13.2. Valfria ämnen.	103
13.3. Frivilliga och valfria lärokursen i främmande språk.	104
13.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	105
14. Bilagor.	106
15. Årskurs 1-2.	107
15.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.	107
15.2. Att utvecklas till skolelev.	108
15.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	108
15.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2.	108
15.5. Läroämnen.	109
Bildkonst.	109
Det andra inhemska språket.	113
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	115
Finska, A-lärokurs.	115
Elevhandledning.	116
Främmande språk.	117
Engelska, A-lärokurs.	117
Gymnastik.	119
Livsåskådningskunskap.	123
Matematik.	127
Modersmål och litteratur.	133
Svenska som andraspråk och litteratur.	141

Musik.	152
Omgivningslära.	155
Religion.	161
Slöjd.	171
16. Årskurs 3-6.	176
16.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	176
16.2. Att utvecklas som elev.	176
16.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	177
16.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6.	178
16.5. Läroämnen.	178
Bildkonst.	178
Det andra inhemska språket.	186
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	188
Finska, A-lärokurs.	191
Elevhandledning.	194
Främmande språk.	195
Främmande språk, B1-lärokurs.	195
Engelska, A-lärokurs.	199
Gymnastik.	205
Historia.	213
Livsåskådningskunskap.	219
Matematik.	224
Modersmål och litteratur.	235
Svenska som andraspråk och litteratur.	245
Musik.	256
Omgivningslära.	264
Religion.	276
Samhällslära.	282
Slöjd.	287
17. Årskurs 7-9.	293
17.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	293
17.2. Att växa som medlem i gemenskapen.	293
17.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium.	294
17.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9.	295
17.5. Läroämnen.	295
Bildkonst.	295
Biologi.	297

Det andra inhemska språket.	299
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	300
Finska, A-lärokurs.	303
Elevhandledning.	306
Främmande språk.	309
Främmande språk, B1-lärokurs.	309
Engelska, A-lärokurs.	312
Fysik.	314
Geografi.	316
Gymnastik.	317
Historia.	319
Huslig ekonomi.	321
Hälsokunskap.	323
Kemi.	324
Livsåskådningskunskap.	326
Matematik.	328
Modersmål och litteratur.	330
Svenska som andraspråk och litteratur.	339
Musik.	350
Religion.	351
Samhällslära.	353
Slöjd.	354

1. Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den

1.1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

Styrsystemet för den grundläggande utbildningen ska garantera jämlikhet och kvalitet i utbildningen samt skapa goda förutsättningar för elevernas växande, utveckling och lärande. Styrsystemets normdel består av lagen och förordningen om grundläggande utbildning, statsrådets förordningar, grunderna för läroplanen samt den lokala läroplanen och läsårsplanerna som baserar sig på den. Syftet med revideringen av styrsystemet är att undervisningen bättre ska kunna ta hänsyn till förändringarna i omvärlden och att stärka skolans uppdrag att bygga en hållbar framtid.

Grunderna för läroplanen¹ bygger på lagen och förordningen om grundläggande utbildning och på statsrådets förordning som fastställer målen och timfördelningen. Grunderna för läroplanen är en nationell föreskrift² utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt vilken den lokala läroplanen görs upp. Syftet med grunderna för läroplanen är att stödja och styra undervisningen och skolarbetet samt främja en enhetlig grundläggande utbildning på lika villkor.

Den grundläggande utbildningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran där målen och innehållet för olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Därför innehåller grunderna för läroplanen utöver föreskrifter om mål och innehåll även text som belyser dessa. Grunderna för läroplanen innehåller också, till de delar det behövs, hänvisningar till den lagstiftning som grunderna baserar sig på.

Den lokala läroplanen är en viktig del av styrsystemet. Den beskriver och styr genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Den lokala läroplanen ger en gemensam grund och riktlinje för det dagliga skolarbetet. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och skolornas arbete. Läroplanen förenar skolornas verksamhet med övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens och de ungas välbefinnande och lärande.

1.2. Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att göra upp en lokal läroplan³ och utveckla den. I läroplanen bestäms om det fostrande arbetet, undervisningen, bedömningen av lärande och om hur stöd, handledning och elevvård, samarbete mellan hem och skola samt övrig verksamhet ska ordnas och förverkligas. Där kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv de mål, riktlinjer och centrala innehåll samt övriga frågor som gäller undervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen. Utbildningsanordnaren ska utarbeta läroplanen med beaktande av elevernas behov, lokala särdrag samt resultat från utvecklingsarbete och intern utvärdering.

Läroplanen ska främja en fortlöpande utveckling av undervisningens kvalitet och stärka utbildningens kontinuitet. Den ska skapa en god grund för övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och från den grundläggande

1 Lag om grundläggande utbildning (628/1998), Förordning om grundläggande utbildning (852/1998), Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012 och 378/2014) och Statsrådets förordning om ändring av förordningen om grundläggande utbildning (423/2012)
2 Lag om grundläggande utbildning 14 § 2 mom. och Statsrådets förordning (422/2012) 13 §
3 Lag om grundläggande utbildning 15 § 1 mom.

utbildningen till följande utbildningsstadium. Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- förskoleundervisningens läroplan
- eventuell plan för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten
- välfärdsplan⁴ för barn och unga enligt barnskyddslagen
- likabehandlingsplan⁵ enligt lagen om likabehandling
- eventuell plan för hållbar utveckling, kulturell fostran och övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat i synnerhet angående utbildning, barn, ungdomar och familjer.

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen separat för undervisning på svenska, finska eller samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk⁶. Utbildningsanordnaren kan utarbeta en gemensam lokal läroplan för alla sina skolor eller en plan som innehåller både utbildningsanordnarens gemensamma delar och delar som är gemensamma för flera skolor och/eller skolspecifika delar. Utbildningsanordnaren fattar själv beslut om hur läroplanen utarbetas. Utbildningsanordnaren kan också komma överens om gränsöverskridande samarbete och gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna.

När läroplanen uppgörs beaktas att undervisningen kan vara huvudsakligen indelad i läroämnen eller förverkligas genom helhetsskapande undervisning. Om undervisningen är helhetsskapande kan också årskurshelheterna i läroplanen vara helhetsskapande.

Elevernas alla individuella planer⁷ ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen. I läsårsplanen ska preciseras hur läroplanen kommer att genomföras i den enskilda skolan under läsåret. Förordningen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att informera eleverna och deras vårdnadshavare om centrala frågor som fastställs i läsårsplanen⁸.

Samarbete kring läroplanen och läsårsplanen bidrar till att alla parter förbinder sig till de gemensamma målen och ökar enhetligheten i undervisningen och det fostrande arbetet. Utbildningsanordnaren ska se till att personalen inom undervisningsväsendet har möjlighet att delta i samarbetet samt främja samarbetet både mellan läroämnena och mellan aktörer inom olika sektorer. Det ska finnas möjlighet att delta oberoende av hur planerna utarbetas. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta⁹ i beredandet av läroplanen och de planer som anknyter till den. Det är viktigt att också vårdnadshavarna har möjlighet att delta i läroplansarbetet, utarbetandet av läsårsplan och i planeringen av skolans verksamhet, i synnerhet gällande målen för fostran, verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola. Det är särskilt viktigt att eleverna och vårdnadshavarna kan delta i arbetet på ett meningsfullt och mångsidigt sätt. Elevernas utvecklingsstadium ska beaktas då man planerar deras delaktighet.

Samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör elevvård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som ansvarar för social- och hälsovårdstjänsterna¹⁰ inom välfärdsområdet. Det behövs även samarbete med övriga förvaltningar för att kunna garantera alla elevers skolgång, trygghet, säkerhet och välbefinnande. Samarbete med andra organisationer och olika experter förbättrar ytterligare kvaliteten på planerna och skolarbetet.

En elev har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att varje skoldag få undervisning enligt läroplanen¹¹. Utbildningsanordnaren ska se till att denna rättighet uppfylls och alla som arbetar

4 Barnskyddslagen (417/2007) 12 § och Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 12 §

5 Lagen om likabehandling (21/2004) 4 §

6 Lag om grundläggande utbildning 15 § 1 mom.

7 Lag om grundläggande utbildning 16 a §, 17 § och 17 a § (642/2010)

8 Förordning om grundläggande utbildning 9 §

9 Lag om grundläggande utbildning 47 a § 1 mom. (1267/2013)

10 Lag om grundläggande utbildning 15 § 2 mom. (477/2003)

11 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

med eleverna ska verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet.

I Lojo

Läroplanen upprättas så att den är bindande för alla skolor inom den grundläggande utbildningen. Läroplanen upprättas både på finska och svenska och publiceras i tjänsten eGrunder och på stadens webbplats. Läroplanen upprättas så att den även kan genomföras i sammansatta klasser. Läroplanerna upprättas så att de fortsätter från förskoleundervisning till andra stadiet. Övergångsbeskrivningarna fogas till den kommunala läroplanen. I läsårsplanen ska preciseras hur läroplanen kommer att genomföras i den enskilda skolan under läsåret. Eventuella prioriteringar inom undervisningen beskrivs i skolornas läsårsplan.

Vårdnadshavare och elever ges möjlighet att delta i uppdateringen av läroplanen. Vårdnadshavare och elever inkluderas i planeringen och utvecklandet av skolans verksamhet på det sätt som anges i läsårsplanen.

Läroplanen och därtill anslutna processer planeras tillsammans med småbarnspedagogik, förskoleundervisning och gymnasieutbildning.

En elevvårdplan har utarbetats i samarbete med Västra Nylands välfärdsområde. Jämställdhets- och likabehandlingsplanen har utarbetats som en separat plan. Lokala planer som beaktats vid utarbetandet av läroplanen:

- Plan för barns och ungas välbefinnande
- Kommunala elevvårdsplanen för förskoleundervisning och grundläggande utbildning i Lojo
- Jämställdhetsarbete och främjande av likabehandling i den grundläggande utbildningen i Lojo
- Plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringsätt samt förfaranden i anslutning till dessa i Lojo stads grundläggande utbildning
- Kulturstigen
- Längs biblioteksstigen - Samarbetsplanen för bibliotek, skolor och småbarnspedagogik
- Digiagenda
- Mål för IKT-färdighetsnivån
- Plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten
- Timfördelning
- Handledningsplan för den grundläggande utbildningen i Lojo

1.3. Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen¹² är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna¹³ för den grundläggande utbildningen användas. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

¹² Lag om grundläggande utbildning 21 § 1 och 2 mom. (1296/2013)

¹³ Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen, undervisnings- och kulturministeriet 2012:29

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

I Lojo

Vid läsårets slut beskriver skolorna i samband med utvärderingen av läsårsplanen hur läroplanen genomfördes under läsåret.

Vårdnadshavare och elever kan ge feedback om läroplanen med hjälp av en responskanal på Lojo stads webbplats.

Under vårterminen går ledningsgruppen för grundläggande utbildning igenom respons som kommit fram och kartlägger om det finns behov för att uppdatera den lokala läroplanen.

1.4. Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen

Den lokala läroplanen, de läsårsplaner som förtydligar denna och övriga planer ska uppgöras med beaktande av ovan beskrivna mål och principer på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Utbildningsanordnaren kan besluta om att till skolorna delegera beslut som ingår i läroplanen och om uppgörandet av en skolspecifik läroplan.

I detta underkapitel anges de frågor som ska avgöras lokalt och beskrivas i läroplanen, som inte tas upp i andra kapitel. I varje huvudkapitel i grunderna för läroplanen anges närmare vilka frågor som ska avgöras och beskrivas i ifrågavarande kapitel i den lokala läroplanen.

Utbildningsanordnaren ska besluta om lösningar och förfaringsätt i anslutning till uppgörandet av den lokala läroplanen:

- om den läroplan som utarbetas ska vara gemensam för skolorna, helt eller delvis skolspecifik, regional eller om man löser det på annat sätt
- för vilka undervisningsspråk läroplanen utarbetas och godkänns (svenska, finska, samiska och vid behov för något annat undervisningsspråk)
- läroplanens struktur, i vilken ordning behandlas frågorna och i vilken form publiceras läroplanen
- hur personalen och eleverna och deras vårdnadshavare är delaktiga när läroplanen utarbetas, utvärderas och utvecklas och hur vårdnadshavarnas olika möjligheter att delta beaktas
- hur samarbetet med förskoleundervisningen och övrig småbarnspedagogik samt med läroanstalter som representerar utbildning som följer efter den grundläggande utbildningen ordnas då läroplanen utarbetas
- vilka andra aktörer som deltar då läroplanen utarbetas och förverkligas och hur samarbetet ordnas
- hur lokala särdrag och behov, information från utvärderingar och utvecklingsarbete samt mål för utveckling och övriga lokala planer beaktas då läroplanen utarbetas
- om den skolspecifika jämställdhetsplanen i enlighet med lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män¹⁴ ska ingå i läroplanen eller om den ska utarbetas som en fristående plan
 - Enligt lagen ska en jämställdhetsplan utarbetas årligen i samarbete med personalen och eleverna; i stället för en årlig genomgång kan planen utarbetas för högst tre år i sänder.
- om den skolspecifika planen för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling enligt diskrimineringslagen¹⁵ ingår i läroplanen eller om den utarbetas i form av en separat plan.

¹⁴ Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) ändrad genom lag (1329/2014) 5 a §

¹⁵ Lag om likabehandling (1325/2014) 6 §

- Enligt lagen ska läroanstalterna bedöma hur likabehandling uppnås i deras verksamhet och vidta de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Läroanstalterna ska ha en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling och de ska ge eleverna och deras vårdnadshavare möjlighet att bli hörda om de främjande åtgärderna.

Utbildningsanordnaren ska i läroplanen besluta och beskriva följande om uppgörandet och utvecklingen av läroplanen:

- hur samarbetet med de myndigheter som ordnar social- och hälsovårdstjänster inom välfärdsområdet ordnas när man gör upp de avsnitt som behandlar elevvård och samarbete mellan hem och skola
- hur man följer upp att läroplanen genomförs och hur läroplanen utvärderas och utvecklas
- vilka är de lokala planer och program som kompletterar och förverkligar läroplanen (till exempel plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet, program för hållbar utveckling, jämställdhetsplan, plan för kulturell fostran, informationsstrategi).

Utbildningsanordnaren ska i läroplanen besluta och beskriva följande om hur undervisningen ska ordnas:

- hur man främjar enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena (inom den grundläggande utbildningen, med förskoleundervisningen och övrig småbarnspedagogik och med läroanstalter som representerar utbildning som följer efter den grundläggande utbildningen)
- om undervisningen eller en del av den ordnas i sammansatt klass (se även avsnittet Olika sätt att anordna undervisningen och Frågor som avgörs på lokal nivå som hör ihop med avsnittet Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande)
- om undervisningen eller en del av den ordnas som undervisning enligt årskurs eller som årskursintegrerade studier (se även avsnittet Olika sätt att anordna undervisningen och Frågor som avgörs på lokal nivå som hör ihop med avsnittet Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande)
- om undervisningen ordnas huvudsakligen indelad i läroämnen eller helt eller delvis som helhetsskapande undervisning; vilka är huvuddragen för hur eventuell helhetsskapande undervisning ordnas
- hur undervisningstimmarna fördelas per årskurs mellan gemensamma läroämnen, de valfria timmarna i konst- och färdighetsämnena och valfria ämnena i enlighet med statsrådets förordning (lokal timfördelning¹⁶)
- utbildningsanordnarens språkprogram, på vilken årskurs undervisningen i de olika språken inleds (se även avsnitten om det andra inhemska språket och främmande språk samt avsnittet om Valfrihet i den grundläggande utbildningen)
- vilka valfria ämnen som erbjuds eleverna och på vilka årskurser de undervisas (se även avsnittet om Valfrihet i den grundläggande utbildningen)
- eventuell intensifierad undervisning och hur den genomförs; hur intensifieringen syns i timfördelningen och i undervisningens mål och innehåll (se även avsnittet om Valfrihet i den grundläggande utbildningen)
- hur elevhandledningen ordnas
 - i handledningsplanen ska beskrivas elevhandledningens struktur, förfaringssätt, arbets- och ansvarsfördelning, arbete i sektorsövergripande nätverk, samarbete mellan hemmet och skolan i frågor som gäller handledning, intensifierad personlig elevhandledning, fortsatt handledning i studier efter den grundläggande utbildningen, samarbete med arbetslivet samt arrangemang för arbetsorientering (se även den uppgiftsbeskrivning för elevhandledningen som ingår i årskurshelheterna).

16 Statsrådets förordning (422/2012)

2. Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning

Den grundläggande utbildningen ska lägga grunden för elevernas allmänbildning. Kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning¹⁷ för de barn i läropliktsåldern som bor inom kommunens område. Förpliktelseerna som styr den grundläggande utbildningen grundar sig på grundlagen, lagen och förordningarna om grundläggande utbildning, statsrådets förordning och grunderna för läroplanen. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning och internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då undervisningen ordnas. Den grundläggande utbildningen bygger på en gemensam värdegrund och syn på lärande.

2.1. Förpliktelser som styr undervisningen

Den grundläggande utbildningen ska följa de enhetliga nationella grunderna för läroplanen enligt lagen om grundläggande utbildning¹⁸. Utbildningen ska ordnas utgående från elevernas ålder och förutsättningar och främja en sund uppväxt och utveckling. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas¹⁹. Utbildningen ska genomföras i samarbete med hemmen.

Eleverna har rätt att få undervisning²⁰ enligt läroplanen samt elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår. Undervisningsgrupperna²¹ ska sammansättas så att målen i läroplanen kan nås i undervisningen. Eleverna har rätt till avgiftsfri²² undervisning, avgiftsfria läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial. Eleverna har dessutom rätt att avgiftsfritt få den elevvård som förutsätts för att de ska kunna delta i undervisningen samt studiesociala förmåner och tjänster enligt lagen. Elevvården regleras av lagen om elev- och studerandevård²³. Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö²⁴. Eleven ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid²⁵ som är ändamålsenligt ordnad. Måltidssituationen ska vara övervakad.

Enligt Finlands grundlag och lagen om likabehandling²⁶ får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, sexuell läggning, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hens person. Jämställdhetslagen förpliktar alla läroanstalter att se till att alla har lika möjligheter till utbildning, oberoende av kön. Undervisningen och lärostoffet ska stödja syftet med jämställdhetslagen²⁷.

Undervisningen ska dessutom ordnas med beaktande av bestämmelser om undervisningspersonalens antal och behörighet och föreskrifter om bl.a. säkerhet och arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd, upphovsrätt samt bestämmelser om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna²⁸ är en grundläggande historisk och etisk tolkning av betydelsen av mänskliga rättigheter. Finland har förbundit sig att följa de flesta internationella

17 Lag om grundläggande utbildning 4 § 1 mom.

18 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 och 3 mom.

19 Lag om grundläggande utbildning 3a § (163/2022)

20 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

21 Lag om grundläggande utbildning 30 § 2 mom.

22 Lag om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003)

23 Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)

24 Lag om grundläggande utbildning 29 § 1 mom.

25 Lag om grundläggande utbildning 31 § 2 mom.

26 Finlands grundlag (731/1999) 6 § 2 mom. och Lag om likabehandling 6 § 1 mom.

27 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 5 §

28 FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna 1948

avtal om mänskliga rättigheter som förutsätter att varje barns lärande och välbefinnande ska tryggas. De mest centrala²⁹ är FN:s konvention om barnets rättigheter, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter det vill säga den s.k. ESK-konventionen, Europakonventionen samt FN:s konvention om handikappades rättigheter. För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter³⁰ beaktas.

FN:s konvention om barnets rättigheter ger juridisk grund för den grundläggande utbildningen. Enligt konventionen är alla som arbetar med eller för barn skyldiga att följa avtalets grundläggande principer, som är att alla barn har samma rättigheter och lika värde, att barnet ska skyddas mot diskriminering, att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn, att alla barn har rätt till skydd, omvårdnad och utveckling och att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. Enligt konventionen har varje barn rätt till ett gott liv och till individuell, fysisk, psykisk, andlig, moralisk och social utveckling.

I Lojo

Lojo fick erkännandet Barnvänlig kommun i september 2021 för andra gången och började kartlägga barnvänlighetens nuvarande tillstånd med hjälp av mätare enligt modellen av Unicef Finland. Vid kartläggningen av nuläget hördes barnens åsikter. Målen för handlingsplanen Barnvänlig kommun har fastställts utifrån kartläggningen. Stadens ledningsgrupp och Barn-, ungdoms- och familjenämnden har godkänt målen för åren 2023–2025.

Skolorna antecknar eventuella skolspecifika kompletteringar av värderingarna i sin läsårsplan.

2.2. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats i enlighet med den värdegrund som beskrivs här.

Alla elever är unika och har rätt till god undervisning

Den grundläggande utbildningen bygger på övertygelsen om att barndomen har ett egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd. Eleven behöver känna sig hörd och uppskattad i skolgemenskapen samt känna att hen får stöd för sitt lärande och välbefinnande. Lika viktigt är också erfarenheten av delaktighet och av att tillsammans bidra till det gemensamma arbetet och välbefinnandet.

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen. Samtidigt skapar eleverna en relation till sig själva, andra människor, samhället, naturen och olika kulturer. Att marginaliseras från lärande innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling. Den grundläggande utbildningen ska skapa möjligheter för livslångt lärande, som är en förutsättning för ett gott liv.

Betydelsen av värdegrundsarbetet i skolan ökar i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar barnens och de ungas värderingar. Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund. Gemensam reflektion kring värderingar i skolan och hemmen och det samarbete som bygger på denna bidrar till att trygga elevernas helhetsmässiga välbefinnande. Skolans personal ska bemöta hennens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hennens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation.

29 FN:s konvention om barnets rättigheter FördrS 59–60/1991, ESK-konventionen FördrS 6/1976, Europakonventionen FördrS 85–86/1998 och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

30 FN:s konvention om urfolkens rättigheter 2007

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen ska stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter ger upphov till reflektion över vad som är värdefullt i livet. Bildning syns i sättet att förhålla sig till sig själv, till andra människor, till omgivningen och till kunskap samt i sättet och viljan att agera. En bildad människa strävar efter att handla rätt och att respektera sig själv, sin omgivning och andra människor. En bildad människa kan använda information på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället. Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Skolan och undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Inom den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och bekantar sig med olika seder och bruk, synsätt och livsåskådningar. Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom eko-social bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig samt att samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan utvecklar, använder och fattar beslut om teknologi utifrån sina värderingar. Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar människans och naturens framtid. Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions- och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korrigerar en icke-hållbar livsstil. Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

2.3. Synen på lärande

Grunderna för läroplanen har utarbetats utgående från en syn på lärande där eleven har en aktiv roll. Eleven ska lära sig att ställa upp mål och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Lärandet är en oskiljbar del i den process då individen växer som människa och då man skapar ett gott samhällsliv. Att använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för tänkande och lärande. Eleven tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor. Positiva känslor, glädje över att lära och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar eleven att utveckla sin kompetens.

Lärandet sker genom kommunikation med andra elever, lärare och andra vuxna samt i olika grupper och sammanhang och i olika lärmiljöer. Lärande innebär individuellt och gemensamt arbete, tankeverksamhet, planering och utforskning samt mångsidig utvärdering av dessa processer. Därför har elevernas vilja och växande förmåga att arbeta och lära sig tillsammans stor betydelse för lärprocessen. Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen. Gemensamt lärande främjar elevernas problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt samt förmågan att förstå olika perspektiv. Det bidrar också till att vidga elevernas intresseområden. Lärande är mångfacetterat och knutet till det som eleven ska lära sig, till tid och plats.

Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. En elev som är medveten om och tar ansvar för sin lärprocess lär sig att handla allt mer självständigt. Under lärprocessen utvecklas elevens förmåga att arbeta och tänka och eleven lär sig att förutse och planera olika faser i lärandet. För att eleverna ska kunna lära sig nya begrepp och fördjupa sin förståelse för det som de lär sig, ska de handledas att koppla innehållet och de nya begreppen till sina tidigare kunskaper. Lärande är en kumulativ process som ofta kräver lång och ihärdig träning.

Lärprocessen och motivationen styrs av elevens intressen, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som lärande individ. Elevens självbild i kombination med självkänslan och tron på sin egen förmåga inverkar på hurdana mål eleven ställer upp för sig. Uppmuntrande respons under lärprocessen stärker elevens tro på sina egna möjligheter. Att ge och få mångsidig, positiv och realistisk respons är en viktig del i en kommunikation som både stödjer lärandet och vidgar intresseområdena.

2.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

Värdediskussionerna utgör grunden både för uppgörandet av läroplanen och för det gemensamma undervisnings- och fostringsarbetet. Man beslutar lokalt om hur värdediskussionerna ska förverkligas vid uppgörandet av läroplanen och i övrigt regelbundet under skolarbetets gång. Samtidigt besluts också om hur man skapar möjligheter för personalen, eleverna och vårdnadshavarna samt andra eventuella samarbetspartner att delta i diskussionen.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- eventuella lokala aspekter eller prioriteringar som kompletterar den grundläggande utbildningens värdegrund och syn på lärande och hur dessa kommer till uttryck (till övriga delar kan den text som finns i grunderna för läroplanen gällande värdegrunden och synen på lärande användas som sådan)
- hur man följer upp och utvärderar att värdegrunden och synen på lärande förverkligas.

Eventuella skolvisa kompletteringar skrivs in i skolans läroplan och/eller läsårsplanen i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

3. Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål

3.1. Den grundläggande utbildningens uppdrag

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhällligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag. Den grundläggande utbildningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder.

Varje skola som ger grundläggande utbildning har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Den grundläggande utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kompetens och det sociala kapitalet av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Tillsammans främjar de individens och samhällets välbefinnande och utveckling. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att för sin del förebygga ojämlikhet och utslagning och att främja jämställdhet mellan könen. Den grundläggande utbildningen ska på ett jämlikt sätt uppmuntra flickor och pojkar i studierna i olika läroämnena och öka kunskapen och insikten om könets mångfald. Varje elev ska få hjälp med att upptäcka sina möjligheter och skapa sin lärtig utan könsbundna rollmodeller.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa eleverna att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, där var och en aktivt kan medverka.

Omvärldens förändringar påverkar oundvikligen såväl elevernas utveckling och välbefinnande som skolans verksamhet. I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska i mån av möjlighet samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

3.2. Nationella mål för undervisning och fostran

De nationella målen för undervisning och fostran³¹ regleras i lagen om grundläggande utbildning och mera ingående i statsrådets förordning. Målen ska styra utarbetandet av samtliga delar av grunderna för läroplanen. Målen ska också styra det lokala läroplansarbetet och skolarbetet.

³¹ Lag om grundläggande utbildning 2 § och Statsrådets förordning (422/2012) 2 - 4 §

Utveckling till humana människor och samhällsmedlemmar

I 2 § i statsrådets förordning framhålls betydelsen av undervisning och fostran. Det centrala målet är att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja att eleverna utvecklas till harmoniska människor med god självkänsla. Enligt förordningen ska undervisningen främja förståelsen för och kännedomen om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen. Eleverna ska lära sig att respektera livet, andra människor och naturen men också människovärdets integritet, de mänskliga rättigheterna och demokratiska värden i det finländska samhället, såsom jämlikhet och jämställdhet. I bildning ingår också samarbete och ansvar, främjande av hälsa och välbefinnande, ett gott uppförande och strävan efter en hållbar utveckling.

Behövliga kunskaper och färdigheter

Enligt 3 § i förordningen är det huvudsakliga målet med undervisningen att eleverna ska få en bred allmänbildning samt vidga sin världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kunskaper och kunskaper som kombinerar olika vetenskapsgrenar. Betydelsen av färdigheter ökar. I förordningen konstateras att den kunskap som lärs ut ska stå på vetenskaplig grund. I förordningen fastställs också om mål och anordnande av undervisning som ges på annat språk än modersmålet och undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Främjande av bildning, jämlikhet och livslångt lärande

I 4 § i förordningen beskrivs de mål och principer som ska ligga till grund för undervisningen och fostran samt elevvården. All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra färdigheten att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. I förordningen betonas att lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet. Även betydelsen av en verksamhetskultur som främjar växande och lärande och av en fungerande elevvård betonas.

Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen såväl mål och innehåll för gemensamma läroämnen som mål för kompetensområden och mångvetenskapliga lärområden som förenar olika läroämnen. För att målen ska nås krävs systematiskt samarbete och utvärdering av hur målen förverkligats.

3.3. Mångsidig kompetens som mål

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

Det finns sju delområden inom mångsidig kompetens. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med

den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämbeskrivningarna.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tankandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tankandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otvivelaktig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska spöras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska spöras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolklassen får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iakttä hur de lär sig och att utveckla sina lärostrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de

mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iakttä goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska spöras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsument. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

Digital kompetens (K5)

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsument. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellens inverkan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

I Lojo

De eventuella kommunspezifika prioriteringarna gällande mångsidig kompetens och omfattande teman för kompetenshelheterna avtalas i ledningsgruppen för grundläggande utbildning och antecknas varje år i läsårsplanen.

Bedömningen av hur målen för mångsidig kompetens uppnås görs i samband med utvärderingen av läsårets verksamhet.

Ungas val ordnas i samband med riksdags- och presidentvalen. Genom att delta i ungas val kan man öva på samhällelig påverkan.

Ungdomsfullmäktige har till uppgift att göra de ungas röst hörd, att ta ställning till aktuella ärenden samt att lägga fram initiativ och ställningstaganden. Ungdomsarbetet svarar för anordnandet av ungas val och valet ordnas årligen i skolorna.

3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska man diskutera vad den grundläggande utbildningens uppdrag och de nationella mål för undervisning och fostran som fastställs i statsrådets förordning innebär på det lokala planet. Man ska också fundera över vad som krävs för att undervisningen ska kunna förverkligas enligt de fastställda nationella målen och enligt målen för mångsidig kompetens och målen för läroämnena, som är härledda ur de nationella målen. Dessutom ska man fundera över vilka krav målen ställer på ledarskap och på skolarbete.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- *lokala perspektiv som eventuellt kompletterar den grundläggande utbildningens uppdrag och syns i det praktiska genomförandet (till övriga delar kan texten i grunderna för läroplanen användas som sådan; uppdraget kan också konkretiseras och förverkligas med hjälp av planer som kompletterar läroplanen såsom till exempel program för hållbar utveckling eller plan för kulturfostran, dessa ska i så fall omnämnas i läroplanen)*
- *eventuella lokala prioriteringar som gäller mångsidig kompetens som fastställs i grunderna för läroplanen och hur prioriteringarna tar sig uttryck (i övrigt kan texten i grunderna för läroplanen användas som sådan)*
- *arrangemang och åtgärder med vilka man stödjer och följer upp att målen för mångsidig kompetens uppfylls (noggrannare mål för mångsidig kompetens fastställs i årskurshelheterna).*

4. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

4.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. Utbildningsanordnaren ska garantera samarbete och enhetlighet i undervisningen, oberoende av om förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen eller olika årskurser i den grundläggande utbildningen administrativt fungerar i olika enheter eller byggnader. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att skapa enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Den inverkar alltid på hur eleverna upplever kvaliteten i skolarbetet³². En skolas verksamhetskultur är dess historiskt och kulturellt formade sätt att arbeta. Verksamhetskulturen kan utvecklas och förändras. Den är en helhet som bygger på

- *tolkning av de normer och mål som styr arbetet*
- *ledning samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet*
- *kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet*
- *pedagogik och professionalitet*
- *kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer.*

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor. Till exempel överförs modeller för kommunikation och språkbruk samt könsroller till eleverna. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan och lägga märke till icke-önskvärda drag och korrigera dem.

Verksamhetskulturen syns mest i de gemensamma handlingssätten. All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran. Skolans verksamhetskultur ska stödja att alla förbinder sig till målen och främja att den gemensamma värdegrunden och synen på lärande förverkligas i skolarbetet. En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

I Lojo

För att säkerställa verksamhetskulturens enhetlighet i Lojo upprättas läroplanerna som ett kontinuum från förskoleundervisning till grundläggande utbildning och från grundläggande utbildning till andra stadiet. Övergångsskedena från förskoleundervisning till grundläggande utbildning, från sjätte till sjunde klassen och från grundläggande utbildning till andra stadiet beskrivs i årskurssavsnitten.

I alla skolor finns elevkårer som deltar i verksamhetsplaneringen. Därtill ges eleverna möjlighet att delta i utvecklingen av verksamhetskulturen bland annat genom stöd- och fadderelevsverksamhet, klass- och skolspecifika ansvarsuppgifter. I all verksamhet betonas elevernas delaktighet.

32 Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen, undervisnings- och kulturministeriet 2012: 30

Vårdnadshavare ges möjlighet att delta i utvecklingen av verksamhetskulturen i skolan bland annat genom föräldraföreningar, olika evenemang och tillställningar. I alla skolor utnyttjas vårdnadshavarnas kompetens bland annat för att ordna olika temadagar och projekt.

Skolorna samarbetar bland annat med småbarnspedagogik och förskoleundervisning, läroanstalter på andra stadiet, ungdomsarbete, kultur- och fritidstjänster, församling samt olika företag, samfund och myndigheter. Skolorna utvärderar genomförandet av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i samband med utvärderingen av läsårsplanen.

4.2. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen ska hjälpa utbildningsanordnarna och skolorna att styra sin verksamhet. Principerna beskrivs i synnerhet utifrån skolans perspektiv. Utbildningsanordnaren ska skapa förutsättningar för att skolorna ska kunna tillämpa principerna och utveckla sin egen verksamhetskultur i samma riktning. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande, delaktighet och lösningar som stöder skolengagemanget, välbefinnande och en hållbar livsstil³³. För att principerna ska kunna förverkligas krävs att man beaktar lokala behov och möjligheter, att man samarbetar med vårdnadshavarna och andra samarbetspartner och att eleverna på riktigt får vara med och utveckla skolgemenskapen.

I Lojo

Syftet med Lojos Kulturstig är att låta barn, särskilt de som deltar i småbarnspedagogiken, men även förskolebarn och grundskolelever, bekanta sig med lokal konst, kultur och kulturhistoria.

Skolorna beskriver i sina läsårsplaner hur ansvarsområdena för verksamhetskulturen har organiserats. I samband med utvärderingen av läsårsplanen bedömer skolorna hur verksamhetskulturen har utvecklats.

4.2.1. En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande och välbefinnande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. Utgångspunkten för samarbetet är goda samarbetsfärdigheter och kommunikativa färdigheter hos medlemmarna i gemenskapen, som man tillägnar sig framför allt när man umgås med andra till vardags. Här är vuxnas exempel särskilt viktigt.³⁴

³³ Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

³⁴ Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

Emotionella och kommunikativa färdigheter är ett mål för lärandet inom olika läroämnen och ingår även i helheten mångsidig kompetens.³⁵ Det är en viktig del av skolans verksamhetskultur att utöver lektionstid öva de emotionella och kommunikativa färdigheterna i olika situationer i skolans vardag.

En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

I Lojo

Skolorna har enhetsspecifika ledningsgrupper som samordnar och styr arbetet med att utveckla skolan till en lärande organisation. Ansvarsteamerna som sammanträder regelbundet har till sin uppgift att utveckla skolan internt.

4.2.2. Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa två aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. Aktivt stöd för elevernas kamratrelationer, positiva gemensamma upplevelser och en känsla av att man är en viktig medlem i gemenskapen stöder skolengagemanget³⁶. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag. Gemensam elevvård är en viktig del av verksamhetskulturen.

Eleverna ska ha jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande, både som individer och som medlemmar i gruppen. Välvillighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, trakasserier³⁷, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsamt miljö främjar arbetsron.

I Lojo

I alla skolor fäster man särskild uppmärksamhet vid utvecklandet av en verksamhetskultur av positiv växelverkan på alla nivåer för såväl personalen som eleverna. En årsklocka för välbefinnande är ett verktyg som stöder välbefinnandet i skolorna.

4.2.3. Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

35 Lag om grundläggande utbildning 11 §, 14 § (628/1998), Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 6 § (422/2012)

36 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

37 Lag om grundläggande utbildning 29 § (626/1998)

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetssätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

4.2.4. Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoritetens betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

4.2.5. Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevkårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevs- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

4.2.6. Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt³⁸ oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga.

³⁸ Lag om likabehandling (21/2004)

Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnen, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

I Lojo

Enhetsspecifika jämställdhets- och likabehandlingsplan antecknas i Wilma som en del av läsårsplanen. Till läroplanen har bifogats planen Jämställdhetsarbete och främjande av likabehandling i den grundläggande utbildningen i Lojo (Tasa-arvotyö ja yhdenvertaisuuden edistäminen perusopetuksessa Lohjalla).

4.2.7. Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

I Lojo

Skolorna beskriver styrkorna i den omgivande naturen och miljön inom sitt område samt sina idéer om hållbar utveckling i sin läsårsplan.

4.3. Lärmiljöer och arbetssätt

I Lojo

Anvisning för det enhetsvisa arbetet i skolorna

I Lojo ska varje skola precisera målsättningen för sin egen verksamhetskultur, lärmiljöer och arbetssätt samt de gemensamma verksamhetsprinciperna och det övriga praktiska genomförandet i sin läsårsplan. Genomförandet av målsättningen utvärderas i samband med utvärderingen av läsårsplanen.

4.3.1. Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och

kommunikation³⁹. Alla medlemmar i skolgemenskapen påverkar lärmiljöerna genom sitt agerande. Valfungerande lärmiljöer främjar kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lärmiljöerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lärmiljöer beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster så att de också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions-, konst- och naturcenter, muséer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga lärmiljöer.

Informations- och kommunikationstekniken är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Elevernas delaktighet och förmåga att arbeta kollaborativt ska stärkas och elevernas personliga lärtigar stödjas med hjälp av digitala verktyg. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta den mångformiga mediekulturen. Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet. Elevernas egna digitala verktyg kan användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

Erfarenheter och upplevelser av att lyckas i olika miljöer och lärsituationer sporrar eleverna att utveckla sina kunskaper. Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov⁴⁰. På det viset kan man förebygga behovet av särskilt stöd för lärande och skolgång. Lärmiljöer som skräddarsys utifrån behovet av stöd kan utgöra en del av en elevs planerliga stöd.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av varje elevs och hela skolans totala välbefinnande. Miljöerna ska vara trygga och hälsosamma⁴¹ och främja elevernas sunda utveckling och välbefinnande i enlighet med deras ålder och förutsättningar. Eleverna ska lära sig att handla på ett ansvarsfullt och tryggt sätt i alla lärmiljöer. Arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet.

I Lojo

I Lojo används lokalerna på ett flexibelt sätt och vid planeringen av nya lokaler beaktas framtida behov av undervisningen och lärandet.

I undervisningen dras nytta av lärmiljöer utanför skolan, från närmiljön till det egna närområdet och lärmiljöer som staden erbjuder. Skolorna utnyttjar de möjligheter som Kultur- och Biblioteksstigen erbjuder vid användning av mångsidiga inlärningsmiljöer bland annat på biblioteket, bildkonstskolan, teatern och museet. Skolornas internationalisering och internationaliseringsprojekt bidrar till utvidgade lärmiljöer.

I Lojo preciserar skolorna målsättningen för sin egen verksamhetskultur, lärmiljöer och arbetssätt samt de gemensamma verksamhetsprinciperna och det övriga praktiska genomförandet i sin läsårsplan. Genomförandet av målsättningen utvärderas i samband med utvärderingen av läsårsplanen.

³⁹ Statsrådets förordning (422/2012) 4 §

⁴⁰ Statsrådets förordning (422/2012) 4 §

⁴¹ Statsrådets förordning (422/2012) 4 §

4.3.2. Arbetsätt

Utgångspunkt för valet av arbetsätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetsätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande. Arbetsätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetsätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetsätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Mångsidiga arbetsätt bidrar till glädje i lärandet och till att eleverna upplever att de lyckas samt stödjer kreativ verksamhet som är karakteristisk för olika åldrar. Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetsätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen. Också arbetsätt som stödjer självreglering och känslan av att höra till gruppen stärker motivationen. Drama och andra konstnärliga uttrycksformer hjälper eleverna att lära känna sig själva och att utvecklas till kreativa människor med sund självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att uttrycka sig mångsidigt och kommunicera konstruktivt med olika människor och grupper. Genom valet av arbetsätt kan man också stödja kollaborativt lärande, där kunskap och förståelse byggs upp genom interaktion med andra. Eleverna ska få agera i olika roller, dela uppgifter med varandra och ta ansvar för både individuella och gemensamma mål.

Vid val av arbetsätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas. Genom att använda arbetsätt som är typiska för olika läroämnena hjälper man eleverna att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig färdigheter. Viktiga färdigheter med tanke på lärandet är förmåga att söka, behandla, analysera, presentera, tillämpa, kombinera, bedöma och skapa information. Undersökande och problembaserat arbete, lek, användning av fantasi och konstnärlig verksamhet utvecklar abstrakta och metodiska kunskaper, kritiskt och kreativt tänkande och förmåga att tillämpa sina kunskaper.

Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetsätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetsätt och studera i egen takt. Elevernas individuella olikheter och skillnader i elevernas utveckling ska också beaktas vid valet av arbetsätt. Genom differentiering stödjer man elevens självkänsla och motivation och tryggar arbetsron. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Även en helhetsskapande undervisning styr valet av arbetsätt.

En mångsidig och ändamålsenlig användning av informations- och kommunikationsteknik ökar elevernas möjligheter att utveckla sitt arbete och sin förmåga att skapa nätverk. Det ökar deras förmåga att söka, behandla och producera information på ett kreativt, självständigt, interaktivt och kritiskt sätt. Vid valet av arbetsätt ska man använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder.

Läraren ska välja arbetsätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetsätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta. Förmågan att lära sig lära utvecklas bäst när läraren också uppmuntrar eleverna att planera och utvärdera sina arbetsätt. Det motiverar och hjälper eleverna att ta ansvar för lärandet och arbetet i skolgemenskapen. Gemensam reflektion kring mål och bedömningsgrunder förbinder till målmedvetet arbete.

I Lojo

Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet i enlighet med Digiagendan som utarbetats i Lojo. Dessutom styr målen för IKT-färdigheter undervisningen. Målen har utarbetats i Lojo och de beskriver goda digitala färdighetsnivåer för elever på olika årskurser. Från hösten 2023 kommer högstskoleeleverna använda personliga verktyg som utbildningsanordnaren

erbjuder. Eleverna kan även använda egna digitala verktyg som stöd för lärandet i enlighet med de principer man kommit överens om med vårdnadshavarna.

4.4. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Helhetsskapande undervisning är en viktig del av den verksamhetskultur som stödjer pedagogisk enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Målet är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ger eleverna bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då eleverna undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjlighet att tillämpa sina kunskaper och får dem att känna sig delaktiga i att bygga upp gemensam kunskap. Detta stärker elevernas förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleverna redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnegränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen kan t.ex. genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnena samtidigt
- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnena och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnena samverkar
- erbjuda samordnad undervisning, så att all undervisning är helhetsbaserad såsom i förskoleundervisningen.

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att ta del av arbete med lärområden och att få undersöka det som de är intresserade av ska utbildningsanordnaren se till att elevernas studier innehåller minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Om de mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och om hur de förverkligas ska beslutas i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. I den lokala läroplanen och i läsårsplanen kan man också besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande.

De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens. Innehållet i lärområdena ska planeras lokalt så att de återspeglar principerna för verksamhetskulturen.

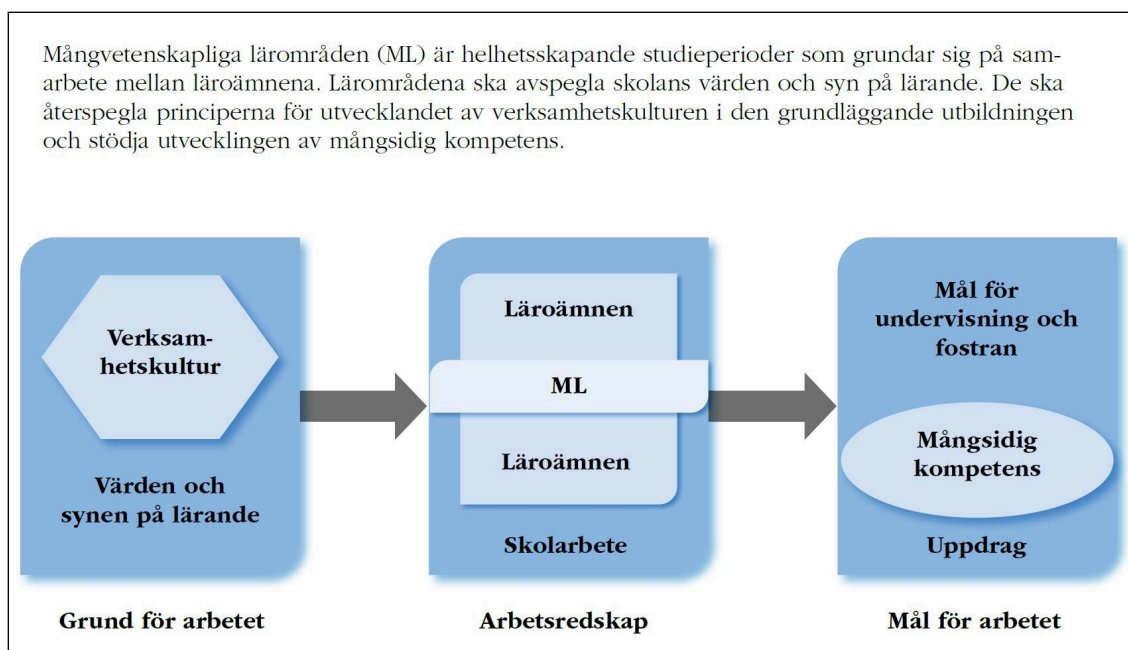
De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala resurserna och möjligheterna. Lärområdena erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Lärarnas och elevernas motivation ökar när de ämnena som behandlas har lokal anknytning, är aktuella och har samhällsrelaterad betydelse. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen. Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld, varvid målet är att

- stärka elevernas delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetsätten i studierna

- lyfta fram frågor som eleverna upplever som viktiga och skapa tillfällen att behandla och påverka dem
- öka elevernas möjligheter att studera i olika grupper och med elever i olika åldrar och att arbeta med många olika vuxna
- ge eleverna möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med skolarbetet
- ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer
- göra det möjligt att tillämpa kunskaper och färdigheter i praktiken och ge övning i att handla i enlighet med en hållbar livsstil
- sporra eleverna att handla på ett sätt som gynnar skolgemenskapens och samhällets bästa.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnena och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.

Eleverna ska ges respons under den tid man arbetar med lärområdet och deras kunskaper och färdigheter ska beaktas i den verbala bedömningen eller när man ger vitsord i de läroämnena som varit involverade i lärområdet.

Mångvetenskapliga lärområden

I Lojo

När man planerar undervisningen ska den helhetsskapande undervisningen tas i beaktande på ett så mångsidigt sätt som möjligt och enligt de metoder som anges i grunderna för läroplanen. Skolorna ska planera och genomföra minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Längden på ett mångvetenskapligt lärområde motsvarar i timmar minst en skolvecka.

Lärområdenas teman binds till principerna för utvecklande av verksamhetskulturen. Utbildningsanordnaren fastställer årligen minst en princip som styr utvecklandet av verksamhetskulturen som prioriterat område.

Eleverna deltar i planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena enligt ålder. Vid planering av lärområden för nybörjarundervisningen ska man om möjligt samarbeta med förskoleundervisningen.

I mångvetenskapliga lärområden ska man se till att de arbetsfärdigheter och övrig kompetens som anges i kompetensområdena tas i beaktande vid utvärderingen av läroämnena som ingår i lärområdet. Teman, målen och innehållen i de mångvetenskapliga inlärningshelheter som genomförs registreras i läsårsplanen och utvärderas i verksamhetsberättelsen.

4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå

Reflektion kring principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen är en viktig del av läroplansarbetet och samtidigt en förutsättning för en kontinuerlig utveckling av verksamheten. Man ska lokalt besluta om på vilket sätt eleverna och vårdnadshavarna deltar i utvecklingen av verksamhetskulturen och om vilka andra aktörer man ska samarbeta med för att utveckla verksamhetskulturen. I planeringen ska man också beakta att verksamhetskulturen ska vara kontinuerlig från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och under olika skeden inom den grundläggande utbildningen.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur utbildningsanordnaren och skolorna främjar och utvärderar att principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen förverkligas; vilka är de eventuella lokala tyngdpunktsområdena och hur syns de i praktiken (texten i grunderna för läroplanen kan användas som sådan för att beskriva principerna för verksamhetskulturen)
- vilka de lokala mål och specifika frågor som styr val, användning och utvecklandet av lärmiljöer och arbetssätt är
- hur en helhetsskapande undervisning förverkligas i praktiken
- hur de mångvetenskapliga lärområdena förverkligas
 - lokala mål för hur lärområdena förverkligas (texten i grunderna för läroplanen kan användas som sådan för en allmän beskrivning)
 - principer och sätt att förverkliga lärområdena (om man till exempel i den gemensamma lokala läroplanen beslutar om teman för lärområdena och i den skolspecifika läroplanen eller läsårsplanen om noggrannare mål och innehåll; hur man garanterar att det i varje elevs studier ingår minst ett lärområde per läsår; direktiv om lärområdenas omfattning och elevernas delaktighet i planeringen osv.)
 - mål och innehåll (precisering antingen i läroplanen eller i läsårsplanen enligt utbildningsanordnarens beslut)
 - praxis för bedömningen (hur man garanterar att de kunskaper och färdigheter som eleverna visat under arbetet med lärområdena beaktas vid bedömningen i de ämnen som varit delaktiga)
 - hur man följer upp, utvärderar och utvecklar förverkligandet av lärområdena.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola preciserar målen för utvecklandet av sin verksamhetskultur, sina lärmiljöer och arbetssätt, de gemensamma verksamhetsprinciperna, samarbetet och det övriga praktiska genomförandet. Utbildningsanordnaren ska också se till att planering, precisering av mål och innehåll, genomförande, uppföljning och utvärderingssamarbete gällande de mångvetenskapliga lärområdena och eventuell annan helhetsskapande undervisning preciseras skolvis. Det är viktigt att skolvis beskriva samarbetet och arbetsfördelningen mellan de olika läroämnena och skolans övriga verksamhet vid genomförandet av lärområdena och att precisera hur bedömningen av lärandet ska ske i anslutning till lärområdena. Preciseringarna skrivs in antingen i skolans läroplan och/eller läsårsplanen i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

Till läroplanen kan också bifogas planer för samarbete med utomstående aktörer, som stödjer genomförandet av de mångvetenskapliga lärområdena.

5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

5.1. Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. En god kommunikation mellan läraren och eleven främjar skolengagemanget.⁴² Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning⁴³ enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd för lärandet samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och arrangemangen till stöd för lärandet i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnen. Det inkluderar också att systematiskt förebygga problem och frånvaro⁴⁴ och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska och didaktiska lösningar och sitt sätt att handleda. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handleda och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdstjänsternas personal.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna⁴⁵ att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa⁴⁶. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning⁴⁷. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hans ansträngningar. Det är skolans uppgift att systematiskt⁴⁸ ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

Främjande av skolengagemang och förebyggande av frånvaro

En verksamhetskultur som stöder närvaro i skolan främjar lärande, delaktighet, samhörighet och välbefinnande⁴⁹. Förebyggande av frånvaro är det viktigaste vid planeringen av åtgärder

42 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

43 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. och Lag om grundläggande utbildning 29 § 1 mom. (1267/2013)

44 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

45 Lag om grundläggande utbildning 35 § 2 mom.

46 Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning 163/2022

47 Lag om grundläggande utbildning 35 § 1 mom.

48 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

49 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

och verksamhetsmodeller i anslutning till frånvaro. Vid förebyggande av frånvaro⁵⁰ ska skolengagemanget och närvaron i skolan stödjas på såväl gemenskapsnivå som hos enskilda elever.

I skolan tillägnar sig eleverna emotionella och kommunikativa färdigheter⁵¹ och färdigheter att fungera i grupp som en del av undervisningen i olika läroämnen och helheten mångsidig kompetens. Lärokursen i hälsokunskap eller andra läroämnen kan lokalt utökas för att öva emotionella och kommunikativa färdigheter.

En uppmuntrande atmosfär inom gemenskapen stöder elevernas egna aktörskap och uppkomsten av kamratrelationer. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid stöd för närvaro vid övergångsskeden i studierna när eleven håller på att bli en del av en ny gemenskap.⁵²

Elevvården är gemensamt och individuellt arbete⁵³ i syfte att säkerställa välbefinnandet och lärandet såväl inom gemenskapen som på individnivå. Den gemensamma elevvården är en viktig del av skolans verksamhetskultur och omsorgen i vardagen, som stärker elevernas delaktighet och upplevelse av att vara en del av gemenskapen i klassen och skolan. Elevvården omfattar allt skolarbete och är en gemensam uppgift för alla vuxna i skolgemenskapen. En atmosfär som präglas av omsorg och lugn, goda sociala relationer och upplevelsen av att få sin röst hörd stärker elevens skolengagemang. Som en del av den gemensamma elevvården ska den skolvisa elevvårdsgruppen koordinera förebyggandet av frånvaro, den systematiska uppföljningen och ingripandet vid frånvaro⁵⁴. I planeringen av det gemensamma arbetet är det viktigt att försäkra sig om elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet.

Frånvaro förebyggs⁵⁵ genom att man tidigt upptäcker behov av stöd för lärandet och skolgången och att tillräckligt stöd ges i rätt tid. Smidiga studier, studieframgång och uppmuntrande respons främjar skolengagemanget⁵⁶. Även förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld och systematiskt ingripande vid dessa⁵⁷ stöder välbefinnandet inom gemenskapen som helhet och hos enskilda elever samt skolengagemanget.

Samarbete med vårdnadshavarna⁵⁸, samtal om betydelsen av närvaro och information om uppföljningen av frånvaro och rutinerna för att ingripa vid frånvaro stöder elevens närvaro i skolan.

Att följa upp och meddela om frånvaro

Utbildningsanordnaren ska systematiskt följa upp frånvaro med hjälp av uppgifter på skolnivå. I den lokala verksamhetsmodellen för ingripande vid frånvaro ska utbildningsanordnaren besluta vems uppgift det är att på skolnivå systematiskt följa upp frånvaro och hur det görs på skol-, klass- och individnivå.⁵⁹

Det är viktigt att man tidigt reagerar på frånvaro, oberoende av orsaken till frånvaron. Frånvaro ska meddelas vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven så snart som möjligt⁶⁰. Om förekomsten av frånvaro ökar eller förlängs ska man utan dröjsmål kontakta elevvårdstjänsternas personal.⁶¹ Från fall till fall ska man komma överens om⁶² riktad uppföljning av frånvaron⁶³.

Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna

50 Lag om elev- och studerandevård 2–6 § (1287/2013)

51 Lag om grundläggande utbildning 11 §, 14 § (626/1998)

52 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

53 Lag om elev- och studerandevård 2–6 § (1287/2013)

54 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

55 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

56 Lag om elev- och studerandevård 2–6 § (1287/2013)

57 Lag om grundläggande utbildning 29 § (626/1998)

58 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

59 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

60 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

61 Lag om elev- och studerandevård 5 § (1287/2013)

62 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

63 Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1278/2013)

De bakomliggande orsakerna till frånvaro är varierande och kan ha koppling till händelser och förändringar i samhället, skolan eller i elevens eget liv.⁶⁴ För att rikta in de nödvändiga åtgärderna är det viktigt att i den omfattning det är möjligt utreda de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro.⁶⁵ I nära samarbete med eleven, vårdnadshavarna, lärarna och elevvårdstjänsternas personal kommer man överens om planen och ansvarsfördelningen för att kartlägga orsakerna.⁶⁶ Utbildningsanordnaren och skolan ska identifiera och åtgärda bakomliggande orsaker till frånvaro med koppling till skolan och skolgemenskapen.⁶⁷

Ingripandet vid frånvaro⁶⁸ som gäller en enskild elev ska ske i enlighet med utbildningsanordnarens verksamhetsmodell för ingripande vid frånvaro. Läraren kan rådgöra med elevvårdstjänsternas personal för att utreda elevens situation och bedöma behovet av elevvård för den enskilda eleven. Det är viktigt att det sektorsövergripande arbetet inleds i ett så tidigt skede som möjligt.⁶⁹ Vid behov kan en sektorsövergripande expertgrupp (individuell) sammankallas. Inom gruppen utreds elevens behov av stöd, stödet ordnas och situationen följs upp.⁷⁰ Vid behov hänvisar elevvårdstjänsternas personal eleven⁷¹ till utomstående social- och hälsovårdstjänster⁷².

För att minska elevens frånvaro⁷³ kan det dessutom finnas behov av att uppdatera stödåtgärderna som eleven behöver för lärandet och skolgången.⁷⁴ Om eleven är helt eller delvis förhindrad att delta i närundervisning på grund av sitt hälsotillstånd eller ett annat tungt vägande skäl ska man som sista lösning överväga att fatta beslut om särskilda undervisningsarrangemang och utarbeta en plan för lärande samt för hur elevens undervisning och bedömning samt stödet för elevens lärande ordnas under perioden med frånvaro.⁷⁵

Vid behov ska man kontakta socialvården för bedömning av stödbehovet eller göra en barnskyddsanmälan.⁷⁶

I Lojo

Modellen för ingripande i skolfrånvaro

Till en bra och trygg skoldag hör att eleverna bemöts som individer varje skoldag. Det är viktigt att eleven får en känslomässig upplevelse av att hen har hörts och setts under skoldagen.

Man ska förstå närvarons betydelse för lärande och välbefinnande samt frånvarons betydelse som en riskfaktor. Man beaktar de tre dimensionerna av skolengagemang i vardagen: kognitiv, emotionell och funktionell. Skolengagemangen förutsätter ett välorganiserat stöd för lärande och insatser i skolgång, positiva känslomässiga erfarenheter i skolan och möjlighet till aktivt deltagande i skolan.

Ett förtroendefullt och nära samarbete ska byggas mellan hemmet och skolan. Alla förstår betydelsen av samarbete när det gäller att förebygga frånvaro och stärka skolengagemangen. Det är allas ansvar att upprätthålla en positiv och omtänksam atmosfär.

Trygghetskänslan ökas genom att systematiskt och på ett förebyggande sätt ingripa vid mobbning och trakasserier. Emotionella och sociala färdigheter övas mångsidigt i olika vardagsituationer.

64 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

65 Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1278/2013)

66 Lag om grundläggande utbildning 3 § (626/1998)

67 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

68 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

69 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

70 Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1278/2013)

71 Hälso- och sjukvårdslag 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Socialvårdslag 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

72 Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1278/2013)

73 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

74 Lag om grundläggande utbildning 16 §, 16 a §, 17 §, 17a § (628/1998)

75 Lag om grundläggande utbildning 18 § (628/1998)

76 Socialvårdslag 35 § (1301/2014)

Man fäster hela tiden uppmärksamhet vid att öka känslan av att tillhöra en gemenskap, öka sammanhållning, vid kamratrelationer och växelverkan inom gruppen. Detta är speciellt viktigt vid alla övergångsskedar.

Närvaron stöds med pedagogiska verktyg. Vi ser till att eleven får det stöd hen behöver. Det viktigaste är att höra elevens röst och erfarenhet. Närvaron stöds genom positiva reaktioner från vuxna i skolan när eleven kommer till skolan. I grundläggande utbildning införs en modell för ingripande vid frånvaro. Frånvaron följs systematiskt så att de uppgifter som samlats in om dem är tillgängliga för att förhindra frånvaro och så att de kan utnyttjas under läsåret i enlighet med modellen för ingripande i frånvaro.

Verksamhetssätten för att förebygga och uppfölja frånvaron samt för att ingripa i frånvaron, samt planeringen av dem samordnas i den enhetsspecifika gemensamma elevvårdgruppen. Vårdnadshavare, elever eller utomstående samarbetspartner kan delta i elevvårdsgruppens arbete på det sätt som det ämne som behandlas förutsätter.

Modellen för ingripande i frånvaro finns som bilaga till läroplanen.

5.2. Samarbete

Undervisningsväsendet och skolan ska bedriva mångsidigt samarbete för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen, öka öppenheten i verksamheten och stödja elevernas lärande och växande. Samarbete behövs även för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

5.2.1. Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i sin egen undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Delaktigheten stärks på ett naturligt sätt när eleverna deltar i planeringen av sitt skolarbete och arbetet i den egna gruppen. Elevernas insats är viktig vid planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena. Eleverna ska också uppmuntras att påverka planeringen och utvecklandet av skolans gemensamma verksamhet och lärmiljöer. Eleverna ska ges möjlighet att delta⁷⁷ i beredningen av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler. Eleverna ska också vara med och utvärdera och utveckla skolans samarbete.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan ha en elevkår som består av skolans elever. Elevkåren⁷⁸ och dess organ har som uppgift att främja samarbetet mellan eleverna och öka elevernas påverkningsmöjligheter och delaktighet. Elevkåren ska sporra eleverna att framföra sina åsikter, att vara aktiva och påverka egna och gemensamma ärenden. Elevkåren, liksom andra strukturer och verksamhetssätt som stödjer delaktighet i skolan och kommunen, erbjuder möjligheter att träna demokrati i praktiken.

I Lojo

Eleverna har rätt att bli hörda enligt ålder i ärenden som gäller dem och lärmiljöns behov, utvärdera sitt lärande och ge respons samt att ge respons för den undervisning och fostran de fått. Skolorna ska stöda elevernas delaktighet i planeringen av verksamheten. I alla skolor finns en elevkår, som hörs i ärenden som är av central betydelse för skolans verksamhet.

⁷⁷ Lag om grundläggande utbildning 47 a § 1 mom. (1267/2013)

⁷⁸ Lag om grundläggande utbildning 47 a § 2 mom. (1267/2013)

5.2.2. Samarbete mellan hem och skola

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen⁷⁹. Genom samarbetet stöds undervisningen och fostran så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda växande och utveckling. Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostringssamarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran. Vårdnadshavaren ska också se till att läroplikten fullgörs. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten⁸⁰ fullgöras genom att eleven deltar i undervisning eller på annat sätt inhämtar de kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Skolan ska stödja hemmens fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. För ett lyckat samarbete förutsätts att skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen i övrigt är mångsidig. Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information⁸¹ om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Centrala frågor som gäller undervisningen, till exempel läroplanen, målen för lärandet, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för lärandet och elevvård, bedömning och betyg samt om val i samband med studierna och om olika evenemang under läsåret ska diskuteras med vårdnadshavarna. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling i positiva ordalag. När vårdnadshavarna regelbundet får information, kan de för sin del stödja sina barn i deras lärande och skolgång. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång. Utöver personliga möten och grupp möten ska även informations- och kommunikationsteknik utnyttjas i samarbetet.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

I Lojo

Samarbetet mellan hemmet och skolan stöder ordnandet av fostran och undervisning så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin egen utvecklingsnivå och sina behov. Vårdnadshavaren har det primära ansvaret och den primära rätten till fostran av sitt barn. Vårdnadshavaren ska se till att läroplikten fullgörs. Skolan stödjer hemmens fostrande uppgift och ansvarar för elevens undervisning och fostran som medlem av skolgemenskapen. Samarbetet mellan hemmet och skolan utgår från elevens behov, omsorg, rättvisa och ansvar.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. I Lojo är uppbyggnaden av förtroende, öppenhet, ärlighet, jämlikhet och ömsesidig respekt utgångspunkten för samarbetet. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. Målet med samarbetet är en ömsesidig kontakt mellan skolan och hemmet.

⁷⁹ Lag om grundläggande utbildning 3 § 3 mom.

⁸⁰ Lag om grundläggande utbildning 26 § 1 mom. (477/2003)

⁸¹ Lag om grundläggande utbildning 26 § 2 mom. (477/2003)

Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångsskedena mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång.

Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå. På organisationsnivå

- Information förmedlas genom ett meddelande som delas ut i början av läsåret och genom separata meddelanden under läsåret
- En föräldrakväll ordnas en gång per läsår. Det kan vara en egen eller gemensam för parallellklasser eller gemensam för hela skolan om skolan är liten.
- Olika fester och evenemang
- Även föräldramöten och fester som ordnas av klasskommittéer, föräldraföreningar eller någon annan organisation eller förening är möjliga

På individnivå

- I regel förmedlas information per telefon eller via Wilma.
- Som en del av en fortlöpande utvärdering ordnas det utvärderings- eller trepartsdiskussioner minst en gång per läsår.
- Möten mellan hemmet och skolan ordnas under läsåret på initiativ av läraren eller vårdnadshavaren, till exempel om en elev uppvisar tecken på sådant bekymmer som bör följas upp. Dessa kan vara bland annat inlärningssvårigheter, frånvaro, beteende- och anpassningssvårigheter, mobbning, ätstörningar och problem med läxor.
- I trestegsstödets olika skeden behandlas elevens ärenden tillsammans med vårdnadshavaren (pedagogisk bedömning, plan för elevens lärande, pedagogisk utredning, IP).

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Vårdnadshavare har rätt att bli hörda i ärenden som gäller barnet. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

Uppföljning och bedömning av samarbetet

Uppbyggnaden av konfidentiella relationer förutsätter en ömsesidig och öppen kommunikation. Vårdnadshavare kan alltid ge respons om skolans verksamhet, på vilken skolan ska svara.

Beskrivning av förfaranden i konfliktsituationer

Varje skola förbinder sig att föra en hörsam, respektfull kommunikation som skapar förtroende med familjen. Rättvisa och jämlikhet genomförs genom lika behandling.

Samarbetet mellan föräldrar och skolan går inte alltid så som önskat trots ansträngningar. Föräldrar kan berätta om sina bekymmer först till skolans ledning och vid behov utbildningsanordnaren. För att säkerställa elevens och föräldrarnas rättsskydd ingår det i utbildningslagstiftningen även bestämmelser om besvärsmått. Det är även möjligt att yrka på ändring av utbildningsanordnarens lösningar genom besvär och rättelseyrkande. Det går också att göra en förvaltningsklagan om skolans och utbildningsanordnarens verksamhet. Om man inte hittar en tillfredsställande lösning på skol- eller kommunal nivå, ska myndigheterna informera föräldrarna om de officiella tillvägagångssätten.

5.2.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning. Samarbete mellan vuxna, såsom kompanjonlärarskap, ger också eleverna en bild av skolan som en lärande organisation. Samarbete behövs i synnerhet vid planering och genomförande av de mångvetenskapliga lärområdena, vid bedömning och stöd för lärande samt inom elevvården.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens. Samarbete behövs vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleverna flyttar från en skola till en annan. Ofta förutsätter även undervisningen för olika språk- och kulturgrupper, stöd för lärandet och smidig elevvård ett gott samarbete mellan skolorna. Medverkan i lokala, nationella och internationella nätverk stödjer den pedagogiska utvecklingen.

För att trygga en enhetlig lärtig ska skolan samarbeta med småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen samt gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Ett gott samarbete med klubb- samt morgon- och eftermiddagsverksamheten främjar elevernas välbefinnande. Samarbete med ungdoms-, biblioteks-, idrotts- och kulturväsendet, polisen samt församlingar, organisationer, företag och andra aktörer i närmiljön såsom naturskolor, muséer och ungdomscentraler bidrar till mångsidigare lärmiljöer och stödjer skolans fostrande uppdrag.

5.3. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder⁸² regleras i lagen om grundläggande utbildning.

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om eleven fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära åtgärder.

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen⁸³ för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende.

82 Lag om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 § (477/2003) och 36 a § (1267/2013)

83 43 L om grundläggande utbildning 36 § (477/2003) och 36 a – 36 i § (1267/2013) (163/2022)

Eleven kan på ovannämnda grunder förvägras rätt att delta i undervisningen också följande arbetsdag, om utbildningsanordnaren behöver tid för att planera elevens återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster och stödja en trygg återgång till undervisningen. Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan elevvård som avses i 36 h § för eleven ordnas möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för eleven ordnas sådant annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. För eleven utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen. Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i det välfärdsområde där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras. Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inläringen följs enligt denna plan. Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av en sådan individuell plan som grundar sig på läroplanen och som avses i detta moment. Utbildningsanordnaren ska se till att behövlig elevvård ordnas för en elev som är föremål för en disciplinär åtgärd eller som har förvägrats rätt att delta i undervisningen för resten av arbetsdagen och högst nästkommande arbetsdag. En elev som blivit tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges eller en skoltillställning eller som har förvägrats rätt att delta i undervisning för resten av arbetsdagen och följande arbetsdag får inte lämnas utan tillsyn⁸⁴.

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar⁸⁵ om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iakttä de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen⁸⁶. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat välfärdsområdets social- och

⁸⁴ 43 L om grundläggande utbildning 36 § (477/2003) och 36 a – 36 i § (1267/2013) (163/2022)

⁸⁵ Lag om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)

⁸⁶ Lag om grundläggande utbildning 47 a § (1267/2013)

hälsovårdstjänster stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

I Lojo

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Det fostrande samtalet antecknas i Wilma på en för detta avsedd blankett.

Vid fostrande samtal ska eleven höras och syftet med samtalet är att i samarbete:

- specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden
- i mera omfattande utsträckning utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet
- fundera över hur situationen kan förbättras.

Målen för eleven är följande:

- att ta ökande ansvar för sig själv och andra
- att det önskade beteendet ökar och det oönskade beteendet minskar
- att förstå och respektera skolans regler
- att förstå konsekvenserna av sina handlingar
- att försöka finna rätt handlingsmodell

Eleven ska uppleva att man visar omsorg för hen, lyssnar till hen och att hen tas på allvar.

Varje vuxen är skyldig att ingripa i situationer där skolans regler överträds och omedelbart påbörja en utredning av situationen.

Om eleven har förvägrats rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen och eventuellt följande arbetsdag, utarbetas det en plan för att stödja elevens återgång till skolarbetet. Elevens individuella plan för ordnande, genomförande och uppföljning av lärande under förvägran av undervisning och för stödjande av säker återgång till undervisningen upprättas i Wilma under punkten Protokoll (läromål).

5.4. Olika sätt att anordna undervisningen

Undervisningen ska ordnas med hänsyn till elevernas behov och lokala möjligheter. Målet är att hitta lösningar som främjar lärandet och välbefinnandet på bästa sätt.

5.4.1. Årskursintegrerade studier

Årskursintegrerade studier möjliggör en flexibel studiegång. Årskursintegrerade arrangemang kan tillämpas i undervisningen i en hel skola, endast i vissa undervisningsgrupper eller för enskilda elever. De kan tillämpas till exempel för att stödja elever med särskild begåvning eller som ett sätt att förebygga studieavbrott. Årskursintegrerade studier förutsätter ett beslut i den lokala läroplanen. Möjligheten till årskursintegrerade studier ska anges också då studierna gäller enskilda elever.

I fråga om en hel skola eller enskilda elevgrupper förutsätter årskursintegrerade studier att målen och innehållet i de olika läroämnena anges enligt studiehelhet i läroplanen. Studiehelheterna ska i varje ämne utformas i enlighet med den timfördelning som anges i statsrådets förordning och i enlighet med grunderna för läroplanen. Studiehelheterna kan också utformas genom att målen och innehållet i olika läroämnen kombineras. I läroplanen ska fastställas vilka studiehelheter som är obligatoriska och vilka som är valfria. Ett studieprogram ska utarbetas för alla elever som deltar i årskursintegrerad undervisning.

Om årskursintegrerad undervisning endast ges en enskild elev, ska ett studieprogram som grundar sig på läroplanen göras upp för eleven. Där anges mål för elevens studier, i vilken ordning och enligt vilken tidtabell studiehelheterna genomförs och eventuella särskilda mål. Elevens studieframgång ska följas upp regelbundet.

I avsnittet om Bedömning av lärande bestäms om bedömningen av lärande vid årskursintegrerade studier.

I Lojo

Undervisningen i grundläggande utbildning ordnas vanligtvis så att eleverna studerar enligt den i årskurser indelade lärokursen. Inom den grundläggande utbildningen förekommer det dock situationer där det krävs ett annat slags eller mer flexibilitet än vad det årskursvisa systemet ger möjlighet till. Bestämmelsen i 11 § 3 mom. i förordningen om grundläggande utbildning erbjuder denna flexibilitet. Enligt förordningen kan eleven studera enligt ett eget studieprogram istället för den i årskurser indelade lärokursen.

Årskursintegrerade studier kan tillämpas för enskilda elever. Arrangemanget bygger på enskilda elevers eventuella behov av extra studietid, till exempel på grund av inlärningssvårigheter eller sjukdom. Arrangemanget kan tillämpas även för att stödja elever med särskild begåvning.

Beslut om årskursintegrerade studier fattas av rektorn på ansökan av vårdnadshavaren. Beslutet fattas så att det gäller tills vidare. Årskursintegrerad undervisningen kan avslutas genom att fatta ett nytt beslut om ärendet. Att få avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen avslutar automatiskt den årskursintegrerade undervisningen.

Det ska utarbetas en plan för elevens lärande eller en individuell plan beroende på nivån på stödet eleven erhåller (allmänt, intensifierat, särskilt). Planen fungerar som elevens läroplan. I den ska antecknas vilka studiehelheter som ingår i elevens studieprogram, i vilken ordning och enligt vilken tidtabell studierna ska genomföras och eventuella särskilda mål för studierna.

Som grund för elevutvärderingen ska upprättas en plan för elevens lärande eller en individuell plan. Studietakten utvärderas regelbundet tillsammans med vårdnadshavarna. I slutet av läsåret erhåller eleven ett betyg över de lärområden som hen avlagt med godkänt resultat och övergår till följande klass för att fortsätta sina studier från föregående läsår. Eleven följer timfördelningen som används i Lojo.

Vid årskursintegrerade studier tas i beaktande bedömningen som avses i kapitel 6 samt de särskilda bestämmelserna om övergång till följande årskurs.

5.4.2. Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp som består av elever från olika årskurser eller, vid årskursintegrerade studier, elever i olika åldrar. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl.

Undervisningen i en sammansatt klass kan i sin helhet genomföras enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen om växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Särskilt viktigt är att måna om att elevernas studiefärdigheter utvecklas. Ifall de olika årskurserna i en sammansatt klass i vissa läroämnen har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna i läroämnena också uppdelas i delar för att på det viset jämma ut undervisningstimmarna. Vid utjämning av undervisningstimmarna i läroämnena ska elevernas rätt till det totala antal timmar som fastställs i läroplanen alltid tryggas. Om en elev övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis ska eleven få individuell undervisning för att avlägga en eventuell lärokurs eller en del av en lärokurs som saknas.

Studier i en sammansatt klass kan också genomföras som årskursintegrerade studier i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning⁸⁷. I det fallet fastställs lärokursen i läroplanen som studiehelheter och delas inte in i årskurser. De årskursintegrerade studierna kan gälla alla skolans elever, en viss sammansatt klass eller enskilda elever.

Undervisningen i sammansatt klass ger goda förutsättningar för en helhetsbetonad undervisning där man använder mångvetenskapliga lärområden. I undervisningen i sammansatt klass ska de möjligheter som i synnerhet kollaborativt lärande och modellinläring ger utnyttjas. I sammansatta klasser kan närundervisningen också stödjas och berikas med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen.

I Lojo

Läroplanen har upprättats så att den kan genomföras som undervisning i sammansatt klass. Om man i skolan på grund av den sammansatta klassens struktur är tvungen att genomföra läsning i skift ska detta anges läroämnesvis i skolans läsårsplan.

Ifall de olika årskurserna i en sammansatt klass i vissa läroämnena har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna i läroämnena uppdelas i delar för att på detta vis jämna ut undervisningstimmarna.

Rektorn beslutar när det är ändamålsenligt att bilda sammansatta klasser.

5.4.3. Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att komplettera undervisningen samt erbjuda mångsidigare studiemöjligheter i olika läroämnena. Undervisning med hjälp av fjärruppkoppling kan ges endast av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Vid val av pedagogik ska man i synnerhet beakta elevernas ålder och förutsättningar.

Genom fjärruppkoppling kan i synnerhet undervisningen i mera sällsynta språk och religioner och valfria ämnen stödjas. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundläggande utbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Användning av fjärruppkoppling i undervisningen ökar i sin tur skolans ekologiska hållbarhet.

Med hjälp av fjärruppkoppling kan undervisningen både differentieras och göras mera helhetsbetonad. Man kan möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utvecklandet av specialbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Fjärruppkoppling och användning av digitala verktyg bidrar till mångsidigare lärmiljöer. Genom fjärruppkoppling kan man utnyttja olika lärares kompetens, sakkunskapen hos skolans samarbetspartner och eventuella internationella nätverk utgående från elevernas behov och målen för undervisningen.

Lärmiljön ska vara trygg och eleverna ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. En ansvarig lärare ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevernas möjligheter till kommunikation som främjar lärande. En god undervisning förutsätter pedagogisk planering som beaktar elevernas behov och utnyttjar teknikens möjligheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid lagstiftningen om upphovsrätt.

I Lojo

I Lojo ordnas för närvarande ingen distansundervisning.

5.4.4. Flexibel grundläggande utbildning

Enligt lagen om grundläggande utbildning⁸⁸ kan en kommun, i den omfattning kommunen beslutar, ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9. Utbildningen ska ordnas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Syftet med den flexibla grundläggande utbildningen⁸⁹ är att minska studieavbrott i den grundläggande utbildningen och förebygga utslagning. Målet är att stärka elevernas studiemotivation och livskompetens. Förutom att eleverna ska slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs får de stöd vid övergången till följande utbildningsstadium och ges färdigheter som behövs för att klara av studierna.

Den flexibla grundläggande utbildningen är avsedd för sådana elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som man bedömer riskeras av att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan olika organisationer. Också yrkesläroanstalter och gymnasier, läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt verkstäder för unga kan delta i samarbetet. En styrgrupp kan inrättas för att planera och organisera flexibel grundläggande utbildning.

Skolans arbetssätt och undervisningsmetoder ska utvecklas så att de motsvarar de individuella behoven hos de elever som valts till utbildningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid arbetsformer som ökar elevernas delaktighet och samhörighet i skolan samt stärker det fostrande arbete som är gemensamt för vårdnadshavarna och alla som arbetar inom den flexibla grundläggande utbildningen. Aktiverande och arbetsinriktade studiemetoder ska prioriteras i undervisningen.

Flexibel grundläggande utbildning⁹⁰ ska ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete samt med hjälp av stöd- och rådgivningstjänster. Flexibel grundläggande utbildning ska utöver läraren involvera en av utbildningsanordnaren utsedd yrkeskunnig person som vet hur man stödjer ungas sociala växande, samarbetet med familjerna och är insatt i annat stöd- och rådgivningsarbete. Undervisningen kan vid behov också delvis genomföras i anslutning till en annan undervisningsgrupp.

Undervisningen ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla grundläggande utbildningen. Under dessa perioder har eleverna rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen. Personal på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer som arbetar med elever ska göras förtroga med föreskrifter som berör arbetarskydd, dataskydd och sekretess och andra nödvändiga föreskrifter.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning på anhållan av eleven eller vårdnadshavaren. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas vid antagningen av elever. Utbildningsanordnaren ska besluta om grunderna för antagningen av elever⁹¹ och om antagningsförfarandet. Om elevantagningen fattas ett förvaltningsbeslut som bereds på ett yrkesövergripande sätt. Om den flexibla grundläggande utbildningen för en enskild elev avslutas innan den grundläggande utbildningen är slut, förutsätts ett förvaltningsbeslut.

Elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevvård. En elev kan vid behov få allmänt eller intensifierat stöd. I undantagsfall kan även en elev som får särskilt stöd antas till flexibel grundläggande utbildning,

88 Lag om grundläggande utbildning 5 § (1707/2009)

89 Förordning om grundläggande utbildning 9 a § 1 mom. (1768/2009)

90 Förordning om grundläggande utbildning 9 a § 2 mom. (1768/2009)

91 Förordning om grundläggande utbildning 9 b § 2 mom. (1768/2009)

om eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och om arrangemanget kan anses vara till fördel för eleven⁹².

För en elev som deltar i flexibel grundläggande utbildning ska man utarbeta en plan för elevens lärande eller justera den plan som tidigare utarbetats. Planen ska utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Den ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd. Planen ska dessutom beskriva speciella omständigheter i den flexibla grundläggande utbildningen för eleven, till exempel om undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Ifall eleven får särskilt stöd, ska den flexibla grundläggande utbildningen på motsvarande sätt beskrivas i en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

I Lojo

Tills vidare ordnas det inte flexibel grundläggande utbildning i Lojo.

5.4.5. Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Den grundläggande utbildningen kan i sådana fall ordnas bland annat som sjukhusundervisning, på skolhem, upptagningshem, förläggningar eller i fängelser eller andra straffanstalter.

Den kommun där sjukhuset ligger är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning det är möjligt med hänsyn till elevens hälsa. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra läropliktiga elever som får specialiserad sjukvård i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och terapeutiska och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt. Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård⁹³. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till sjukhusundervisning eller återgången tillbaka till sin egen skola. Elevens utbildningsanordnare ska tillsammans med den kommun där det sjukhus som ansvarar för vården finns i yrkesövergripande samarbete komma överens om och ordna det stöd för undervisningen som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till den tidigare undervisningen i den egna skolan. Inom sjukhusundervisningen kan man också använda fjärruppkoppling i undervisningen. Elevens hemkommun är skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som får undervisning i en sjukhusskola.

För undervisningen av barn som har placerats utanför hemmet ansvarar den kommun där barnet är bosatt. För undervisningen av en elev som har placerats på en barnskyddsanstalt svarar den skola som verkar på anstalten, om anstalten har tillstånd att anordna utbildning. För elever som blivit placerade med stöd av barnskyddslagen är elevernas hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning⁹⁴. För fängelseundervisningen av läropliktiga svarar den kommun där fängelset ligger.

Enligt avtal kan en kommun också, i stället för en skola i den egna kommunen, som närskola anvisa eleven en skola i en annan kommun, en skola som drivs av en privat sammanslutning eller en stiftelse som har tillstånd att anordna utbildning, eller en statlig skola.

I Lojo

92 Förordning om grundläggande utbildning 9 b § 1 mom. (1768/2009)

93 Lag om grundläggande utbildning 4 a § (1267/2013)

94 Lag om statsandel för kommunal basservice 41 § (1271/2013)

Undervisning i särskilda situationer förutsätter vanligtvis beslut av direktör för den grundläggande utbildningen och en plan för elevens lärande eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas. Närmare planering av undervisningen görs i det första mötet i samarbete med elevens närskola och undervisningsanordnaren. I regelbundna möten följer man framstegen i undervisningen och planerar hur eleven kan återvända till sin egen närskola.

5.5. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

För eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet⁹⁵ som nära anknyter till utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet och omfattningen av verksamheten. Också skolmåltider, rastaktiviteter, morgonsamlingar, fester, utfärder, studiebesök och lägerskolor samt i mån av möjlighet skolresor ska ordnas så att de stödjer de mål som ställts upp för elevernas lärande, mångsidiga utveckling och välbefinnande. De förstärker också för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag och möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig, uppiggande och omväxlande dag. I den lokala läroplanen fastställs målen för verksamheten och principerna för att ordna verksamheten. Om de skolvisa arrangemangen bestäms i läsårsplanen.

Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Verksamheten är en del av den avgiftsfria grundläggande utbildningen främjar för sin del gemenskap och berikar skolans verksamhetskultur. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Klubbarna erbjuder eleverna möjlighet att bekanta sig med olika fritidsaktiviteter. Målet är att inspirera eleverna att ta del av fritidsaktiviteter och ge dem möjlighet att arbeta tillsammans, känna glädje och uppleva att de kan och lyckas. I klubbverksamheten ges eleverna tillfällen att tillämpa det som de har lärt sig i skolan och tillfällen för kreativ verksamhet och mångsidig kommunikation med vuxna och andra elever. Klubbarna kan öka elevernas delaktighet och möjligheter att påverka samt hjälpa dem att hantera vardagen och känna sig trygga.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Klubbverksamheten utvecklas och lärmiljöerna utformas så att de stödjer deltagande i fritidsaktiviteter. Eleverna får i större utsträckning delta i planeringen av klubbverksamheten. Klubbverksamheten erbjuder möjligheter att stärka fostringssamarbetet mellan hem och skola samt samarbetet med det omgivande samhället. Skolorna kan då de ordnar klubbverksamhet använda sig av den kompetens som finns inom olika sektorer, föreningar, företag och organisationer och hos andra samarbetspartner.

Skolbiblioteksverksamhet

För att stödja skolans undervisning och fostrande arbete kan man ordna skolbiblioteksverksamhet och förverkliga den i samarbete med närbibliotek och andra bibliotek. Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka elevernas allmänbildning och till att bredda och vidga deras världsbild. Mångsidig skolbiblioteksverksamhet stödjer förverkligandet av synen på lärande i verkliga lärsituationer och ger eleverna möjligheter att sköta olika ansvarsuppdrag. Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetsätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Verksamheten ökar möjligheterna att differentiera undervisningen, att arbeta utgående från elevernas personliga intressen samt att samarbeta med hemmen. Tillsammans handleder skolan och biblioteket eleverna till livslångt lärande och aktivt medborgarskap.

Skolmåltiden

⁹⁵ Lag om grundläggande utbildning 47 §

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden⁹⁶ ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad. Skolmåltiden ska ordnas med hänsyn till måltidens hälsomässiga, sociala och kulturella betydelse. Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings- och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkras man sig om att eleverna orkar under skoldagen. En trivsamt skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Eleverna ska uppmuntras att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolmåltiden och i synnerhet av måltidssituationerna. Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras ska diskuteras med hemmen och tillsammans stödjer man elevernas utveckling. Man ska regelbundet följa upp hur många som deltar i skolmåltiden och utvärdera kvaliteten på maten och måltidssituationen.

Skolmåltiden ska ordnas och verksamheten utvecklas genom samarbete mellan undervisningspersonalen och personalen som ansvarar för måltiden. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovården komma överens om stödåtgärder och övervakning⁹⁷ i samband med måltiden.

Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning och den tid som används för undervisning⁹⁸ ska indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt. En del av arbetstiden kan användas för arbetslivsorientering, avslutningar och andra gemensamma evenemang. Förordningen gör det möjligt att på olika sätt strukturera skoldagen och att ordna rasterna på sätt som främjar elevernas välbefinnande. Gemensamma evenemang kan vara bl.a. skolans fester, temadagar och utfärder. Studiebesök och lägerskolor kan omfatta hela skolan eller endast några eller någon undervisningsgrupp. Även då utnyttjas möjligheten att ordna skolarbetet på ett flexibelt sätt i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. Dagens arbete ska inledas med en kort morgonsamling⁹⁹.

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. De kan också ingå som en del i de mångvetenskapliga lärområdena. De stärker elevernas mångsidiga kompetens och synliggör skolans kulturella och språkliga mångfald. Studiebesök och lägerskolor ger för sin del möjligheter att vidga lärmiljön och att lära sig i autentiska situationer samt att samarbeta med olika aktörer.

Utbildningsanordnaren har stor möjlighet att påverka hur skoldagen delas in i undervisningsavsnitt och raster, vilken annan verksamhet som ingår i skoldagarna och hurdana verksamhetsformer som används. Dessa val formar skolans verksamhetskultur. De beslut man gör gällande skoldagens struktur görs med beaktande av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen.

Skolväg och skoltransporter

Eleverna ska uppmuntras att ta sig till och från skolan på ett sätt som främjar hälsan och konditionen. Både när de rör sig självständigt och när de får skoltransport ska de lära sig att värna om sin egen och andras säkerhet och att uppföra sig väl under skolvägen.

96 Lag om grundläggande utbildning 31 § 2 mom.

97 Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. och Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) 13 §

98 Förordning om grundläggande utbildning 3 § 4 och 5 mom.

99 Förordning om grundläggande utbildning 6 §

Man ska komma överens om tillvägagångssätt och ansvarspersoner¹⁰⁰ gällande övervakning och handledd verksamhet för dem som väntar på skoltransport samt gällande säkerheten under resan. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om tillvägagångssätten och transportarrangemangen. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning, diskriminering eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna¹⁰¹ till den som misstänks för detta och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

I Lojo

Skolorna kan ordna klubbverksamhet enligt sina resurser. Målet är att stärka gemenskapen bland eleverna, deras delaktighet och motivation. Samtidigt eftersträvar man att öka trivseln i skolan genom positiv växelverkan.

Finlandsmodellen för hobbyverksamhet är Undervisnings- och kulturministeriets spetsprojekt och den årliga ansökan om understöd är kontinuerlig. I Lojo bär projektet namnet Lojos modell för hobbyverksamhet och dess syfte är att erbjuda grundskoleeleverna i Lojo kostnadsfria hobbymöjligheter i samband med skoldagen. De hobbyer som ordnas väljs enligt elevernas önskemål och enligt det hur populära hobbyerna har varit under det tidigare läsåret. Aktiviteten stöder deltagarens utveckling i enlighet med elevens egen kompetens och ålder. Vuxna ledare är experter i aktiviteten i fråga samt i barn- och ungdomshobbyverksamhet. Yrkeskompetensen har skaffats antingen genom utbildning eller erfarenhet. Deltagarna kan ta med sig en assistent, en guide eller tolk i gruppen när detta är nödvändigt. Ledarna ser till att gruppen har en vänlig, trygg och uppmuntrande atmosfär där alla behandlas lika. I hobbyn lär man sig kamratskap och stärker goda sociala färdigheter. Dessutom ser man till att ingen blir ensam i gruppen.

Mobbning förebyggas genom att stödja barns och ungdomars delaktighet och engagemang i gruppen samt genom att ingripa i alla tvister och all mobbning. Ledarna för hobbyer samarbetar med skolornas personal och ledarna för eftermiddagsverksamheten.

En del skolor har ett skolbibliotek och i några av skolorna finns stadens bibliotek i skolbyggnaden. Alla bibliotek i Lojo erbjuder skolor experthjälp i frågor som rör bibliotekstjänster och användning av biblioteket. Syftet med handledningen i hur biblioteken används är att eleven ska växa till en aktiv och självständig biblioteksanvändare och informationssökande. Då är läsningen och biblioteket en naturlig del av livet.

I skolorna erbjuds eleverna varje skoldag avgiftsfritt en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och handledd. Vid skolmåltid tar man hänsyn till pedagogiska aspekter: eleverna smakar på maten och lär sig gott bordsskick. I skolorna erbjuds eleverna mat enligt specialdieten, om det finns medicinska skäl till detta. Skolmåltiden lagas i regel av stadens eget centralkök Kyökki.

Principerna för skoltransporten finns på stadens hemsidor. I samband med anmälan till förskoleundervisningen och skolan underrättas vårdnadshavarna om detta via Wilma. Alla blanketter som gäller skoltransporter finns antingen i Wilma eller som blankett.

Till läroplanen har bifogats Lojo stads plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet.

5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

Det är viktigt att det praktiska skolarbetet ordnas så att arrangemangen stödjer målen för undervisning och fostran och främjar en enhetlig verksamhetskultur i den grundläggande utbildningen. I enlighet med utbildningsanordnarens beslut preciseras de skolvisa arrangemangen, arbets- och ansvarsfördelningen och övriga praktiska detaljer för alla punkter som tas upp här i skolans lärsplan.

¹⁰⁰ Lag om grundläggande utbildning 32 §

¹⁰¹ Lag om grundläggande utbildning 163/2022 29 § 7 mom.

Gemensamt ansvar för skoldagen och samarbete samt förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning och ingripande vid frånvaro

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- de centrala målen och metoderna för att skapa en bra och trygg skoldag och för att organisera samarbetet
- verksamhetsmodellen för förebyggande av elevers frånvaro och systematisk uppföljning samt ingripande vid frånvaro. I verksamhetsmodellen som gäller utbildningsanordnaren, skolan och eleven ska beskrivas¹⁰²
 - hur man stöder skolengagemang, skolnärvaro och kamratrelationer och förebygger skolfrånvaro¹⁰³. Om man lokalt beslutar att utöka lärokursen i hälsokunskap eller något annat läroämne för att öva emotionella och kommunikativa färdigheter, ska målen och innehållen för dessa lektioner beskrivas i den läroplanen¹⁰⁴.
 - hur man systematiskt följer upp elevernas frånvaro så att informationen som samlats in kan användas för att förebygga och tidigt ingripa vid frånvaro under läsåret¹⁰⁵
 - hur man systematiskt ingriper vid frånvaro¹⁰⁶ samt hur arbets- och ansvarsfördelningen ser ut¹⁰⁷
 - hur samarbetet¹⁰⁸ med vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven¹⁰⁹ förverkligas¹¹⁰
 - hur tillvägagångssätten och planeringen av tillvägagångssätten för förebyggande och uppföljning av frånvaro samt ingripande vid frånvaro¹¹¹ samordnas i skolans elevvårdsgrupp, i vilken eleverna och vårdnadshavarna är delaktiga¹¹²
 - hur man samarbetar med elevvårdstjänsternas personal¹¹³ när det gäller att förebygga, ingripa vid och kartlägga orsakerna till frånvaro¹¹⁴
 - i samarbetet beskrivs förfaringssätten för att hänvisa eleven till elevvårdstjänsterna¹¹⁵, samarbete i anknytning till hälsoundersökningar¹¹⁶ samt hur man konkret inleder samarbetet med elevvårdstjänsterna¹¹⁷ vid omfattande frånvaro¹¹⁸
 - hur man kontinuerligt följer upp och utvecklar verksamhetsmodellen utgående från insamlad information och systematisk respons¹¹⁹
- hur samarbetet inom skolan och med utomstående aktörer organiseras, följs upp och utvecklas; i synnerhet
 - hur man ser till att elevernas delaktighet förverkligas
 - vilka de centrala målen är och hur man ordnar samarbetet mellan hem och skola.

Fostringssamtal och disciplinära åtgärder

102 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

103 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

104 Lag om grundläggande utbildning 11 §, 14 § (626/1998)

105 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

106 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

107 Lag om elev- och studerandevård 4–5 § (1287/2013)

108 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

109 Lag om elev- och studerandevård 4–5 § (1287/2013)

110 Lag om grundläggande utbildning 3 § (626/1998)

111 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

112 Lag om elev- och studerandevård 14 §

113 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

114 Lag om elev- och studerandevård 4–5 § (1287/2013)

115 Lag om elev- och studerandevård 11 § (1287/2013)

116 Hälso- och sjukvårdslag 16 § (1326/2010), Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 7 § (338/2011)

117 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

118 Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1287/2013), Hälso- och sjukvårdslag 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Socialvårdslag 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

119 Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

Utbildningsanordnaren ansvarar för att en plan för fostrande samtal och kvarsittning samt disciplinära åtgärder utarbetas. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan. I det fallet ska den omnämnas i läroplanen.

I planen ska fastställas och beskrivas

- i vilka fall fostrande samtal används och hur samtalen genomförs i praktiken
- vilka lagstadgade förfaringssätt som används vid förseelser, fusk och störande beteende, ansvars- och arbetsfördelning samt metoder för samråd och dokumentering
- ansvaret och verksamhetssätten i situationer då en elev förvägras rätt att delta i undervisning:
 - en personlig plan som görs upp för eleven om hur undervisningen ordnas, genomförs och följs upp under den tiden eleven förvägrats att delta i undervisningen och för att stödja en trygg återgång till undervisningen: ansvarsfördelningen för dokumentation, genomförande och uppföljning av planen
 - elevens och vårdnadshavarens delaktighet i uppgörandet av ovan nämnda
 - möjlighet för eleven till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator under den tid eleven förvägrats att delta i undervisningen
 - övrigt stöd som ordnas för eleven och som eleven behöver under den tid som hen förvägrats att delta i undervisningen och när hen återgår till undervisningen
 - tillsynen för en elev efter att följande åtgärder vidtagits:
 - eleven har blivit tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges eller en skoltillställning eller
 - eleven har förvägrats rätt att delta i undervisning för resten av arbetsdagen och följande arbetsdag
 - samarbete med myndigheter som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen
- hur man vid användningen av disciplinära åtgärder garanterar att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas
- hur man ser till att personalen instrueras och har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter
- hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna
- med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.

Fjärruppkoppling i undervisningen

Ifall fjärruppkoppling används i undervisningen ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva

- i vilken undervisning och i vilka studier fjärruppkoppling används
- målen för användningen av fjärruppkoppling i undervisningen, praktiska arrangemang i undervisningen, gemensamma tillvägagångssätt och ansvar mellan olika aktörer.

Årskursintegrerade studier

Om undervisningen i en hel skola eller för en enskild elevgrupp genomförs som årskursintegrerad undervisning ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva mål och innehåll för undervisningen enligt studiehelhet, samt principerna för beslut om årskursintegrerade studier i fråga om en enskild elev och principerna för hur studieprogrammet som ska uppgöras för eleven ska struktureras och utarbetas.

Om en enskild elev studerar årskursintegrerade studier enligt ett eget studieprogram ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva principerna för beslut om årskursintegrerade studier i fråga om enskilda elever samt principerna för hur studieprogrammet som ska uppgöras för eleven ska struktureras och utarbetas.

Undervisning i sammansatt klass

Det är viktigt att den lokala läroplanen också lämpar sig för undervisning i en sammansatt klass och för små skolor. Ett annat alternativ är att man i läroplanen skriver ett skilt avsnitt om arrangemang gällande undervisning i små skolor och undervisning i sammansatt klass. Ifall undervisningen ordnas i sammansatta klasser, ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva

- hur undervisningen i sammansatta klasser ordnas och vilka centrala förfaringssätt som tillämpas
- hur årsvekotimmarna i de olika läroämnena fördelas per årskurs i enlighet med etappmålen som fastställs i statsrådets förordning eller hur lärokursen indelas i studiehelheter, om årskursintegrerade studier tillämpas.

Flexibel grundläggande utbildning

Ifall utbildningsanordnaren erbjuder flexibel grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva

- hur den flexibla grundläggande utbildningen ordnas och vilka centrala förfaringssätt som tillämpas
- grunderna för antagningen av elever och hur antagningen i praktiken sker
- hur undervisningen vid andra läroanstalter, på arbetsplatser eller andra platser utanför skolan ordnas och hur elevernas studier i sådana fall handleds, övervakas och bedöms
- hur samarbetet samt ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer ordnas.

Bestämmelser om hur en plan för elevens lärande eller en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas ska utarbetas finns under Stöd för lärande och skolgång.

Undervisning i särskilda situationer

Det är skäl att i den lokala läroplanen anteckna om möjligheten att ge undervisning i särskilda situationer. I synnerhet gällande sjukhusundervisning ska man i läroplanen beskriva hur samarbetet och stödet till eleven ska skötas då eleven flyttar från den egna skolan till sjukhusundervisning och då eleven återvänder till den egna skolan. Samarbete och frågor gällande stöd är också viktiga i andra situationer.

Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

Utbildningsanordnaren beslutar om de riktlinjer för annan verksamhet som grundar sig på målen för undervisning och fostran och om hur man ska samarbeta med hemmen och övriga samarbetspartner samt om hur eleverna ska delta i planeringen.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- målen och arrangemangen för eventuell klubbverksamhet, skolbiblioteksverksamhet och annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran och kopplingen till eventuell morgon- och eftermiddagsverksamhet
- principerna för skolmåltiden samt målen i fråga om närings-, hälso- och umgängesfostran
- hur elevernas specialbehov gällande måltiden beaktas
- hur eleverna och vårdnadshavarna informeras om skolresor och transporter och om tillvägagångssätt i samband med dem.

Utbildningsanordnare som erbjuder morgon- och eftermiddagsverksamhet är skyldiga att utarbeta en lokal plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten¹²⁰ utgående från de nationella grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten.

¹²⁰ Grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen, Utbildningsstyrelsens föreskrift 1/011/2011

6. Bedömning av elevens lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen

6.1. Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen

Enligt lagen^[1] och förordningen^[2] om grundläggande utbildning har bedömningen av elevens lärande två syften som stödjer varandra. Syftet med bedömningen är att

- handleda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar för självvärdering (formativ bedömning).
- definiera i vilken mån eleven har uppnått målen som ställts upp för läroämnena (summativ bedömning).

Bedömningen i den grundläggande utbildningen fokuserar på lärandet, kunnandet, arbetet och uppförandet.Handledningen och sporrandet i studierna och utvecklingen av elevens färdigheter för självvärdering genomförs med hjälp av formativ bedömning. I vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena ska bedömas summativt.

Vid genomförandet av bedömningens syften ska de allmänna principerna för bedömningen följas. Skolorna ska ha enhetliga principer och förfaringsätt för bedömningen som blir konkreta i skolans bedömningskultur. Utbildningsanordnaren ska följa upp hur bedömningsprinciperna uppfylls i skolorna samt stödja utvecklingen av en enhetlig bedömningskultur.

[1] Lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 22 § 1 mom.

[2] Förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) 10 § 2 mom.

6.1.1. Formativ bedömning

Syftet med den formativa bedömningen är att handleda eleven i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper eleven att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet. Den formativa bedömningen är en del av undervisningen.

Den formativa bedömningen är respons som stödjer och handleder lärandet. Responsen ska hjälpa eleven att förstå målen för läroämnet, att uppfatta sina egna framsteg i relation till de uppställda målen samt hur prestationerna kan förbättras i förhållande till de uppställda målen och kunskapskraven.

Självvärdering och kamratrespons är en del av den formativa bedömningen. Eleverna tränar under lärarens handledning på sina färdigheter i självvärdering och på att ge och ta emot kamratrespons. Dessa färdigheter ska tränas som en del av studierna i alla läroämnena. Självvärderingen och kamratresponsen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdöme som eleven ska få i läroämnet.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klagöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång ska vårdnadshavarna informeras om elevens framsteg i studierna och om hens arbete och uppförande^[1].

Den formativa bedömningen ska alltid genomföras i syfte att uppnå målen för läroämnena som har ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och preciserats i den lokala läroplanen.

Den formativa bedömningen förutsätter ingen dokumentation.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 §

6.1.2. Summativ bedömning

Syftet med den summativa bedömningen är att beskriva hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för läroämnena i den lokala läroplanen.

Den summativa bedömningen ska genomföras åtminstone i slutet av varje läsår och i slutet av den grundläggande utbildningen. Eleven och hens vårdnadshavare ska ändå även under läsårets gång informeras om elevens framsteg i studierna, och om elevens arbete och uppförande. [1] I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg, för vilket en summativ bedömning ska göras av i vilken mån eleven under det ifrågavarande läsåret har uppnått målen i de läroämnen som ingår i elevens studieprogram. I läsårsbetyget ska även ingå en bedömning av uppförandet. [2]

Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats för varje årskurs i den lokala läroplanen. Bedömningen i slutet av läsåret är en summativ helhetsbedömning av hur eleven presterat under hela läsårets gång. Slutbedömningen ska fokusera på de mål som ställts upp för läroämnena när den grundläggande utbildningens lärokurs avslutas.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms.

Den summativa bedömningen genomförs av läraren som undervisar eleven, eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. [3]

Läraren ska dokumentera de omdömen av elevens prov på kunnande som inverkar på den summativa bedömningen.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 §

[2] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

[3] Förordningen om grundläggande utbildning 13 § 1 mom.

6.2. Allmänna principer för bedömningen

Följande principer för bedömningen ska följas i varje årskurs.

Bedömningen är jämlik

Bedömningen ska i samtliga årskurser grunda sig på likabehandling. Bedömningen som genomförs vid slutet av varje läsår i årskurserna 1–8 och vid slutbedömningen ska grunda sig på de mål som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats i den lokala läroplanen. Varje elev ska få veta vad som avses att hen ska lära sig och hur hens lärande och kunnande bedöms. Slutvitsorden ska bildas på lika grunder i hela landet.

Bedömningen förutsätter öppenhet, samarbete och delaktighet

Syftet med bedömningen är att hjälpa eleven att uppfatta hur hen framskrider i studierna. Detta förutsätter kommunikation mellan läraren och eleven och respons för att främja att eleven uppnår målen. Till genomförandet av bedömningen hör att eleverna ges möjlighet att vara delaktiga, att identifiera elevernas styrkor samt att uppmuntra eleverna.

För att genomföra bedömningen förutsätts samarbete både i skolan och mellan skolan och hemmet. Syftet med samarbetet är att klargöra principerna för och förfaringssätten vid bedömningen för vårdnadshavarna. Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande, kunskande, arbete och uppförande. [1] Eleven och vårdnadshavaren har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av eleven. [2]

Bedömningen är systematisk och ändamålsenlig

Bedömningsförfarandena ska planeras som en logisk helhet och man ska försäkra sig om att principerna för bedömningen är enhetliga i skolan. Bedömningen ska genomföras både under läsårets gång och vid slutet av läsåret. Bedömningen ska endast fokusera på det som har ställts upp som mål i den lokala läroplanen. Läraren ska genomföra bedömningen utgående från prov på kunskande.

Elevernas prestationer ska inte jämföras med varandra. Bedömningen ska inte basera sig på elevernas person, temperament eller andra personliga egenskaper.

Den information som fåtts utgående från bedömningen hjälper läraren att anpassa sin undervisning till elevernas behov. Bedömningen är också ett viktigt verktyg för att identifiera elevens eventuella behov av stöd. Samarbetet mellan lärarna i skolkollegiet är nödvändigt för att bedömningen ska kunna genomföras ändamålsenligt.

Bedömningen är mångsidig

Elevernas lärande, kunskande, arbete och uppförande ska bedömas mångsidigt. [3] Den mångsidiga bedömningen ska grunda sig på prov på kunskande som samlats in på olika sätt. Läraren ska välja förfaringssätten för bedömningen så att de är ändamålsenliga med tanke på bedömningens syften och målen för läroämnet. Eleven ska ha möjligheter att på olika sätt som är ändamålsenliga med tanke på målen visa vad hen kan och har lärt sig. I valet av bedömningsmetoder ska man beakta att det med endast en bedömningsmetod inte är möjligt att bedöma hur eleven uppnått samtliga mål som ställts upp för läroämnena.

Bedömningen grundar sig på mål och kunskapskrav

Bedömningen av lärande, kunskande och arbete ska grunda sig på de mål för läroämnena som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats årskursvis i den lokala läroplanen. Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen.

I bedömningen av elevens kunskande ska de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för läroämnena användas. Kunskapskraven har definierats för den bedömning som ska ges i slutet av de olika årskurserna och för slutbedömningen. Kunskapskraven är inte mål som ställts upp för eleverna, utan de beskriver vilken kunskapsnivå som krävs för olika vitsord.

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska prestationerna bedömas i relation till de gemensamma målen för den allmänna lärokursen och utifrån de ovan nämnda kunskapskraven.

Prestationer av elever som studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de individuella mål som fastställs i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP). Ovan nämnda kunskapskrav används inte för att fastställa elevens kunskapsnivå. Lärokursen individualiseras först då eleven trots givet stöd inte verkar uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5.

Prestationer av en elev som deltar i undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska bedömas i relation till de mål som ställts upp för respektive verksamhetsområde.

Om en elev studerat särskilt prioriterade områden i ett läroämne som definierats i planen för elevens lärande ska hans prestationer bedömas i relation till målen för den allmänna lärokursen utgående från de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Bedömningen beaktar elevens ålder och förutsättningar

Förfaringssätten vid bedömningen ska planeras och genomföras med beaktande av elevernas ålder och förutsättningar. Man ska ta i beaktande elevernas olika sätt att lära sig och arbeta samt se till att det inte finns hinder för dem att visa sitt kunnande.

I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid elevens hälsotillstånd och specialbehov. Behovet av stöd för lärande samt andra orsaker som inverkar på påvisande av kunnande ska beaktas i förfaringssätten vid bedömningen så, att eleven har möjlighet att med hjälp av specialarrangemang och alternativa metoder visa sitt kunnande.

I bedömningen av elever med invandrarbakgrund och elever med ett främmande språk som modersmål ska elevens kunskaper i undervisningsspråket och elevens språkkunskaper inom vetenskapsområdet i läroämnet som är mål för bedömningen beaktas.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 1 mom.

[2] Förordningen om grundläggande utbildning 13 § 2 mom.

[3] Lagen om grundläggande utbildning 22 § 1 mom.

I Lojo

Bedömningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna i samband med bedömningssamtalen. Information om utvärderingspraxis och utvärderingsprinciper finns i Wilma och på skolornas hemsidor. Dessutom finns information tillgänglig vid föräldrakvällar och bedömningssamtalen.

6.3. Bedömning av lärande och kunnande

Bedömningen i den grundläggande utbildningen ska fokusera på elevens lärande och kunnande. Bedömningen av lärande anknyter till handledningen av lärprocessen och den respons som ska ges om den. Bedömningen av kunnande ska i sin tur fokusera på nivån av elevens kunskaper och färdigheter. Elevens lärande ska handledas och hans kunnande ska alltid bedömas i relation till de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats för varje årskurs i den lokala läroplanen.

Vid bedömning av elevens kunnande ska de kunskapskrav användas som definierats i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för den bedömning som ska ges i slutet av de olika årskurserna och vid slutbedömningen.

I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnena bedöms även målområdena för mångsidig kompetens.

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska prestationerna bedömas i relation till de gemensamma målen för den allmänna lärokursen utifrån de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Prestationer av elever som studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de individuella mål som fastställts i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP). De kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå.

6.4. Arbetet som föremål för bedömning

Bedömningen av arbetet är en del av bedömningen av läroämnet. Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet. Bedömningen av arbetet grundar sig på målen för elevens

arbetsfärdigheter som ingår i målen för läroämnena som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats årskursvis i den lokala läroplanen. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.

Med arbetsfärdigheter avses färdigheter som eleven under tiden för den grundläggande utbildningen utvecklar i att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer.

Särskilda behov som berör elevens arbete ska om det behövs antecknas i planen för elevens lärande eller i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP), så att de kan beaktas då bedömningen planeras och genomförs.

6.5. Bedömning av uppförande

Bedömningen av uppförandet ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen och hur väl eleven uppnått dem. Målen som ställts upp för uppförande ska grunda sig på skolans verksamhetssätt och ordningsstadga. Uppförandet ska bedömas som en egen helhet i betygen och det vitsord eller verbala omdöme som eleven fått inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som ges i ett läroämne.

Särskilda behov som berör elevens uppförande ska om det behövs antecknas i planen för elevens lärande eller i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP), så att de kan tas i beaktande när bedömningen av uppförandet planeras och genomförs.

I Lojo

I årskurserna 1-3 bedöms beteendet genom en separat bilaga vid läsårets slut. Frågor som ska bedömas är

- Du uppför dig artigt och vänligt
- Du följer reglerna
- Du upprätthåller arbetsro
- Du ser till omgivningen
- Du förhåller dig positivt till skolarbetet

För årskurserna 4-9 bedöms beteendet i läsårsbetyget. Frågor som ska bedömas är

Utmärkt (10) Eleven

- uppför sig artigt och vänligt mot andra
- är ärlig
- skapar och upprätthåller arbetsro och en positiv atmosfär
- tar ansvar för omgivningen samt för gemensamma uppgifter och utrustningar på ett omsorgsfullt och initiativrikt sätt
- följer regler och god sed. Utmärkt (9)

Eleven

- kommer överens med andra
- är ärlig
- har en positiv inställning till skolarbete

- upprätthåller arbetsro och en positiv atmosfär
- tar ansvar för omgivningen samt för gemensamma uppgifter och utrustningar på ett omsorgsfullt och initiativrikt sätt
- följer regler och god sed. Bra (8)

Eleven

- kommer vanligtvis överens med andra
- är ärlig i allmänhet
- sörjer för arbetsfreden i sin del
- tar i huvudsak hand om omgivningen och gemensamma uppgifter och utrustningar
- följer regler och god sed i allmänhet. Nöjaktig (7)

Eleven

- har ibland problem med andra
- kan vara oärlig
- stör arbetsron stundvis
- förhåller sig ibland vårdslöst till omgivningen samt till gemensamma uppgifter och utrustningar
- följer regler och goda vanor i varierande grad. Försvarlig (6)

Eleven

- har upprepade gånger problem med andra
- uppför sig på ett ohederligt sätt
- missköter omgivningen samt gemensamma uppgifter och utrustningar
- stör arbetsron ofta
- förhåller sig likgiltigt till regler och goda vanor. Hjälpilig (5)

Eleven

- kommer inte överens med andra
- gör sig kontinuerligt skyldig till straffbara överträdelser
- föraktar och missköter omgivningen samt gemensamma uppgifter och utrustningar
- hindrar andra från att arbeta
- bryr sig inte om regler eller goda vanor.

6.6. Studiegången i den grundläggande utbildningen

-

6.6.1. Studiegången enligt årskurs

En elev uppflyttas till följande årskurs om hen i de olika läroämnena som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffreritsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter.[1]

Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om hens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om man bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande

årskurs med godkänt resultat. En elev kan stanna kvar i årskursen, om elevens prestationer under läsåret trots stödåtgärder har underkänts i ett eller flera läroämnen som ingår i årskursens lärokurs.

Om det finns risk för att elevens hela prestation under läsåret underkäns i något läroämne, ska eleven och vårdnadshavaren informeras om saken under läsåret och man ska komma överens om åtgärder för att stödja lärandet. Innan beslut fattas om att en elev stannar kvar i årskursen ska eleven beredas möjlighet att, utan att delta i undervisningen, vid ett särskilt tillfälle visa prov på att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga. [2] Sådana tillfällen kan ordnas en eller flera gånger under läsåret eller efter läsårets slut på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen. I det särskilda tillfället kan olika slags muntliga och skriftliga eller andra prestationer ingå för att eleven på bästa sätt ska kunna visa sitt kunnande.

Om tillfället ordnas efter läsårets slut, kan eleven i läsårsbetyget ges ett villkorligt beslut om kvarstannande. I beslutet ska anges vilka delar av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation i ett särskilt tillfälle för att visa prov på kunnande för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs.

En elev kan också stanna kvar i årskursen, trots att hen inte har underkända prestationer, om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Eleven och hans vårdnadshavare ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas.

Om en elev stannar kvar på klassen, förfaller elevens prestationer i ifrågavarande årskurs. [3]

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 mom.

[2] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 och 2 mom.

[3] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 2 mom.

I Lojo

I skolans läsårsplan ska fastställas ett datum, då eleven genom ett separat prov har möjlighet att visa att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter innan beslutet om kvarstannandet fattas. Provtillfället ska ordnas i juni.

6.6.2. Studier enligt ett eget studieprogram

En elev kan studera över årskursgränserna enligt ett eget studieprogram, i stället för enligt en lärokurs som är indelad i årskurser. I den lokala läroplanen ska föreskrivas vilka studiehelheter som ska avläggas med godkänt resultat för att kunna framskrida i studierna i läroämnet i fråga. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram får i slutet av läsåret ett läsårsbetyg över de studier som hen genomfört med godkänt resultat under läsåret i fråga och går efter det avslutade läsåret vidare i sina studier följande läsår. [1]

Genom studier enligt ett eget studieprogram kan man om det behövas undvika att eleven stannar kvar på klassen och på så sätt undvika att elevens alla prestationer under läsåret i fråga upphör att gälla. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram kan stanna kvar på årskursen endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag. En elev i årskurs nio räknas som elev i ifrågavarande årskurs ända tills hen avlagt hela den grundläggande utbildningens lärokurs och får ett avgångsbetyg eller avgår från skolan. [2]

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 3 mom.

[2] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 3 mom.

6.7. Gemensamma läroämnena och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret

I den grundläggande utbildningen ska alla gemensamma läroämnena som ingår i elevens studieprogram bedömas separat i slutet av varje läsåre. [1] De gemensamma läroämnena som bedöms är modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, omgivningslära, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. I läsårsbetyget ska ett verbalt omdöme eller ett vitsord antecknas över i vilken mån eleven under läsåret har uppnått målen för läroämnena som ingår i elevens studieprogram.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett verbalt omdöme eller ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i alla årskurser som eleven studerar ämnena. I betygen ges inget separat verbalt omdöme eller vitsord över timmarna valfria konst- och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Målen och innehållen för läroämnena i mångvetenskapliga lärområden och de prov på kunnande som visas i samband med studier i mångvetenskapliga lärområden ska beaktas då man bildar vitsord i respektive läroämne. Bedömningen i de enskilda läroämnena ska planeras och eleverna ska känna till bedömningen innan arbetet med ett lärområde påbörjas. För mångvetenskapliga lärområden ges inga separata verbala omdömen eller vitsord.

De valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen "godkänd".

I årskurserna 1–3 ska de valfria ämnena som motsvarar timfördelningen i den grundläggande utbildningen bedömas antingen verbalt eller med siffror i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I årskurserna 4–9 ska siffervitsord ges för de valfria ämnen som omfattar minst två årsveckotimmar.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

6.8. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

Beroende på läroämne och på de beslut som fattats i den lokala läroplanen infaller slutbedömningen i årskurs 7, 8 eller 9. De tillvägagångssätt som används vid slutbedömningen ska motsvara elevernas ålder och förutsättningar.

Syftet med slutbedömningen är att fastställa hur eleven har uppnått målen för lärokursen i läroämnet när studierna avslutas. Vitsordet eller det verbala omdömet som ges efter utvärderingen ska beskriva nivån på elevens prestation i relation till målen och kriterierna för slutbedömningen i respektive ämneslärokurs.

I samband med slutbedömningen, medan läsåret ännu pågår, ska läraren förutom information om prestationer och aktuell kunskapsnivå också ge eleverna handledande respons som stödjer det fortsatta lärandet. Det är också viktigt att försäkra sig om att eleverna och vårdnadshavarna känner till målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Responsen och handledningen ska vara tillräckligt detaljerad och individuell. Ifall en elev i årskurs 9 trots stödåtgärder inte ser ut att klara sina studier och riskerar att stanna kvar på klassen, kan man genom att övergå till studier enligt ett eget studieprogram förebygga att elevens alla prestationer förfaller. Årskursintegrerade studier som framskrider enligt ett eget studieprogram beskrivs närmare i avsnittet Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.

6.8.1. Bildandet av slutvitsord

Bildandet av slutvitsord ska grunda sig på den kunskapsnivå som eleven visat i relation till målen för lärokursen i lärokursen och kunskapskraven för slutbedömningen. Då ett slutvitsord bildas ska man ta i beaktande alla mål som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för lärokursen i läroämnet och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Bedömningen av de mål för läroämnen i vilka eleven visat sitt kunnande i årskurserna 7 och 8 ska beaktas då slutbedömningen genomförs. Den nivå av kunnande som baserar sig på dessa mål ska bedömas utgående från kunskapskraven för slutbedömningen.

Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för läroämnet. Om en elev uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål.

Bedömningen av elevens arbete ska ingå i vitsordet som ges i ett läroämne i slutbedömningen.

6.8.2. Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska hans prestationer bedömas i relation till målen för den allmänna lärokursen och utgående från kunskapskraven för slutbedömningen. Om eleven studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen, ska elevens prestationer i läroämnen i fråga bedömas i relation till de individualiserade mål och innehåll som fastställts i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP), inte i relation till kunskapskraven för slutbedömningen.

Vid bedömningen av läroämnen som studerats enligt individualiserade lärokurser kan verbalt omdöme användas i stället för siffervitsord också vid slutbedömningen. Lärokursen ska individualiseras först då eleven trots det givna stödet inte verkar uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5.

Slutbedömningen för en elev som omfattas av förlängd läroplikt grundar sig antingen på den grundläggande utbildningens allmänna lärokurser i läroämnen eller på individualiserade lärokurser, beroende på vad som bestämts i elevens beslut om särskilt stöd. Om studierna för en elev som omfattas av förlängd läroplikt genomförs i form av studiehelheter, ska bedömningen i betyget ändå ges per läroämne.

Om elevens studier har ordnats enligt verksamhetsområde, ska slutbedömningen basera sig på de mål som ställts upp i den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas och ett verbalt omdöme ska ges för varje verksamhetsområde.

6.8.3. Gemensamma läroämnen som ska bedömas i slutbedömningen

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska följande gemensamma läroämnen bedömas med siffror: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Kunskapskraven för slutbedömningen definierar vilken kunskapsnivå som krävs i respektive läroämne för siffervitsorden 5, 7, 8 och 9.

I modersmål och litteratur kan eleven ha studerat enligt två olika för läroämnet fastställda lärokurser. Då ska de båda lärokurserna som eleven har avlagt i läroämnet modersmål och litteratur bedömas.

Om eleven har bytt lärokurs i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket eller främmande språk, är det den lärokurs som eleven senast har studerat som ska bedömas i

slutbedömningen. Samma sak gäller om eleven har bytt från ett åskådningsämne till ett annat eller från en lärokurs i ett åskådningsämne till en annan.

Om en elev i enlighet med ett beslut som avses i 18 § i lagen om grundläggande utbildning^[1] är helt befriad från studier i ett läroämne inom den grundläggande utbildningens lärokurs ska läroämnet i fråga inte bedömas. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studier i ett läroämne och beslutet ska övervägas individuellt för varje elev.

[1] Lagen om grundläggande utbildning 18 § 1 mom.

6.8.4. Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnena i slutbedömningen

Konst- och färdighetsämnena som är gemensamma för alla elever är musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Den lokala timfördelningen och elevernas eventuella egna val inverkar på när en elev ges det vitsord i ett konst- och färdighetsämne som ska antecknas i avgångsbetyget.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnena är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnena. Det innebär att eleven får ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i avgångsbetyget. I avgångsbetyget ges inget separat vitsord över studier i timmarna valfria konst- och färdighetsämnena som eleven erbjudits och avlagt.

Då slutvitsordet bildas ska de kunskapskrav för slutbedömningen som fastställts för dessa läroämnen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas. Slutbedömningen ska genomföras i det skede då hela lärokursen i respektive konst- och färdighetsämne och även eventuella studier i timmarna valfria konst- och färdighetsämnena har avlagts. I avgångsbetyget ska omfattningen av den lärokurs som eleven avlagt antecknas för respektive konst- och färdighetsämne.

6.8.5. Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen

De valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen "godkänd". Det kunnande som visats i ett valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. Principen för att höja vitsordet ska skrivas ner i den lokala läroplanen.

I Lojo

De valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Valfria ämnen som omfattar färre än två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. Det kunnande som visats i ett valfritt ämne, som hör till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga.

Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antingen i den egna skolan eller i samband med byte av skola, ska i avgångsbetyget antecknas namnet på båda de valfria ämnena. Ett valfritt ämne som inte har slutförts bedöms med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i det ifrågakvarande ämnet. Om andelen oavslutat valfritt ämne är mindre än två årsveckotimmar, bedöms det valfria ämnet med beteckningen "deltagit". Ett nytt valfritt ämne bedöms med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i det ifrågakvarande ämnet. Om andelen nytt valfritt ämne är mindre än två årsveckotimmar, bedöms det valfria ämnet med beteckningen "godkänd".

6.8.6. Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning

Om en skola betonar ett visst läroämne eller en läroämneshelhet i sin läroplan eller ordnar undervisning på två språk, är skolans mål för undervisningen i detta ämne eller språk i allmänhet högre än målen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. För likvärdighetens skull ska prestationerna för de elever som deltar i undervisning som betonar ett läroämne eller en läroämneshelhet eller som deltar i undervisning på två språk, i slutet av den grundläggande utbildningen bedömas i relation till målen för läroämnena. För att definiera kunskapsnivån ska kunskapskraven för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas.

Om årsveckotimmar för valfria ämnen används till den betonade undervisningen ska bedömningen i fråga om dessa timmar genomföras i enlighet med principerna för bedömningen av valfria ämnen. I undervisning på två språk ska elevens kunskaper i målspråket eller språkbadsspråket som hen studerat bedömas utifrån målen och kunskapskraven för A-lärokursen i främmande språk eller det andra inhemska språket.

Tilläggsuppgifter om den betonade undervisningen och elevens prestationer kan vid behov ges i en separat bilaga till betyget.

I Lojo

I årskurs 7 prioriteras med utbildningsanordnarens beslut 1 årsveckotimme för undervisning i slöjd.

6.9. Frånvaro och dess inverkan på bedömning

Eleven ska delta i undervisningen om hen inte tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen på grund av sjukdom eller andra särskilda skäl. [1] Studierna för och bedömningen av en elev kan delvis ordnas på annat sätt om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. [2]

Om eleven är olovligt frånvarande och inte deltar i undervisning, prov eller andra möjligheter som hen erbjudits för att visa prov på sitt kunnande och hen inte har godkända prestationer i relation till de mål som fastställts i den lokala läroplanen, kan eleven i läsårsbetyget få ett underkänt vitsord i läroämnet.

[1] Lagen om grundläggande utbildning 35 §

[2] Lagen om grundläggande utbildning 18 § 1 mom.

6.10. Ny bedömning och rättelse av bedömning

Möjligheten till ny bedömning och rättelse av bedömning berör slutbedömningen och beslut som gäller studiegång och kvarstanning. En begäran om ny bedömning ska göras av vårdnadshavaren och den ska tillställas skolan inom två månader efter att vårdnadshavaren tagit del av informationen. Skolans rektor och elevens lärare beslutar tillsammans om den nya bedömningen. [1]

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 19 §

6.11. Betyg

Betyg som ska användas i den grundläggande utbildningen:

1. läsårsbetyg
2. mellanbetyg
3. skiljebetyg
4. avgångsbetyg.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

6.11.1. Verbala omdömen och siffervitsord i betygen

I läsårsbetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 1–3 ska verbalt omdöme eller siffervitsord användas i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. Om verbalt omdöme ges ska det framgå av betyget om elevens prestation är godkänd eller underkänd.

I läsårsbetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–8 ska siffervitsord ges. I avgångsbetyget och i ett eventuellt mellanbetyg i årskurs nio ska siffervitsord ges. Siffervitsordet kan kompletteras med ett beskrivande verbalt omdöme som ska ges som bilaga till betyget.

Bedömningen av uppförande ska ges med siffervitsord i läsårsbetyg och i eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–8. Om bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme i årskurserna 1–3 ska det ges som bilaga till betyget. Också ett verbalt omdöme som kompletterar bedömningen av uppförande som ges med siffervitsord ska ges som bilaga till betyget. I tilläggsuppgifterna i betyget ska antecknas att bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme som bilaga till betyget.

Verbalt omdöme kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever vars modersmål är något annat än undervisningsspråket. [1] I bedömningen av individualiserade lärokurs används verbalt omdöme eller siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska verbalt omdöme användas.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 4 mom.

I Lojo

I årskurserna 1–3 är bedömningen verbal. I årskurserna 4–9 är bedömningen en kombination av verbal bedömning och sifferbedömning. Verbal bedömning (anteckningen "godkänd") ges i elevhandledning och i valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar. Anteckningen godkänd i elevhandledningen visas inte i betygen. I avgångstyget för årskurs 9 läggs till texten "Elevhandledning och praktisk arbetslivsorientering har ingått i elevens studieprogram."

Prestationer i en individualiserad lärokurs bedöms i förhållande till målen för IP med sifferbedömning enligt årskurs. I betyget markeras individualiserade lärokurs med asterisk (*) och i punkten Tilläggsuppgifter i betyget antecknas att eleven har studerat de läroämnen som är försedda med asterisk (*) enligt en individualiserad lärokurs."

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde används verbal bedömning.

Prestationer i en individualiserad lärokurs i klasserna Jalava vid Rotionmäen yhtenäiskoulu bedöms i förhållande till målen för IP med verbal bedömning och/eller med sifferbedömning enligt årskurs. Dessutom kan verbal respons ges i en separat bilaga.

6.11.2. Läsårsbetyg

Eleven ska i varje årskurs få ett läsårsbetyg i slutet av läsåret, med undantag av årskurs nio då eleven får ett avgångsbetyg. I läsårsbetyget ska elevens studieprogram antecknas och för varje läroämne ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord som beskriver i vilken mån eleven under läsåret har uppnått de uppställda målen. Läsårsbetyget är ett beslut om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller stannar kvar på klassen.

Då bedömningen ges med siffror ska också bedömningsskalan anges i betyget. [1]

Verbalt omdöme kan användas i läsårsbetyget i årskurserna 1–3. Också av verbala omdömen ska framgå om eleven har avlagt läsårets studier i varje läroämne som ingår i hens studieprogram med godkänt resultat.

Ett siffervitsord för bedömning av uppförande ska antecknas i läsårsbetyg och eventuella mellanbetyg. Då bedömningen av uppförande ges med ett verbalt omdöme, ska det ges som bilaga till betyget.

Vitsordet eller det verbala omdömet i religion och livsåskådningskunskap ska i läsårsbetyget och eventuella mellanbetyg antecknas i formen ”religion/livsåskådningskunskap” utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Den lärokurs i religion som eleven studerat ska inte antecknas i betyget. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det verbala omdöme eller siffervitsord som eleven får antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuellt verbalt omdöme eller ett siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

Om eleven har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i läsårsbetyget.

Om det i beslutet om särskilt stöd har fastställts att eleven studerar ett eller flera läroämnen enligt en individualiserad lärokurs, ska siffervitsordet eller det verbala omdömet förses med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat dessa läroämnen enligt en individualiserad lärokurs.

I läsårsbetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- en bedömning av elevens uppförande
- den lärokurs eller de lärokurser eleven studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller eventuellt att eleven stannar kvar på klassen
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 3 mom.

6.11.3. Mellanbetyg

Utbildningsanordnaren beslutar om mellanbetyg ska ges. Mellanbetyg ska ges enligt samma grunder som ett läsårsbetyg.

En elev i årskurs nio ska om det behövs ges ett separat mellanbetyg för ansökan till fortsatta studier.

I mellanbetyget ska antecknas:

- *betygets namn*
- *utbildningsanordnarens och skolans namn*
- *skolans undervisningsspråk*
- *elevens namn och födelsetid*
- *datum då betyget ges*
- *underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor*
- *elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen*
- *studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne*
- *den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnena: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk*
- *en bedömning av elevens uppförande (med undantag av mellanbetyg i årskurs nio för ansökan till fortsatta studier)*
- *bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget*
- *en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.*

I Lojo

Mellanbedömning genomförs som bedömningssamtal i november–februari i alla årskurser. I årskurserna 1–6 deltar eleven, vårdnadshavaren/vårdnadshavarna och läraren till bedömningssamtalen. I årskurserna 7–9 hålls bedömningssamtalen mellan eleven och läraren. Dessutom ges ett mellanbetyg i slutet av höstterminen i årskurserna 5–9.

Om eleven på grund av sjukdom inte har kunnat delta i skolundervisningen eller på något annat sätt studera eller visa sina kunskaper, behöver betyg inte ges. Rektor fattar ett förvaltningsbeslut om ärendet.

Prestationer i en individualiserad lärokurs i klasserna Jalava vid Routionmäen yhtenäiskoulu bedöms i förhållande till målen för IP med verbal bedömning och/eller med sifferbedömning enligt årskurs. Dessutom kan verbal respons ges i en separat bilaga.

6.11.4. Skiljebetyg

En elev som flyttar till en annan skola, avgår från skolan utan att ha inhämtat den grundläggande utbildningens hela lärokurs^[1] eller inte har fullgjort läroplikten inom tiden för sin läroplikt ska ges ett skiljebetyg. Till skiljebetyget ska bifogas den timfördelning som skolan följt och en utredning över eventuell betonad undervisning. Om eleven flyttar till en annan skola som upprätthålls av samma utbildningsanordnare, behöver inget separat skiljebetyg ges.

Ett skiljebetyg ska ges utgående från samma principer som ett läsårsbetyg. I skiljebetyget ska ingen bedömning av elevens uppförande antecknas.

I skiljebetyget ska antecknas:

- *betygets namn*
- *utbildningsanordnarens och skolans namn*
- *skolans undervisningsspråk*
- *elevens namn och födelsetid*
- *datum då betyget ges*
- *rektors underskrift*
- *elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen*
- *studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne*
- *den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnena: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk*

- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 12 § 1 mom.

6.11.5. Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ska vid läsårets slut ges en elev i årskurs nio vars prestationer i relation till målen för lärokurserna i läroämnena är godkända i alla läroämnen som ingår i elevens studieprogram. Det innebär åtminstone vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd".

I avgångsbetyget ska antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens fullständiga namn och personbeteckning
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- bedömningen i de gemensamma läroämnena och i de valfria ämnen som ska bedömas ges med siffror (5–10) och med ord (hjälpiga–utmärkta)
- studiernas omfattning i årskurserna 7–9 i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har avlagt i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att elevhandledning och praktisk arbetslivsorientering ingått i elevens studieprogram
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020
- en anteckning om att den grundläggande utbildningens lärokurs placeras på nivå två i den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser samt i den europeiska referensramen för examina.

Bedömning av elevens uppförande ska inte antecknas i avgångsbetyget.

Omfattningen av de gemensamma och valfria läroämnena som en elev avlägger i årskurserna 7–9 ska antecknas i avgångsbetyget som årsveckotimmar.

Om en eleven har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i avgångsbetyget.

Vitsordet i religion och livsåskådningskunskap ska antecknas i avgångsbetyget i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Den lärokurs i religion som eleven studerat ska inte antecknas i avgångsbetyget. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det siffervitsord som eleven får antecknas i avgångsbetyget, om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuella siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i avgångsbetyget.

I avgångsbetyget ska inte det verbala omdöme eller siffervitsord antecknas som eleven eventuellt fått för studier i det egna modersmålet.

Om en elev studerat ett eller flera läroämnen enligt en individualiserad lärokurs, kan också slutbedömningen i dessa läroämnen vara verbal. I avgångsbetyget kan även sifferbedömning användas i dessa läroämnen. Såväl siffervitsordet som det verbala omdömet ska förses med

en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat de läroämnena som är försedda med asterisk (*) enligt en individualiserad lärokurs.

Avgångsbetyget för en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområde ska vara verbalt.

I avgångsbetyget ska vitsorden i de läroämnena som avlagts i en särskild examen som fullgjorts innan avgångsbetyget utfärdats antecknas.

Avgångsbetyget kan innehålla bilagor, till exempel en bedömning av elevens uppförande och en bilaga som innehåller verbalt omdöme om valfria ämnen som har omfattat mindre än två årsveckotimmar. Varje bilaga ska innehålla elevens identifikationsuppgifter. Avgångsbetygets bilagor ska inte omnämnas i avgångsbetyget.

För de valfria ämnen som utgör en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska ett siffervitsord antecknas i avgångsbetyget. Valfria ämnen som hänför sig till och fördjupar ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med siffror ska i avgångsbetyget antecknas under det gemensamma läroämnets namn med det valfria ämnets namn, antalet årsveckotimmar och det givna vitsordet. Alla sådana fördjupande valfria ämnen som hänför sig till ett gemensamt läroämne och som eleven har avlagt ska i avgångsbetyget antecknas direkt under läroämnet i fråga. För fördjupande valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser ska ett verbalt omdöme antecknas i avgångsbetyget. Under namnet på ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt ska antecknas antalet årsveckotimmar och anteckningen "godkänd".

Valfria ämnen som inte hänför sig till ett gemensamt läroämne ska i avgångsbetyget antecknas under rubriken "tillämpade valfria ämnen". I betyget ska anges läroämnets namn, antalet årsveckotimmar och bedömningen antingen med siffervitsord eller med anteckningen "godkänd".

Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antingen i den egna skolan eller i samband med byte av skola, ska i avgångsbetyget antecknas namnet på båda de valfria ämnena. Ett valfritt ämne som inte har slutförts ska bedömas med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i ämnet i fråga. Om eleven har studerat ämnet mindre än två årsveckotimmar och studierna i ämnet inte slutförts ska antecknas "deltagit" vid det valfria ämnet. I betyget ska också antecknas antalet timmar som eleven har studerat i det valfria ämne som inte slutförts. Det nya valfria ämnet ska antingen bedömas med siffervitsord eller med anteckningen "godkänd", beroende på antalet avlagda årsveckotimmar.

Om elevens vårdnadshavare skriftligen anhåller om att ett språk som studeras som valfritt A2- eller B2-språk inte ska antecknas med siffervitsord i avgångsbetyget, ska vitsordet utelämnas och i betyget antecknas "godkänd". Det andra inhemska språket undervisas ändå som ett gemensamt läroämne och ett siffervitsord ska ges.

Skolan kan inte på basis av tilläggsprestationer i efterhand göra ändringar i vitsord som antecknats i ett avgångsbetyg som redan utfärdats. Eleven ska skaffa ett nytt separat betyg över eventuell förbättrat kunnande. Ett nytt betyg kan fås antingen genom att visa kunnande i en särskild examen^[1] eller genom att delta i den grundläggande utbildningens påbyggnadsundervisning eller i grundläggande utbildning för vuxna.

[1] Lagen om grundläggande utbildning 38 §, förordningen om grundläggande utbildning 23 §

6.12. Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen

Den grundläggande utbildningens lärokurs eller en del av den kan avläggas genom en sådan särskild examen^[1] som avses i lagen och förordningen om grundläggande utbildning. Särskild examen kan ordnas av den som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. En elev som deltar i en särskild examen ska visa att hans kunskaper och färdigheter motsvarar kunskaper och färdigheter i de olika läroämnena enligt den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs.

De betyg som ska användas i särskild examen är:

1. Betyg i en ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen
2. Betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen
3. Betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen

Om en elev eller en annan person fullgör lärokursen i något läroämne inom den grundläggande utbildningen i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen. Av betyget ska framgå vilket läroämne och vilken lärokurs som fullgjorts. Prestationerna i flera läroämnen kan antecknas i samma betyg. Om en elev eller en annan person endast delvis har fullgjort lärokursen i den grundläggande utbildningen, såsom lärokursen i en årskurs, ges ett betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Om hela den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen.

I betygen ska samma allmänna uppgifter antecknas som i avgångsbetyget. För de fullgjorda läroämnena ska läroämnets namn, lärokurs och vitsord antecknas.

Den läropliktiga ska fullgöra alla gemensamma läroämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs med godkänt resultat för att få ett betyg över fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

[1] Lagen om grundläggande utbildning 38 §, förordningen om grundläggande utbildning 23 §

I Lojo

En särskild examen blir aktuell senast i slutet av den grundläggande undervisningen, eftersom den är ett sätt för en läropliktig som på vårdnadshavarens beslut studerar hemma att få ett betyg som motsvarar avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen.

Om en elev har fullgjort studier i en särskild examen, kan ett betyg ges över en fullgjord lärokurs i ett visst läroämne, fullgjord ämneslärokurs i en viss årskurs eller hela den grundläggande utbildningens lärokurs som motsvarar avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen.

6.13. Frågor som avgörs på lokal nivå

Riktlinjerna för bedömningen som definieras i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska överföras till den lokala läroplanen och följas som sådana. Också de nationella kriterierna för bedömningen i slutet av årskurs 6, såväl som kriterierna för slutbedömningen och principerna för bildandet av slutvitsord, ska överföras och följas som sådana från grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen till den lokala läroplanen.

Därtill ska utbildningsanordnaren i den lokala läroplanen precisera följande:

- samarbetet med vårdnadshavarna i anslutning till bedömning
- formerna för information om bedömning
- bedömningen av uppförande och vilka mål bedömningen bygger på
- bedömning av valfria ämnen i den utsträckning utbildningsanordnaren erbjuder sådana
- principer och praxis om studiegången och om uppflyttning och kvarstanning
- principer för hur verbalt omdöme och siffervitsord ges i olika läroämnen och i bedömningen av uppförande
- slutbedömningen av valfria ämnen i den utsträckning utbildningsanordnaren erbjuder sådana
- mellanbetyg, om utbildningsanordnaren beslutar att utfärda sådana
- möjligheterna att avlägga särskild examen och tidpunkten för avläggande av examen.

7. Stöd för lärande och skolgång

Stöd för lärande och skolgång samt elevvård bildar en helhet. I detta avsnitt föreskrivs om stöd för lärande och skolgång enligt lagen om grundläggande utbildning. Elevvård¹²¹ behandlas separat.

7.1. Principerna för stöd

Det finns tre nivåer av stöd för lärande och skolgång: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Av dessa kan en elev få stöd på endast en nivå åt gången. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel stödundervisning, specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Dessa stödformer kan användas på alla de tre nivåerna av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och anpassas enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs.

Undervisningen och stödet ska ordnas utgående från såväl den enskilda elevens som hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig. Det är viktigt att lärandet kan löpa obehindrat och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Stöd för lärande och skolgång innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljön och lösningar som möter elevernas individuella behov. Undervisningen och stödet ska planeras med beaktande av att behovet av stöd kan variera från tillfälligt till kontinuerligt, från mindre till mer omfattande eller från en form av stöd till flera former av stöd.

Syftet med stöd är att förhindra att problemen växer, blir långvariga och komplicerade. Det är viktigt att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas i lärandet och som medlem i gruppen och att stödja elevens positiva uppfattning om sig själv och skolarbetet. Pedagogisk sakkunskap, samarbete mellan lärarna och yrkesövergripande samarbete inom elevvården är viktigt för att behovet av stöd ska upptäckas, när man bedömer behovet av stöd samt när stödet planeras och genomförs. Vilka yrkespersoner som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i undervisning rätt att få tillräckligt stöd för lärande och skolgång¹²² genast när behov uppstår. För att upptäcka behovet av stöd på ett tidigt stadium ska man kontinuerligt följa med hur elevernas lärande och skolgång framskrider. Först granskas de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för eleven. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för eleven. Vid bedömningen och planeringen av stöd ska resultat av andra eventuella utvärderingar utnyttjas och elevens tidigare stöd beaktas.

Eleven ska i första hand ges stöd i sin egen undervisningsgrupp och skola genom olika flexibla arrangemang, om inte elevens bästa nödvändigtvis förutsätter att eleven flyttas till en annan undervisningsgrupp eller skola. Det är speciellt viktigt att se till att stödet fortsätter när ett barn övergår från förskoleundervisning till grundläggande utbildning, inom den grundläggande utbildningen och då eleven övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet.

7.1.1.Handledning i samband med stöd

Det är alla lärares uppgift att handleda en elev som behöver stöd för sin skolgång och i studierna i olika läroämnen. Handledningen ska gälla alla undervisningssituationer, läroämnen och den respons eleven får. Målet med handledningen är att stärka elevens självförtroende, förmåga att utvärdera sig själv och lära sig lära och förmåga att planera sin framtid. Uppmärksamhet fästs vid elevens eventuella behov av stöd i fråga om vardagshantering, planering av studier, studiefärdigheter och samarbetsförmåga. Dessa färdigheter ska stärkas med ändamålsenliga

121 Lag om elev- och studerandevård 6 § (1287/2013)

122 Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

metoder och handledning. Genom handledningen ska eleven lära sig att ställa upp mål för sitt lärande och att ta ansvar för sina studier.

Handledningsperspektivet ska beaktas när elevens behov av intensifierat stöd och särskilt stöd bedöms. Som en del av den pedagogiska bedömningen eller den pedagogiska utredningen utvärderas hur den handledning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av handledning. Målen och åtgärderna angående handledning skrivs också in i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Handledande stöd ska planeras i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Sakkunskapen hos elevvårdspersonalen och eventuell biträdande personal ska också utnyttjas.

I den handledning som ges i slutskedet av den grundläggande utbildningen ska man tillsammans med eleven utreda lämpliga möjligheter till fortsatta studier och kontrollera att det stöd som eleven behöver fortsätter på andra stadiet. Eleven och vårdnadshavaren till den elev som behöver stöd ska i slutskedet av den grundläggande utbildningen ges information och möjlighet att diskutera med elevhandledaren och sakkunniga inom elevvårdstjänsterna om särskilda frågor i anslutning till elevens fortsatta studier.

7.1.2. Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna¹²³ så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. När en elev har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete mellan hem och skola. Samarbetsmetoder och -modeller ska utvecklas för hela den grundläggande utbildningen och för övergångarna. Skolpersonalen ska känna till de lagar och föreskrifter som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till elevens stöd. Vårdnadshavarna ska informeras om hur dessa tillämpas i skolans vardag, t.ex. om hur ärenden som gäller en elev behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretess. Det är viktigt att skolans personal kontaktar hemmet genast när det framgår att en elev har problem i lärandet eller skolgången eller elevens välbefinnande är i fara.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om möjligheterna att få stöd, att det finns tre nivåer av stöd och vilka former av stöd som finns att tillgå. Vårdnadshavarna ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barns målinriktade lärande och skolgång. Att bedöma elevens framsteg och behov av stöd och att planera stödet ska ingå i det regelbundna samarbetet mellan hem och skola. Målet är att handla i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven eller vårdnadshavaren kan inte vägra att ta emot stöd enligt vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. Eleven kan också behöva individuellt elevvårdsstöd. Individuellt elevvårdsstöd baserar sig på frivillighet och förutsätter att eleven eller vid behov vårdnadshavaren ger sitt samtycke (se avsnittet om Elevvård).

7.2. Allmänt stöd

En god grundläggande utbildning lägger grunden för elevens lärande och välbefinnande. Svårigheter i lärande och skolgång ska förebyggas genom till exempel differentiering av undervisningen, samarbete mellan lärarna och den övriga personalen, handledning och flexibel gruppindelning. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och den enskilda elevens behov.

Det första sättet att möta en elevs behov av stöd är att ge allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka pedagogiska lösningar och handlednings- och stödåtgärder sätts in som en del av skolvardagen för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att bedöma behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all undervisning och fostran. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen och i nära

¹²³ Statsrådets förordning (422/2012)

samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Det allmänna stödet kan innefatta alla former av stöd som ges inom den grundläggande utbildningen, utom den specialundervisning och den individualisering av lärokursen i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. Elevens behov av stöd ska mötas till exempel med hjälp av stödundervisning, specialundervisning på deltid eller handledning.

En plan för elevens lärande kan vid behov användas inom det allmänna stödet. I det fallet ska planen i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som görs upp i samband med intensifierat stöd. För en elev som gjort snabbare framsteg kan studierna fördjupas och breddas med hjälp av planen.

I Lojo

Allmänt stöd är en del av det dagliga skolarbetet och grundar sig på varje elevs rätt att få högklassig undervisning, handledning och stöd under varje skoldag. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

När behovet av stöd bedöms i Lojo kan vid sidan av observationer även används gallringar, prov och tester. Samarbetet med vårdnadshavarna och informationsöverföringen från tidigare enheter ökar elevkännedomen och utgör grunden för planeringen och genomförandet av stödet.

Under det allmänna stödet beaktas elevernas färdigheter och styrkor. Undervisningen och eventuella stödåtgärder planeras och genomförs i enlighet med dem. Olika stödformer för lärande och skolgång är bland annat differentiering av undervisning, stödundervisning, parallellundervisning och flexibel indelning i undervisningsgrupper, specialundervisning på deltid, handledningstjänster, elevhandledning, handledning, elevvårdsarbete och stöd. Stödformer används på ett flexibelt sätt. En individuell plan för lärande kan också utarbetas för eleven i samarbete med de lärare som undervisar eleven, eleven i fråga och vårdnadshavaren. Genomförandet av planen för lärande bedöms i samarbete med eleven och vårdnadshavarna vid utgången av läsåret.

Positiva interaktionen inom klassen är en viktig del av det allmänna stödet. En fungerande växelverkan främjar lärande av varje elev.

7.3. Intensifierat stöd

En elev som för lärande eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utifrån en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande¹²⁴. Det intensifierade stödets kvalitet och kvantitet ska motsvara elevens individuella behov. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte räcker till och så länge eleven behöver det. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet ska vara mer omfattande och långsiktigt än det allmänna stödet. Eleven behöver vanligtvis flera former av stöd. Intensifierat stöd ska ges i samband med den övriga undervisningen genom flexibla undervisningsarrangemang.

Det intensifierade stödet kan innefatta alla former av stöd som används inom den grundläggande utbildningen, utom den specialundervisning och den individualisering av lärokursen i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. I samband med intensifierat stöd ökar betydelsen av till exempel specialundervisning på deltid, individuell studiehandledning och samarbete med hemmet. Också elevvårdens roll ska stärkas för att främja och upprätthålla elevens välbefinnande.

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen. Stödet som ges inom det intensifierade stödet ska antecknas i planen för elevens lärande. Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren har stor betydelse. Elevens lärande och skolgång ska regelbundet följas upp och utvärderas i samband med intensifierat stöd. Om det utifrån en bedömning konstateras

124 Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

att behovet av stöd har förändrats eller att eleven inte har nytta av det stöd som ges, ska planen för elevens lärande uppdateras så att den motsvarar den nya situationen.

I Lojo

Om det allmänna stödet inte räcker till har eleven rätt till systematiskt, mångsidigt och/eller långsiktigt intensifierat stöd för att göra framsteg i studierna. Före övergången till intensifierat stöd ger läraren allmänt stöd i klassen.

Former av intensifierat stöd är till exempel differentiering av undervisning eller uppgifter, flexibel gruppindelning i klassen, parallellundervisning, läxhäfte, läxparken, förlängd tid för prov, muntliga prov, intensifierad uppföljning av framstegen i lärande, kontakt med vårdnadshavare och specialundervisning på deltid.

Dessutom kan stödundervisning, handlednings- och stödtjänster, elevhandledning, användning av hjälpmedel, biträdestjänster, förutseende, repeterande av prov, avläggande av prov i en smågrupp, användning av bilder, studerande i en smågrupp, talundervisning och färdiga anteckningar används som verktyg i intensifierat stöd.

Vid intensifierat stöd kan även särskilda prioritetområden användas. De särskilda prioritetområden för en elev väljs bland målen för årskursen och läroämnet i fråga. Om lärande enligt prioriterade områden används, ska detta antecknas i planen för elevens lärande.

Multiprofessionell behandling

Inledandet och ordnandet av intensifierat stöd behandlas multiprofessionellt i samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvården på basis av en pedagogisk bedömning. Samarbetet kan genomföras som konsultationer eller genom att en föra ihop en grupp med sådana experter inom undervisning och elevvård som behövs för att bedöma och ordna stödet för elevens lärande.

Klassläraren/-föreståndaren ansvarar för pedagogiska handlingar för eleven i intensifierat stöd. I den multiprofessionella pedagogiska behandlingen deltar de lärare som undervisar eleven: klassläraren, klassföreståndaren, ämnesläraren, specialläraren tillsammans med rektorn och yrkesutbildade personer inom elevvården. Den person som gör pedagogiska bedömningen ordnar ett möte eller ett distansmöte till vilket inbjuds vårdnadshavarna, eleven och medlemmarna i den multiprofessionella gruppen. I mötet diskuteras om elevens situation och behov av stöd.

I diskussionen inom den multiprofessionella gruppen kommer man överens om eventuellt inledande av intensifierat stöd.

7.3.1. Pedagogisk bedömning

Intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. I den skriftliga pedagogiska bedömningen beskrivs

- *elevens lärande och skolgång som helhet ur skolans, elevens och vårdnadshavarens perspektiv*
- *det allmänna stöd som eleven har fått och en bedömning av effekten av olika former av stöd*
- *elevens styrkor och intressen, förutsättningar för lärande och särskilda behov i anslutning till lärande och skolgång*
- *en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård eller andra stödåtgärder eleven kan stödjas*
- *en bedömning av behovet av intensifierat stöd.*

Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren är viktigt både för att utredningen av behoven samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas. Den skriftliga pedagogiska bedömningen sammanställs av en eller flera av elevens lärare. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Den pedagogiska bedömningen sammanställs utgående från den plan för elevens lärande som eventuellt redan utarbetats inom det allmänna stödet. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, används de med vårdnadshavarens tillstånd.

När man inleder och ordnar intensifierat stöd, och vid behov återgår till allmänt stöd, ska detta behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete¹²⁵ med yrkespersoner inom elevvårdstjänsterna. Uppgifterna om behandlingen av ärendet ska dokumenteras på det sätt som utbildningsanordnaren bestämt, till exempel i den skriftliga pedagogiska bedömningen.

I Lojo

Klassläraren/klassföreståndaren/ämnesläraren/specialläraren upprättar en pedagogisk bedömning av eleven i samarbete med andra lärare som undervisar eleven. Samarbetet med eleven och vårdnadshavarna är viktigt för utredningen av stödbehoven och planeringen av stödformerna. Den pedagogiska bedömningen innehåller observationer av elevens skolgång, uppgifter om elevens inlärningsresultat, resultat av tester och gallringar samt en beskrivning av samarbetet med föräldrarna och vuxna utanför klassen. Vid behov anlitas även andra sakkunniga vid utarbetandet av den pedagogiska bedömningen. Om eleven har en rehabiliteringsplan eller andra planer, kan dessa användas med vårdnadshavarens tillstånd.

Om eleven inte längre behöver intensifierat stöd, kan hen återgå till det allmänna stödet. Om återgången till det allmänna stödet beslutar en multiprofessionell elevvårdsgrupp på basis av en pedagogisk bedömning som görs av en klasslärare/klassföreståndare/ämneslärare/speciallärare. Vårdnadshavare och elev höras i ärendet.

7.3.2. Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som ordnas för eleven inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för elevens lärande¹²⁶. Planen för elevens lärande är en skriftlig plan som baserar sig på läroplanen och som beskriver målen för elevens lärande och skolgång och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som eleven behöver.

Syftet är att ge eleven förutsättningar att gå framåt i sina studier och främja elevens välbefinnande. Planen för elevens lärande stödjer lärarna när de ska planera sitt arbete och underlättar samarbetet mellan lärarna och med hemmet. Planen ger vårdnadshavarna information som gör att de bättre kan stödja sitt barn. Planen utgör underlag för bedömningen av elevens framsteg.

Den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans med eleven och vårdnadshavaren¹²⁷, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Elevens andel i planeringen ökar när eleven kommer till de högre årskurserna i den grundläggande utbildningen. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan de användas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för elevens lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Planen ska dessutom alltid justeras om det sker förändringar i elevens situation, så att den motsvarar behovet av stöd.

Planen för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd ska innehålla följande uppgifter enligt vad som förutsätts för att ordna undervisningen och stödet för eleven:

Elevens mål

- elevens uppfattning om sina mål och intressen
- elevens styrkor, förutsättningar för lärande och särskilda behov för lärandet och skolgången
- målen för elevens lärande, förmågan att arbeta, kommunikativa färdigheter och skolgång.

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna

¹²⁵ Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning 16 a § (1288/2013)

¹²⁶ Lag om grundläggande utbildning 16 a § 3 mom. (642/2010)

¹²⁷ Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

- lösningar i anslutning till elevens stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt och sätt att kommunicera
- stödundervisning och specialundervisning på deltid som eleven får
- särskilt prioriterade områden i olika läroämnen
- mål och åtgärder angående handledningen av eleven.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, hjälpmedel och habiliteringstjänster som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen och som fastställs i lagen om grundläggande utbildning samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- samarbetet med eleven och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i planen för elevens lärande nås, utvärdering av åtgärdernas effekt och tidpunkter för utvärderingen
- utvärdering av elevens lärande och skolgång som helhet i samråd med eleven och vårdnadshavaren samt elevens självbedömning
- vilka bedömningsmetoder som används för att eleven ska kunna visa sina kunskaper på ett lämpligt sätt
- granskning av planen för elevens lärande samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen.

Planen för elevens lärande ska inte beskriva elevens personliga egenskaper.

Plan för elevens lärande i andra situationer

En plan för elevens lärande används även om eleven inte får intensifierat stöd, ifall

- en elev studerar enligt ett eget studieprogram i stället för enligt en i årskurser indelad lärokurs
- undervisningen ordnas genom särskilda undervisningsarrangemang
- en elev i årskurs 7–9 har antagits till flexibel grundläggande utbildning.

En plan som utarbetas i sådana fall ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas i samband med intensifierat stöd.

I Lojo

Efter behandlingen av den pedagogiska bedömningen utarbetar klassläraren/ämnesläraren en inlärningsplan för eleven där det anges hur det intensifierade stödet ordnas. Blanketten innehåller de uppgifter som grunderna för läroplanen förutsätter. Den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans med eleven och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. I samband med att planen för elevens lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Planen ska dessutom alltid justeras om det sker förändringar i elevens situation, så att den motsvarar behovet av stöd.

Under intensifierat stöd utarbetas årligen en uppdaterad plan för elevens lärande. Planen ska upprättas senast i slutet av oktober. I den nya inlärningsplanen ska stödformernas funktion bedömas. Planen preciseras vid behov. Ändringar eller preciseringar kan registreras i inlärningsplanen under skolarbetet, till exempel genom att markera det nya innehållet med datumet för det.

Uppföljningen och utvärderingen av inlärningsplanen och elevens självvärdering antecknas i den inlärningsplan som redan har utarbetats i slutet av läsåret. Utvärdering ges och registreras av dem som har gett stöd eller undervisning åt eleven.

7.4. Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges elever som inte annars i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Syftet med det särskilda stödet är att ge eleven övergripande och systematiskt stöd så att eleven kan fullgöra sin läroplikt och få en grund för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Elevens självkänsla, studiemotivation och möjlighet att uppleva glädje över att lyckas och lära sig ska stärkas. Också elevens delaktighet och förmåga att ta ansvar för sina studier ska stödjas.

Särskilt stöd¹²⁸ innefattar specialundervisning och annat stöd som eleven behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning. Specialundervisningen och det övriga stöd som eleven får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Särskilt stöd ges antingen inom den allmänna läroplikten eller inom en förlängd läroplikt. En elev som får särskilt stöd studerar antingen enligt läroämne eller enligt verksamhetsområde. Ifall eleven studerar enligt läroämne, studerar eleven de olika läroämnena antingen enligt den allmänna lärokursen eller enligt en individualiserad lärokurs.

En elev som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Syftet med olika pedagogiska lösningar i specialundervisningen är i första hand att säkerställa elevens lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap. De varierar beroende på målen och innehållet och på elevens individuella behov. Enligt lagen om grundläggande utbildning har eleven också rätt att som en del av specialundervisningen få stödundervisning och specialundervisning på deltid som stöd för sitt lärande.

Utöver de pedagogiska lösningarna i specialundervisningen som stödjer lärandet, har en elev som får särskilt stöd också rätt till annat stöd. Sådant stöd är exempelvis handledning, individuell elevvård, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel.

I Lojo

Det särskilda stödet organiseras i första hand enligt principen om regionala närskolor. Dessutom I Lojo finns stadens gemensamma och regionala smågrupper i specialundervisning.

Särskilt stöd kan ges i en närskola i allmänna undervisningsklasser med stöd av konsultation av en speciallärare, i allmänna undervisningsklasser med en speciallärare, i den allmänna undervisningen med stöd av biträdare och delvis i specialundervisning på deltid, i en smågrupp inom specialundervisningen och delvis i den allmänna undervisningen, i en klass inom specialundervisningen.

Vid särskilt stöd finns till förfogande förutom specialundervisning även alla andra stödformer inom den grundläggande utbildningen. Behovet av särskilt stöd ska kontrolleras och en ny pedagogisk utredning görs alltid när behovet av stöd för eleven förändras. En speciallärare svarar för undervisningsarrangemangen och de pedagogiska handlingarna för eleven med särskilt stöd.

7.4.1. Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren sammanställa en pedagogisk utredning¹²⁹ om eleven. Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren är viktigt både för att utredningen av behovet samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas. Utbildningsanordnaren ska utse ett organ, en tjänsteman eller anställd som tar fram

¹²⁸ Lag om grundläggande utbildning 17 § 1 mom. (642/2010)

¹²⁹ Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010) och Förvaltningslag (434/2003) 34–36 §

- en skriftlig utredning om elevens framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för elevens undervisning
- en skriftlig utredning om det intensifierade eller särskilda stöd som eleven fått och om elevens helhetssituation som sammanställts genom yrkesövergripande samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvårdstjänsterna.

Utgående från dessa två utredningar gör utbildningsanordnaren en skriftlig bedömning av elevens behov av särskilt stöd. Den helhet som de två utredningarna och den bedömning som gjorts utifrån dem utgör kallas för pedagogisk utredning¹³⁰.

I den skriftliga pedagogiska utredningen beskrivs

- hur elevens lärande framskrider
- elevens lärande och skolgång som helhet ur skolans, elevens och vårdnadshavarens perspektiv
- det intensifierade eller särskilda stöd som eleven fått och en bedömning av vilken inverkan olika former av stöd haft
- elevens styrkor och intressen, förutsättningar för lärande och särskilda behov i anslutning till lärande och skolgång
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder eleven kan stödjas
- en bedömning av behovet av särskilt stöd
- en bedömning av om eleven behöver en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen och motiveringar till detta.

Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från den pedagogiska bedömning och plan för elevens lärande som tidigare utarbetats för eleven. Om eleven redan har fått särskilt stöd, ska den tidigare pedagogiska utredningen och IP:n utnyttjas. För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs, utöver en pedagogisk utredning, eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan också de användas med vårdnadshavarens tillstånd.

I Lojo

En speciallärare gör en pedagogisk utredning om behovet av stöd för eleven i samarbete med andra lärare som undervisar eleven samt multiprofessionellt. Samarbetet med eleven och vårdnadshavarna är viktigt för utredningen av stödbehoven och planeringen av stödformerna.

Innan beslutet om särskilt stöd fattas, ska eleven och elevens vårdnadshavare eller lagliga företrädare höras. Vid hörandet går man igenom en pedagogisk utredning om eleven och antecknar i den vårdnadshavarnas och elevens syn på hur stödet ordnas. Den pedagogiska utredningen upprättas på en blankett i Wilma. Båda vårdnadshavarna ska underteckna den pedagogiska utredningen, om inte den ena vårdnadshavaren har ensamförsörjarskap. En pedagogisk utredning kan också undertecknas av elevens lagliga företrädare.

Rektorn undertecknar punkten "Mötet med vårdnadshavarna har ägt rum och den pedagogiska utredningen har utarbetats multiprofessionellt".

7.4.2. Beslut om särskilt stöd

För att ge särskilt stöd måste utbildningsanordnaren fatta ett skriftligt beslut. Innan beslutet om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren höra eleven och elevens vårdnadshavare eller lagliga företrädare. Ett beslut om särskilt stöd ska fattas i enlighet med förvaltningslagen¹³¹. Beslutet om särskilt stöd¹³² ska fastslå elevens huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster och andra tjänster som eleven behöver, samt vid behov

¹³⁰ Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010)

¹³¹ Förvaltningslag (434/2003)

¹³² Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

undantagsarrangemang i undervisningen. En besväransvisning ska fogas till beslutet, eftersom vårdnadshavarna har rätt att söka ändring i beslutet genom besvär¹³³. Ett beslut ska alltid motiveras¹³⁴. Motiveringarna till beslutet ska ingå i den pedagogiska utredningen och i eventuella utlåtanden.

Ett beslut om särskilt stöd fattas i allmänhet om det konstateras att det intensifierade stöd som eleven fått inte räckt till. Ett beslut om särskilt stöd kan också fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds¹³⁵ eller under tiden sådan utbildning pågår, utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt. Om ett beslut om särskilt stöd fattas under den grundläggande utbildningen utan att eleven fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av elevens situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom.

Behovet av särskilt stöd ska granskas¹³⁶ efter årskurs två och innan eleven uppflyttas till årskurs sju. Beslutet om särskilt stöd ska också alltid granskas om elevens behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om eleven. Om behovet av stöd kvarstår, fattas ett nytt beslut om särskilt stöd. Om det visar sig att eleven inte längre behöver särskilt stöd, fattas ett beslut om att stödet avslutas. Eleven övergår därefter till intensifierat stöd.

I Lojo

Efter en pedagogisk utredning fattar direktör för den grundläggande utbildningen ett beslut om särskilt stöd. I beslutet kan bestäms om följande frågor:

- huvudsaklig undervisningsgrupp
- eventuella tolknings- och biträdestjänster
- andra tjänster som avses i 31 §, såsom hjälpmedel eller stödperioder som eleven behöver

Vid Valteri-koulu

- möjliga individualiserade läroämnen och att öka eller minska dessa ämnen
- anordnande av undervisning som avviker från den indelning i läroämnen som anges i 11 §
- befrielse från studier i ett läroämne
- andra särskilda undervisningsarrangemang som beslutas med stöd av 18 § i lagen om grundläggande utbildning, såsom andra arrangemang som gäller undervisningens innehåll eller hur undervisningen ordnas
- beslut om förlängd läroplikt
- studier enligt verksamhetsområde.

När behovet av stöd kontrolleras ska det beaktas att det ska vara möjligt att ge tillräckligt med planerat stöd före bedömningen.

Beslut om särskilt stöd kan fattas trots att vårdnadshavaren inte deltar eller inte vill delta i samrådet. I Lojo eftersträvar man att finna samförstånd med eleven och vårdnadshavaren om hur stöd ordnas, men utbildningsanordnaren har även rätt och är skyldighet att fatta beslut i elevens intresse, även om det är emot vårdnadshavarens vilja.

133 Förvaltningsprocesslag (586/1996) 14 § och Lag om grundläggande utbildning 42 § 2 mom. (642/2010)

134 Förvaltningslag 45 § 1 mom.

135 Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010)

136 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

Om eleven inte längre behöver särskilt stöd ska klassläraren/klassföreståndaren/ämnesläraren/specialläraren tala med eleven och vårdnadshavaren och kontakta specialläraren som hjälper till att bedöma situationen. Specialläraren ser till att både vårdnadshavarna och eleven hörs och att de lärare som undervisar eleven och elevvårdspersonalen utarbetar sin egen andel i den pedagogiska utredningen. Direktören för den grundläggande utbildningen fattar beslut om upphävande av beslutet för särskilda stödet. Eleven övergår till intensifierat stöd. Klassläraren/klassföreståndaren/ämnesläraren/specialläraren upprättar en plan för elevens lärande.

7.4.3. Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan¹³⁷ (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för eleven. Planen ska beskriva den undervisning och det övriga stöd som eleven ska få i enlighet med beslutet om särskilt stöd. Alla stödåtgärder ska antecknas i IP:n. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för och innehållet i elevens lärande och skolgång, undervisningsarrangemangen, de pedagogiska metoderna samt det stöd och den handledning som eleven behöver.

Den IP som utarbetas i samband med särskilt stöd ska bygga på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning och på innehållet i beslutet om särskilt stöd. IP:n kan sammanställas utgående från planen för elevens lärande som utarbetats inom det intensifierade stödet. Om eleven redan har fått särskilt stöd, ska den tidigare pedagogiska utredningen och IP:n utnyttjas. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan de användas med vårdnadshavarens tillstånd. Elevens lärare ska utarbeta planen tillsammans med eleven och vårdnadshavaren¹³⁸, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den IP för hur undervisningen ska ordnas som utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna undervisningen och stödet för eleven:

Elevens mål

- elevens uppfattning om sina mål och intressen
- elevens styrkor, förutsättningar för lärande och särskilda behov för lärandet och skolgången
- målen för elevens lärande, förmågan att arbeta och skolgång
- mål i anslutning till elevens utveckling, såsom socioemotionella eller motoriska färdigheter
- läroämnena och ämnesgrupper samt valfria studier som eleven studerar och antalet årsveckotimmar.

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till elevens stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt och sätt att kommunicera
- stödundervisning och specialundervisning på deltid som eleven får
- särskilt prioriterade områden i olika läroämnena
- mål och åtgärder angående handledningen av eleven.

Undervisningsarrangemang

- om undervisningen för eleven ordnas i samband med övrig undervisning och/eller i specialklass
- specialundervisning som ges som kompanjonundervisning, undervisning i smågrupp eller som individuell undervisning till elev som studerar i samband med övrig undervisning
- vilken klass eleven som studerar i specialklass anvisats inom den allmänna undervisningen och en plan för elevens studier i denna klass

¹³⁷ Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

¹³⁸ Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

- hur elevens skoltransporter ordnas och vem som ansvarar för dem samt en plan för handledd verksamhet och övervakning för en elev som väntar på transport.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvårdstjänsterna och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, hjälpmedel och habiliteringstjänster som fastställs i beslutet om särskilt stöd samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- samarbetet med eleven och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd
- elevens eventuella deltagande i morgon- och eftermiddagsverksamhet och en beskrivning av samarbetet med arrangören.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i IP:n nås, utvärdering av vilken effekt åtgärderna haft samt tidpunkter för utvärderingen
- utvärdering av elevens lärande och skolgång som helhet i samråd med eleven och vårdnadshavaren samt elevens självbedömning
- vilka metoder som används vid bedömning av lärande för att eleven ska kunna visa sina kunskaper på ett lämpligt sätt
- granskning av IP:n samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen.

Ifall eleven studerar ett eller flera läroämnen enligt individualiserad lärokurs, ska IP:n utöver ovan nämnda uppgifter dessutom innehålla

- en förteckning över de läroämnen som eleven studerar enligt individualiserad lärokurs
- målen och det centrala innehållet i de individualiserade läroämnena
- bedömningen av läroämnena som studeras enligt individualiserad lärokurs i relation till målen och innehållet i IP:n.

Ifall eleven studerar enligt verksamhetsområde, ska IP:n utöver ovan nämnda uppgifter dessutom innehålla

- elevens individuella mål och det centrala innehållet per verksamhetsområde
- bedömningen av elevens framsteg i relation till elevens mål och innehåll i IP:n per verksamhetsområde.

Elevens personliga egenskaper ska inte beskrivas i IP:n. IP:n kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specificerade tillstånd att överlåta information.

IP:n ska vid behov ses över så att den motsvarar elevens behov, dock minst en gång per läsår¹³⁹. Planen ska alltid ses över om elevens behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för elevens lärande och eleven övergår till intensifierat stöd.

I Lojo

Efter att direktören för den grundläggande utbildningen fattat ett beslut om särskilt stöd på basis av den pedagogiska utredningen ska en speciallärare i samarbete med klassläraren/klassföreståndaren utarbeta/uppdatera en individuell plan (IP) för genomförandet av elevens särskilda stöd.

IP:n upprättas på en blankett som finns i Wilma. Blanketten innehåller de uppgifter som grunderna för läroplanen förutsätter. Ändringar och uppföljningar som görs under läsåret antecknas i samma dokument (1 IP/läsår).

¹³⁹ Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

I IP:n antecknas i vilken undervisningsgrupp och hur integrationen i den allmänna undervisningen genomförs och stöds för elever som studerar i kommunens gemensamma, regionala samt skolornas egna smågrupper. Stödet genomförs vid den enhet där eleven studerar.

Vid behov granskas IP:n så att den överensstämmer med elevens behov, dock minst en gång per år före slutet av oktober. För en elev som har fått ett beslut om särskilt stöd utarbetas/uppdateras en IP omedelbart efter att beslutet har mottagits i enheten.

I april-maj utvärderas elevens IP och helhetssituationen beträffande elevens lärande och skolgång i samarbete med eleven och vårdnadshavaren, och då gör också eleven en självutvärdering.

7.4.4. Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier

Undervisningen¹⁴⁰ ska ordnas utgående från elevernas förutsättningar och den kan basera sig på lärokurser av olika omfattning. Det primära målet är att stödja elevens studier så att målen för den allmänna lärokursen kan nås i alla läroämnena.

Svårigheter i olika läroämnena kan förebyggas och lärandet stödjas genom olika differentieringsmetoder och stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Om man fastställer särskilt prioriterade områden för en elev i något läroämne, kan eleven i sina studier koncentrera sig på det centrala innehållet i läroämnet. I det fallet studerar eleven fortfarande läroämnet enligt de allmänna målen och elevens prestation bedöms i relation till den allmänna lärokursen. Ifall det trots stödet inte är möjligt för eleven att nå målen för det centrala innehållet med godkänt resultat, kan lärokursen i läroämnet individualiseras. Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig vara grunder för individualisering av en lärokurs, utan eleven ska i sådana fall stödjas på andra lämpliga sätt.

Individualisering av lärokursen i ett läroämne innebär att den eftersträlvade nivån för elevens lärande bestäms utifrån elevens förutsättningar. Målen ska ändå ge eleven tillräckliga utmaningar. Individualisering av en lärokurs ska fastställas i beslutet om särskilt stöd. Den pedagogiska utredningen ska innehålla motiveringar för individualiseringen för varje enskilt läroämne. Man ska för varje läroämne separat avgöra, om eleven kan studera läroämnet enligt den allmänna lärokursen eller om lärokursen måste individualiseras. Om det senare finns behov av att öka eller minska antalet individualiserade lärokurser, ska en ny pedagogisk utredning göras och utifrån den ett nytt beslut om särskilt stöd fattas.

Målen och innehållet i en individualiserad lärokurs ska härledas ur de allmänna målen och innehållet i läroämnet för den aktuella årskursen. Målen och innehållet för lägre årskurser kan också tillämpas. De ska beskrivas tillräckligt tydligt och detaljerat i elevens IP. Det här är viktigt, eftersom undervisningen och bedömningen i läroämnet genomförs i enlighet med det som står i IP. Elevens prestationer ska bedömas i relation till elevens individuella mål i IP:n. Elevens studier ska dessutom stödjas genom olika pedagogiska arrangemang och vid behov med olika former av stöd. Den eller de lärare som ansvarar för läroämnet i fråga ansvarar för att utarbeta ovannämnda innehåll i elevens IP.

Ifall en elev studerar enligt en individualiserad lärokurs, ska siffervitsordet eller den verbala bedömningen i läroämnet markeras med en asterisk () både i bedömningen under studierna och i slutbedömningen. Under rubriken Tillägguppgifter ska nämnas att eleven har studerat läroämnena som markerats med en asterisk enligt individualiserad lärokurs. Verbal bedömning kan användas i stället för sifferbedömning i alla årskurser, även i avgångsbetyget.*

Individualisering av en lärokurs är det primära alternativet innan en elev helt befrias från studierna i en lärokurs. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studier i en lärokurs och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. För en elev, som annat än tillfälligt har befriats från studier i ett läroämne, ska annan motsvarande undervisning eller handledd verksamhet

¹⁴⁰ Lag om grundläggande utbildning 3 § 2 mom. (477/2003) och 11 § 1 mom. (453/2001)

ordnas. Om befrielse från studier i ett läroämne fattas ett förvaltningsbeslut i enlighet med 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Om en elev har ett beslut om särskilt stöd, ska beslutet om befrielse ingå i beslutet om särskilt stöd. För elever som omfattas av förlängd läroplikt finns särskilda bestämmelser¹⁴¹ om befrielse från studier i ett läroämne. För en elev som är befriad från studier i något läroämne under en längre tid ska ordnas annan undervisning eller ledd verksamhet¹⁴² i samma mån.

Beslut om individualisering av en lärokurs eller befrielse från studierna i ett läroämne ska fattas i samråd med eleven och vårdnadshavaren. De ska informeras om hur åtgärderna påverkar fortsatta studier.

I Lojo

Innan ett läroämne individualiseras ska särskilda prioriteringsområden i läroämnet användas för att stödja lärandet. Eleven studerar läroämnet enligt de allmänna målen och elevens prestation bedöms i relation till den allmänna lärokursen. För att man ska kunna se stödets inverkan måste man under en tillräckligt lång tid betona de särskilda prioriteringsområdena i läroämnet.

Ifall det trots stödet inte är möjligt för eleven att nå målen för det centrala innehållet (särskilt prioriterade områden) med godkänt resultat (siffran 5/målen uppnåtts delvis), kan lärokursen i läroämnet individualiseras.

Då behovet av individualisering övervägas ska en skolpsykolog konsulteras. Behovet av individualisering bör konstateras av skolpsykologen eller genom andra undersökningar.

Beslutet om individualisering av lärokursen fattas av direktören för grundläggande utbildningen i samband med beslutet om särskilt stöd.

Individualisering av valfritt ämne

Om elevens huvudämne har individualiserats, studerar eleven i de fördjupade valfria lärokurserna enligt sina individuella mål. Tillämpade valfria ämnen individualiseras inte automatiskt.

Befrielse från studier i ett läroämne

Förvaltningsbeslutet fattas av direktören för grundläggande utbildningen.

7.4.5. Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av funktionshinder eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare¹⁴³ än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning. Läroplikten¹⁴⁴ upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för eleven som omfattas av förlängd läroplikt började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen som ges inom specialundervisning omfatta ett eller två år¹⁴⁵. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara sina studier inom den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Barn med grava funktionshinder omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt¹⁴⁶. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning¹⁴⁷ året innan läroplikten börjar. Barn som omfattas av förlängd

141 Statsrådets förordning (422/2012) 9 § 2 mom.

142 Förordning om grundläggande utbildning 5 § 1 mom.

143 Lag om grundläggande utbildning 25 § 2 mom.

144 Lag om grundläggande utbildning 25 § 1 mom.

145 Lag om grundläggande utbildning 9 § 2 mom.

146 Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning (RP 86/1997)

147 Lag om grundläggande utbildning 26 a § 1 mom. (1288/1999)

läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna ges stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Undervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på följande tre sätt

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut¹⁴⁸ ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

Elevens behov av förlängd läroplikt bedöms i samband med att beslutet om särskilt stöd granskas. Om det konstateras att en elev inte längre ska omfattas av förlängd läroplikt, fattas ett beslut om att den förlängda läroplikten upphör och eleven övergår därefter till den allmänna läroplikten. Vid behov kan eleven fortsättningsvis få särskilt stöd.

I Lojo

Längden på förskoleundervisningen för barn, dess tidpunkt och undervisningsarrangemang planeras individuellt enligt barnets behov. I regel kan förskoleundervisningen vara högst två år. Det är viktigt att det för vårdnadshavarna utreds de olika sätt, på vilka man kan ordna undervisningen för en elev som har förlängd läroplikt. Man förhandlar individuellt om ordnandet av studierna utgående från barnets behov tillsammans med vårdnadshavarna, utbildningsanordnaren och representanten för förskoleundervisningen, de övriga sakkunniga som deltagit i rehabiliteringen samt personalen inom småbarnspedagogiken/förskoleundervisningen som deltagit i vården. Det är önskvärt att beslut om förlängd läroplikt i regel fattas innan läroplikten börjar.

Vid fem års ålder förutsätter den frivilliga förskoleundervisningen att vårdnadshavaren anmäler sitt barn till förskoleundervisningen utifrån beslutet om förlängd läroplikt. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas. Det är direktören för småbarnspedagogik som utifrån vårdnadshavarnas ansökan fattar beslut om särskilt stöd i den frivilliga förskoleundervisningen. Vid fastställande av barnets lärgrupp ska målen som ställts upp för barnets växande och utveckling tas i beaktande. Barnets förskoleundervisning och eventuell dagvård som kompletterar förskoleundervisningen bildar en helhet. För barnet utarbetas en IP, av vilken ska framgå hur undervisningen genomförs och det övriga stödet ges i enlighet med beslutet om särskilt stöd. Planen för småbarnspedagogik som eventuellt utarbetats för barnet utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd i utarbetande av IP.

Den läropliktsenliga förskoleundervisningen börjar det år då barnet fyller sex år. Förskoleundervisning som hör till läroplikten kan ordnas även i en grupp inom småbarnspedagogiken i stället för i en förskolegrupp om barnets bästa så kräver.

För barnet utarbetas en IP, av vilken ska framgå hur undervisningen genomförs och det övriga stödet ges i enlighet med beslutet om särskilt stöd. Efter den läropliktsenliga förskoleundervisningen börjar barnet enligt planen för den grundläggande utbildningen i närskolan

¹⁴⁸ Lag om grundläggande utbildning 27 §

eller i specialklassen. Om barnet inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs ska rektorn fatta ett förvaltningsbeslut om att den grundläggande utbildningen inleds i ett senare skede.

Samarbete mellan småbarnspedagogiken, grundläggande utbildningen och förskoleundervisningen är nödvändigt för att ordna stöd för barn som omfattas av förlängd läroplikt. Samarbetsformerna är övergångsmöten, besök i samband med övergången och eventuella övningsperioder samt eventuellt annat samarbete med specialundervisningen inom den grundläggande utbildningen. Man ska vid behov samarbeta med handikapptjänster samt den instans som undersöker och/eller rehabiliterar barnet.

Beslutet om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. I undantagsfall kan beslutet fattas även senare om elevens situation förändras under den grundläggande utbildningen. Då kan läroplikten inte längre vara förlängd men beslutet påverkar storleken av elevens undervisningsgrupp och det kan även påverka de läroämnena som undervisas.

Beslutet om särskilt stöd för elever som omfattas av förlängd läroplikt kontrolleras på samma sätt som för andra elever: minst efter den andra årskursen och innan eleven övergår till den sjunde årskursen. Samtidigt kontrolleras också om eleven fortfarande omfattas av förlängd läroplikt.

7.4.6. Undervisning enligt verksamhetsområde

För elever med mycket grava funktionshinder kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde¹⁴⁹ i stället för läroämnesvis. Också för en elev med annat funktionshinder eller allvarlig sjukdom kan det på grund av elevens hälsotillstånd vara befogat att ordna undervisningen enligt verksamhetsområde¹⁵⁰. Om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde i stället för läroämnesvis bestäms i beslutet om särskilt stöd¹⁵¹. Undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde endast när det är uppenbart att eleven inte kan studera enligt en individualiserad lärokurs. Verksamhetsområdena är motoriska färdigheter, språk och kommunikation, sociala färdigheter, kognitiva färdigheter och färdigheter för dagliga rutiner.

Målet för undervisningen som ordnas enligt verksamhetsområde är att ge eleven sådana kunskaper och färdigheter som eleven behöver för att klara sig så självständigt som möjligt i livet. Undervisningen ska planeras utgående från elevens styrkor. De olika aktiviteterna under skoldagen ska utnyttjas i lärandet och lärmiljöerna ska utvecklas så att de är ändamålsenliga och motiverar eleven. Elevens individuella mål och det centrala innehållet samt en bedömning av elevens framsteg beskrivs i den individuella planen (IP) separat för varje verksamhetsområde. Målen ska ställas upp så att de är realistiska och relevanta för eleven.

Verksamhetsområdena kan innehålla målen och innehållet för ett visst enskilt läroämne, om eleven har styrkor i läroämnet i fråga. Innehållet i de olika verksamhetsområdena kan kombineras i undervisningen. Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska stödja elevens helhetsutveckling samt främja och upprätthålla elevens funktionsförmåga. Undervisningen ska planeras och genomföras genom samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Dessutom förutsätts samarbete bland lärarna och med den övriga personalen och olika experter.

Målet för lärandet gällande motoriska färdigheter är att stärka elevens uppfattning om sin kropp, att främja utvecklingen av elevens grov- och finmotorik och att ge eleven möjligheter att mångsidigt träna sina färdigheter i olika vardagssituationer. Undervisningen ska innehålla planering och handledning av motoriska funktioner samt element som utvecklar elevens balans, koordination, rytm, uthållighet och muskelstyrka.

Målet för lärandet gällande kommunikativa färdigheter är att eleven övar sig att förstå och skapa kommunikation. Målet är att eleven kommunicerar med sin omgivning, gör sig förstådd och själv förstår de andra eleverna och de vuxna i gruppen. Eleven ska ges möjlighet att kommunicera på det sätt som är ändamålsenligt för hen. Eleven ska vid behov ha tillgång till alternativa

149 Statsrådets förordning (422/2012) 9 § 3 mom.

150 Lag om grundläggande utbildning 18 § 1 mom.

151 Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

kommunikationsmetoder. Undervisningen i språk och kommunikation ska innehålla element som utvecklar elevens språkliga medvetenhet, språkliga framställning, begrepps- och ordförråd, förmåga att känna igen och använda tecken, symboler, bokstäver och ord samt tankeförmågan. De kommunikativa färdigheterna ska tränas i olika situationer under skoldagen.

Målet för lärandet gällande sociala färdigheter är att elevens färdigheter att fungera i grupp och att delta utvecklas. Undervisningen ska innehålla element som stödjer aktivitet i olika miljöer och utvecklar elevens sociala och emotionella färdigheter. Man ska stödja elevens självkänedom och motivation för lärande genom att skapa förutsättningar för eleven att lyckas och genom att skapa en positiv atmosfär för socialt lärande.

Målet för lärandet gällande kognitiva färdigheter är att eleven aktiveras och lär sig att använda sina sinnen för att gestalta sin omgivning. Undervisningen ska stödja utvecklingen av processerna som styr elevens lärande, minne och tänkande. Lärandet av kognitiva färdigheter ska stimulera och träna sinnen och innehålla element som främjar förmågan att välja, klassificera, lösa problem och fatta beslut och att förstå förhållandet mellan orsak och verkan. Målet för lärandet är att utveckla elevens grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik. De kognitiva färdigheterna utvecklas med hjälp av innehållet i olika läroämnen.

Målet för lärandet gällande dagliga färdigheter är att eleven mera aktivt ska delta i aktiviteter i sin omgivning, att elevens initiativförmåga stärks och att eleven blir mera självständig. Undervisningen ska innehålla element som behandlar hälsa och trygghet, vardagskompetens, boende, förmåga att röra sig i omgivningen och delområden som behandlar fritidsaktiviteter. Träningen av de dagliga färdigheterna skapar möjligheter att öva och utveckla elevens motoriska färdigheter, språkliga och kommunikativa färdigheter, informations- och kommunikationstekniska färdigheter samt sociala och kognitiva färdigheter. De stärker i sin tur färdigheterna i de dagliga rutinerna.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska eleven bedömas per verksamhetsområde. Bedömningen är alltid verbal. Ifall något verksamhetsområde innehåller mål och innehåll för ett enskilt läroämne, kan detta beskrivas som en del av den verbala bedömningen eller i en bilaga till betyget.

I Lojo

Undervisning enligt verksamhetsområden ordnas för en elev om eleven inte ens kan studera de individualiserade lärokurserna i läroämnena. Undervisningen enligt verksamhetsområden ordnas i klasserna Jalava vid Rautionmäen yhtenäiskoulu. Om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde i stället för läroämnesvis bestäms i beslutet om särskilt stöd. Beslutet fattas av direktören för grundläggande utbildningen.

<p>Motoriska färdigheter</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stärka elevens uppfattning om sin kropp • främja utvecklingen av elevens grov- fin och sensomotoriska färdigheter • ge möjligheter att öva vardagliga situationer mångsidigt. 	<p>Innehåll:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planering och handledning när det gäller sensomotoriska färdigheter • planering och handledning när det gäller motoriska färdigheter • delområden för balans, koordinering, rytm och uthållighet • delområden för muskelstyrka och muskelkondition
<p>Kognitiva färdigheter</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleven aktiveras och motivation för lärande väcks • eleven lär sig att använda sina sinnen för att uppfatta den omgivande verkligheten • utveckling av processer för lärande, minne och tänkande 	<p>Innehåll:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stimulering och övning av sinnen • övningar för att lära sig val, klassificering, problemlösning och orsakssamband
<p>Sociala färdigheter</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utveckling av färdigheter att fungera i grupp och färdigheter i delaktighet • att eleven kommunicerar med sin omgivning, gör sig förstådd och själv förstår de andra eleverna och de vuxna i gruppen. 	<p>Innehåll:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktivitet i olika miljöer • element som stödjer övning av elevens sociala och emotionella färdigheter.
<p>Dagliga färdigheter</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • öka elevens aktivitet genom delaktighet i aktiviteter i hans livsmiljö • främja elevens initiativförmåga och självständighet 	<p>Innehåll:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hälsa och säkerhet • vardagskompetens • boende, att röra sig i omgivningen och fritidssysselsättning
<p>Kommunikativa färdigheter</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleven kommunicerar med sin omgivning • finna det bästa sättet för eleven att kommunicera • utveckling av mångsidiga kommunikationsfärdigheter • utveckling av elevens eget sätt att uttrycka sig 	<p>Innehåll:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utveckling av språklig medvetenhet • utveckling av språklig framställning • utveckling och utvidgning av begrepps- och ordförråd • förmåga att använda tecken och symboler • känna igen bokstäver och ord • läs- och skrivfärdigheter

• eleven lär sig att enligt behov använda för hen passande kommunikativa hjälpmedel och apparater	• utveckla tänkande • övning av kommunikativa apparater och program

7.5. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

7.5.1. Stödundervisning

En elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt att få stödundervisning¹⁵². Stödundervisningen ska inledas genast då svårigheter gällande lärande eller skolgång upptäcks, så att eleven inte varaktigt blir efter i studierna. Stödundervisning kan även användas för att förebygga svårigheter. Stödundervisningen ska ordnas systematiskt och så ofta den behövs.

Stödundervisning karakteriseras av individuellt planerade uppgifter, individuell tidsanvändning och handledning. I stödundervisningen ska man använda mångsidiga metoder och olika material som hjälp för att hitta nya sätt att närma sig lärostoffet. I förebyggande stödundervisning går man igenom nytt lärostoff på förhand. Stödundervisning kan också användas för att möta ett behov av stöd som beror på frånvaro.

Skolarbetet ska planeras så att varje elev vid behov har möjlighet att delta i stödundervisning. Stödundervisningen ges antingen enligt elevens schema under de lektioner där eleven behöver stödundervisning eller utanför lektionerna. Olika flexibla grupparrangemang kan användas.

Initiativet till stödundervisning för en elev ska i första hand tas av elevens lärare, men kan också tas av eleven eller vårdnadshavaren. Det är varje lärares uppgift att följa med elevens lärande och växande och observera eventuella behov av stöd. Målet är att stödundervisningen ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven och vårdnadshavaren ska informeras om hur stödundervisningen genomförs och vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den stödundervisning som ordnas för hen.

Stödundervisning kan ges på alla nivåer av stöd. Som en del av den pedagogiska bedömningen och utredningen utvärderas hur den stödundervisning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av stödundervisning. Målen för stödundervisningen och hur den genomförs skrivs också in i planen för elevens lärande och i den individuella planen (IP).

I Lojo

När undervisningspersonalen, vårdnadshavarna eller eleven själv inser behovet av stödundervisning, planeras stödet i samarbete.

7.5.2. Specialundervisning på deltid

En elev som har svårigheter med lärande eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid¹⁵³ vid sidan av den övriga undervisningen. Specialundervisning på deltid ges elever som till exempel har språkliga eller matematiska svårigheter, inlärningssvårigheter i enskilda läroämnen eller svårigheter i anslutning till studiefärdigheter, kommunikativa färdigheter eller skolgång. Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka elevens förutsättningar för lärande och förebygga svårigheter i lärande och skolgång.

¹⁵² Lag om grundläggande utbildning 16 § 1 mom. (642/2010)

¹⁵³ Lag om grundläggande utbildning 16 § 2 mom. (642/2010)

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Målen och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i elevens övriga undervisning. Lärarna ska tillsammans och i samråd med eleven och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av ifrågavarande undervisning.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs. Målet är att specialundervisning på deltid ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. De ska informeras om vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den.

Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd. Betydelsen av specialundervisning på deltid som stödform ökar i allmänhet inom det intensifierade stödet. En elev kan också få specialundervisning på deltid inom särskilt stöd och fastän eleven studerar i specialklass. Som en del av den pedagogiska bedömningen och utredningen utvärderas hur den specialundervisning på deltid som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av specialundervisning på deltid. Målen för specialundervisningen på deltid och hur den genomförs skrivs också in i planen för elevens lärande och i den individuella planen (IP).

I Lojo

Målet med specialundervisning på deltid är att i tidigt skede identifiera och förebygga inlärningssvårigheter samt att stöda lärandet. Eleverna styrs till specialundervisning på deltid på elevens, lärarnas eller vårdnadshavarnas initiativ eller genom separata gallringstester. Man strävar efter att ge stöd i ett så tidigt skede som möjligt och stödet ska vara av tillfällig karaktär.

Samarbete i övergångsskedena stärker en enhetlig lärtig. Specialundervisning på deltid hjälper elever med svårigheter, så att de i regel i den allmänna lärgruppen kan uppnå de allmänna målen för lärande enligt sina individuella förutsättningar för lärande. Speciallärarens konsultativa roll speglas i lärarnas samtal om eleven och i utarbetandet av planer för eleven lärande.

Specialundervisning på deltid ska ordnas planmässigt. Klassläraren/handledaren, ämneslärare samt specialläraren diskuterar elevens behov av specialundervisning på deltid och ordnandet av den. Skolan ska underrätta vårdnadshavaren om saken på ett mångsidigt sätt. Informationen samordnas av klassläraren eller klasshandledaren.

7.5.3. Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen

En elev har rätt att avgiftsfritt¹⁵⁴ få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Syftet är att alla skoldagar garantera eleven grundläggande förutsättningar för lärande och skolgång, tillgängliga lärmiljöer och möjlighet till socialt samspel.

En elev ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Eleven kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För elever som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för elevens kommunikation. För elever med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För en elev med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller ett biträde som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Också läraren kan stödja eleverna i kommunikationen med hjälp av tecken eller andra symboler.

Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och bedöma elevens och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja eleven i dagliga situationer och hjälpa eleven att

154 Lag om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003)

utföra uppgifter i anslutning till lärande och skolgång enligt lärarens eller andra yrkespersoners anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga personalen. Det är viktigt att arbets- och ansvarsfördelningen är klar.

Det stöd som biträdet ger ska hjälpa eleven att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Syftet med biträdestjänsterna är att stödja den enskilda eleven så att hen kan ta allt mera ansvar för sitt lärande och sin skolgång. Det stöd som biträdet ger kan riktas till en enskild elev eller till hela undervisningsgruppen.

En elev kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Eleven kan också ha särskilda behov för lärandet. Då ska man i undervisningen använda till exempel olika slag av informationstekniska program, ljudböcker, åskådningsmaterial för matematik och hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med eleven ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen och i samarbete med andra yrkespersoner som är insatta i stödfunktionerna handleda eleven och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med eleven ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Stödet till eleven kan förutsätta specialkompetens som den egna skolans personal saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel center för lärande och handledning som erbjuder tjänster för eleverna och utbildning och konsultation för personalen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Behovet och omfattningen av tjänster och hjälpmedel bedöms i yrkesövergripande samarbete med utnyttjande av information från eleven och vårdnadshavaren samt eventuella utlåtanden av utomstående experter. Behovet av tjänster och hjälpmedel för en elev som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om eleven får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut om särskilt stöd. För en elev som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om eventuella tjänster och särskilda hjälpmedel. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

I Lojo

Klasshandledarna och biträdena delas ut till skolorna tillsammans med timresursen som en helhetsresurs för ordnandet av undervisningen. Beslutet om fördelning av resurser vid enheten fattas av rektorn.

Direktören för den grundläggande utbildningen fattar ett förvaltningsbeslut om tolkning- och biträdestjänster, andra undervisningstjänster samt särskilda hjälpmedel för elever som får särskilt stöd.

Rektorn fattar ett förvaltningsbeslut om eventuella tjänster och särskilda hjälpmedel för elever inom allmänt och intensifierat stöd.

7.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala läroplanen ska beslutas och så konkret som möjligt beskriva hur stödet ordnas i praktiken med avseende på följande punkter.

Centrala lokala riktlinjer för hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken

- strategier för förebyggande arbete och tidiga insatser
- rutiner och samarbete vid övergångar
- hur behovet av stöd för lärande och skolgång systematiskt granskas
- samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen inom undervisningsväsendet och med övriga förvaltningar

- *samarbetet med ansvariga inom elevvårdstjänsterna och andra experter när behovet av stöd bedöms och när stödet planeras, organiseras och genomförs i praktiken*
- *de viktigaste principerna för samarbetet med hemmen i frågor som gäller stöd för lärande och skolgång*
- *befogenheterna i anslutning till stöd för lärande och skolgång i olika förvaltningsbeslut.*

Allmänt stöd

- *hur det allmänna stödet ordnas i praktiken*
- *samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer*
- *samarbetet med eleven och vårdnadshavaren.*

Intensifierat stöd

- *hur det intensifierade stödet ordnas i praktiken*
- *arbetsrutiner vid en pedagogisk bedömning*
- *tillvägagångssätt när intensifierat stöd inleds, genomförs och avslutas*
- *hur planen för elevens lärande utarbetas, utvärderas och granskas*
- *samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer vid utarbetandet av en pedagogisk bedömning och plan för elevens lärande, vid ordnandet av intensifierat stöd och vid uppföljning och utvärdering av vilken effekt stödet haft*
- *rutinerna och samarbetet med eleven och vårdnadshavaren vid utarbetandet av en pedagogisk bedömning och plan för elevens lärande, vid ordnandet av intensifierat stöd och vid uppföljning och utvärdering av vilken inverkan stödet haft.*

Särskilt stöd

- *hur det särskilda stödet ordnas i praktiken*
- *arbetsrutiner vid en pedagogisk utredning*
- *hur eleven och vårdnadshavaren hörs*
- *hur ett beslut om särskilt stöd fattas*
- *hur ett beslut om särskilt stöd granskas*
- *tillvägagångssätt när särskilt stöd avslutas och stödet fortsätter som intensifierat stöd*
- *hur den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas, utvärderas och granskas*
- *samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer vid utarbetandet av en pedagogisk utredning och en IP, vid ordnandet av särskilt stöd och vid uppföljning och utvärdering av vilken effekt stödet haft*
- *användningen av eventuella expertutlåtanden*
- *rutinerna och samarbetet med eleven och vårdnadshavaren vid utarbetandet av en pedagogisk utredning och en IP, vid ordnandet av särskilt stöd och vid uppföljning och utvärdering av vilken inverkan stödet haft*
- *tillvägagångssätt vid individualisering av en lärokurs som en del av den pedagogiska utredningen, beslutet om särskilt stöd och utarbetandet av en IP*
- *arrangemang vid förlängd läroplikt*
 - *hur barnet hänvisas till förlängd läroplikt, det sektorsövergripande samarbetet under processen*
 - *hur undervisningen ordnas i praktiken*
 - *samarbetet med förskoleundervisningen, den övriga småbarnspedagogiken och annat samarbete, ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer*
 - *samarbetet med eleven och vårdnadshavaren*
 - *eventuell sammanslagning av olika läroämnen till ämneshelheter eller indelning i delområden och en närmare beskrivning av dem*
 - *en närmare beskrivning av mål, innehåll och metoder per verksamhetsområde.*

Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

- *de praktiska arrangemangen*
- *samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer*

- hur eleven och vårdnadshavaren informeras och hur samarbetet med eleven och vårdnadshavaren genomförs.

Läroplanen ska beskriva beslutsfattandet och andra administrativa rutiner¹⁵⁵ i anknytning till tolknings- och biträdestjänster samt övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel enligt utbildningsanordnarens beslut.

8. Elevvård

I det här kapitlet anges de centrala principerna för elevvården i enlighet med lagen om grundläggande utbildning¹⁵⁶ och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet samt utbildningsanordnarens skyldighet att göra upp en elevvårdsplan enligt lagen om elev- och studerandevård.

I dessa grunder används begreppen elev, elevvård, utbildningsanordnare och skola. Det som nedan föreskrivs om välfärdsområden gäller även Helsingfors stad¹⁵⁷.

Elevvård innebär¹⁵⁸ att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Elevvården ska ordnas¹⁵⁹ som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och eleverna och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner. Elevvården ska i första hand vara gemensamt, förebyggande arbete. Den gemensamma elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i skolgemenskapen. Eleverna har dessutom rätt till¹⁶⁰ elevvårdstjänster, som utgörs av skolhälsovård och kurators- och psykologtjänster. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice¹⁶¹, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för.

I Lojo

Den sektorsövergripande styrgruppen för elevvården svarar för allmän planering, utvecklande, styrning och utvärdering av elevvården. I Lojo kommuns specifika styrgrupp för elevvården ingår representanter för elev- och studerandehälsovården, ungdomsservicen, småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen, grundläggande utbildningen och andra stadiet. Ordförande för arbetsgruppen är bildningschefen. Styrgruppen styr beredningen av Lojo stads välfärdsplan för barn och unga, samt läroplanen vad gäller elevvård och elevvårdsplanen.

Den kommunala elevvårdsplanen för förskoleundervisning och grundläggande utbildning bifogas till läroplanen. Planen granskas senast ett år efter att kommunens välfärdsplan för barn och unga har uppdaterats. En uppskattning av elevvårds totala behov samlas in från enheterna med ett elektroniskt frågeformulär i samband med granskningen. Bedömningen av elevvården genomförs läsårsvis vid utgången av vårterminen med ett elektroniskt frågeformulär.

8.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och uppgörandet av utbildningsanordnarens elevvårdsplan

Utbildningsanordnaren ska göra upp en elevvårdsplan för genomförandet av den samlade elevvården¹⁶². För den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den anordnarspecifika elevvården svarar en sektorsövergripande styrgrupp¹⁶³. Elevvårdsplanen ska göras upp i samarbete med skolornas personal och elevvårdstjänsternas personal, eleverna och

156 Lag om grundläggande utbildning 14 § (477/2003) och lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

157 Lag om elev- och studerandevård 1 § (377/2022)

158 Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 3 §

159 Lag om elev- och studerandevård 3 § (377/2022)

160 Lag om elev- och studerandevård 3 § och 4 §

161 Hälso- och sjukvårdslag 15 a § (378/2022) och lag om elev- och studerandevård 9 § (377/2022)

162 Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

163 Lag om elev- och studerandevård 14 §

deras vårdnadshavare.¹⁶⁴ Vårdsområdet har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen¹⁶⁵ en samarbetskyldighet vid beredningen av utbildningsanordnarens elevvårdsplan.

Utbildningsanordnarens elevvårdsplan¹⁶⁶ ersätter den lokala läroplanen för elevvårdens del. I elevvårdsplanen ingår de anordnarspecifika målen och de centrala principerna för elevvårdsarbetet samt åtgärder för att genomföra och följa upp elevvården (egenkontroll) och skolvis preciserade uppgifter för helheterna 1–5 (se nedan). I elevvårdsplanen ska utbildningsanordnaren beskriva hur man i skolorna följer upp och vid behov ser över hur planen genomförs.

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med bestämmelserna bereda en elevvårdsplan för varje utbildningsform. Utbildningsanordnaren avgör på lokal nivå hur de nödvändiga uppgifterna om helheterna sammanställs och hur skolornas verksamhet styrs med hjälp av uppgifterna. För elevvårdstjänsternas del sker detta i samarbete med vårdsområdet. Planen bifogas till kommunens vårdsplan¹⁶⁷ för barn och unga.

Utbildningsanordnaren svarar för¹⁶⁸ att följande skolvisa uppgifter ingår i planen för hur elevvården ska genomföras, utvärderas och utvecklas (helheterna 1–5):

1) En uppskattning av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster

För uppskattningen av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster (skolhälsovård och kurators- och psykologtjänster) sammanställs uppgifter för varje skola. Uppgifterna anges i utbildningsanordnarens elevvårdsplan som årsverken för elevvårdstjänsternas personal. Med uppskattningen säkerställs elevvårdstjänsternas tillräcklighet¹⁶⁹ med beaktande av elevernas behov och behoven inom skolgemenskapen, genomförandet av hälsoundersökningar och förverkligandet av personaldimensioneringen samt anordnandet av tjänsterna inom lagstadgad tid.

En uppskattning av det totala behovet av elevvård

I uppskattningen av det totala behovet av elevvård ingår de nödvändiga resurserna för den individuella och den gemensamma elevvården samt för samarbetet inom elevvården. Vid uppskattningen av det totala behovet beaktas bland annat antalet skolenheter och skolornas elevantal samt särdragen i verksamhetsmiljön. Vid uppskattningen beaktas även till exempel antalet och andelen barn i olika åldrar, barn i behov av intensifierat och särskilt stöd och barn med invandrarbakgrund. Vid uppskattningen utnyttjas på ett mångsidigt sätt lokal uppföljningsinformation om barnens och de ungas hälsa, välbefinnande och levnadsförhållanden, som även samlats in av eleverna och vårdnadshavarna, undervisningspersonalen och elevvårdstjänsternas personal.

En uppskattning av tillgängliga elevvårdstjänster

I utbildningsanordnarens uppskattning av de elevvårdstjänster som är tillgängliga anges antalet årsverken för elevvårdstjänsternas personal (skolhälsovården och kurators- och psykologtjänsterna).

2) Skolgemenskapens åtgärder för att främja den gemensamma elevvården

Den gemensamma elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen inom den grundläggande utbildningen och för att utveckla denna krävs ledarskap. Främjande av elevernas hälsa och välbefinnande ingår i enlighet med 6 § i lagen om elev- och studerandevård (elevhälsa enligt läroplanen och elevhälsa som anordnas av utbildningsanordnaren) i den samlade gemensamma

164 Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

165 Hälso- och sjukvårdslag 15 a § (378/2022)

166 Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

167 Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

168 Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

169 Lag om elev- och studerandevård 9 a § (1146/2021), lag om elev- och studerandevård 15 § och 17 § och hälso- och sjukvårdslag 16 § (1326/2010)

elevvården. Med detta avses verksamhet med hjälp av vilken man följer upp och utvecklar det gemensamma och det individuella välbefinnandet samt uppkomsten av en sund, trygg och tillgänglig lärmiljö, främjar den psykiska hälsan och lärandet och förebygger marginalisering¹⁷⁰. Skolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet inom skolgemenskapen¹⁷¹.

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- rutinerna och de centrala resultaten för uppföljningarna av elevernas välbefinnande, hälsa och trygghet samt välbefinnandet, hälsan och tryggheten inom skolgemenskapen
- de skolspecifika elevvårdsgruppernas ledning, sammansättning och verksamhets sätt
- om förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning av frånvaro och ingripande vid frånvaro föreskrivs¹⁷² i kapitel 5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen och 5.6 Frågor som avgörs på lokal nivå
- hur man förebygger användning av tobaksvaror och andra rusmedel och hur man ingriper i användningen av dessa
- samarbetet vid och rutinerna för granskningen av sundheten och tryggheten i skolmiljön och välbefinnandet bland eleverna¹⁷³

3) Åtgärder för att tillhandahålla de stödinsatser som behövs (individuell elevvård)

Med den individuella elevvården avses skolhälsovårdens tjänster, elevvårdens kurators- och psykologtjänster samt den sektorsövergripande elevvården för enskilda elever, som genomförs i en sektorsövergripande expertgrupp¹⁷⁴. Inom den individuella elevvården följer man upp och främjar elevens helhetsmässiga hälsa, välbefinnande, delaktighet och lärande, samt förebygger problem och erbjuder tidigt stöd.

Den individuella elevvården bygger alltid på elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Elevens delaktighet och åsikter ska tas i beaktande vid åtgärderna och lösningarna i enlighet med dennes ålder och utvecklingsnivå¹⁷⁵. Inom den individuella elevvården ska man följa bestämmelserna om sekretess samt mottagande och utlämnande av uppgifter¹⁷⁶.

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- hur eleven hänvisas till elevvårdstjänsterna (skolhälsovård, kurators- och psykologtjänster¹⁷⁷)
- hur den sektorsövergripande expertgruppen till stöd för en enskild elev sammansätts, hur samtycke inhämtas och hur man deltar i arbetet
- hur elevvårdsjournalerna¹⁷⁸ utarbetas och förvaras samt hur en ansvarsperson för utbildningsanordnarens elevvårdsregister utses
- anordnandet av nödvändig elevvård¹⁷⁹ i samband med en disciplinär åtgärd eller att eleven förvägras att delta i undervisning

170 Lag om elev- och studerandevård 6 §

171 Lag om elev- och studerandevård 4 §

172 Hälso- och sjukvårdslag (1326/2010) 16 § och statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) 12 §

173 Hälso- och sjukvårdslag (1326/2010) 16 § och statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) 12 §

174 Lag om elev- och studerandevård 5 §

175 Lag om elev- och studerandevård 18 §

176 EU:s dataskyddsförordning (679 /2016), dataskyddslag (1050/2018), lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lag om elev- och studerandevård 22 § (377/2022) och 23 §, lag om grundläggande utbildning 40 § (1288/2013), lag om patientens ställning och rättigheter (1992/785) och lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (2000/812)

177 Lag om elev- och studerandevård 16 § (377/2022)

178 Lag om elev- och studerandevård 20 § och 21 § (377/2022)

179 Lag om grundläggande utbildning 36 § 3 mom. och 36 h § (163/2022)

- förfaringssätten i skolan (inklusive inhämtande av samtycke) för lärarens bedömning av hur eleven mår och klarar sig i skolan vid den omfattande hälsoundersökningen¹⁸⁰ i årskurs 1, 5 och 8
- rutinerna för att meddela om specialdiät eller medicinering för eleven under skoldagen.

4) Samarbetet med eleverna och deras familjer samt personalen i skolan och andra aktörer som stöder elevernas välbefinnande

Elevvården är en gemensam uppgift för alla som arbetar i skolgemenskapen och elevvårdstjänsternas personal¹⁸¹. Det centrala inom elevvården är att eleverna, vårdnadshavarna, undervisningsväsendets personal och elevvårdstjänsternas personal samt samarbetspartnerna är delaktiga i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av verksamhetssätten inom elevvården. Detta förutsätter gemensamma verksamhetssätt och samarbete i synnerhet mellan utbildningsanordnaren och välfärdsområdet.

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- hur eleverna, vårdnadshavarna, undervisningsväsendets personal och elevvårdstjänsternas personal tar del i utarbetandet av utbildningsanordnarens elevvårdsplan och genomförandet av den gemensamma elevvården¹⁸²
- hur man ser till att skolans undervisningspersonal och den övriga personalen introduceras i och innehar den kompetens som behövs inom den gemensamma elevvården
- det sektorsövergripande samarbetet¹⁸³ inom elevvården i samband med intensifierat och särskilt stöd, flexibel grundläggande utbildning och sjukhusundervisning
- samarbetet med andra aktörer som stöder elevernas välbefinnande, såsom ungdomsarbetet, barnskyddet, specialsjukvården och polisen
- hur eleverna, vårdnadshavarna, personalen och samarbetspartnerna informeras om principerna för och verksamheten inom den gemensamma och individuella elevvården¹⁸⁴.

5) Planer för hur eleverna ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplanen

Eleven har rätt till en trygg skolmiljö. Det innebär såväl fysisk, psykisk, social och pedagogisk trygghet¹⁸⁵. Utbildningsanordnaren bär ansvaret för systematisk utveckling av verksamhetskulturen, gemensam beredning och utarbetande av gemensamma tillvägagångssätt tillsammans med skolorna i syfte att säkra tryggheten. Utbildningsanordnaren introducerar sin personal och elevvårdstjänsternas personal i förfaringssätten i olika problemsituationer och sköter kommunikationen om och uppdateringen av planerna.

Planer för hur eleverna ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs separat åtgärderna för att förebygga våld, mobbning och trakasserier, följa upp deras förekomst och ingripa i problemsituationer samt rutinerna som förutsätts för uppföljningen efteråt. I planen beskrivs lärarens eller rektorns skyldighet att meddela om trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld som skett i lärmiljön eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom, till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för de inblandade eleverna¹⁸⁶. Dessutom beskrivs förfaringssätten för att hänvisa eleverna som är i behov av stöd (både eleven som misstänks för gärningen och eleven som utsatts) till elevvårdstjänsterna. En beskrivning av samarbetet med vårdnadshavarna

180 Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) 7 §

181 Lag om elev- och studerandevård 4 §

182 Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

183 Lag om grundläggande utbildning 16 a § och 17 § (1288/2013)

184 Lag om elev- och studerandevård 11 §

185 Lag om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)

186 Lag om grundläggande utbildning 29 § (163/2022)

och myndigheterna, inklusive förfaringssätten gällande anmälningsskyldigheten till socialvården och/eller polisen, är en del av planen¹⁸⁷.

Krisplan (plan för kriser, hot och faror)

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan ingår en krisplan, där agerandet vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer ska beskrivas. I planen beskrivs hur man förebygger och förbereder sig på samt agerar i krissituationer och hur man övar beredskapen att agera. I planen beskrivs dessutom principerna för ledningen av helheten, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen. I planen beskrivs principerna för den interna och externa kommunikationen samt informationsgången mellan utbildningsanordnaren och skolan. Krisplanen ska beredas i samarbete med myndigheterna i välfärdsområdet och övriga nödvändiga myndigheter med beaktande av övriga anvisningar för kriser och hotfulla eller farliga situationer samt principerna för anordnandet av psykosocialt stöd.

¹⁸⁷ Lag om grundläggande utbildning 40 §, lag om elev- och studerandevård 23 §, barnskyddslag (417/2007) 25 § och socialvårdslag (1301/2014) 35 §

9. Möjligheter att studera modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk

9.1. Studier i lärokurserna i modersmål och litteratur

Inom läroämnet modersmål och litteratur ingår i dessa läroplansgrunder följande tolv lärokurser: svenska och litteratur, finska och litteratur, samiska och litteratur, romani och litteratur, teckenspråk och litteratur, modersmål för elever med annat modersmål, svenska och finska som andraspråk och litteratur, svenska och finska för samisktalande samt svenska och finska för teckenspråkiga. Som modersmål för elever med annat modersmål är det möjligt att undervisa något annat språk än de som ovan nämnts i enlighet med timantalet i modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012, ifall utbildningsanordnaren erbjuder det och vårdnadshavaren har valt detta språk som elevens modersmål. Dessutom kan man med separat finansiering erbjuda undervisning i elevens eget modersmål. Inom det andra inhemska språket ingår A- och B-lärokurser och de modersmålsinriktade lärokurser som är avsedda för tvåspråkiga elever.

Inom läroämnet modersmål och litteratur och det andra inhemska språket ska eleverna läsa de olika lärokurserna i enlighet med vad som anges i tabellen nedan, och enligt vad utbildningsanordnaren erbjuder och vårdnadshavaren väljer. Med elevens modersmål avses i detta fall skolans undervisningsspråk (svenska, finska eller samiska) eller något annat språk som vårdnadshavaren uppgett.

<i>Elevers modersmål</i>		<i>Lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur</i>	<i>Det andra inhemska språket</i>	<i>Det andra inhemska språket</i>
		<i>gemensam</i>	<i>gemensam</i>	<i>valfri</i>
<i>svenska</i>		<i>svenska och litteratur</i>	<i>finska</i>	-
<i>finska</i>		<i>finska och litteratur</i>	<i>svenska</i>	-
<i>samiska</i>		<i>samiska och litteratur samt svenska eller finska för samisktalande</i>	-	<i>finska eller svenska</i>
<i>samiska</i>		<i>svenska eller finska litteratur samt samiska litteratur</i>	<i>finska eller svenska</i>	-
<i>romani</i>		<i>svenska eller finska litteratur samt romani litteratur</i>	<i>finska eller svenska</i>	-
<i>teckenspråk</i>		<i>teckenspråk och litteratur samt svenska eller finska för teckenspråkiga</i>	-	<i>finska eller svenska</i>
<i>annat modersmål</i>		<i>annat modersmål med hela timantalet för modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012 samt svenska eller finska som andraspråk</i>	-	<i>finska eller svenska</i>

9.2. Lärokurser i det andra inhemska språket och främmande språk

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (svenska eller finska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i svenska och finska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan

utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: modersmålsinriktad finska och svenska, lång lärokurs (A-lärokurs) i finska och svenska samt medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningen av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna ska utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

I Lojo

Alla elever i finskspråkiga skolor studerar lärokursen modersmål och litteratur eller finska som andra språk och litteratur. Som A1-språk studeras engelska och som B1-språk svenska. Elever från Ingå kan studera svenska som A1-språk och engelska som A2-språk. Som valfria språk har klasserna 7-9 möjlighet att studera B2-språk.

10. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som fastställs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Elevernas språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i den grundläggande utbildningen. Varje elevs språkliga och kulturella identitet ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Eleverna handleds att känna till, förstå och respektera den rätt till eget språk och egen kultur¹⁸⁸ som varje medborgare enligt grundlagen har.

Målet är att lära eleverna att värdesätta olika språk och kulturer samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. I skolarbetet kan ingå flerspråkiga undervisningssituationer där lärarna och eleverna använder alla de språk de kan. Den kunskap som eleverna, deras vårdnadshavare och andra i elevernas umgängeskrets har om naturen, levnadsvanor, historia, språk och kulturer inom det egna språk- och kulturområdet ska tas tillvara i undervisningen. Elevernas kulturella litteracitet kan stärkas med hjälp av mediekunskap och genom att ta tillvara elevernas och deras familjers erfarenheter av mediekultur.

Vid behov kan en plan för varje elevs lärande göras upp. Planen ska till tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som görs upp inom intensifierat stöd och som beskrivs i avsnittet Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är undervisningsspråket¹⁸⁹ antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen meddelas på något annat språk än elevens egna ovan nämnda språk, om detta inte äventyrar elevens möjligheter att följa undervisningen.

10.1. Samer och samisktalande

Det särskilda målet för den grundläggande utbildningen för samer och samisktalande är att stödja eleverna att bli delaktiga i sitt språk, sin kultur och sin gemenskap och ge dem möjlighet att tillägna sig det samiska kulturarvet. Målet är att öka elevernas förmåga att komma till rätta i samiskspråkig miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Elever som bor på samernas hembygdsområde och behärskar samiska ska huvudsakligen undervisas på samiska¹⁹⁰. När den grundläggande utbildningen sker på samiska, är dess särskilda mål att stärka kunskaperna i samiska och användningen av det samiska språket. Undervisningen ska basera sig på ett socialt perspektiv på språket. Gemenskapsbanden och delaktigheten stärks, när eleverna lär sig att använda språket på ett för gemenskapen kännetecknande sätt.

Undervisningen i samiska och samisk litteratur ska beakta de olika samiska språken och dialekterna och den kulturella medvetenhet som är förknippad med språket. Eleverna ska lära sig förstå betydelsen av språkliga val och hur de påverkar deras omgivning samt vikten av att bygga upp ett positivt kommunikationsklimat som en del av det egna livet och den språkliga umgängesfostran. När språkkunskaperna utvecklas får eleverna färdigheter att delta och påverka i gemensamma ärenden och att fatta beslut. Undervisningen ska öka elevernas förståelse och uppskattning för den egna språkliga och kulturella bakgrunden och dess betydelse för dem själva, gemenskapen och samhället, såväl som för andra ursprungsfolk. Eleverna ska få lära sig att förstå och värdesätta också andra språk och kulturer.

188 Finlands grundlag (731/1999) 17 §

189 Lagen om grundläggande utbildning 10 § 1 mom. (1288/1999)

190 Lagen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

10.2. Romer

Det särskilda målet för undervisningen för romer är att stärka elevernas identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Romernas ställning som en etnisk och kulturell minoritet ska beaktas i undervisningen. Undervisningen ska i samarbete med hemmen stärka bevarandet av det romska språk- och kulturarvet.

Man ska sträva till att eleverna får undervisning i romani och i mån av möjlighet undervisning på romani. I undervisningen ska elevernas ålder och kunskaper i romani beaktas och den romska gemenskapen samt romska medier utnyttjas.

10.3. Teckenspråkiga

Det särskilda målet för undervisningen för teckenspråkiga är att stärka elevernas teckenspråkiga identitet och medvetenhet om sin kultur och den teckenspråkiga gemenskapen. Den teckenspråkiga gemenskapen och teckenspråkiga medier ska utnyttjas i undervisningen. Elever som använder teckenspråk kan vara döva, ha nedsatt hörsel eller vara hörande.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska hörselskadade vid behov också få undervisning på teckenspråk¹⁹¹. Enligt motiveringarna i lagen ska åtminstone döva som har lärt sig teckenspråk som sitt första språk¹⁹² ges undervisning på teckenspråk. Den grundläggande utbildningen för teckenspråkiga kan genomföras antingen i en teckenspråkig grupp eller i en grupp som består av teckenspråkiga elever och elever som använder talat språk. Målet för den grundläggande utbildningen för teckenspråkiga är att stärka elevernas kunskaper i teckenspråket och öka deras förmåga att komma till rätta i olika miljöer.

Undervisningen i teckenspråk och teckenspråkig litteratur stärker elevernas förmåga att kommunicera på teckenspråk. När de kommunikativa färdigheterna utvecklas får de färdigheter att delta och påverka i gemensamma ärenden och att fatta beslut. Teckenspråkiga hörande elever ska i mån av möjlighet ges undervisning i teckenspråk. Undervisningen ska öka elevernas förståelse för vad kommunikation på teckenspråk betyder för dem själva och den teckenspråkiga gemenskapen.

10.4. Andra flerspråkiga elever

Undervisningen för andra flerspråkiga elever har som särskilt mål att stödja elevernas flerspråkighet och utvecklingen av deras identitet och självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att utvecklas till balanserade och aktiva samhällsmedlemmar. Elevernas bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur och hur länge de bott i Finland, ska beaktas i undervisningen.

Flerspråkiga elever ska uppmuntras att använda de språk de kan på ett mångsidigt sätt under lektionerna i olika läroämnen och i övrig verksamhet i skolan. Genom att utveckla och använda sitt modersmål tillägnar sig eleven och lär sig kommunicera om innehållet i olika läroämnen också på sitt modersmål. Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Eleverna ska i mån av möjlighet ges undervisning i sitt eget modersmål.

Enligt statsrådets förordning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt avsedd för invandrare¹⁹³. En elev ska studera enligt lärokursen Svenska som andraspråk och litteratur, om elevens språkfärdigheter är bristfälliga inom ett eller flera områden och inte räcker till för att eleven ska kunna delta i den dagliga kommunikationen och i skolarbetet som en jämbördig medlem i skolgemenskapen, eller om

191 Lag om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

192 Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning 86/1997

193 Statsrådets förordning (422/2012) 8 § 2 mom.

elevens kunskaper i svenska i övrigt inte räcker till för studier enligt lärokursen Modersmål och litteratur (se även Svenska som andraspråk och litteratur).

Vid sidan om undervisningen i elevens eget modersmål och undervisningen i svenska eller finska, ska eleverna även vid behov ges stöd inom andra områden av lärandet för att garantera jämlika förutsättningar för lärande. För en invandrarelev kan man utarbeta en plan för elevens lärande som kan utgöra en del av elevens integrationsplan.

I Lojo

Med invandrarelever avses både sådana barn och unga med invandrarbakgrund som har flyttat till Finland och sådana som är födda i Finland. I undervisningen av invandrare följs grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen med beaktande av elevernas bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur, orsaken till invandringen och tiden som de vistats i landet. Dessutom har särskilda mål för undervisningen ställts upp. Undervisningen ska stödja elevens utveckling till en aktiv och balanserad medlem såväl i den finländska språk- och kulturgemenskapen som i den egna språk- och kulturgemenskapen. Invandrarna får undervisning i svenska eller finska som andraspråk i stället för undervisning i modersmålet och litteratur om deras kunskaper i svenska eller finska inte kan anses vara lika goda som i modersmålet på språkfärdighetens alla delområden.

I undervisningen bör beaktas elevernas inlärningsbakgrund och traditioner för fostran och utbildning. I samarbetet mellan hemmet och skolan beaktas familjernas kulturbakgrund och erfarenheterna av skolsystemet i utvandringslandet. Vårdnadshavarna informeras om det finländska skolsystemet, skolans verksamhetsidé, läroplanen, bedömningen, undervisningsmetoderna och om planen för elevens lärande. Elevernas och vårdnadshavarnas kunskaper om natur, levnadssätt, språk och kulturer i sitt språk- och kulturområde utnyttjas i undervisningen.

Invandrarelevens vårdnadshavare underrättas om vikten av att lära sig sitt modersmål, eftersom barnets färdigheter emotionella och tankefärdigheter utvecklas särskilt på barnets modersmål. Vårdnadshavarna kan be utbildningsanordnaren att inrätta en undervisningsgrupp för det egna hemspråket. I skolgemenskapen stärks om möjligt utvecklingen av kulturidentiteten hos elever som kommer från olika språk- och kulturgrupper genom att uppmärksamma elevernas egna fest- och kulturtraditioner. Vid skolans gemensamma evenemang och i undervisningen tillåts olika språk och man förhåller sig respektfullt till seder och bruk i olika kulturer. I skolgemenskapen förs en aktiv dialog med vårdnadshavarna till elever med olika kulturbakgrunder. Vid behov används tolkar vid gemensamma möten.

Förberedande undervisning

Förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen ordnas centraliserat för elever i årskurserna 2–6 och årskurserna 7–9. Eleverna i första årskursen deltar i inkluderande undervisningen i närskolan enligt läroplanen för den grundläggande utbildningen eller läroplanen som förbereder för den grundläggande utbildningen. Vid ordnandet av undervisningen beaktas elevens ålder, språkkunskaper samt tidigare skolbakgrund.

Målet för förberedande undervisning inför den grundläggande utbildningen är att främja elevens kunskaper i finska eller svenska. Elevens tidigare studier, kunskaper och färdigheter är utgångspunkter för undervisningen i andra läroämnen inom den grundläggande utbildningen samt för utvecklandet av mångsidig kompetens. I undervisningen utnyttjas funktionella och erfarenhetsbaserade lärmiljöer, mångsidiga undervisningsmetoder och språkanvändning i olika kommunikativa miljöer. För elever som inte kan läsa eller skriva erbjuds undervisning som lämpar sig för deras färdighetsnivå och ålder.

I förberedande undervisning inför den grundläggande utbildningen eleven utarbetas ett studieprogram i Wilma i samarbete med eleven och vårdnadshavarna. I studieprogrammet beskrivs bland annat elevens språkkunskaper samt hur studierna framskrider i andra läroämnen.

Varje invandrarelev har egna erfarenheter och en egen kulturell bakgrund. Att anpassa sig till en ny kultur och nytt språk är en lång process och under dess många olika skeden behöver

eleven stöd. Vid ordnandet av undervisningen ska man sträva efter att på ett flexibelt sätt ta i beaktande invandrarelevens bakgrund och individuella utgångspunkter. Invandrarelever studerar i den förberedande undervisningen ett läsår i genomsnitt. Därefter integreras eleven i allmän undervisningsgrupp i sin egen närskola.

Finska som andraspråk

Utgångspunkten för lärokursen finska som andraspråk är elevens studiesituation; eleven lär sig finska i en finskspråkig miljö och hens kunskaper i finska utvecklas stegvis jämsides med hens modersmål. Lärokursen finska som andraspråk avviker till sina mål och sitt innehåll från lärokursen finska som modersmål.

Det särskilda uppdraget i lärokursen finska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i finska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Läroämnet finska som andraspråk (S2) studeras huvudsakligen under lektionerna i modersmål. Undervisningen kan ordnas även under lektioner i andra ämnen. I övrigt studerar invandrarelever samma läroämnen som övriga elever.

Undervisning med språkligt stöd av specialiserad lärare erbjuds i mån av möjlighet för elever som talar finska som andra språk.

10.5. Frågor som avgörs på lokal nivå

Då läroplanen görs upp beaktas särskilda lokala, språkliga och kulturella frågor och man beslutar om hur undervisningen ska ordnas. Vid uppgörandet av läroplanen ska man samarbeta med eleverna, vårdnadshavarna och ifrågavarande språkliga och kulturella gemenskaper.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur man beaktar elevernas språk, språkliga färdigheter och kultur i skolarbetet och hur deras undervisning ordnas i praktiken*
- med vilka åtgärder elevernas språkliga och kulturella identitetsutveckling stöds*
- om man använder en plan för lärande som stöd för elevens studier samt hur strukturen och det centrala innehållet i planen ser ut.*

11. Undervisning på två språk

Skolans undervisningsspråk¹⁹⁴ är antingen svenska eller finska och i vissa fall samiska, romani eller teckenspråk. I undervisningen kan enligt lagen om grundläggande utbildning även andra språk utöver skolans egentliga undervisningsspråk användas, om man bedömer att det inte försämrar elevernas möjligheter att följa med undervisningen. I en särskild undervisningsgrupp eller skola kan undervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk.

Undervisningsspråket som fastställs i lagen om grundläggande utbildning bestämmer på vilket språk undervisningen i modersmål och litteratur¹⁹⁵ ges. Timantalet¹⁹⁶ i modersmål och litteratur och A1-språket kan dock vid behov slås ihop i enlighet med statsrådets förordning. Av det sammanlagda antalet timmar ska i så fall minst hälften undervisas på skolans egentliga undervisningsspråk.

För att trygga samarbetet mellan hem och skola ska information avsedd till vårdnadshavaren och centrala dokument finnas tillgängliga på undervisningsspråket som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och vid behov på skolans övriga undervisningsspråk.

Undervisningen kan genomföras som omfattande undervisning på två språk, som kan indelas i tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken och annan omfattande undervisning på två språk. Den kan också ges som mindre omfattande undervisning på två språk, som här går under benämningen språkberikad undervisning. Ibland genomförs undervisning på två språk i form av språkbad på andra språk än de inhemska språken. Sådan undervisning, liksom eventuella kortare språkbadsprogram, betraktas här som övrig undervisning på två språk.

11.1. Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk

Målet för undervisningen på två språk är att eleverna uppnår goda och mångsidiga språkkunskaper såväl i skolans undervisningsspråk som i målspråket. På lång sikt är målet för undervisningen på två språk att lägga grund för livslångt språklärande och uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Eleverna ska erbjudas autentiska språkmiljöer i undervisningen på två språk. Målet eftersträvas genom att man, utöver lektionerna i modersmål och litteratur och lektionerna i språkbadsspråket/målspråket, även ordnar undervisningen i olika läroämnen på båda språken och utnyttjar båda språken i skolans vardag, också utanför undervisningen. Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa innehållet och timantalet i språkbadsspråket/målspråket. Språkbadsspråket/målspråket är oftast samtidigt elevens A1-språk.

Eleverna ska i alla läroämnen uppnå målen i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I undervisning på två språk ska tyngdpunkten ligga på naturlig kommunikation och interaktion, praktisk undervisning och att eleverna aktivt använder språket. Man ska medvetet stödja elevens möjligheter att använda både skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket i olika läroämnen. Skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket ska bilda en helhet och inlärningen av båda språken ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Undervisningen på två språk ska återspeglas i skolans verksamhetskultur. Planeringen och genomförandet av undervisningen förutsätter systematiskt samarbete och dialog såväl mellan lärarna i de olika läroämnena som bland skolans övriga personal.

Det är bra om lärarna gemensamt planerar övergången från klassundervisning till ämnesundervisning. De särskilda krav som undervisningen på två språk ställer kan då målmedvetet tas i beaktande.

194 Lag om grundläggande utbildning 10 §

195 Lag om grundläggande utbildning 12 §

196 Statsrådets förordning (422/2012) 8 §

Planeringen och kontinuiteten i undervisningen och vid övergångarna förutsätter också samarbete mellan intressentgrupperna.

Undervisningen i språkbadsspråket/målspråket

Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa målen och innehållet i språkbadsspråket/målspråket. Målen kan till exempel ställas upp utgående från Nivåskalan för språkkunskaper. I undervisningen i språkbadsspråket/målspråket ska elevernas språkkunskaper utvecklas mångsidigt med hänsyn till vilka krav de olika läroämnena ställer på språkkunskapen.

I och med att undervisningen i läroämnena blir mera abstrakt, behövs också färdigheter att producera och förstå svårare faktatexter samt förmåga att diskutera om svårare ämnen. Språkriktigheten ska också ägnas allt större uppmärksamhet. Utvecklingen av språkbadsspråket/målspråket ska stödjas och följas upp.

Undervisning i övriga läroämnen på språkbadsspråket/målspråket

Undervisning i olika läroämnen på språkbadsspråket/målspråket förutsätter att läraren¹⁹⁷ antar ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv och behärskar språket tillräckligt bra. Det behövs gemensam diskussion om hurdana språkkonventioner och texter som kännetecknar de enskilda läroämnena. Utgående från det ska språkliga mål ställas upp för de olika läroämnena. Undervisningen ska vara åskådlig och konkret och präglas av elevcentrerade arbetssätt och kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att använda språkbadsspråket/målspråket för att tillägna sig innehållet i olika läroämnen. Målet är att eleverna samtidigt är både språkinlärare och språkanvändare. Eleverna ska få stöd både av läraren och av varandra för att producera språkbadsspråket/målspråket.

Undervisning i övriga läroämnen på skolans undervisningsspråk

Man ska kontrollera att elevernas hantering av begrepp samt förmåga att förstå och producera texter på modersmålet utvecklas och motsvarar åldern också i undervisningen i andra läroämnen. Också i undervisning som ges på skolans undervisningsspråk förutsätts ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv.

Uppföljning och bedömning inom undervisning på två språk

Bedömningen ska ge läraren, eleven och vårdnadshavaren mångsidig respons om hur eleverna behärskar ämnet och hur språkkunskapen utvecklas i relation till undervisningens mål. Utvecklingen av elevens språkkunskaper i bägge språken ska följas upp i de olika läroämnena, både genom samarbete mellan lärarna och med hjälp av elevernas utvärdering av sig själva och varandra. Här kan till exempel verktyget Europeisk språkportfolio användas.

Bedömningen i de olika läroämnena ska följa de allmänna bedömningsgrunderna för den grundläggande utbildningen, oberoende av på vilket språk läroämnena undervisats. Bedömningen ska också ta hänsyn till hur det språk som är specifikt för läroämnet har utvecklats i relation till de språkliga mål som fastställts i den lokala läroplanen.

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska kunskaperna i språkbadsspråket eller målspråket bedömas enligt kriterierna för slutbedömningen i A1-språket. Avsikten är att säkerställa likabehandling av eleverna med tanke på ansökan till studier på andra stadiet. Bedömningen genomförs i mån av möjlighet genom samarbete mellan lärarna som undervisar i de olika läroämnena. I samband med avgångsbetyget kan eleven få en bilaga med uppgifter om att eleven deltagit i språkbad eller annan undervisning på två språk.

Stöd för lärande och skolgång i undervisning på två språk

Vid pedagogiska bedömningar och planering av stödåtgärder ska man ta hänsyn till den tvåspråkiga språkutvecklingen och överväga på vilket språk och hurdan stöd som kan ges. Enligt lagen om grundläggande utbildning har en elev rätt att få handledning och tillräckligt stöd för sitt lärande och sin skolgång genast när behov uppstår. Behovet av stöd ska regelbundet följas upp och stödet ges efter behov. Meningen är att eleven ska få systematiskt, kontinuerligt stöd genast

¹⁹⁷ Utbildningsstyrelsens föreskrift 25/011/2005

när behovet av stöd uppstår. Stödet för lärande och skolgång ska planeras genom samarbete mellan lärarna, eleven, vårdnadshavaren och elevvården.

I Lojo

För närvarande ordnas inte tvåspråkig undervisning i Lojo.

11.1.1. Omfattande undervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbud i de inhemska språken

Med tidigt fullständigt språkbud i de inhemska språken avses här ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av undervisningen ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och en del på det andra inhemska språket eller samiska. Språket i fråga kallas här språkbudsspråk. Språkbudsundervisningen är i regel avsedd för barn som inte har ifrågavarande språk som modersmål.

I tidigt fullständigt språkbud ska andelen undervisning som ges på språkbudsspråket utgöra minst 50 % av hela programmet så att andelen i småbarnspedagogik och förskoleundervisning är närmare 100 %, i årskurserna 1–2 cirka 90 %, i årskurserna 3–4 cirka 70 % och i årskurserna 5–9 i medeltal 50 %. Andelen beräknas utifrån årskursens totala timantal.

Målet är att under hela den grundläggande utbildningen undervisa alla läroämnen på både språkbudsspråket och skolans undervisningsspråk, dock inte på båda språken samtidigt. Lärarna ska vara språkmodeller antingen för skolans undervisningsspråk eller för språkbudsspråket. Läraren ska ha en enspråkig roll i språkbudsgruppen. Byte av undervisningsspråk innebär med andra ord även byte av lärare. Undervisningsmaterialet ska vara på samma språk som undervisningen. Det är viktigt att eleven utvecklar tillräckliga språkkunskaper för att kunna uppnå målen i de olika läroämnena. I språkbudsundervisningen ska båda inhemska språken användas för att fördjupa elevernas kulturella identitet. Utöver de inhemska språken ska också mötet med andra språk och kulturer stödjas för att på ett positivt sätt stärka elevens språkigt och kulturellt mångskiftande identitet.

Läroämnet modersmål och litteratur och språkbudsspråket har delvis gemensamma mål och innehåll. Läroplanerna för modersmål och litteratur och språkbudsspråket ska utarbetas genom samarbete mellan lärarna så att samtliga innehåll i modersmål och litteratur beaktas och så att målen kan nås. Man kan iaktta en överföringseffekt mellan undervisningen i modersmål och litteratur och undervisningen på språkbudsspråket, i synnerhet om timantalet i språkbudsspråket är stort och undervisningen inleds tidigt. Undervisningen i läsning och skrivning i årskurserna 1–2 ska genomföras enbart på språkbudsspråket. För att stödja utvecklingen av språkbudsspråket, ska eleverna få tillräcklig undervisning på språkbudsspråket i både läsåmnen och konst- och färdighetsämnen. Överföringseffekten varierar beroende på innehållsområde. Innehållet kan planeras utgående från modersmålsinriktade lärokurser eller lärokurser i svenska/finska för invandrare.

Annan omfattande undervisning på två språk

I annan omfattande undervisning på två språk används förutom skolans undervisningsspråk också ett eller flera andra språk. Det andra språk som används i undervisningen kallas här målspråk.

Med annan omfattande undervisning på två språk avses undervisning, där minst 25 % av undervisningen i den grundläggande utbildningens hela lärokurs ordnas på målspråket. Andelen beräknas utifrån timantalet i de årskurser, där den omfattande undervisningen på två språk genomförs. Den omfattande undervisningen på två språk kan inledas redan i förskolan och pågå under hela, eller endast en del av den grundläggande utbildningen.

Eleverna som deltar i omfattande undervisning på två språk kan ha mycket olika språkbakgrund. För vissa elever är inget av undervisningsspråken modersmål. En del elever flyttar till Finland och inleder den grundläggande utbildningen i ett så sent skede att de har svårt att tillägna

sig lärostoffet på svenska/finska. Om sådana elever av någon orsak inte kan hänvisas till förberedande undervisning, ska de erbjudas andra stödåtgärder (se avsnittet Stöd för lärande och skolgång).

Elever, vars modersmål är något annat än skolans undervisningsspråk, studerar oftast enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk. Det är viktigt att fästa vikt vid hur elevernas språkkunskaper utvecklas, i synnerhet om andelen undervisning på målspråket är stor.

När läroplanen utarbetas är det skäl att fundera på vilka läroämnen eller innehåll som det är förnuftigt att undervisa på målspråket. Man ska också överväga om en del av innehållet i läroämnena är sådant som uttryckligen skulle förutsätta undervisning på svenska eller finska för att eleven ska få sådana färdigheter som behövs i det finländska samhället.

Ifall andelen undervisning på målspråket är stor, måste man se till att eleverna utvecklar god förmåga att hantera begrepp samt att förstå och producera krävande faktatexter på svenska/finska också i undervisningen i de olika läroämnena.

Undervisningen på två språk ska ordnas så att alla elever kan få behörighet för fortsatta studier på andra stadiet.

I skolor som ordnar undervisning på två eller flera språk är ofta mångfalden av språk och kulturer stor, både bland eleverna och bland skolans personal. Det här ger goda möjligheter att lyfta fram språk och kulturer i skolans vardag, utveckla förmågan att möta olika kulturer och främja flerspråkighet. Samtidigt innebär det en utmaning för skolan att kunna stödja varje elevs flerspråkiga och mångbottnade kulturella identitet på ett positivt sätt.

11.1.2. Mindre omfattande undervisning på två språk

Språkberikad undervisning

Med språkberikad undervisning avses här undervisning, där mindre än 25 % av innehållet i läroämnena undervisas på ett annat språk än skolans undervisningsspråk. Andelen beräknas utifrån timantalet i de årskurser, där den språkberikade undervisningen genomförs. Den språkberikade undervisningen kan inledas redan i förskolan och pågå under hela, eller endast en del av, den grundläggande utbildningen.

Målen för undervisningen i olika läroämnen och inlärningsresultaten är de samma för språkberikad undervisning som för annan grundläggande utbildning när den grundläggande utbildningen avslutas. Den språkberikade undervisningen ska uppmuntra och aktivera eleverna att använda målspråket också utanför de egentliga lektionerna på språket. De språkliga målen ska ställas i relation till den språkberikade undervisningens omfattning.

11.2. Frågor som avgörs på lokal nivå

Ifall utbildningsanordnaren erbjuder undervisning på två språk i någon form ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva

- för vem undervisningen är avsedd och principerna för antagningen av elever
- timfördelningen mellan språkbadsspråket/målspråket och skolans undervisningsspråk
- vilka läroämnen eller vilka innehållsområden i läroämnena som undervisas på skolans undervisningsspråk respektive språkbadsspråket/målspråket; ifall det är skäl att se över situationen separat för varje läsår ska man i läroplanen definiera hur granskningen ska göras och hur den ska beskrivas i läsårsplanen
- de centrala språkliga målen för de läroämnen som undervisas på språkbadsspråket/målspråket
- målen och innehållet för språkbadsspråket/målspråket per årskurs.

För tidigt fullständigt språkbad besluts och beskrivs ytterligare

- vilka innehåll i läroämnet modersmål och litteratur som undervisas på skolans undervisningsspråk respektive språkbadsspråket.

För omfattande undervisning på två språk besluts och beskrivs ytterligare

- hur undervisningen ordnas för sådana elever som bor en kort tid i Finland och inte kan studera på varken undervisningsspråket eller målspråket
- om lämplighetsprov används för antagningen av elever och hur de inverkar på antagningen.

12. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

12.1. Principer för undervisningen

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna grundläggande utbildning. I tillståndet kan utbildningsanordnaren beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Inom grundläggande utbildning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip ska verksamheten, undervisningen och fostran följa de allmänna målen för fostran och de mål som ställts upp för undervisningen. Undervisningen ska följa grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen utan att binda eleverna till en värdegrund eller pedagogisk syn som ligger bakom en viss världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna utbildning¹⁹⁸ och i statsrådets förordning.

I Lojo

I Lojo ordnas inte undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

12.2. Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala läroplanen för den grundläggande utbildningen kan vara gemensam för utbildningsanordnarens samtliga skolor, specifik för varje skola, eller en kombination av dessa i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. En lokal läroplan som grundar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip kan vara särpräglad inom ramarna för tillståndet att ordna utbildning och statsrådets förordning. Läroplanen kan inte strida mot lagen och förordningen om den grundläggande utbildningen, målen och timfördelningen i statsrådets förordning eller grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Förutom det som bestäms i de övriga kapitlen i dessa grunder för läroplanen ska utbildningsanordnaren i läroplanen besluta och beskriva

- För undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning
 - vilka är de aspekter som grundar sig på en viss världsåskådning och som kompletterar värdegrunden, målen och centralt innehåll i den grundläggande utbildningen
 - hur syns dessa perspektiv i verksamhetskulturen och i arbetssätten
 - hur syns de värden, kunskaper och färdigheter som baserar sig på en viss världsåskådning i undervisningen i olika läroämnena och ämneshelheter.
- För undervisning som baserar sig på en pedagogisk princip
 - vilka är de pedagogiska principer och beslut som kompletterar de pedagogiska riktlinjer som definieras i dessa grunder för läroplanen
 - hur syns dessa pedagogiska principer och beslut i verksamhetskulturen och arbetssätten samt i undervisningen i de olika läroämnena och studiehelheterna.

¹⁹⁸ Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §
102

13. Valfrihet i den grundläggande utbildningen

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja.

13.1. Valfria timmar i konst- och färdighetsämnena

I statsrådets förordning fastställs ett minimiantal timmar gemensam undervisning för varje konst- och färdighetsämne (musik, bildkonst, slöjd, gymnastik, huslig ekonomi) i årskurs 1–6 och 7–9. Konst- och färdighetsämnena anvisas i årskurs 1–6 ytterligare sammanlagt sex årsveckotimmar och i årskurs 7–9 sammanlagt fem årsveckotimmar, som i timfördelningen går under namnet valfria konst- och färdighetsämnena. Utbildningsanordnaren beslutar om användningen av de valfria timmarna.

De årsveckotimmar som anvisats valfria konst- och färdighetsämnena kan i den lokala läroplanen fördelas mellan musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Alternativt kan årsveckotimmar eller en del av dem erbjudas så att eleverna har möjlighet att välja. Valfria timmar kan användas för att ordna intensifierad undervisning ifall man i den lokala läroplanen betonar vissa konst- och färdighetsämnena eller ämnesshelheter som består av dessa.

Lärokurserna i konst- och färdighetsämnena består av minimiantalet timmar i läroämnet och möjliga timmar i valfria konst- och färdighetsämnena. De valfria konst- och färdighetsämnena bedöms som en del av lärokurserna i den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnena och bedöms således inte separat i betyg som används i den grundläggande utbildningen.

I Lojo

Vid den kommunvisa timfördelningen har sex valfria lektioner för konst- och färdighetsämnena placerats i slöjden för årskurserna 3–6 när det gäller årskurserna 1–6. De andra tre lektionerna jämnas ut till olika klasser 3, 4 och 5. Skolan fastställer i sin läsårsplan för vilket konst- eller färdighetsämne denna ena årsveckotimme används.

I årskurserna 7–9 har 1 timme/vecka av de valfria timmarna för konst- och färdighetsämnena placerats färdigt i slöjd i årskurs 7. Eleverna har således i årskurs 7 slöjd sammanlagt 3 timmar/vecka.

I årskurserna 8 och 9 har eleverna konst- och färdighetsämnena 2 årsveckotimmar. Eleven väljer ett ämne i årskurs 7. Samma ämne studeras i 2 år.

13.2. Valfria ämnen

Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevens kunskaper enligt elevens val. Det sammanlagda antalet årsveckotimmar för de valfria ämnena i årskurs 1–9 är minst nio. Som valfritt ämne kan utbildningsanordnaren erbjuda fördjupade och tillämpade ämnen eller ämnesshelheter som består av flera läroämnen och som lämpar sig för den grundläggande utbildningen och stöder dess mål. De valfria ämnena ska främja de mål som fastställts för den grundläggande utbildningen.¹⁹⁹ Fördjupade valfria lärokurser ska fördjupa och/eller bredda målen och innehållet i de gemensamma läroämnena. Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnen eller från mångsidig kompetens. Tillämpade valfria ämnen bidrar till att främja

199 Statsrådets förordning (422/2012) 6 §

samarbetet mellan läroämnena, till exempel inom konst- och färdighetsämnen, informations- och kommunikationsteknik, konsument- och ekonomikunskap, global fostran och studier i drama.

Utbildningsanordnaren beslutar vilka valfria ämnen som erbjuds. Utbildningsanordnaren ska vid beslut om utbud av valfria ämnen och bedömning av dem beakta grunderna för antagning av studerande till andra stadiet²⁰⁰.

I timfördelningen som fastställs i statsrådets förordning reserveras nio årsveckotimmar för valfria ämnen i årskurs 1–9. Ifall minimiantalet årsveckotimmar (222 åvt) enligt förordningen om grundläggande utbildning överskrids i den timfördelning som utbildningsanordnaren godkänt-, kan det överskridande antalet timmar också innehålla valfria ämnen. De årsveckotimmar som anvisats för de valfria ämnena kan användas för ordnandet av intensifierad undervisning.

I Lojo

Valfritt ämne i årskurserna 4-6

I årskurserna 4–6 finns det en valfri årsveckotimme. Eleverna deltar i planeringen av valfria ämnen. Skolan anger i läsårsplanen de valfria ämnena och fastställer deras mål, arbetssätt och innehåll samt bedömningsgrunder.

Valfria ämnen i årskurserna 7–9

I årskursen 8 finns det 2 årsveckotimmar och i årskurs 9 är antalet valfria ämnen 4 årsveckotimmar. I årskurserna 8–9 väljer eleven ett valfritt ämne som studeras 2 årsveckotimmar i två års tid. I årskursen 9 ordnas därtill två andra valfria ämnen som studeras en årsveckotimme. Dessa valfria ämnen väljs separat i årskursen 9.

13.3. Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

För de främmande språkens del fastställer grunderna för läroplanen målen och det centrala innehållet för de frivilliga och valfria språk som undervisas som A2- och B2-språk. Om eventuella andra valfria språk och om målen och innehållet i dem bestäms i den lokala läroplanen.

Undervisningen i det frivilliga A-språket (A2-språket) ska omfatta minst 12 årsveckotimmar. För anordnandet av undervisningen kan användas de årsveckotimmar som reserverats för valfria studier och de årsveckotimmar som överstiger minimitantalet för grundläggande utbildning. Ifall A2-språket är det andra inhemska språket används de årsveckotimmar som reserverats för B1-språket. Det frivilliga A-språkets årsveckotimmar fördelas på årskurserna på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Målen och kriterierna för slutbedömningen är de samma som i det för alla gemensamma A-språket.

Undervisningen i det frivilliga B-språket (B2-språk) ska omfatta minst fyra årsveckotimmar.

I Lojo

Som valfria språk har klasserna 7–9 möjlighet att studera B2-språk. De valfria ämnena bestäms läsårsvis enligt skolans resurser och elevernas val.

200 Undervisnings- och kulturministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande inom grundläggande yrkesutbildning (4/2013); Undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen (856/2006)

13.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

Utbildningsanordnaren ska besluta om valfriheten i undervisningen som erbjuds så att utbudet är förenligt med den grundläggande utbildningens mål och motsvarar elevernas behov. Utbildningsanordnaren ska i läroplanen besluta och beskriva

Valfria timmar i konst- och färdighetsämnena

- till vilka delar timmarna i de valfria konst och färdighetsämnena används för undervisningen i lärokurserna i konst- och färdighetsämnena genom att dessa fördelas mellan konst- och färdighetsämnena
- till vilka delar timmarna i de valfria konst och färdighetsämnena används för undervisningen i lärokurserna i konst- och färdighetsämnena på basis av elevernas val
- vilka målen och de centrala innehållen är för respektive konst och färdighetsämne i de årskurser, i vilka läroämnet delvis eller helt består av timmarna för de valfria konst- och färdighetsämnena.

Valfria ämnen

- vilka valfria ämnen som eleverna erbjuds
 - för varje valfritt ämne: ämnets namn, omfattning samt i vilka årskurser det valfria ämnet erbjuds
 - hur årsveckotimmarna fördelas per årskurs
 - för varje valfritt ämne: mål och innehåll per årskurs samt eventuella särdrag angående lärmiljöer, arbetssätt, stöd och handledning.

Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

- vilka frivilliga och valfria språk som eleverna eventuellt erbjuds
 - hur årsveckotimmarna i dem fördelas per årskurs
 - målen och innehållet per årskurs i enlighet med grunderna för läroplanen samt eventuella särdrag angående lärmiljöer, arbetssätt, stöd och handledning.

14. Bilagor

BILAGA 1 Mål, innehåll och bedömning av elevens lärande i undervisning i samiska som kompletterar den grundläggande utbildningen

BILAGA 2 Mål, innehåll och bedömning av elevens lärande i undervisning i romani som kompletterar den grundläggande utbildningen

BILAGA 3 Mål, innehåll och bedömning av elevens lärande i undervisning i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

15. Årskurs 1-2

15.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska spöras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Barnen och vårdnadshavarna ska informeras om det språkprogram som skolan erbjuder. Redan innan undervisningen i A1-lärokursen inleds kan barnen preliminärt få ta del av de språk utbildningsanordnaren erbjuder genom att till exempel ordna språkduschar antingen i förskoleundervisningen eller på hösten i årskurs 1 om språkundervisningen inleds under vårterminen. I språkduscharna kan barnen ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Temana väljs tillsammans med barnen utgående från deras intressen. Man kan ordna språkduscharna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av undervisningsstunder.

I Lojo

Rektorer och föreståndare vid enheten för småbarnspedagogik upprättar i början av läsåret en tidtabell om samarbetet under läsåret. Till samarbetet hör bland annat att komma överens om gemensamma praxis, evenemang, presentation av förskoleundervisningens och skolans prioriteringar, hur barnen bekantar sig med skolan och samarbete inom elevvården.

Personalen vid förskoleundervisningen informerar och stöder vid behov vårdnadshavarna i fråga om anmälan till skolan i januari. I mars får vårdnadshavarna vid behov stöd för ansökan om eftermiddagsklubb och ansökan om skoltransporter.

Vid övergången till skolan och informationsöverföringsmöten som gäller stödet till barn är specialläraren inom småbarnspedagogiken den som sammankallar mötet. I mötet deltar de personer som är nödvändiga för det ärende som behandlas. Sådana personer är till exempel lärare i småbarnspedagogik, speciallärare i småbarnspedagogik, vårdnadshavarna, skolans företrädare, eventuellt psykologen som undersökt barnet, personer som rehabiliterar barnet samt vid behov en företrädare för eftermiddagsverksamheten. Den mottagande instansen upprättar ett protokoll över mötet och arkiverar det.

Den framtida skolans klass- eller speciallärare besöker förskolegruppen på våren. I maj ordnas tillfällen där man kan bekanta sig med skolan och en föräldrakväll eller motsvarande.

Under sommaren övergår varje barns läroplan för förskoleundervisning till skolan i Wilma. Privata serviceproducenter överför dokument på papper. Andra pedagogiska dokument överförs också i Wilma. Gruppens lärare i småbarnspedagogik/speciallärare i småbarnspedagogik informerar föräldrarna om de uppgifter som överförs.

Om eftermiddagsverksamheten för eleverna informeras via Wilma.

Lärare inom förskoleundervisning och speciallärare inom småbarnspedagogik kan på inbjudan delta i samarbetsmötet med vårdnadshavarna efter skolan har börjat.

15.2. Att utvecklas till skolelev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

15.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

15.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

15.5. Läroämnen

Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1-2** skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

I LOJO

BILDKONST I ÅRSKURS 1-2

Årskurs 1	Årskurs 2
<p>Att iaktta och tänka visuellt</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i></p>	
<p>M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel</p> <p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information</p>	<p>M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel</p> <p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information</p>
<p>Att skapa bilder</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder</p> <p>M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra</p> <p>M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder</p>	<p>M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder</p> <p>M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra</p> <p>M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder</p>
<p>Att tolka visuell kultur</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion</p>	<p>M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion</p>

<p>M8 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder</p>	<p>M8 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder</p> <p>M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer</p>
<p>Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen</p> <p>M11 stödja eleven att beakta den kulturella mångfalden och hållbar utveckling i sitt bildskapande</p>	<p>M11 stödja eleven att beakta den kulturella mångfalden och hållbar utveckling i sitt bildskapande</p>

INNEHÅLL

Årskurs 2	Årskurs 2
Egna bildkulturer M1–11	
<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna</i> • <i>de är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet</i> • <i>elevernas delaktighet i skolan, hemmet och i kamratkretsarna vid bildkultur beaktas</i> <p>Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.</p>	<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna</i> • <i>de är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet</i> • <i>elevernas delaktighet i skolan, hemmet och i kamratkretsarna vid bildkultur beaktas</i> <p>Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.</p>
Bildkulturer i omgivningen M1–11	
<p>Som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>den egna skolans och hemmets byggnader, den byggda miljön och naturmiljön</i> • <i>reklambilden undersöks</i> • <i>visuellt budskap i tecknade serier och ritprogram</i> 	<p>Som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>betydande byggnader i närmiljön, den byggda miljön och naturmiljön</i> • <i>elevens egna föremål</i> • <i>eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur</i> <p>När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Till exempel spel och spelfigurer, ritprogram, lokala tidningar och reklam i närmiljön.</i>
Konstens världar M1–11	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>eleverna bekantar sig med konstbilder, t.ex. finländsk och lokal konst</i> • <i>eleverna övar att diskutera om konstbilder och konst som eleverna skapat</i> • <i>teckning: olika teckningsredskap introduceras</i> • <i>färglära: att blanda färger</i> • <i>besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>att bekanta sig med konstbilder, t.ex. konsten i olika kulturer</i> • <i>konstbilder i olika kulturer och elevernas konst jämförs och diskuteras</i> • <i>teckning: att kombinera olika teckningsredskap</i> • <i>grafik: gravyr i olika material</i> • <i>färglära: kalla och varma färger</i> • <i>besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt</i>

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnena. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnena samarbetar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

Det särskilda uppdraget i undervisningen i det andra inhemska språket i årskurserna 1–2 är att hos eleverna väcka en positiv attityd till att lära sig finska eller svenska samt att stärka elevernas tro på sin egen förmåga att lära sig språk och att modigt använda även det lilla de kan på det andra språket. Undervisningen ska väcka elevernas nyfikenhet för språk och stödja deras förmåga att iaktta och använda sig av de språkliga och kulturella intryck som de får från omgivningen. Undervisningen ska ge eleverna mångsidiga upplevelser av finska eller svenska

och kulturerna som har anknytning till det finska eller svenska språket. **I undervisningen i modersmålsinriktad finska eller svenska** får eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sina kunskaper i finska eller svenska och sin kännedom om särdragen i finsk- eller svenskspråkig kultur. I undervisningen ska man betona glädje i lärandet, varierande och aktiverande arbetssätt samt muntlig kommunikation i vardagliga situationer. Teman som behandlas i undervisningen väljs tillsammans med eleverna utgående från deras egna intressen och de behandlas på ett mångsidigt sätt. Av eleverna förutsätts inga läs- eller skrivkunskaper då undervisningen inleds. Man väcker och ökar efterhand elevernas intresse för det talade och skrivna språket. Så småningom ökar man också elevernas intresse för att läsa och skriva.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

I LOJO

Årskurs 2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M3, M4, M7, M9	Tema: - jag - familjen - hemmet - närmiljön - slakten - skolan - barnsånger	K1, K2, K4, K7

Finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch.

Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

I LOJO

Årskurs 2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M5, M7, M9, M11	Tema: - hälsningsfraser - föremål och färger - familjen - hus och hem - räkneord - mat - kläder - skolord - barnsånger	K1, K2, K3, K4, K5, K7

Handledning och stöd

Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

I LOJO

Elevhandledningen beskrivs i kapitel 7. Stöd för lärande och skolgång (7.1.1 Handledning)

Främmande språk

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

I LOJO

ENGELSKA I ÅRSKURS 2

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

K1 Förmåga att tänka och lära sig
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
K3 Vardagskompetens

M1 Eleven handleds att iaktta den språkliga mångfalden i närmiljön samt engelskans ställning som ett kommunikationsspråk.

M2 Eleven sporras att uppskatta sin egen språkliga och kulturella bakgrund.

Innehåll: Introduktion av engelska och den engelska kulturen med fokus på förståelse och uttal. Främmande bokstäver övas. Lärandet sker huvudsakligen genom lek, sång, ramsor och spel. Elektroniskt material och digitala verktyg används om möjligt som hjälpmedel för lärandet.

Färdigheter för språkstudier

K1 Förmåga att tänka och lära sig
K3 Vardagskompetens

M5 Det skapas en tillåtande och sporrande studieatmosfär.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
K4 Multilitteracitet
K5 Digital kompetens
K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M7 Eleven uppmuntras att öva verbal kommunikation.

Innehåll: De språkliga färdigheterna utvecklas exempelvis med hjälp av följande innehåll:

Temaområdet är jag (åtminstone presentation av sig själv), kroppsdelar, kläder, familjen, adjektiv, räkneord, husdjur, mat.

Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

I LOJO

GYMNASTIK I ÅRSKURS 1-2

Fysisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens

K5 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Årskurs 1

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Årskurs 2

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Social funktionsförmåga

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas	
<p>Psykisk funktionsförmåga</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i></p> <p><i>K3 Vardagskompetens</i></p>	
<p>M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt</p> <p>M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga</p>	<p>M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt</p> <p>M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga</p>

INNEHÅLL

Årskurs 1	Årskurs 2
Fysisk funktionsförmåga M1–6	
<p>Träning av motoriska basfärdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • träning av balansfärdigheter genom att böja, sträcka på, kröka, räta ut och vrida kroppen samt gunga, röra på sig och stanna • träning av rörelsefärdigheter: olika sätt att gå, springa, hoppa, skutta, klättra, rulla • träning av hanteringsfärdigheter: kast, rulla, sparka, skuffa, slå, fasttagning • kroppskontroll övas även med hjälp av musik- och gymnastiklekar <p>Färdigheterna tränas i olika miljöer såväl inomhus som utomhus och även i naturen.</p> <p>Simundervisning</p> <p>Eleverna får lära känna vattnet och öva grundläggande simfärdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • (att doppa sig, simma på mage och på rygg; målet är att kunna simma 10 meter) <p>Eleverna övar att följa regler vid gymnastiksituationer</p> <p>Eleverna lär sig att sköta gymnastikutrustningen och sin hygien på ett sakligt sätt</p>	<p>Eleverna lär sig att förbättra sina arbets- och prestationssätt i gymnastiksituationer</p> <p>Eleverna fortsätter att öva kontrollen av sina motoriska basfärdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • träning av färdigheter i form av olika referensspel och lekar <p>Simundervisning</p> <ul style="list-style-type: none"> • en grundläggande simfärdighet säkerställs • (målet är att kunna simma 25 meter)
Social funktionsförmåga M7–8	
<p>Eleverna övar att följa regler vid gymnastiksituationer</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleven vågar röra sig som en i gruppen • eleverna övar att tolerera att vinna och att förlora såväl i grupp som på individuell nivå 	<p>Eleverna övar att ge positiv respons åt kompisarna</p> <p>Eleverna övar att uttrycka olika känslor och erfarenheter med beaktande av situationen och de övriga deltagarna</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att hantera att vinna och förlora i gruppsituationer
Psykisk funktionsförmåga M9–10	
<p>Eleverna får uppleva glädjen med att röra på sig och betydelsen av rekreation</p>	<p>Eleverna övar att uttrycka olika känslor och erfarenheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att tolerera att förlora på individuell nivå

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas

på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningssvårigheter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se

sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I ÅRSKURS 1-2

Årskurs 1	Årskurs 2
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i></p> <p><i>K3 Vardagskompetens</i></p> <p><i>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</i></p> <p><i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i></p> <p><i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar (K1, 2, 4)</p> <p>M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt (K1, 2, 7)</p> <p>M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar (K1, 2, 7)</p> <p>M4 främja elevens förmåga att ställa frågor (K1, 2 7)</p> <p>M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan i vardagliga situationer (K1, 3, 4)</p> <p>M6 uppmuntra eleven att känna till skillnaden mellan rätt och fel (K1, 3, 7)</p> <p>M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön (K2, 4)</p> <p>M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans (K2, 3, 7)</p> <p>M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö (K3, 5, 7)</p>	<p>M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar (K1, 2, 4)</p> <p>M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt (K1, 2, 7)</p> <p>M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar (K1, 2, 7)</p> <p>M4 främja elevens förmåga att framföra motiverade påståenden (K1, 2 7)</p> <p>M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer (K1, 3, 4)</p> <p>M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet (K1, 3, 7)</p> <p>M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön (K2, 4)</p> <p>M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans (K2, 3, 7)</p> <p>M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö (K3, 5, 7)</p>

INNEHÅLL ÅRSKURS 1-2

Årskurs 1	Årskurs 2
Att växa till ett gott liv M1, M3–6, M8	
<ul style="list-style-type: none"> - samtalsfärdigheter; eleven lär sig att lyssna på andra på ett respektfullt sätt och att uttrycka sig tydligt - betydelsen av gott handlande, rätt och fel i elevens liv - vänskapens innehåll och betydelse i barnets liv 	<ul style="list-style-type: none"> - samtalsfärdigheter; eleven lär sig att lyssna på andra på ett respektfullt sätt och att uttrycka sig tydligt - betydelsen av gott handlande, rätt och fel och skillnaden mellan dem samt människans godhet - vänskapens innehåll och betydelse i barnets liv
Olika sätt att leva M1–2, M4–8	
<ul style="list-style-type: none"> - olika sätt att leva och tänka - olika sätt att leva i synnerhet med tanke på elevens hembakgrund 	<ul style="list-style-type: none"> - frågan "Vem är jag?" - olika sätt att leva och tänka - olika sätt att leva i synnerhet med tanke på elevens kulturbakgrund
Grunderna för ett gemensamt liv M1, M4–6, M8	
<ul style="list-style-type: none"> - grunderna för att leva tillsammans, till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i situationer och miljöer i elevens liv 	<ul style="list-style-type: none"> - grunderna för att leva tillsammans, till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i situationer och miljöer i elevens liv - barnets rättigheter och barnets ställning i samhället, till exempel FN:s konvention om barnets rättigheter
Naturen och en hållbar framtid M1, M4–6, M8–9	
<ul style="list-style-type: none"> - berättelser om världens uppkomst - elevens egen närmiljö, hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön - betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen 	<ul style="list-style-type: none"> - elevens egen närmiljö, hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön - olika levnadssätt i världen och livets förgänglighet - betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap

att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra.Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.

Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK I ÅRSKURS

1-2	
Årskurs 1	Årskurs 2
Betydelse, värderingar och attityder	
K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K5 Digital kompetens	
M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende samt att arbeta såväl på egen hand som i grupp.	
Arbetsfärdigheter	
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	
M2 handleda eleven att utveckla sina färdigheter att göra matematiska observationer (K4)	M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer (K4)
M3 introducera eleven i att framföra sina lösningar och slutledningar (K2, 4, 5)	M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg (K2, 4, 5)
M4 sporra eleven att öva sina slutlednings- och problemlösningsfärdigheter (K1, 4, 6)	M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem (K1, 4, 6)
Begreppsliga och ämnesspecifika mål	
K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens	
M5 eleven handleds att bekanta sig med matematiska begrepp och symboler (K1, 4)	M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar (K1, 4)
M6 introducera eleven i talbegreppet och tiosystemet (K1, 4)	M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet (K1, 4)
M7 göra eleven förtrogen med principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper (K1, 4)	M7 göra eleven förtrogen med principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper (K1, 4)
M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier (K1, 4)	M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika
M9 introducera eleven i geometriska former (K1, 4, 5)	
M10 introducera eleven i principerna för mätning (K1, 4)	
M11 introducera eleven i tabeller och diagram (K4, 5)	
M12 introducera eleven stegvisa instruktioner (K1, 2, 4, 5)	

huvudräkningsstrategier (K1, 4)

M9 handleda eleven att uppfatta geometriska formers egenskaper (K1, 4, 5)

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning (K1, 4)

M11 introducera eleven i tabeller och diagram (K4, 5)

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem (K1, 2, 4, 5)

Innehåll	
Årskurs 1	Årskurs 2
Betydelse, värderingar och attityder (M1)	
Ingår i alla innehåll	
Arbetsfärdigheter (M2–M4)	
Matematiskt tänkande	
<ul style="list-style-type: none"> • Eleven övar att presentera, beskriva, jämföra, klassificera och ordna konkreta föremål och egenskaper. • Eleven lär sig att iaktta förändringar mellan två tillstånd samt undersöka olika händelseförlopp. • Eleven lär sig begreppen högre än, lägre än, längre än och kortare än. • Eleven övar att göra regelbundna följder med konkreta medel, ljud och rörelse samt teckning. • Eleven övar att undersöka olika alternativ med konkreta medel. • Eleven övar att berätta om och presentera olika situationer och händelseförlopp med överenskomna symboler. • Eleven introduceras i programmeringens grunder om möjligt, till exempel med hjälp av litteratur, elektroniska applikationer och spel. • Eleven utarbetar enkla stegvisa instruktioner för att uppnå en överenskommen funktion eller överenskommet mål. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven övar att jämföra mängders storlekar genom att använda begreppen mera, mindre, mest, minst, lika mycket, mycket, lite. • Eleven lär sig skriva och använda jämförande symboler $< = >$. • Eleven lär sig att känna igen olika sätt att presentera tal (addition, subtraktion, multiplikation, division och kombinationer av dessa), eleven lär sig presentera tal med hjälp av dessa samt använda de olika formerna på ett ändamålsenligt sätt. • Eleven övar sig att ge och följa enkla instruktioner. • Eleven introduceras i programmeringens grunder om möjligt med hjälp av elektroniska applikationer och spel. • Eleven utarbetar enkla stegvisa instruktioner för att uppnå en överenskommen funktion eller överenskommet mål.
Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M5–12)	
Tal och räkneoperationer (M5–8)	
Talområdet 0–20	Talområdet 0–100
<ul style="list-style-type: none"> • Eleven introduceras i talens egenskaper via aktiviteter och med hjälp av konkreta hjälpmedel. • Eleven lär sig sifferbeteckningens former, förhållandet ett till ett, sambandet mellan antal och sifferbeteckning och räkna mängder med hjälp av subtraktion och addition. • Eleven övar talföljden 0–20 fram- och baklänges i olika stora steg. • Eleven undersöker talföljden 0–20 och lär sig använda talföljden. • Eleven övar att läsa och skriva talföljden 0–20. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven övar talföljden 0–100 fram- och baklänges i olika stora steg. • Eleven övar talföljden genom repetition och via aktiviteter och genom rörelse. • Eleven tolkar talens egenskaper (jämna tal, multipler, halvering) och övar att bedöma mängder (tal som mängd och mätetal, helt tiotal som är mindre och större än talet, platsvärde i tiobassystemet). • Eleven övar att läsa och skriva talföljden 0–100. • Eleven övar att jämföra talens storlek.

<ul style="list-style-type: none"> • Eleven övar att jämföra talen 0–20 (1 större, 1 mindre) och ordna talen i stigande ordning. • Eleven introduceras i ordningstal. • Eleven övar uppdelning av talen 0–10 grundligt med hjälp av olika hjälpmedel och via aktiviteter. 	
<p>Grundläggande räkneoperationer (M5–8)</p>	
<p>Eleverna övar addition och subtraktion i talområdet 0–20.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De utnyttjar analogier, dubbelpar och närliggande aritmetiska kombinationer. • Eleverna lär sig att spjälka tal vid tiotalsövergångar och addera till tio. • Eleverna övar att tillämpa addition (förändring, summa, jämförelse). • Eleverna övar att tillämpa subtraktion (förändring, del av summan, jämförelse när man känner till skillnaden och när man inte känner till skillnaden). • Eleverna övar med hjälp av aktiviteter, lekar och konkreta hjälpmedel att förstå kommutativitet vid addition och sambandet mellan addition och subtraktion. 	<p>Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0–100.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommutativitet vid addition • associativitet vid addition • Eleverna lär sig att förstå hur ändringar av talen (termer, faktorer, nämnare och täljare) påverkar summan, differensen, produkten och kvoten. • dubbelpar • tiotalsövergång • Eleverna övar att använda analogier. <p>Eleverna övar sig att förstå, identifiera och presentera olika situationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plusräkning, summa och jämförelse vid addition • minusräkning, differens och jämförelse vid subtraktion <p>Eleverna övar multiplikationstabellerna 1–5 och 10.</p> <ul style="list-style-type: none"> • produkt vid multiplikation, multipler, faktorernas kommutativitet • Eleverna övar att förstå multiplikation med två, tre, fyra, fem och tio på ett konkret sätt. • sambandet mellan multiplikation och division (grunden för division läggs) <p>Eleverna bekantar sig med division</p> <ul style="list-style-type: none"> • innehålls- och delningsdivision • Eleverna bekantar sig med bråktal genom att övar dela fenomen som ingår i elevernas erfarenhetsvärld.
<p>Geometri (M9)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Med hjälp av konkreta övningar lär sig eleverna höger och vänster. • Eleverna lär sig att iaktta kroppars och figurers geometriska egenskaper på olika konkreta sätt. • Eleverna lär sig med hjälp av konkreta övningar och hjälpmedel att jämföra geometriska egenskaper. • Eleverna övar att klassificera och gruppera olika fenomen och föremål. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverna övar de vanligaste riktnings- och förhållandebegreppen: uppe, nere, framför, bakom, i mitten av, mellan, framåt, bakåt. • Eleverna gör enkla förminskningar och förstoringar. • Eleverna lär sig att iaktta kroppars och figurers geometriska egenskaper på olika konkreta sätt. Eleverna klassificeras dem enligt egenskaper.

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna övar att bygga tvådimensionellt med hjälp av modell.</i> • <i>Eleverna övar att bygga tredimensionellt med hjälp av modell samt bild.</i> • <i>Eleverna gör enkla speglingar.</i> 	
Mätning (M10–11)	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna bekantar sig med principerna för mätning med hjälp av konkreta övningar (längd, massa, volym).</i> • <i>Eleverna bekantar sig med pengars värde och olika pengabelopp inom talområdet 0–20.</i> • <i>Eleverna lär sig de vanligaste tidsbegreppen igår, idag, imorgon, snart</i> • <i>Eleverna lär sig veckodagarna.</i> • <i>Eleverna övar klockslagen jämn timme och halvtimme.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna bekantar sig med pengars värde och olika pengabelopp inom talområdet 0–100.</i> • <i>Eleverna mäter och lär sig mätningsbegreppen centimeter, meter, liter, deciliter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med begreppen kilogram och gram.</i> • <i>Eleverna lär sig årstiderna och månaderna.</i> • <i>Eleverna repeterar klockslagen jämn timme och halvtimme.</i> • <i>Eleverna lär sig kvart före och efter och 1 h = 60 min.</i> • <i>Eleverna övar klockslag ("om x", "för x sedan")</i>
Informationsbehandling och statistik (M11–12)	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna övar att samla och spara information om intressanta ämnen.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna övar konkret att undersöka antalet olika alternativ. Eleverna söker svar på följande frågor: Hur många olika? På hur många sätt?</i> • <i>Utifrån klassificeringen upprättas stapeldiagram och tabeller som eleverna undersöker tillsammans.</i> • <i>Eleverna upprättar tabeller och diagram över fenomen som gäller elevernas erfarenhetsvärld.</i>

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1-2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1-2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna. Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1-2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska spöras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iakttä hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social

och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnena. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnena samarbetar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att läroprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

I LOJO

I årskurserna 1–2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, **utgående från elevernas individuella förutsättningar**, stärka

- **uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna**
- **och den språkliga medvetenheten**
- **samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala,**
- **läsa och skriva.**

Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att lärprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Centrala föremål för **BEDÖMNINGEN OCH RESPONSEN** med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

<p>Att kommunicera</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	
<p>M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer</p> <p>M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi</p> <p>M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama</p>	<p>M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer</p> <p>M2 stödja eleven i att utveckla sin kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa</p> <p>M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama</p> <p>M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt</p>
<p>Årskurs 1</p> <p>Eleverna får öva sig i att lyssna, fråga, svara och berätta.</p> <p>Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld.</p> <p>Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.</p> <p>De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>Eleverna får öva sig i att lyssna, fråga, svara och berätta.</p> <p>De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer.</p> <p>Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.</p> <p>De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer.</p>

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

M6 handleda eleven att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsoplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsoplevelser

M5 sporra och handleda eleven på olika sätt vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsoplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsoplevelser

Årskurs 1

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild.

Läshastighetstestet som tillämpas i Lojo beaktas på överenskommet sätt.

Årskurs 2

Elevernas läsfärdighet utvecklas och ord, mening, punkt, rubrik, text och bild beaktas vid läsning.

Läshastighetstestet som tillämpas i Lojo beaktas på överenskommet sätt.

Elevernas läsförståelse stödjas och eleverna tränar lässtrategier.

Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer.

Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.

Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande, beskrivande och instruerande texter.

Eleverna lär sig att använda berättelsens grundelement, såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp.

Eleverna reflekterar kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd.

<p>Elevernas läsförståelse stödjas och eleverna tränar lässtrategier.</p> <p>Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</p> <p>Eleverna reflekterar kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd.</p> <p>Eleverna övar att göra iakttagelser i omgivningen.</p> <p>Eleverna övar att tolka bilder.</p> <p>Eleverna delar med sig av sina läsupplevelser på olika sätt.</p> <p>Eleverna övar att återge en text med egna ord.</p>	<p>Eleverna delar på olika sätt med sig av sina läsupplevelser och diskuterar textens innehåll.</p> <p>Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.</p>
<p>Att producera texter</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M9 inspirera eleven att berätta och beskriva sina upplevelser i tal och bild</p> <p>M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning</p>	<p>M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift</p> <p>M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer</p> <p>M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven</p>

	<p>i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner</p>	
<p><i>Årskurs 1</i></p> <p>Eleverna övar att</p> <ul style="list-style-type: none"> • använda sin fantasi • berätta och uttrycka sina åsikter • beskriva sina upplevelser, iakttagelser och tankar i tal, skrift och bild <p>Eleverna arbetar på egen hand och tillsammans.</p> <p>Eleverna lär berättelsens grundelement och övar sig att använda dem i sina egna texter.</p> <p>Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler.</p> <p>De övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.</p> <p>Eleverna övar grundläggande skrivregler och vissa skriftspråkskonventioner i sina texter, såsom</p> <ul style="list-style-type: none"> • mellanrum mellan ord • avstavning • mening och skiljetecken (.?!) • användningen av versal i början av en mening och i namn. <p>Eleverna övar sig att använda tangentbord. I arbetet beaktas bl.a. följande saker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleverna handleds i att använda fingersättning vid maskinskrivning. • De övar bokstävernans position på tangentbordet. 	<p><i>Årskurs 2</i></p> <p>Eleverna fördjupar sin förmåga</p> <ul style="list-style-type: none"> • att använda sin fantasi, berätta och uttrycka sina åsikter • beskriva sina upplevelser, iakttagelser och tankar i tal, skrift och bild <p>Eleverna arbetar på egen hand och tillsammans.</p> <p>Eleverna övar att producera olika texter.</p> <p>Eleverna undersöker hur det talade språket omvandlas till skrift och övar att planera texter.</p> <p>De bekantar sig med uttryck för tid och plats och övar att använda dem i sina texter.</p> <p>Eleverna repeterar att forma och skriva textade gemener och versaler.</p> <p>De stärker sina kunskaper i rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.</p> <p>Eleverna övar grundläggande skrivregler och vissa</p>	

skriftspråkskonventioner
i sina texter, såsom

- ***mellanrum
mellan ord,
avstavning,
mening och
skiljetecken
(.?!)***
- ***användningen
av versal i
början av en
mening och i
namn.***

Eleverna övar att
använda tangentbord.
I arbetet beaktas bl.a.
följande saker:

- ***Eleverna
handleds i
att använda
fingersättning
vid
maskinskrivning.***
- ***De övar
bokstävernas
position på
tangentbordet.***
- ***Eleverna
bekantar sig
med
tiofingersystemet,
till exempel
med hjälp av
programmet
TypingMaster.***

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

ÅRSKURS 1–2

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn.

Eleverna får iakttäta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen.

De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier.

Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används.

Eleverna läser och lyssnar till olika texter, såsom litteratur och medietexter för barn och bearbetar dem och diskuterar deras betydelse i sin egen vardag.

Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används.

Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett

mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetsätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Svenska som andraspråk och litteratur

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare²⁰¹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla

201 Statsrådets förordning (422/2012)

delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs²⁰². Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar²⁰³ är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I LOJO

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK I ÅRSKURS 1–2, 3-4, (finns in ännu på svenska 5-6 och 7-9)

ÅR 1-2

202 Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

203 Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

<p>Att kommunicera</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	
<p><i>M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs</i></p> <p><i>M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor (årskurs 1) och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det (årskurs 2)</i></p>	<p><i>M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama (samma i årskurs 1-2)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära och berätta.</i> • <i>vokabulär: familjen, hemmet, skolan, närmiljön</i> • <i>eleverna diskuterar i par och återger saker de hört för varandra</i> • <i>eleverna övar att uttrycka sina åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan</i> • <i>eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra</i> • <i>rytm, intonation</i> • <i>roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen</i> • <i>uttrycka känslor</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Artiga uttryck, att fråga, svara, begära och berätta med hjälp av följande ämnen:</i> • <i>vokabulär: familjen, hemmet, skolan, närmiljön, offentliga utrymmen och tjänster</i> • <i>eleverna diskuterar i par och återger saker de hört för varandra</i> • <i>Eleverna fördjupar sin förmåga att uttrycka sina åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan</i> • <i>forma frågor</i>

- *presens och förfluten tid i berättande*
- *eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra*
- *rytm, intonation*
- *roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen*
- *framställa och uttrycka känslor och sinnesstämningar*
- *improvisationsövningar*

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd (samma i årskurs 1–2)

M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna (samma i årskurs 1–2)

M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna (2)

- *Eleverna övar sina läsfärdigheter och sin läsförståelse.*
- *De utnyttjar de centrala begreppen*

- *Eleverna övar sina läsfärdigheter och sin läsförståelse.*
- *De övar de centrala begreppen*
- *Eleverna övar begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, lång vokal, dubbel konsonant, avstavning*
- *Eleverna tränar att läsa skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda.*
- *De kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsoplevelser.*

<p><i>uttal, bokstav, stavelse, ord</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna tränar att läsa skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda.</i> • <i>De kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsupplevelser.</i> • <i>Eleverna arbetar med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, plats och ordning.</i> • <i>Eleverna tränar lässtrategier.</i> • <i>De utvidgar ordförrådet.</i> • <i>Eleverna övar att känna igen berättelsens grundelement.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna arbetar med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, plats och ordning.</i> • <i>Eleverna tränar lässtrategier.</i> • <i>De utvidgar ordförrådet.</i> • <i>Eleverna övar att känna igen berättelsens grundelement: förutseende, slutledning, söka huvudsakerna och sammanfattning</i>
<p>Att producera texter</p>	
<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p>	
<p>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</p>	
<p>M6 handleda eleven att öva sig i att stärka ordförrådet</p> <p>M7 handleda eleven att öva skriva för hand</p> <p>M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning</p>	<p>M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem</p> <p>M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter</p> <p>M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning (samma i årskurs 1–2)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna bekantar sig med olika textgenrer.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna behandlar olika textgenrer</i> • <i>substantiv, singularis och pluralis</i>

• <i>substantiv, singularis och pluralis</i> • <i>personliga pronomen</i> • • <i>eleverna övar att skriva meningar och lär sig dess kännetecken</i> • <i>eleverna övar att känna igen ordlängd och deras rytm: lång vokal, dubbel konsonant, avstavning</i> • <i>eleverna övar versal i början av en mening och meningens skiljetecken</i>	• <i>personliga pronomen</i> • • <i>klassificering av ord</i> • <i>elevernas förmåga att skriva för hand stärks</i> • <i>eleverna övar att använda tangentbord</i> • <i>eleverna övar sig på att producera talade texter både individuellt och tillsammans med andra</i> • <i>eleverna övar sig på att producera skrivna texter både individuellt och tillsammans med andra</i> • <i>skillnaden mellan tal- och skriftspråk</i> • <i>att skriva egna alster</i> • <i>eleverna övar grunderna i rättstavning</i>

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens **K4** Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika talspråksvarianter i den närmaste omgivningen

M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur

M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika talspråksvarianter i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende

- *Eleverna reflekterar kring språk och kultur i olika kommunikationssituationer i skolan.*
- *Eleverna bekantar sig med skolbiblioteket.*
- *Eleverna iakttar olika språk och talesätt i skolan, medier och på fritiden.*
- *Elevernas kulturella bakgrunder (lekar, berättelser, högtider) och egna erfarenheter utnyttjas.*
- *De finländska högtiderna och sederna.*

Att använda språket som stöd för allt lärande

K1 Förmåga att tänka och lära sig **K2** Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk

M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag

M14 handleda eleven att iaktta sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande

- *Eleverna iakttar olika språk och talesätt i skolan, medier och på fritiden.*
- *Elevernas kulturella bakgrunder och egna erfarenheter utnyttjas.*
- *Eleverna bekantar sig med texterna i olika läroämnen.*
- *Eleverna gör enkla uppgifter i informationssökning som anknyter till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skrivna texter.*
- *Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande.*
- *Eleverna övar att berätta för andra om sina iakttagelser.*
- *Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.*

ÅK 3–4

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter (samma i årskurs 3–4)

M2 uppmuntra eleven att kommunicera öga mot öga samt handleda eleven att lyssna på och förstå lärarens kommunikation (3–4)

M3 uppmuntra eleven att uttrycka sig mångsidigt (3–4)

Årskurs 3

- eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter
- eleverna utnyttjar olika uttryckssätt, såsom miner och gester i kommunikationssituationer
- eleverna handleds i att delta i kommunikationssituationer (situationsbundna fraser och uttryck)
- eleverna övar korrekt uttal
- eleverna övar att lyssna
- eleverna handleds att delta i kommunikationssituationer i den egna klassen och övar verbal kulturbunden kommunikation
- eleverna uppmuntras att delta i skolans kulturevenemang som publik eller uppträdare

Årskurs 4

- **eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter och känslor**
- **eleverna lär sig att tolka miner och gester i kommunikationssituationer**
- eleverna sporras att berätta om bekanta saker
- eleverna övar korrekt intonation
- **elevernas färdigheter att förstå instruktioner och följa diskussioner stärks**
- eleverna handleds att delta i dialoger samt förbereda en småskalig muntlig anföring
- eleverna uppmuntras att delta i skolans kulturevenemang som publik eller uppträdare

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer

M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter

M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp

Årskurs 3

- eleverna övar flytande mekanisk läsning
- eleverna lär sig att identifiera för sin ålder lämpliga textgenrer, såsom nyheter, insändare, berättelser
- eleverna handleds att förstå huvudidén i nya texter
- eleverna övar olika lässtrategier
- eleverna bekantar sig med för deras ålder och språknivå lämpliga sagor, visor, berättelser, gåtor, ordspråk och skönlitteratur
- eleverna bekantar sig med olika ämnen medan elevernas ordförråd utvidgas

Årskurs 4

- eleverna övar flytande läsning
- eleverna lär sig att identifiera skillnaden mellan fakta och fiktion samt bedöma informationens tillförlitlighet
- eleverna uppmuntras att utnyttja olika lässtrategier
- eleverna bekantar sig med tolkning av fakta- och medietexter enligt ålder och språknivå
- eleverna övar att klassificera ord (ordklasser)
- eleverna övar att förklara betydelsen av ord och metaforer
- eleverna utnyttjar vid tolkning av texter anspelningar som anknyter till sammanhanget eller ordens betydelse
- eleverna bekantar sig med olika ämnen medan elevernas ordförråd utvidgas: kultur, idrott, turism, massmedier, offentliga tjänster såsom trafik och hälso- och sjukvård

<p>Förmåga att producera texter</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</p>	
<p>M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt</p> <p>M8 hjälpa eleven att planera och producera texter självständigt samt att göra mångsidigt bruk av ord som behövs vid textproduktion</p> <p>M9 handleda eleven att analysera egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>	<p>M7 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt</p> <p>M8 hjälpa eleven att planera och producera texter självständigt samt att göra mångsidigt bruk av ord och grammatiska strukturer som behövs vid textproduktion</p> <p>M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar logisk textproduktion • eleverna övar att skriva såväl för hand som med tangentbord • eleverna handleds att använda ett mångsidigt ordförråd vid textproduktion • eleverna övar att skriva lättlästa texter som anknyter till vardagen, det kan ännu förekomma fel i satskonstruktionerna • eleverna planerar, genomför och korrigerar egna alster • eleverna handleds att utveckla sina färdigheter att ta emot respons om sina texter och ge respons 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna producerar för åldern lämpliga berättande och beskrivande texter • eleverna övar att skriva såväl för hand som med tangentbord • eleverna handleds att använda ett mångsidigt ordförråd • eleverna lär sig att använda grammatiskt korrekta konstruktioner • eleverna handleds i att självständigt producera en berättelse eller kort medietext (reklam, nyhet) • eleverna handleds i att redigera sina texter utifrån respons • eleverna utvecklar sina färdigheter att motivera sin respons
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p>	
<p>M10 handleda eleven att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket och skillnader mellan tal- och skriftspråk</p> <p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga</p> <p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar (3–4)</p>	<p>M10 handleda eleven att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket och regelbundenheter mellan tal- och skriftspråk</p> <p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga samt att dela med sig av sina läsupplevelser</p> <p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar (3–4)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att göra skillnad mellan tal- och skriftspråk i bekanta sammanhang • eleverna bekantar sig med skön- och facklitteratur som är lämplig för åldern, filmer och medietexter • eleverna bekantar sig med hur man använder biblioteket • eleverna ges möjlighet att erfara läsoplevelser (läsa på fritiden) och elevernas kulturidentitet stärks • eleverna får hjälp med att använda hjälpmedel, såsom ordböcker • eleverna uppmuntras att använda hela sin språkrepertoar 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna identifierar de centrala regelbundenheterna i språket, t.ex. ordböjning • eleverna handleds att identifiera ordklasser (substantiv, adjektiv, verb) och satstyper • eleverna uppmuntras att självständigt använda bibliotekets tjänster • eleverna läser för åldern lämpliga barnböcker • eleverna delar med sig av sina läsoplevelser med de övriga eleverna • eleverna handleds att iaktta den kulturella mångfalden som förekommer i skolan (olika kulturers högtider och traditioner)
---	---

Att använda språket som stöd för allt lärande

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K5 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet

M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen

M15 uppmuntra eleven att utveckla språkkunskaper för självstyrkt arbete

<ul style="list-style-type: none"> • eleverna uppmuntras att använda sitt eget modersmål och andra språk de kan • eleverna övar att identifiera begrepp och uttryck som förekommer i de olika läroämnena • eleverna handleds att utnyttja de olika delfärdigheterna från språkstudiernas olika delområden till exempel vid informationssökning, inläring av nya ord eller textförståelse 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna uppmuntras att medvetet utvidga ordförrådet • eleverna identifierar över- och underordnade begrepp i olika läroämnen • eleverna utvidgar det läroämnesspecifika ordförrådet på eget initiativ • eleverna handleds att använda digitala verktyg vid informationssökning • eleverna uppmuntras att delta i grupparbete • eleverna övar att göra ett föredrag självständigt
---	--

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttryckssätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagspråket och ords betydelser.

Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röst användning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikkbegrepp och uttrycks sätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt samspel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

I LOJO

MUSIK I ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1	Årskurs 2
Delaktighet	
<i>L2 Kulturell och kommunikativ kompetens L7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild	M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild
Att musicera och vara kreativ	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</i>	
<i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i>	
M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp	M3 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp
M4 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna	M4 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna
M5 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttrycksätt	M5 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttrycksätt
Kulturell förståelse och multilitteracitet	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet</i>	
M6 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	M6 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald
M7 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	M7 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande
Välbefinnande och säkerhet i musik	
<i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M8 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande	M8 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande
Förmåga att lära sig musik	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	
M9 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik	M9 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

INNEHÅLL ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1	Årskurs 2 Fördjupning av innehållet i årskurs 1
Musikalisk praxis M1–2, M7	
<p>Eleverna övar att delta i musiklektioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • att beakta andra elever och ge rum • enstämmig sång i grupp • sångställning • säker och saklig röst användning • gemensamt musicerande • att producera ljud och rytmer med kroppen • hörselvård • musikupplevelser via bildkonst och rörelse 	<p>Eleverna övar att delta i musiklektioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • att beakta andra elever och ge rum • enstämmig sång i grupp • sångställning • säker och saklig röst användning • gemensamt musicerande • att producera ljud och rytmer med kroppen • hörselvård <p>musikupplevelser via bildkonst och rörelse</p>
Musikens beståndsdelar M4–6	
<p>Eleverna bekantar sig med musikens grundläggande begrepp med hjälp av att lyssna, sjunga, spela instrument och röra på sig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • övning av grundläggande rytm genom att klappa och marschera • introduktion till dynamik (tyst, tystnar, högt, tilltar) • röstens hållbarhet (kort, lång) • röstläge (låg, hög) • olika klangfärger <p>Eleverna övar att uttrycka sig genom att</p> <ul style="list-style-type: none"> • spela instrument • sjunga • röra sig i takt med musiken • använda egna kreativa idéer. 	<p>Eleverna övar musikens grundläggande begrepp med hjälp av att lyssna, sjunga, spela instrument och röra på sig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • övning av grundläggande rytm genom att klappa och marschera • introduktion till dynamik (tyst, tystnar, högt, tilltar) • röstens hållbarhet (kort, lång) • röstläge (låg, hög) • olika klangfärger <p>Eleverna bekantar sig med tonnamnen och notvärden.</p> <p>Eleverna övar att uttrycka sig genom att</p> <ul style="list-style-type: none"> • spela instrument • sjunga • röra sig i takt med musiken • använda egna kreativa idéer.
Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M3–5, M8	
<p>Eleverna övar att</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyssna på olika slags musik • beskriva föreställningar och känslor som musiken väcker • visa intresse och tolerans • dela med sig av sina musikrelaterade erfarenheter <p>Eleverna bekantar sig med olika ljudlandskap och prövar på att skapa egna ljudlandskap.</p>	<p>Övningarna fokuserar på att</p> <ul style="list-style-type: none"> • lyssna på olika slags musik • beskriva föreställningar och känslor som musiken väcker • visa intresse och tolerans • dela med sig av sina musikrelaterade erfarenheter <p>Eleverna bekantar sig med olika ljudlandskap och prövar på att skapa egna ljudlandskap.</p>
Repertoar M8	
<p>Eleverna bekantar sig med en mångsidig repertoar genom integration i olika läroämnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • årets lopp 	<p>Eleverna övar en mångsidig repertoar genom integration i olika läroämnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • årets lopp

- läsårets händelser
- finsk musik
- musik i olika kulturer
- musiksagor
- barnsånger
- konstmusik

Betydelsen av resultatnriktad övning betonas.

- läsårets händelser
- finsk musik
- musik i olika kulturer
- musiksagor
- barnsånger
- konstmusik

Betydelsen av resultatnriktad övning betonas.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetsätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund²⁰⁴ och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön,

människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

I LOJO

OMGIVNINGSLÄRA I ÅRSKURS 1–2

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K3 Vardagskompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt (K1, 6)

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan (K3, 7)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö (K3)

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor (K1, 7)

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt (K1, 4)

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer (K1, 4)

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem (K3)

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter (K1, 7)

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt (K1, 4)

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa (K1, 4)

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem (K3)

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att

tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt (K1, 3)

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Kunskap och förståelse

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

INNEHÅLL

Årskurs 1	Årskurs 2
Att växa och utvecklas M1–3, M5–8, M10–13	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>människokroppens delar</i> • <i>att känna igen och kontrollera känslor</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>människokroppens viktigaste organ och livsfunktioner</i> • <i>livscykeln</i> • <i>växande och utvecklande enligt ålder</i> • <i>övning i emotionella färdigheter och empati</i> • <i>att stärka självkänslan och uppskattningen för medmänniskor</i>
Livet hemma och i skolan M1–14	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>säkerhet hemma och på vägen till skolan, att söka hjälp</i> • <i>samarbete enligt gemensamma regler</i> • <i>att öva skolelevernas färdigheter</i> • <i>att fungera i vardagen</i> • <i>att klä sig enligt vädret</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>introduktion i första hjälpen med beaktande av barnens ålder och utvecklingsnivå</i> • <i>ansvarsfullt agerande hemma, i skolan och i samband med hobbyer</i> • <i>beteende i olika vardagssituationer</i> • <i>förebyggande av mobbning och fysisk integritet</i>
Närmiljön och dess förändringar M1–8, M10–14	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>den levande och icke-levande naturen</i> • <i>observation av hemmets och skolans närmiljö under de olika årstiderna</i> • <i>att följa vädret</i> • <i>naturmiljön och den av människan bebyggda miljön</i> • <i>hembygden</i> • <i>Finland</i> • <i>rumskartan, gårdskartan</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>identifiering av de vanligaste organismerna i närmiljön</i> • <i>växtens delar</i> • <i>karta över hembygden, Finlands karta</i>
Att undersöka och experimentera M1–15	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>att öva undersökningens olika skeden enligt ålder</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>undersökningar om naturen, närmiljön, vardagsfenomen, teknik</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>plantera växter och följa med tillväxten</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>undersökningar om naturen, närmiljön, vardagsfenomen med beaktande av de lokala möjligheterna i Lojo och skolans närmiljö</i> • <i>undersökningar om teknik, till exempel genom introduktion i ellära</i>
Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv M1–15	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>en hälsosam och mångsidig kost, naturen som källa till näring</i> • <i>rent vatten, vattnets tillräcklighet, vattnets egenskaper</i> • <i>luft, värme</i> • <i>omsorg bland människor, djur</i> • <i>delaktighet i en sund och välmående skoldag, glädje i lärandet</i> • <i>årstider</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>näringsproduktion; jordbruk</i> • <i>vattnets kretslopp och att hushålla med vattnet</i> • <i>ytvatten, grundvatten; vattenreservoarer i närmiljön</i> • <i>värme, luft</i> • <i>utveckling av delaktighet</i> • <i>introduktion till rymden</i>

Att träna en hållbar livsstil M1–3, M8–10, M15

• avfallssortering• återvinning• att spara	• avfallssortering• återvinning• att spara

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelsespekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att varje elev ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gruppsamverkan stödjer att eleverna lär sig tillsammans och utnyttjar de olika styrkor som finns representerade i gruppen. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevernas självbild i omgivningslära. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt till lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänneteknande, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionsamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I RELIGION I ÅRSKURS 1-2

Årskurs 1	Årskurs 2
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i></p> <p><i>K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet</i></p> <p><i>K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i></p> <p><i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att undersöka sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund (K2, 4)</p> <p>M2 vägleda eleven att få insikt i centrala berättelser i religionen i fråga (K1)</p> <p>M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder (K2, 7)</p> <p>M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön (K3, 4, 7)</p> <p>M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor (K2, 6, 7)</p> <p>M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter (K2, 6 7)</p> <p>M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen (K3, 7)</p> <p>M8 ge eleven möjligheter att bekanta sig med att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på olika åsikter (K1, 5, 6, 7)</p>	<p>M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund (K2, 4)</p> <p>M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga (K1)</p> <p>M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder (K2, 7)</p> <p>M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön (K3, 4, 7)</p> <p>M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor (K2, 6, 7)</p> <p>M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter (K2, 6 7)</p> <p>M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen (K3, 7)</p> <p>M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter (K1, 5, 6 7)</p>

INNEHÅLL (ev.lut.) I ÅRSKURS 1-2

Förhållandet till den egna religionen M1–3, M5–6, M8	
<p>- kyrkoårets centrala högtider: jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa</p> <p>- elevens familj: släkt, historia, religion eller åskådning Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer.</p> <p>- familjernas olika sätt att fira högtider som anknyter till året</p> <p>- berättelser i den egna tron, till exempel Den gode herden, Skapelseberättelsen, Den barmhärtige samariten och Den förlorade sonen</p> <p>- psalmer och musiker som anknyter till kyrkoåret och barndomen</p> <p>- kyrkobyggnaden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>kyrkoårets centrala högtider: jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa</i> • <i>högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd (såsom dop, konfirmation, vigsel och begravning)</i> • <i>centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen samt religionens mångfald, till exempel introduktion i Bibelns struktur och innehåll</i> • <i>den kristna uppfattningen om Gud</i> • <i>- psalmer och musiker som anknyter till kyrkoåret och barndomen</i>
Religionernas värld M1, M4	
de viktigaste sederna och högtiderna som förekommer i religionerna i elevens skola och närmiljö, även den kristna trons mångfald och irreligiositet beaktas	de viktigaste sederna och högtiderna som förekommer i religionerna i elevens skola och närmiljö, även den kristna trons mångfald och irreligiositet beaktas
Ett gott liv M1, M5–8	
<p>- egna handlingar och deras följder</p> <p>- ansvar för andra människor, miljön och naturen</p> <p>- empati, människovärde och individualitet</p> <p>- etisk reflektion</p> <p>- att känna igen och uttrycka sina känslor samt att sätta sig in i andras situation</p> <p>- att acceptera olikheter</p> <p>- att reflektera över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser</p>	<p>- egna handlingar och deras följder</p> <p>- ansvar för andra människor, miljön och naturen</p> <p>- empati, människovärde och individualitet</p> <p>- etisk reflektion</p> <p>- Gyllene regeln</p> <p>- emotionella färdigheter</p> <p>- människovärde och människans holistiska välbefinnande</p> <p>- betydelsen av barnets rättigheter, FN:s konvention om barnets rättigheter</p> <p>- livsfrågor som hör ihop med människans födelse och död samt respekt för livet, det kristna perspektivet på dessa</p>

Ortodox tro

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund</p>	<p>Bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö - framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
<p>Årskurs 1</p> <p>Elevens intresse för religionsundervisningen väcks. Eleven känner till sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>Elevens intresse för religionsundervisningen väcks. Eleven känner till sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - jag är ortodox - dop, smörjelse, fadder - den egna familjen, olika familjer - ekumeniska familjer, kristendom i familjen - religioner i den egna skolan, irreligiositet - respekt för andra - eget helgon, himmelska förbedjare, egen namnsdag - änglar, skyddsänglar 	<ul style="list-style-type: none"> - jag som ortodox och medlem av kyrkan, egen identitet - församlingen - olika ortodoxa traditioner - lutherska kyrkan och lutherdom - religioner i den egna skolan och irreligiositet - respekt för andra
<p>Innehåll som anknyter till målet</p>	<p>I1, I3, I6</p>
<p>Mångsidig kompetens som anknyter till målet</p>	<p>K2, K4</p>
<p>Exempel på lärmiljöer och arbetssätt</p>	<p>Eleven berättar om sina observationer och erfarenheter och namnger dem Besök av sakkunniga från församlingarna och besök till församlingarna.</p>

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga</p>	<p>Bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö - framsteg i förmågan att arbeta i grupp
<p>Årskurs 1</p> <p>Eleven undersöker Bibeln, de centrala ortodoxa begreppen, berättelserna och symbolerna.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>De bibliska berättelserna introduceras för eleven.</p> <p>Eleven identifierar de centrala ortodoxa begreppen, berättelser och symboler i sin egen religion.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Bibeln, kyrkans heliga bok - korset - kyrkoseder: korstecknet, respekt för ikonerna, ljuset, oljelampan - den Heliga Treenigheten, Gud, Jesus; Guds son; Kristus, den heliga anden - Guds moder - ikoner av Kristus och Guds moder - mysterierna: nattvarden - bibliska berättelser om Guds kärlek och omsorg och uppståndelsen 	<ul style="list-style-type: none"> - Bibeln, evangelierna - berättelser om julen och påsken - församlingen - gudstjänster - välsignande fenomen: mysterier; sakramenten - nattvarden, dop, smörjelse - Herrens bön - kyrkobyggnaden: kyrkans delar och föremål - händelseikoner och helgonikoner
<p>Innehåll som anknyter till målet</p>	<p>I1</p>
<p>Mångsidig kompetens som anknyter till målet</p>	<p>K1</p>
<p>Exempel på lärmiljöer och arbetssätt</p>	<p>Delta i skolgudstjänster, lära känna kyrkobyggnaden via besök och gemensamma projekt</p>

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder</p>	<p>Bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö - framsteg i förmågan att arbeta i grupp - framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
<p>Årskurs 1</p> <p>Eleven bekantar sig med de ortodoxa sederna och kyrkoåret. Eleven bekantar sig med högtidernas innehåll och de olika sätten de firas.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>Eleven vet varför man firar de viktigaste ortodoxa högtiderna. Eleven lär känna de ortodoxa traditionerna och sederna.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - uppförande i kyrka, kyrkliga seder - prästen, kantorn, ponomaren - högtidsförberedelser; fasta - bönen är riktad till Gud; att vända sig till Gud: - Herrens bön, kvällsbön - kyrkoåret och introduktion i traditioner, i synnerhet Kristi födelse och uppståndelse - risning 	<ul style="list-style-type: none"> - helg och vardag under kyrkoåret - händelseikoner och helgonikoner - kyrkoårets högtider - uppförande i kyrka, kyrkliga seder - den egna helgedomens högtid - gudstjänstförrättare - julfastan och den stora fastan - formell bön, t.ex. Himmelske Konung, Herre, förbarma Dig, Helige Gud, Kristus är uppstånden, Monia vuosia
<p>Innehåll som anknyter till målet</p>	<p>I1</p>
<p>Mångsidig kompetens som anknyter till målet</p>	<p>K2, K7</p>
<p>Exempel på lärmiljöer och arbetssätt</p>	<p>Eleven bekantar sig med risningstraditionen, övar kyrkliga seder vid skolgudstjänsterna, undersöker högtiderna genom ikoner, hymner och berättelser.</p>

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön</p>	<p>Bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö - framsteg i förmågan att arbeta i grupp - framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
<p>Årskurs 1</p> <p>Eleven vet att det även finns andra religioner än den egna och att det även finns andra världsåskådningar.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>Eleven lär känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön Eleven kan nämna vissa likheter och skillnader i den egna och andra religioners seder och högtidstraditioner.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - religioner i den egna klassen och skolan, irreligiositet - högtider som firas i den egna skolan, såväl religiösa som traditionella - respekt för andras och den egna världsåskådningen 	<ul style="list-style-type: none"> - kristendomen och de olika församlingarna - helg och vardag i skolan, profana högtider - religioner i skolans närområde, irreligiositet - olika ortodoxa traditioner
<p>Innehåll som anknyter till målet</p>	<p>I2</p>
<p>Mångsidig kompetens som anknyter till målet</p>	<p>K2, K3, K7</p>
<p>Exempel på lärmiljöer och arbetssätt</p>	<p>Besök och besökare, samarbete i samband med förberedelserna inför skolans högtider och under dem samt i att lära känna andra religioner och världsåskådningar.</p>

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor</p>	<p>Bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - framsteg i förmågan att arbeta i grupp - framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
<p>Årskurs 1</p> <p>Eleven sporras att berätta om sina vardagliga erfarenheter. Eleven övar att identifiera och uttrycka sina känslor. Eleven övar att lyssna på andra och respektera deras tankar.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>Eleven sporras att berätta om sina vardagliga erfarenheter. Eleven övar att identifiera och uttrycka sina känslor. Eleven övar att lyssna på andra och respektera deras tankar.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - dela upplevelser - respektera egna och andras åsikter - motivera sina åsikter - namnge känslor och prata om dem 	<ul style="list-style-type: none"> - leva sig in i andras situation - motivera sina åsikter - bygga upp sin identitet: jag som medlem i den ortodoxa kyrkan - namnge känslor och prata om dem
<p>Innehåll som anknyter till målet</p>	<p>I1, I3</p>
<p>Mångsidig kompetens som anknyter till målet</p>	<p>K2, K6, K7</p>
<p>Exempel på lärmiljöer och arbetssätt</p>	<p>Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmanas att lära sig genom samspel och att diskutera . Eleverna använder olika praktiska arbetsmetoder.</p>

<p>Mål för undervisningen:</p> <p>M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter</p>	<p>Bedömning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö - framsteg i förmågan att arbeta i grupp - framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
<p>Årskurs 1</p> <p>Eleven övar att leva sig in i andra situation samt strävar efter att respektera andras tankar. Eleven övar att skilja mellan rätt och fel.</p>	<p>Årskurs 2</p> <p>Eleven övar att förstå och respektera olika tankesätt och övertygelser. Eleven bekantar sig med de mänskliga rättigheterna.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - helgon som förebilder, till exempel Sankt Nikolaus – osjälviskhet - kärlek - kärlek till nästan - frihet och ansvar för sina handlingar - ärlighet - samvete - olika världsåskådningar som påverkar i elevens närmiljö och i skolgemenskapen - människovärde 	<ul style="list-style-type: none"> - omsorg, omtänksamhet - kärlek - kärlek till den nästa - att ge förlåtelse - olika världsåskådningar som påverkar i elevens närmiljö och i skolgemenskapen - mångkulturella ortodoxa traditioner - konventionen om barnets rättigheter i ens eget liv, de mänskliga rättigheterna
<p>Innehåll som anknyter till målet</p>	<p>I1, I3, I6</p>
<p>Mångsidig kompetens som anknyter till målet</p>	<p>K2, K6, K7</p>
<p>Exempel på lärmiljöer och arbetssätt</p>	<p>Etiskt innehåll kan behandlas till exempel via Herrens bön och dubbla kärleksbudet samt med hjälp av bibliska berättelser. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld.</p>

Mål för undervisningen: M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen	Bedömning: - framsteg i förmågan att arbeta i grupp - framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
Årskurs 1 Eleven kan namnge saker som hen kan bära ansvar för i sin vardag. Eleven reflekterar över hur hen kan påverka välfärden i sin omgivning.	Årskurs 2 Eleven reflekterar över hur hen kan påverka välfärden i sin omgivning. Eleven kan namnge vissa sätt, på vilka hen ser till omgivningen och naturen.
<ul style="list-style-type: none"> • skapelseberättelsen: liv och död • kyrkoårets början: skapelsens dag: ansvar för naturen • människan som Guds avbild och lik Gud • omsorg, omtänksamhet • ansvar för den egna hälsan • samvete • osjälviskhet • eleven som medlem i den egna familjen och klassgemenskapen 	<ul style="list-style-type: none"> • välbefinnande, ansvar för den egna hälsan och omgivningen • fasta som möjlighet till goda gärningar • förbön • ett gott liv, t.ex. "När jag var hungrig... gav ni mig mat..." • människans frihet och ansvar • eleven som medlem i den egna familjen och klassgemenskapen
Innehåll som anknyter till målet	I3
Mångsidig kompetens som anknyter till målet	K3, K7
Exempel på lärmiljöer och arbetssätt	Man studerar livet och döden samt etiska frågor med hjälp av bibliska berättelser och exempel ur vardagen.

Mål för undervisningen: M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	Bedömning: • framsteg i förmågan att arbeta i grupp • framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.
Årskurs 1 Eleven sporras att berätta om sina egna åsikter. Eleven övar att lyssna på vad andra berättar och ställa frågor. Eleven vet att människor kan vara av olika åsikt i många saker.	Årskurs 2 Eleven sporras att framföra och motivera sina åsikter. Eleven övar att lyssna på vad andra och ställa frågor. Eleven övar att även förstå avvikande åsikter.
<ul style="list-style-type: none"> • olika personligheter • åsikt • kommunikationsfärdigheter • jag som ortodox och medlem av kyrkan, egen identitet och självkänedom • olika slags familjer 	<ul style="list-style-type: none"> • olika personligheter • åsikter och motiveringar • kommunikationsfärdigheter • jag som ortodox och medlem av kyrkan, egen identitet och självkänedom • olika slags familjer
Innehåll som anknyter till målet	I1, I3
Mångsidig kompetens som anknyter till målet	K1, K5, K6, K7
Exempel på lärmiljöer och arbetssätt	Detta mål ingår i och växer likt en spiral genom nybörjarundervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1–2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. I undervisningen används digitala verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetssätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppssamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi, historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

I LOJO

ÅRSKURS 1-2

Årskurs 1 Årskurs 2

<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p> <p>K5 Digital kompetens</p> <p>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	
<p>M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna (K1, 2)</p> <p>M2 handleda eleven i att slöjda (K1, 4, 5)</p> <p>M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter (K1, 7)</p> <p>M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett säkert sätt</p> <p>M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom positiva erfarenheter</p>	<p>M1 väcka elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete (K1, 2)</p> <p>M2 handleda eleven att slöjda och presentera sina idéer visuellt samt berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten</p> <p>M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster <i>genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar</i></p> <p>M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett säkert sätt</p> <p>M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden</p>

INNEHÅLL

Årskurs 1	Årskurs 2
Att hitta en idé M1–3, M5	
<p>Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder.</p> <p>Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.</p>	<p>Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder.</p> <p>Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.</p> <p>Eleverna undersöker rörelse och balans.</p> <p>Eleverna diskuterar förvaring och skydd.</p>
Att pröva M1–2, M4–5	
<p>Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella miljöer.</p> <p>Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.</p>	<p>Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer.</p> <p>Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.</p> <p>Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.</p>
Att planera M1–2, M4–5	
<p>Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen.</p> <p>Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.</p>	<p>Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen.</p> <p>Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.</p>
Att tillverka M1, M4–5	
<p>Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna eller gemensamma planer.</p> <p>Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.</p>	<p>Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna eller gemensamma planer.</p> <p>Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.</p>
Att dokumentera M3, M5	
<p>Digitala verktyg introduceras som en del i dokumentationen.</p>	<p>Digitala verktyg introduceras som en del i dokumentationen.</p>
Bedömning M5	
<p>Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning.</p> <p>Eleverna får lära sig att ge respons till andra.</p>	<p>Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning.</p> <p>Eleverna får lära sig att ge respons till andra.</p>

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom

valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd. Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd är följande

- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

16. Årskurs 3-6

16.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig en ny grupp.

Eleverna och vårdnadshavarna ska få information om det språkprogram som skolan erbjuder. Eleverna uppmuntras att studera många olika språk. För att uppmuntra till mångsidiga språkval kan man ordna språkduschar. I språkduscherna kan eleverna ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Man kan ordna språkduscherna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av separata undervisningsstunder.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

I LOJO

Övergången mellan årskurser 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter ett systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöerna, verksamhetssätten och styrdokumentet. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången.

Årskurser 3–6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurserna 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att känna igen och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter.

Man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar.

16.2. Att utvecklas som elev

Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar.

De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

I LOJO

Utvecklingen av mångsidig kompetens i årskurs 3–6 beskrivs i enheternas handlingsplaner i samband med målen för lärområdena. Undervisningsväsendet fastställer årligen det specifika uppdraget för mångsidig kompetens. Genomförandet av mångsidig kompetens bedöms och utvecklas som en del av systemet för bedömning av läroplanen i samband med enheternas läsårsbedömning.

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

Undervisningsanordnaren avgör och beskriver i sin läroplan hur elevernas övergång från årskurs två till årskurs tre samt från årskurs sex till årskurs sju ska stödjas.

16.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

I Lojo

I början av läsåret kommer man överens om de ansvariga personerna i den överlåtande och mottagande skolan vid övergångsfasen. I januari kommer man överens om övergångsmöten. Den överlåtande skolan fyller i och skickar en blankett för informationsöverföring till den mottagande skolan före mötet. Blanketterna sänds till den ansvariga personen i den mottagande skolan. Vid mötet behandlas de nödvändiga uppgifterna som ordnandet av undervisningen för elever som får särskilt eller intensifierat stöd och vid behov elever med allmänt stöd förutsätter (40 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning). För varje överlåtande skola ordnas ett eget möte i den mottagande skolan. De ansvariga personerna vid den överlåtande och mottagande skolan deltar i mötet.

Därtill kan pedagogiska och individuella möten ordnas om vårdnadshavaren och/eller eleven anser det nödvändigt. I mötet deltar personer som vårdnadshavaren har godkänt.

Elevhandledarna besöker skolorna på våren och eleverna får en möjlighet att bekanta sig med skolan. I maj ordnas en föräldrakväll.

Den pedagogisk dokumentation om eleverna som finns i Wilma och pedagogiska handlingarna i pappersform överförs till den mottagande skolan under sommaren.

Vid början av årskursen 7 kan ordnas individuella möten, till vilka kan klassläraren och/eller specialläraren för årskurserna 1–6 inbjudas.

16.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

16.5. Läroämnena

Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttrycksätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge

eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmanas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

I LOJO
ÅRSKURS
3–4

Att iaktta och tänka visuellt

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens

Årskurs 3

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information

Årskurs 4

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information

Att skapa bilder

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder

M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra

M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder

M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra

M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
I1 Egna bildkulturer M1–11	
<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna • de är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet • elevernas delaktighet i skolan, hemmet och i kamratkretsarna vid bildkultur beaktas <p>Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.</p>	<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete • elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna <p>Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.</p>
I2 Bildkulturer i omgivningen M1–11	
<p>Som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Betydande byggnader i Lojo, den byggda miljön samt naturmiljöer, t.ex. Lojo sjö, spåren av gruvverksamheten i regionen, Lojoåsen • skolbyggnaden och skolgården • elevens egna föremål • reklam som riktar sig till barn och medier • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur <p>när det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. tv, internet, sociala medier 	<p>som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • bildkulturer och betydande byggnader i de nordiska länderna, den byggda miljön och naturmiljön • stilleben av elevens egna föremål • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur <p>när det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier • de nordiska ländernas synlighet i medier och reklam
Konstens världar M1–11	
<p>introduktion till den finska konstens guldålder</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring hur finskheten tar sig uttryck i att skapa och ta emot konst förut och i dag <p>eleverna jämför sin konst med den finska guldålderns konst för att finna likheter och skillnader</p> <p>Årskurs 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • teckning: blyerts- och tuschteknik • grafik: gravyr i olika material • färglära: primär- och sekundärfärger 	<p>eleverna bekantar sig med nordisk konst</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring hur nordiskheten tar sig uttryck i att skapa och ta emot konst förut och i dag • eleverna jämför sin konst med den nordiska konsten för att finna likheter och skillnader <p>Årskurs 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • teckning: kol, valörer • färglära: kalla och varma färger, komplementfärger

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt

ÅRSKURS 5-6

Årskurs 5	Årskurs 6
<p>Att iaktta och tänka visuellt</p>	
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel</p> <p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information</p>	<p>M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel</p> <p>M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter</p> <p>M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information</p>
<p>Att skapa bilder</p>	
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder</p> <p>M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra</p> <p>M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder</p>	<p>M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder</p> <p>M5 handleda eleven att på ett resultatriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra</p> <p>M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder</p>
<p>Att tolka visuell kultur</p>	
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion</p>	<p>M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion</p> <p>M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att</p>

<p>M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder</p> <p>M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder</p>	<p>reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder</p> <p>M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder</p>
---	--

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

<p>M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen</p> <p>M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt</p>	<p>M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen</p> <p>M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt</p>
---	---

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
I1 Egna bildkulturer M1–11	
<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete • att visa upp elevernas bildkulturer i skolan och på fritiden • andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur 	<p>I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete • att visa upp elevernas bildkulturer i skolan och på fritiden • andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur
I2 Bildkulturer i omgivningen M1–11	
<p>som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • bildkulturer och betydande byggnader i Finland och Europa, den byggda miljön och naturmiljön • föremål som eleven valt till stilleben och en del av en bild/ett verk • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur, europeiskhet • <p>När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier • hur Finland och Europa framställs i medier och reklam 	<p>som innehåll i undervisningen används om möjligt</p> <ul style="list-style-type: none"> • bildkulturer och betydande byggnader i områden utanför Europa, samt den byggda miljön och naturmiljön i dessa områden • elevens egna föremål och samtida dekorativa föremål jämförs • de jämför liknande föremål i kulturer utanför Europa för att finna likheter och skillnader • eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur, att vara världsmedborgare <p>När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier • hur områden utanför Europa framställs i medier och reklam
Konstens världar M1–11	
<p>Den europeiska konsthistoriens centrala drag (t.ex. romantiken, realismen, modernismen och samtidskonst)</p> <p>I årskurs fem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teckning: ett tema är människan, hur ljus och skugga påverkar formen • färglära: brutna färger och valör 	<p>- konst och arkitektur i områden utanför Europa</p> <p>I årskurs sex:</p> <ul style="list-style-type: none"> • komposition: perspektiv, teckna rum • grafisk design: bild och ord • färglära: hur färger påverkar bilden

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Lojo om möjligt

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Karaktären i det konstnärliga lärandet att lära sig enskilt och tillsammans stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och kunnandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Den formativa och den summativa bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självvärdering. Eleven ska med hjälp av bedömningen handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet och kunnandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen. Färdigheter i självvärdering och att ge och ta emot kamratrespons ska utvecklas som en del av den formativa bedömningen. I bedömningen av lärande och kunnande ska elevens framsteg i att utveckla färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder iakttas. För framsteg i studierna är det centralt att i varje årskurs utveckla och bedöma elevens kunnande i alla undervisningens målområden.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Bedömningen av elevens arbete ingår i läsårsbedömningen i bildkonst i årskurserna 3–6 och det verbala omdöme eller siffervitsord som ska bildas. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst som fastställts i grunderna för läroplanen. Eleven har uppnått målen i bildkonst som fastställts i grunderna för läroplanen för årskurserna 3–6 för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för bildkonst och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De

ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

I LOJO

Årskurs 3

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M3, M5, M6, M7, M9, M11	Tema: - hälsnings- och artighetsfraser - föremål och färger - familjen - hus och hem - räkneord - skolord - telefonsamtal - leksaker, lek - kläder - årstider - intressen, hobby - att handla - klockan - barnsånger Struktur: - genitiv sing. - nominativ - inessiv - jak. presens - nek. presens - temaformer	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 4

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M11	<p><i>Tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - familjen och hemmet - klockan och årstider - kompisar och vänskap - telefon, boka biljetter - mat - Finland - fritidsintressen - kultur - sjukdomar, första hjälp - Norden - veckodagar - matematik - grundtalen 1-1000 <p><i>Struktur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ablativ, allativ - Milloin? - Montako? - adessiv, inessiv - Objekt (ack. 1, partitiv) - imperativ - motsatser - synonymer - temaformer 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 5

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M11	<p><i>Tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - månader, veckodagar - väder, väderstreck - musik - internet och datorer - djur - Europa - tidningar - film - litteratur <p><i>Struktur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - infinitiv - ordningstal (räkneord) - verbets tre temaformer - possessiv suffix - lokalkasus - pronomen 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hälsa och sjukdom - fest - bokrecension - naturen - tidning <p>Struktur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nekande imperfekt - partitiv - translativ - essiv 	

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. För att studierna ska framskrida är det centralt att eleven genomför självvärdering och kamratrespons. Mångsidig bedömning ger de elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sitt kunnande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Eleven har uppnått målen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i vitsordet som ska bildas.

I bedömningen ska man ta i beaktande alla mål i läroämnet. Bedömningen av förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter och förmåga att producera texter, ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 3-6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

I LOJO

Årskurs 3

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M3, M5, M6, M7, M9, M11	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hälsnings- och artighetsfraser - föremål och färger - familjen - hus och hem - räkneord - skolord - telefonsamtal - leksaker, lek - kläder - årstider - intressen, hobbyn - att handla - klockan - barnsånger <p>Struktur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - genitiv sing. - nominativ - inessiv - jak. presens - nek. presens - temaformer 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 4

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M11	<p><i>Tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - familjen och hemmet - klockan och årstider - kompisar och vänskap - telefon, boka biljetter - mat - Finland - fritidsintressen - kultur - sjukdomar, första hjälp - Norden - veckodagar - matematik - grundtalen 1-1000 <p><i>Struktur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ablativ, allativ - Milloin? - Montako? - adessiv, inessiv - Objekt (ack. 1, partitiv) - imperativ - motsatser - synonymer - temaformer 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 5

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M11	<p><i>Tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - månader, veckodagar - väder, väderstreck - musik - internet och datorer - djur - Europa - tidningar - film - litteratur <p><i>Struktur:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - infinitiv - ordningstal (räkneord) - verbets tre temaformer - possessiv suffix - lokalkasus - pronomen 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hälsa och sjukdom - fest - bokrecension - naturen - tidning <p>Struktur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nekande imperfekt - partitiv - translativ - essiv 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. För att studierna ska framskrida är det centralt att eleven genomför självvärdering och kamratrespons. Mångsidig bedömning ger de elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sitt kunnande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i A-lärokursen i finska genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i A-lärokursen i finska för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i A-lärokursen i finska och i relation till ovan

nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i A-lärokursen i finska och i vitsordet som ska bildas.

I bedömningen ska man ta i beaktande alla mål i läroämnet. Bedömningen av förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter och förmåga att producera texter, ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I **årskurserna 3–6** genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter

och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne.Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

I LOJO

Elevhandledningen beskrivs i kapitel 7. Stöd för lärande och skolgång (7.1.1 Handledning)

Främmande språk

Främmande språk, B1-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

I LOJO

Årskurs 6

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M1, M2 Eleven får hjälp med att bilda sig en uppfattning om inbördes sambandet mellan alla språk hen kan och uppfatta målspråkets status och utbredning i världen.	Att granska och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan målspråket och andra bekanta språk.	K1, K2, K4
M3, M4 Handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär där det viktigaste är att budskapet förmedlas och att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper.	Att ställa upp mål och planera verksamheten tillsammans. Att ta reda på var man behöver målspråket och var man kan använda det. Eleven lär sig hur målspråket tar sig uttryck i olika vardagliga sammanhang.	K1, K5, K3
M5–9 Eleven handleds i att träna olika småskaliga, i synnerhet verbala kommunikationssituationer och vägleda eleven att kommunicera på ett artigt sätt. Eleven ges flera möjligheter att öva muntlig och skriftlig kommunikation. Eleven uppmuntras att använda olika, också nonverbala kommunikationsmetoder och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om repetering eller långsammare tempo. Eleven uppmuntras att tolka lämpligt tal och skriven text som är lämpliga för åldern.	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Eleven bekantar sig med de viktigaste fonetiska tecknen som avviker från svenskans och övar uttala dem på ett naturligt sätt. Eleven övar olika kommunikationssituationer. Eleven övar konstruktioner: <ul style="list-style-type: none"> • Personliga pronomen och genitiv • Verb i presens, infinitiv och hjälpverb • Nekande sats • Ordföljd i huvudsats • Frågeord och frågesats • Substantivens genus och pluralis • Adjektiv i utrum, neutrum och pluralis • Räkneord • De vanligaste prepositionerna 	K4

B1- lärokurs i främmande språk i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk som utbildningsanordnaren bjuder ut i sitt språkprogram låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk med beaktande av att inläringen av nya skrivtecken tidsmässigt påverkar undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina kunskaper i det nya språket. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleven ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i B1-lärokursen i främmande språk i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. För att studierna ska framskrida är det centralt att eleven genomför självvärdering och kamratrespons. Mångsidig bedömning ger de elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sitt kunnande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i B1-lärokursen i främmande språk genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i främmande språk. Eleven har uppnått målen i B1-198

lärokursen i främmande språk för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunskandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i B1-lärokursen i främmande språk och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i B1-lärokursen i främmande språk och i vitsordet som ska bildas.

I bedömningen ska man ta i beaktande alla mål i läroämnet. Bedömningen av förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter och förmåga att producera texter, ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

A-lärokurs i engelska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

I LOJO

ENGELSKA ÅRSKURS 3-4

Årskurs 3	Årskurs 4
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>	
M3 Vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk.	M2 Vägleda eleven att fördjupa sin kännedom om sin egen kultur samt målspråkets kultur.
INNEHÅLL 1 Kännedomen om engelska och den engelska kulturen fördjupas. Engelskan och modersmålet jämförs och man funderar över skillnaderna och likheterna mellan dem.	INNEHÅLL 1 Kunskapen om de olika variationerna av engelskan fördjupas, i synnerhet av variationerna av engelskan som förekommer inom Storbritannien.
Färdigheter för språkstudier	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i>	
M5 Tillsammans gå igenom målen för undervisningen, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans. (K1, 3)	M5 Tillsammans gå igenom målen för undervisningen, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans. (K1, 3)
M6 Vägleda eleven att ta ansvar för sina egna språkstudier. (K1, 3, 4, 5, 6)	M6 Vägleda eleven att ta självständigt ansvar för att mångsidigt öka språkinlärningsfärdigheterna med hjälp av informations- och meddelandeteknik, med betoning på färdigheter att arbeta i par eller i grupp. (K1, 3, 4, 5, 6)
INNEHÅLL 2 Eleven får lära sig effektiva språkinlärningsmetoder och försöka hitta sätt att lära sig ord, uttal och språklära som passar hen bäst. Eleven övar språkinlärningsfärdigheter i en tillåtande atmosfär i samspel med de övriga eleverna och läraren. Självbedömning är en del av utvärderingen.	INNEHÅLL 2 Eleven tar en aktivare roll som språkinlärare och prövar sina språkkunskaper i olika situationer. Elevens naturliga språkinlärningsfärdigheter stärks. Målet är en stegvis automatisering av inlärningsfärdigheterna. Utvärderingen stöds av självbedömning och kamratbedömning.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	
inga mål	inga mål
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	
<i>K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M10 Handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad (K3).	M10 Eleven får ta del av mer lexikaliskt utmanande verbala och skriftliga texter på olika nivåer.
M11 Eleven uppmuntras att modigt öva sina språkkunskaper på olika sätt. Uppmärksamhet	

<p>fästs vid de grundläggande uttalsreglerna. (K3, 4, 5, 7)</p>	
<p>INNEHÅLL 3</p> <p>Eleven fortsätter att fördjupa sig i språket och fokus för studierna ligger på att förståelse och verbal produktion. Eleven lär känna fonetiska tecken och engelskt uttal samt lär sig korrekt uttal. I undervisningens utnyttjas ramsor, sånger, lekar, spel och drama, även digitalt.</p> <p>Språkkunskaperna fördjupas genom innehåll om eleven själv och hens omgivning.</p> <p>Exempelstrukturer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • singularis och regelbunden pluralis • adjektiv • frågeord • singularformer av personliga pronomen • singularformer av possessiva pronomen • prepositioner • räkneord • enkelt presens 	<p>INNEHÅLL 3</p> <p>Eleven fortsätter öva engelska i regel verbalt. Eleven övar enkla skriftliga sätt att uttrycka sig. Temaområden är elevens eget liv och omgivning. Därtill lär eleven känna Storbritannien. I undervisningen används i så hög grad som möjligt informations- och meddelandeteknik.</p>

ENGELSKA ÅRSKURS 5–6

Årskurs 5	Årskurs 6
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>	
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt. Kännedomen om kulturen i målspråkets länder utvidgas.	M3 stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja till svårighetsgraden lämpligt material
INNEHÅLL 1 Kännedomen om det engelska språkets kultur- och språkområden utvidgas, i synnerhet när det gäller Nordamerika.	INNEHÅLL 1 Ökande förståelse av engelska som världsspråk. Man reflekterar över engelskans betydelse bland annat inom modern teknik och som internetspråket.
Färdigheter för språkstudier	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i>	
M5, M6 Eleven uppmuntras att fördjupa tidigare anammade språkinlärningsfärdigheter som passar hen bäst tillsammans med andra elever i olika inlärningsmiljöer.	M6 Eleven handleds i att ta ansvar för sina egna språkstudier och sporras till att modigt öva sina språkkunskaper även med hjälp av informations- och meddelandeteknik samt till att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst.
INNEHÅLL 2 Stärkandet och upprätthållandet av effektiva språkinlärningsfärdigheter fortsätter. Eleven uppmuntras att använda sina språkkunskaper på ett så mångsidigt sätt som möjligt. I detta skede ökar elevens bedömning av sina egna språkkunskaper och kamratbedömningen.	INNEHÅLL 2 Studierna planeras tillsammans med eleverna och man lyfter gemensamt fram hur olika elever lär sig språk på olika sätt. Man delar språkinläringssätt som fungerar bra och man lär sig av varandra. Eleverna bedömer sin egen inläring och kamratbedömningen är en naturlig del av undervisningen.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera, producera och tolka texter

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M10, M11 Eleven ges möjlighet att öva mer krävande språkanvändningssituationer samtidigt som ordförrådet och kommunikationsstrategier, med beaktande av centrala strukturer. (K3, 4, 5, 7)

M7 Eleven erbjuds mångsidiga möjligheter till att producera tal och skrift samtidigt som temaområdena utvidgas. (K2, 4, 5, 7)

M8 Eleven uppmuntras att upprätthålla olika kommunikationssituationer. (K4)

M10 Eleven handleds i att arbeta med texter av varierande svårighetsgrad med hjälp av olika förståelsestrategier. (K4)

INNEHÅLL 3

Fokus ligger fortfarande på muntliga språkkunskaper. Såväl verbal som skriftlig produktion av egna texter stärks. Temaområdet är engelskspråkiga länder samt deras kulturer. De jämförs med elevens eget livsrum. I detta skede är användningen av informations- och meddelandeteknik i undervisningen en naturlig del av språkinläringen.

Exempelstrukturer:

- artiklar
- komparationsformer av korta adjektiv
- ordningstal och datum
- prepositioner
- formellt subjekt
- pågående presens
- imperfekt
- objektformer av personligt pronomen

INNEHÅLL 3

Tidigare inlärd språkkunskaper stärks på ett mångsidigt sätt såväl verbalt som skriftligt. Eleven får om möjligt bekanta sig med olika typer av engelskspråkiga texter utifrån eget intresse. Temaområdet är jag och samhället. Användningen av informations- och meddelandeteknik i inläringen är redan rutinmässigt och inövat.

Exempelstrukturer:

- imperfekt
- komparation av adjektiv
- personliga pronomen
- prepositioner
- adverb

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att

studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. För att studierna ska framskrida är det centralt att eleven genomför självvärdering och kamratrespons. Mångsidig bedömning ger de elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sitt kunnande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i A-lärokursen i engelska genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. Eleven har uppnått målen i A-lärokursen i engelska för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i A-lärokursen i engelska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i A-lärokursen i engelska och i vitsordet som ska bildas.

I bedömningen ska man ta i beaktande alla mål i läroämnet. Bedömningen av förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter och förmåga att producera texter, ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

I LOJO

Fysisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Årskurs 3

Årskurs 4

<p>M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga</p> <p>M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer</p> <p>M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer</p> <p>M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer</p> <p>M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka</p> <p>M6 lära ut simkunnsighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet</p> <p>M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna</p>	<p>M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga</p> <p>M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer</p> <p>M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer</p> <p>M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer</p> <p>M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka</p> <p>M6 lära ut simkunnsighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet</p> <p>M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna</p>
<p>Social funktionsförmåga</p> <p><i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i></p> <p><i>K3 Vardagskompetens</i></p> <p><i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i></p> <p><i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra</p> <p>M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter</p>	<p>M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra</p> <p>M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter</p>

Psykisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Fysisk funktionsförmåga M1–7	
<p>Jag rör på mig på ett mångsidigt sätt</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna bekantar sig med olika motionsmiljöer och hur man rör sig på ett adekvat sätt (bl.a. säkerhet, klädsel) • eleverna bekantar sig med olika lekar, spel och idrottsgrenar • eleverna rör sig även i takt med musik • gymnastik enligt årstid <p>Jag utvecklas som motionsutövare</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt; nivåer, riktningar och ställningar • eleverna bekantar sig med och underhåller motionsutrustning • eleverna övar sig i att se till sin hygien • eleverna handleds att utveckla sin förmåga att kontrollera sina kropps rörelser med beaktande av de motoriska färdigheterna • eleverna lär sig grundläggande simfärdigheter (simma 50 m, dyka 5 m) 	<p>Jag utvecklas till en skicklig motionsutövare</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att under handledning känna igen sin egen färdighetsnivå när det gäller olika faktorer som påverkar koordinationen • eleverna uppmuntras att utveckla sina koordinationsfärdigheter med hjälp av lekar, referensspel och övningar; statisk balans, dynamisk balans, behärskning av styrka och rörelsehastighet, noggrannhet vad gäller tajmning och sinne för riktning, kombination, modifikation, reaktion (utveckling av kärnfärdigheter) • eleverna känner igen sina styrkor som motionsutövare • musik utnyttjas i gymnastik (dans, musikmotion) • elevernas grundläggande simfärdigheter stärks och de bekantar sig med olika simtekniker • eleverna lär sig att spela olika referens- och mikrospel • eleverna bekantar sig med olika idrottsgrenar och redskapen som används inom dem
Social funktionsförmåga M8–9	
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna motionerar i olika grupper och par • eleverna lär sig att beakta andra • eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel) 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att följa spelregler • eleverna övar att ge positiv kamratrespons • eleverna arbetar i olika grupper • eleverna övar att ge positiv kamratrespons • eleverna arbetar i olika grupper • eleverna underhåller de gemensamma idrottsredskapen
Psykisk funktionsförmåga M10–11	
<ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas • eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel) 	<ul style="list-style-type: none"> • man eftersträvar att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas • eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel)

MÅL

I GYMNASTIK

Fysisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K3 Vardagskompetens

K5 Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Årskurs 5

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Årskurs 6

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Social funktionsförmåga

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	
Psykisk funktionsförmåga	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>	
<i>K3 Vardagskompetens</i>	
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Fysisk funktionsförmåga M1–7	
<p>Hälsosam motion</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna utforskar betydelsen av motion för främjande av hälsa (fysisk, psykisk och social) • eleverna bekantar sig med faktorer som påverkar konditionen och hur de utvecklas; styrka, uthållighet, hastighet, rörlighet • utmaningar som en kropp i förändring medför beaktas • eleverna bekantar sig med mätningar som bedömer konditionsutvecklingen och den fysiska funktionsförmågan <p>Spelens och idrottsgrenarnas värld</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna bekantar sig mångsidigt med olika lagsporter och individuella grenar • eleverna bekantar sig med olika hobbymöjligheter när det gäller spel och idrottsgrenar i den egna orten (samarbete med klubbar) • eleverna övar sina simfärdigheter samt lär sig att räddning i vatten • eleverna lär sig övningar inom olika idrottsgrenar så att de kan öva på eget initiativ på fritiden 	<p>Den fysiska jag</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna bekantar sig med olika konditionsövningar som stöder kompetens inom olika grenar (bl.a. maxhastighet, acceleration, rörelsehastighet) • eleverna bekantar sig med grunderna för uthållighetsövning (aerob uthållighet, anaerob uthållighet) • eleverna bekantar sig med grunderna för muskelkonditionsövningar (bl.a. explosiv styrka, statisk styrka) • eleverna bekantar sig med övningar som utvecklar kroppens smidighet och spänst • eleverna övar att utnyttja olika mätresultat <p>Skicklighet inom grenar</p> <ul style="list-style-type: none"> • elevernas färdighet och speluppfattning inom olika spel utvecklas • elevernas färdighet och tekniker i individuella grenar stärks • det ses till att eleverna kan simma 200 m och att de kan utföra räddning i vatten • eleverna uttrycker sig med hjälp av rörelse
Social funktionsförmåga M8–9	
<ul style="list-style-type: none"> • elevernas förmåga att spela hederligt och utöva motion stärks 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att njuta av sina egna och andras prestationer samt uppskatta dem • eleverna lär sig att se det estetiska i motion
Psykisk funktionsförmåga M10–11	
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att känna igen utmaningar som motionsutövare • eleverna lär sig och uppmuntras att följa upp sin motion med hjälp av en motionsdagbok och/eller portfölj 	<p>Motion som livsstil</p> <ul style="list-style-type: none"> • eleverna reflekterar kring vilka idrottsgrenar de tycker om • eleverna lär sig att utöva motion enligt de ålderrelaterade rekommendationerna • eleverna bekantar sig med betydelsen av motion för främjande och upprätthållande av välbefinnandet • eleverna lär sig att utnyttja digitala verktyg i sitt motionsutövande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt

som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetsätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i läroämnet gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen och bedömningen stöder elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på elevens lärande och arbete som påvisats på ett mångsidigt sätt.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. I undervisningen och bedömningen i gymnastik ska man beakta elevens hälsotillstånd och specialbehov. Bedömningen ska genomföras genom att observera elevens arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas i självvärdering.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik. Eleven har uppnått målen i gymnastik för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för gymnastik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i gymnastik och i vitsordet som ska bildas.

Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande

strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN

I HISTORIA

Årskurs 5 Årskurs 6

<p>Betydelse, värderingar och attityder</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap (K1–7)</p>	<p>M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne (K1–7)</p>
<p>Att söka information om historia</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor (K1, 2, 4, 5, 7)</p> <p>M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt (K1, 2, 4, 5, 6, 7)</p>	<p>M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor (K1, 2, 4, 5, 7)</p> <p>M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt (K1, 2, 4, 5, 6, 7)</p>
<p>Att förstå historiska företeelser</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K6 Arbetslivskompetens</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp (K1, 2, 3)</p> <p>M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följer av historiska händelser och företeelser (K2, 4, 7)</p> <p>M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor (K1–7)</p>	<p>M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp (K1, 2, 3)</p> <p>M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar (K2, 3, 4, 6, 7)</p> <p>M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följer av historiska händelser och företeelser (K2, 4, 7)</p> <p>M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor (K1–7)</p> <p>M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter (K1, 2, 4, 7)</p>
<p>Att använda historisk information</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	

<p>M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar (K1, 2, 4)</p> <p>M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt (K1–7)</p> <p>M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet (K2, 3, 4, 6, 7)</p>	<p>M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar (K1, 2, 4)</p> <p>M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt (K1–7)</p> <p>M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet (K2, 3, 4, 6, 7)</p>
--	--

INNEHÅLL I HISTORIA

Årskurs 5	Årskurs 6
I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst M1–11	
<p>Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria</p> <p>I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia.</p> <p>Eleverna bekantar sig med olika historiska källor och deras tillförlitlighet och tolkningen av dem.</p> <p>De bekantar sig med olika sätt att indela tiden. Det lönar sig att under hela historieundervisningen betona orsakssambanden mellan fenomen, deras kausalitet.</p> <p>Förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och deras förändring samt hur förändringarna påverkade människornas liv.</p> <ul style="list-style-type: none"> • jordbruks- och jägarkultur • sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen • eleverna bekantar sig med Lojos förhistoria, t.ex. boplatser (Lohjansaari, Teutari, Seppälä), arkeologiska fynd, landhöjningen (t.ex. minnesmärket av den forntida Anculyssjön på Lojoåsen) • civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet 	
I2 Gamla tiden och arvet från antiken M1–11	
<p>kulturerna i antikens Grekland och Rom</p> <p>demokratins uppkomst</p> <p>arvet från antiken: vetenskapen och konsten, antikens återspeglning i dagens värld</p> <p>eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken</p>	
I3 Medeltiden M1–11	
	<ul style="list-style-type: none"> - den medeltida världsbilden - religionernas inverkan på människors liv och händelser, t.ex. korstågen och deras följder - det olikvärdiga ståndssamhället - kulturella skillnader och likheter mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper - Finlands övergång till historisk tid - Finland blir en del av Sverige

	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med historiska händelser under medeltiden i den egna orten, t.ex. Kastmäki, Sankt Lars kyrka i Lojo och Kungsvägen
I4 Nya tiden – ett brytningsskede M1–11	
	<ul style="list-style-type: none"> - introduktion av kulturer utanför Europa - kulturerna möts och följderna av detta, t.ex. Kina, Amerika, Indien och Afrika - förändringar i människors tankevärld: utveckling av individualismen, t.ex. Renässansens konstnärer, reformatorerna, härskarna, vetenskapsmännen - utveckling av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningens filosofer, USA:s självständighet och franska revolutionen - Finlands historia i början av den nya tiden t.ex. Gustav Vasa och Mikael Agricola - exempel: På marken till Ojamo gård i Lojo finns Finlands äldsta järngruva
I5 Finland som en del av Sverige	
	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med livet i stormakten ur olika samhällsklassers perspektiv - utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen, t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppsving och undergång - tidsperiodens konsekvenser i den egna orten beaktas, t.ex. Svartå slott, Kungsvägen och gästgiverierna, grundandet av en elementarskola i Lojo (Lojo museum)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetssätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande och kunskaper i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons ska man sträva efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen ska beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kunskaper som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av innehållet ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att tillämpa kunskaper och utveckla sitt historiska tänkande.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 4–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Eleven har uppnått målen i historia för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för läroämnet historia och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i bedömningen i historia och i vitsordet som ska bildas.

Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

I LOJO

Årskurs 3

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M8, M1	Eleverna övar att bemöta andra och uppskatta olika synpunkter. (I1) Till exempel att bemöta/behandla andra i skolvardagen.	K2, K3
M4	Eleverna introduceras preliminärt i ämnet hållbar utveckling. (I4) Eleverna reflekterar kring förhållandet mellan människan och naturen. Till exempel Rosk'n Rolls material och gäster.	K1, K7
M3, M7, M8	Eleverna undersöker frågan "Vem är jag?" ur olika perspektiv. Identitet? (I1)	K1, K2
M1, M2, M3, M4, M10	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av avtal och löften i såväl olika situationer i sitt liv som i större utsträckning. (I3) Till exempel skolmobbing, jämlikhet. KiVa Skola-materialet, Ahtisaari-materialet	K1, K2, K3
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7
M5, M6	Eleverna fördjupar sig i olika livs- och världsåskådningar (I2), i synnerhet sådana som förekommer i skolan och närområdet. Exempelvis besökare	K2

Årskurs 4

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M5, M6, M8	Eleverna utforskar den finska kulturen och kulturella minoriteter. (I2) Till exempel samer, romer, finlandssvenskar och invandrare	K2
M2, M3, M4	Eleverna reflekterar exempelvis kring betydelsen av jämlikhet, acceptans och förståelse. (I2) (t.ex. i samband med innehåll om minoritetsgrupper)	K1, K2, K3
M4, M1, M10	Eleverna undersöker olika naturuppfattningar till exempel via djurens rättigheter/förhållanden och/eller allemansrätten. (I4)	K1, K2, K7
M10, M1, M4	De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. (I1)	K2, K3
M4, M1, M10	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka betydelsen av rättigheter och skyldigheter i vardagssituationer och naturen, likväl i större utsträckning. (I3)	K7, K1, K6
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Årskurs 5

Undervisningsmål innehållet i fråga	för	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M4, M1, M10		Eleverna reflekterar kring olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. (I4)	K7, K1
M2, M3, M1		Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. (I1)	K4, K1
M1, M4, M10		Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. (I3)	K2, K1, K7
M5, M6, M8, M7		Eleverna utforskar olika livs- och världsåskådningar. (I2) Till exempel åskådningar i Finland och Europa.	K4, K2
M3, M6, M7		Eleverna reflekterar kring betydelsen av att veta och tro. (I2)	K4, K1
M9, M4		I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. (I3) Till exempel FN:s och Unicefs webbmaterial	K7, K3, K1
M2, M3, M8		Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Årskurs 6

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M5, M6, M3	Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. (I4) Till exempel cyklisk och linjär tidsuppfattning. Exempelvis nordeuropeisk, spansk och afrikansk tidsuppfattning.	K1, K4, K2
M1, M4, M9	Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. (I1)	K1, K7, K6
M5, M6	Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. (I2)	K2, K7
M10, M1, M3, M4	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att exempelvis undersöka betydelsen av fred och demokrati i vardagssituationer och naturen, likväl i större utsträckning. (I3) Till exempel tolerans och diskriminering, Ahtisaari-materialet	K7, K1
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrkt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap

att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra.Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska sträva efter att uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala källor och deras särdrag och att göra egna tolkningar. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunnande som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i livsåskådningskunskap genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i livsåskådningskunskap. Eleven har uppnått målen i livsåskådningskunskap för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för livsåskådningskunskap och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i bedömningen i livsåskådningskunskap och i vitsordet som ska bildas. I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3-6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas

förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK

I ÅRSKURS 3–4

Årskurs 3	Årskurs 4
<p>Betydelse, värderingar och attityder</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K5 Digital kompetens</i></p>	
<p>M1 Bibehåller elevens inspiration och intresse för matematik samt stödjer elevens självförtroende och utvecklingen av hans positiva självbild. Eleven uppmuntras att lära sig matematik såväl på egenhand som i grupp.</p>	
<p>Arbetsfärdigheter</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i></p>	
<p>M2 Handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig. (K1, 4)</p> <p>M3 Handleda eleven att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer. (K1, 3, 4, 5)</p> <p>M4 Uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, verbalt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg. (K1, 2, 4, 5)</p> <p>M5 Handleda eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem. (K1, 4, 5)</p> <p>M6 Handleda eleven att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt. (K1, 3)</p>	
<p>Begreppsliga och ämnesspecifika mål</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i></p>	
<p>M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)</p> <p>M8 Stödja och handleda eleven att förstärka förståelsen av tiosystemet. (K1, 4)</p> <p>M9 Stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal. (K1, 4)</p> <p>M10 Handleda eleven att utnyttja och använda räkneoperationernas egenskaper i huvudräkning och i skriftliga uppgifter. (K1, 3, 6)</p> <p>M11 Handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp. (K4, 5)</p> <p>M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)</p>	<p>M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)</p> <p>M8 Stödja och handleda eleven att förstärka förståelsen av tiosystemet. (K1, 4)</p> <p>M9 Stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal. (K1, 4)</p> <p>M10 Handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper. (K1, 3, 6)</p> <p>M11 Stödja eleven att förstå geometriska begrepp. (K4, 5)</p> <p>M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)</p>

M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)

M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)

M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)

M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)

INNEHÅLL

Betydelse, värderingar och attityder (M1)	
Ingår i allt innehåll (t.ex. övning av självbedömning och differentiering)	
Arbetsfärdigheter (M2–6)	
<p>Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De utvecklar förståelsen av muntliga uppgifter genom att öva användning och gestaltning av ord som uttrycker förändring (t.ex. en aning mera, mindre, större, hälften, en tredjedel). • Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. • Man strävar efter att koppla räkneoperationerna till situationer i vardagen. • Matematiska tankar och lösningar beskrivs genom att bygga med konkreta hjälpmedel och genom att rita. • Man löser tillsammans problem som tagits ur elevernas vardag och försöker finna lösningar till dem (verbalisera matematik och motivera lösningar samt skriva matematiska uttryck). • Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass. • De studerar bl.a. geometriska figurers och kroppars egenskaper. • De prövar att producera matematisk text med datorprogram (t.ex. grafiska representanter och tabeller). • Eleverna prövar enkel kalkylering. • De lär sig uppfatta symmetri i omgivningen. • De övar att använda skalor i olika sammanhang. 	
Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M7–14)	
Årskurs 3	Årskurs 4
<p>Uppfattningen om talens uppbyggnad, samband och delbarhet utvecklas genom att undersöka och klassificera tal (M8–9)</p> <ul style="list-style-type: none"> • talens egenskaper (t.ex. särskilja talmängder, jämna och ojämna tal) • bilda tal enligt villkoren • gruppvis räkning (underlag för multiplikation) • bygga tal med hjälpmedel 	
Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (M8–9)	
talen 0–1 000	talen 0–10 000
<ul style="list-style-type: none"> • förankring av positionssystemet • kunskap om talföljder (t.ex. tal mindre och större än ett, avstånd till ett annat tal, talområden) • tallinje • omvandling av måttenheter • decimaltal som en del av tiosystemet 	
	Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal.
Förmågan att räkna grundläggande räkneoperationer i huvudet och skriftligt övas (M7, M10)	
Uppmärksamhet fästs vid olika sätt att lösa räkneoperationer, vilka diskuteras.	
Resultatens rimlighet bedöms.	
Sambandet mellan addition och subtraktion förankras.	
Kommutativitet och associativitet övas.	
Avrundning med heltal introduceras.	Avrundning med heltal övas.

En flexibel användning av uppdelningar förankras. Operatorprioritet övas (+, -, :, ·).	En flexibel användning av uppdelningar förankras och följs upp. Operatorprioritet inklusive parentes övas.
Additions- och subtraktionsalgoritmer (M7, M10)	
Principen för räkning med uppställning, lån och minnessiffra övas.	Additions- och subtraktionsalgoritmer övas.
Multiplikationstabell (M7, M10)	
Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Multiplikationstabellerna 1–10 förankras (multiplisering och notation enligt teckning).	Multiplikationstabellerna 1–10 repeteras. Multiplikationsalgoritmer övas. • Multiplikation med uppställning (ensiffrig multiplikator)
Division (M7, M10)	
Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision med konkreta hjälpmedel.	
Förståelsen av begreppet division förankras (bl.a. bråk och delbarhet). Sambandet mellan multiplikation och division förankras.	Division enligt talenhet studeras.
Bråk (M7, M10)	
Begreppet bråk och dess räkneoperationer övas i för eleven bekanta situationer med hjälp av hjälpmedel.	
Eleverna lär sig begreppet bråk. De lär sig att teckna bråk och få en uppfattning om dess samband med division.	De lär sig addition och subtraktion med bråk.
Eleverna övar att jämföra bråk med modeller. De övar att dela hela tal.	
Decimaltal (M7, M10)	
Begreppet decimaltal introduceras.	Addition och subtraktion med decimaltal övas.
Eleverna handleds att avrunda decimaltal och räkna med närmevärden. Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.	
Ekvation (T7, T10)	
De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och	
Geometri (M11)	
Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. De fördjupar sig i trianglar, kvadrater och cirkeln (bl.a. cirkelns delar, rektangel och parallelogram behandlas). De lär känna begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna övar begreppen cylinder och kon och lär känna deras egenskaper. Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje.	

De övar koordinatsystemets första och andra kvadrant.	
Eleverna ritar enkla förstorningar och förminskningar.	
Begreppet för rektangelns ytor och omkrets introduceras.	Eleverna lär känna rektangelns ytor och omkrets.

Mätning (M12)	
Eleverna övar sig att mäta saker som eleverna känner till och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras.	
Eleverna mäter bekanta och intressanta storheter i sin omgivning.	
De lär sig enhetsomvandlingar: längd (mm, cm, m, km), massa (g, kg) och volym (dl, l) samt tid (s, min, h, d, mån, a) som decimaltal och bekantar sig med notation.	De lär sig enhetsomvandlingar: längd (mm, cm, dm, m, km), massa (g, kg, t) och volym (cl, dl, l) samt tid (s, min, h, d, mån, a).
Informationsbehandling och statistik (M13)	
Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas.	
Informationen registreras, presenteras och tolkas med hjälp av enkla tabeller och diagram.	
Eleverna läser och ställer upp stapeldiagram.	De läser cirkeldiagram. De undersöker sannolikhet (om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker). Eleverna undersöker multiplikationsprincipen (undersöker antalet olika alternativ).
De övar att söka fram det största och minsta värdet i ett statistiskt material.	
Programmering (M14)	
Eleverna undersöker hur man spjälkar ner ett problem i mindre delar.	
De undersöker enkla grafiska programmeringsmiljöer (t.ex. ge instruktioner för en figur med hjälp av grafiska kommandokomponenter).	

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK

I ÅRSKURS 5–6

Årskurs 5	Årskurs 6
<p>Betydelse, värderingar och attityder</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K5 Digital kompetens</i></p>	
<p>M1 Bibehåller elevens inspiration och intresse för matematik samt stödjer elevens självförtroende och utvecklingen av hans positiva självbild. Eleven uppmuntras att lära sig matematik såväl på egenhand som i grupp.</p>	
<p>Arbetsfärdigheter</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i></p>	
<p>M2 Handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig. (K1, 4)</p> <p>M3 Handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer. (K1, 3, 4, 5)</p> <p>M4 Sporra eleven att presentera sina observationer och lösningar för andra med hjälp av konkreta hjälpmedel, ritningar, verbalt och skriftligt samt även med hjälp av digitala verktyg. (K1, 4, 5)</p> <p>M5 Stödja eleven att använda olika strategier för att lösa problem. (K1, 4, 5)</p> <p>M6 Handleda eleven att utveckla och stärka förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt. (K1, 3)</p>	
<p>Begreppsliga och ämnesspecifika mål</p> <p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i></p>	
<p>M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)</p> <p>M8 Stödja och handleda eleven att utvidga förståelsen av tiosystemet och tillämpa det. (K1, 4)</p> <p>M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal. (K1, 4)</p> <p>M10 Handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper. (K1, 3, 6)</p> <p>M11 Stödja eleven att förstå geometriska begrepp. (K4, 5)</p> <p>M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)</p> <p>M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)</p> <p>M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)</p>	

INNEHÅLL

Betydelse, värderingar och attityder (M1)	
Ingår i allt innehåll (t.ex. övning av självbedömning och differentiering)	
Arbetsfärdigheter (M2–M6)	
<p>Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De utvecklar förståelsen av muntliga uppgifter genom att öva användning och gestaltning av ord som uttrycker förändring (t.ex. en aning mera, mindre, större, hälften, en tredjedel). • Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. • Man strävar efter att koppla räkneoperationerna till situationer i vardagen. • Matematiska tankar och lösningar beskrivs genom att bygga med konkreta hjälpmedel och genom att rita. • Man löser tillsammans problem som tagits ur elevernas vardag och försöker finna lösningar till dem (verbalisera matematik och motivera lösningar samt skriva matematiska uttryck). • Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass. • De studerar bl.a. geometriska figurers och kroppars egenskaper. • De prövar att producera matematisk text med datorprogram (t.ex. grafiska representanter och tabeller). • Eleverna prövar enkel kalkylering. • De lär sig uppfatta symmetri i omgivningen. • De övar att använda skalor i olika sammanhang. 	
Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M7–M14)	
Årskurs 5	Årskurs 6
Uppfattningen om talens uppbyggnad, samband och delbarhet utvecklas genom att undersöka och klassificera tal (M8–M9)	
<ul style="list-style-type: none"> • talens egenskaper (t.ex. särskilja talmängder, jämna och ojämna tal) • bilda tal enligt villkoren • gruppvis räkning (underlag för multiplikation) • bygga tal med hjälpmedel 	
Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (M8–M9)	
talen 0-100 000	talen 0–1 000 000
<ul style="list-style-type: none"> • förankring av positionssystemet • kunskap om talföljder (t.ex. tal mindre och större än ett, avstånd till ett annat tal, talområden) • tallinje • omvandling av måttenheter • decimaltal som en del av tiosystemet • begreppet negativt tal förstärks 	
Förmågan att räkna grundläggande räkneoperationer i huvudet och skriftligt övas (M7, M10)	
<ul style="list-style-type: none"> • Uppmärksamhet fästs vid olika sätt att lösa räkneoperationer, vilka diskuteras. • Resultatens rimlighet bedöms. • Sambandet mellan addition och subtraktion förankras. • Kommutativitet och associativitet övas. • Avrundning med heltal övas. • Kunskapen om operatorprioriteten förankras (samband till vardagssituationer). 	
Additions- och subtraktionsalgoritmer (M7, M10)	

Kunskapen om additions- och subtraktionsalgoritmer förankras.	
Multiplikationstabell (M7, M10)	
Multiplikation med uppställning (tvåsiffrig multiplikator) studeras. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den.	
Division (M7, M10)	
Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision med konkreta hjälpmedel. Division enligt talenhet studeras.	
Bråk (M7, M10)	
Begreppet bråk och dess räkneoperationer övas i för eleven bekanta situationer med hjälp av hjälpmedel.	
Eleverna lär sig att multiplicera och dividera bråk med naturliga tal. Förkortning och förlängning studeras.	Kunskapen att multiplicera och dividera bråk med naturliga tal förankras. Begreppet rationella tal introduceras.
Kunskapen att jämföra bråk förankras.	
Decimaltal (M7, M10)	
Eleverna lär sig att multiplicera och dividera decimaltal med naturliga tal.	Räkneoperationer med decimaltal repeteras.
Eleverna handleds att avrunda decimaltal och räkna med närmevärden. Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.	
Procenträkning (M7, M10)	
Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent.	De utvecklar en förståelse för procenttal och -värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer.
Ekvation (T7, T10)	
Eleverna lär sig identifiera ekvationer. Ekvationen verbaliseras.	Eleverna övar att lösa ekvationer genom slutledning och prövning.
Geometri (M11)	
Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. De fördjupar sig i trianglar, kvadrater och cirkeln (bl.a. cirkelns delar, rektangel och parallelogram behandlas). Begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel förankras. Elevernas förmåga att rita, mäta och klassificera vinklar förankras. Polygoner klassificeras. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar med hjälp av konkreta hjälpmedel. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje och en punkt. Koordinatsystemets första och andra kvadrant förankras. Koordinatsystemets tredje och fjärde kvadrant introduceras.	

Eleverna räknar enkla förstoringar och förminskningar.	
Eleverna lär känna fyrhörningars ytor och omkretsar.	De räknar fyrhörningars ytor och omkretsar. De räknar volymen i rätblock.

Mätning (M12)	
Eleverna övar sig att mäta saker som eleverna känner till och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras.	
Eleverna mäter bekanta och intressanta storheter i sin omgivning.	
Enhetsomvandlingar repeteras.	
Övar räkning med tidsenheter.	
Informationsbehandling och statistik (M13)	
Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas.	
Informationen registreras, presenteras och tolkas med hjälp av enkla tabeller och diagram.	
Eleverna läser och ställer upp linjediagram.	Användningen och upprättande av tabeller och diagram förankras, Kunskap om tidigare inlärd nyckeltal förankras och typvärdet undersöks.
Eleverna övar att dra slutsatser om sannolikheter i vardagssituationer.	
Begreppet medeltal introduceras.	
Programmering (M14)	
Eleverna undersöker hur man spjälkar ner ett problem i mindre delar.	
De undersöker programmeringsspråkets mekanismer närmare (t.ex. Iterationssats och villkorssats).	
Om möjligt undersöker eleverna programmering av robotserier.	

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i matematik i årskurs 3–6

Vid bedömningen av lärandet i matematik är det centrala att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stöder eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och bli medveten om sina styrkor. Responsen ska hjälpa eleverna att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Av eleverna förutsätts mer än tidigare att de presenterar sitt matematiska tänkande muntligt och med hjälp av redskap, figurer och skriftligt arbete. Föremål för bedömningen är arbetssättet, lösningarnas giltighet samt färdigheter i att tillämpa det man lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet. Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i matematik genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i matematik. Eleven har uppnått målen i matematik för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för matematik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i matematik och i vitsordet som ska bildas.

I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden. Kunskapskraven kan användas då man planerar de situationer där elevens kunnande ska visas upp eller då man bedömer det som eleven visar.

Med handledning av elevens arbete avses i matematiken exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel i de situationer där kunnandet visas upp.

Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnena. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska

behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag i åk 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks- och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintresse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

I LOJO

I årskurserna 3–6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

M3 uppmuntra eleven att uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer

Årskurs 3

- eleverna övar sig i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer.
- eleverna övar sig i att ifrågasätta färdiga lösningar och källkritik under ledning av läraren
- elevernas färdighet att arbeta i grupp stärks och undersöker sina handlingars betydelse i olika kommunikationssituationer
- eleverna övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av drama som kommunikationsverktyg då man behandlar aktuella teman med anknytning till elevernas liv
- Eleverna övar sig i att uttrycka sig positivt och artigt.
- eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- eleverna övar sig i att iaktta nätetikett

Årskurs 4

- elevernas förmåga att dela med sig av sina erfarenheter, tankar och åsikter stärks
 - eleverna övar sig i att i olika kommunikationssituationer ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer
- eleverna övar sig i att ifrågasätta färdiga lösningar och källkritik under ledning av läraren
- elevernas färdigheter att arbeta i grupp stärks
 - eleverna undersöker sina handlingars betydelse vid kommunikation i grupp
- eleverna övar sätt att uttrycka sig i olika kommunikations- och rollsituationer
- drama utnyttjas som kommunikationsverktyg vid behandling av olika ämnen
- eleverna övar sig i att uttrycka sig positivt och artigt
- eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- eleverna övar sig i att iaktta nätetikett

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att läsa texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd

M7 handleda eleven att söka information

M8 stödja eleven i att läsa barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att läsa texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd

M7 handleda eleven att söka information och bedöma **informationens tillförlitlighet**

M8 stödja eleven i att läsa barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av

Årskurs 3

- Eleverna övar sig att läsa flytande olika slag av texter som är lämpliga för åldern (t.ex. skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild)
- eleverna övar sig att tillämpa lässtrategier som är lämpliga för situationen och målet
- eleverna observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet
- eleverna övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord och deras betydelse (begrepp, synonymer, motsatser, metaforer och ordspråk)
- ordförrådet utvidgas
- eleverna övar sig att diskutera litteratur med hjälp av litterära termer (huvudperson, händelseförlopp, plats och tid)

Årskurs 4

- eleverna övar sig att läsa flytande olika slag av texter som är lämpliga för åldern (skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild)
- eleverna övar sig att tillämpa lässtrategier som är lämpliga för situationen och målet
- eleverna observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet
- eleverna övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord och deras betydelse (begrepp, hierarkier, synonymer, homonymer, motsatser, metaforer och ordspråk)
- ordförrådet utvidgas
- eleverna övar sig att tolka och jämföra texter

• eleverna klassificerar ord enligt form och innebörd, de lär sig om ordklasser • substantiv, verb och introduktion till böjning, adjektiv: komparativ • eleverna söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa • eleverna övar sig i att bedöma tillförlitligheten av texter och källkritik • tillsammans läser och lyssnar eleverna till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer, även hela verk • eleverna använder material från biblioteket, även klassböcker • eleverna bekantar sig med olika kommunikationsmiljöer (t.ex. lokaltidningar, sms) • olika sätt att dela med sig av läsoplevelsen (t.ex. bokklubbar, läsekretsar) • eleverna övar sig att använda begreppen ämne och berättare	• eleverna övar att känna igen och böja alla ordklasser • verb och konjugation i presens och imperfekt • nomen: (substantiv, adjektiv, pronomen (personligt, demonstrativt och relativt pronomen, räkneord, partiklar (oböjbara ord) • eleverna söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa • eleverna övar sig i att bedöma tillförlitligheten av texter och källkritik • eleverna övar sig i källhänvisning • tillsammans läser och lyssnar eleverna till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer, även hela verk • eleverna använder material från biblioteket, även klassböcker • eleverna använder olika kommunikationsmiljöer i undervisningen, såsom tidningar och internet • olika sätt att dela med sig av läsoplevelsen (t.ex. bokklubbar, läsekretsar) • eleverna övar sig att diskutera litteratur med hjälp av litterära termer: huvudperson, händelseförlopp, plats, ämne, tema och berättare

Att producera texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 handleda eleven i att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

M10 handleda eleven i att producera enkla berättelser och beskrivningar, även i multimediala miljöer

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

M12 sporra eleven att öva sig i textproduktionsprocesser och öva sin förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att tillsammans producera texter, ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta använda internet på ett ansvarsfullt sätt

• eleverna lär sig att uppskatta sina erfarenheter och tankar och övar att verbalisera dem • tillsammans bekantar sig eleverna med olika typer av texter och övar att skriva dem • eleverna övar sig att skriva litterära termer (huvudperson, händelseförlopp, plats och tid)	• eleverna lär sig att uppskatta sina erfarenheter och tankar och övar att verbalisera dem • tillsammans bekantar sig eleverna med olika typer av texter och övar att skriva dem • eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter multimodalt utifrån sina

- eleverna producerar många olika fiktiva och icke-fiktiva texter utifrån sina egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt andras texter
 - eleverna bekantar sig med skillnaden mellan tal- och skriftspråk
 - rubricering
 - eleverna övar sig att skriva flytande och tydligt
 - eleverna övar sig att skriva med tangentbord och använda tangentbordets mittlinje
 - det ses till att eleverna behärskar alfabetet
 - begreppet mening
 - eleverna övar sig i grundläggande rättskrivning:
 - skiljetecken och versal i början av en mening
 - art- och egennamn
 - användning av punkt vid uppräkningslistor
 - sammansatta ord
 - markering av replik med replikstreck
 - bevarande av tempus i egna texter
 - eleverna övar sig att använda olika metoder som hjälper med att producera text, såsom tankekartor, enkla diagram över händelseförloppet, gemensam brainstorming, processkrivning
 - eleverna övar sig att liva upp texten
 - eleverna övar källkritik och etik på internet (t.ex. undersöka, reflektera, jämföra och påverka)
- egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt andras texter
 - rubricering
 - eleverna övar sig i styckeindelning
 - huvudperson, biperson, berättare
 - eleverna övar sig att skriva flytande och tydligt
 - eleverna övar sig att skriva med tangentbord och använda tangentbordets övre och nedre rad
 - begreppen mening, huvudsats och bisats
 - eleverna övar sig i grundläggande rättskrivning:
 - bindestreck i sammansatta ord
 - punkt mellan huvudsats och bisats
 - markering av replik med replikstreck
 - eleverna övar sig att använda olika metoder som hjälper med att producera text, såsom tankekartor, diagram över händelseförloppet, gemensam brainstorming, processkrivning
 - eleverna övar sig att liva upp texten
 - eleverna övar källkritik och etik på internet (undersöka, reflektera, jämföra och påverka)

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket samt hjälpa eleven förstå betydelsen av språkval

M14 sporra eleven att läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

M15 handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

• eleverna undersöker sitt språkbruk och övar sig att använda det i olika kommunikationssituationer• eleverna sporras och de bekantar sig med hur man använder biblioteket, t.ex. utnyttjas bibliotekets läsdiplom• eleverna söker intressanta texter att läsa och uppmuntras att läsa och skriva på fritiden• eleverna övar sig att dela med sig av sina läsupplevelser• eleverna bekantar sig med finländska seder och bruk och högtidstraditioner• eleverna planerar och genomför egna föredrag• kultur- och medieutbudet för barn och unga, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen• eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag	• eleverna undersöker sitt språkbruk och övar sig att använda det i olika kommunikationssituationer• eleverna sporras och de bekantar sig med hur man använder biblioteket och mediemiljön, t.ex. utnyttjas bibliotekets läsdiplom• eleverna läser barn- och ungdomslitteratur från modern litteratur till klassiker• eleverna läser facklitteratur som är lämplig för åldern• eleverna uppmuntras att läsa och skriva på fritiden (t.ex. samarbete med hemmet och biblioteket)• eleverna övar att dela med sig av sina läsupplevelser och reflekterar kring frågor som litteraturen väckt• eleverna bekantar sig med finländska seder och bruk och högtidstraditioner• eleverna planerar och genomför egna föredrag• kultur- och medieutbudet för barn och unga, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen• eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag

Eleven framför sina tankar och uttrycker sin åsikt i för hen bekanta kommunikationsmiljöer.

Eleven utnyttjar sin röst, riktade budskap och konstakt i olika kommunikationssituationer, kan anpassa sitt kommunikationssätt efter situationen och strävar efter att beakta andras åsikter.

Eleven kan använda olika sätt att uttrycka sig för framföra sina idéer och tankar i grupp, kan hålla ett kort, förberett anförande eller föredrag samt deltar i dramatisk verksamhet.

Eleven kan ta emot och ge respons.

Eleven läser flytande texter multimodalt och använder grundläggande lässtrategier samt kan analysera och bedöma sin egen läsförmåga.

ATT TOLKA TEXTER

Eleven lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter. Eleven kan använda sina färdigheter att tolka texter för att utveckla sitt tänkande och ord- och begreppsförråd.

Eleven använder medier och olika textmiljöer samt för situationen lämpliga strategier för att söka information och kan i viss mån bedöma informationskällans tillförlitlighet.

Eleven känner till en del barn- och ungdomslitteratur, medie- och andra texter och kan dela med sig av sina erfarenheter, även i multimediala miljöer.

ATT PRODUCERA TEXTER

Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av mångformiga texter.

Eleven kan under handledning använda språk som är typiskt för berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleven kan hitta rubriker till sin text, dela in texten i stycken och fästa uppmärksamhet vid ordvalen.

Eleven skriver flytande och tydligt för hand och har tagit till sig de behövliga färdigheterna att skriva digitalt. Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och grundläggande rättskrivning och tillämpar dem i sin egen textproduktion.

Eleven känner till och kan beskriva de grundläggande faserna i textproduktion, kan bedöma sina egna texter och producera texter stegvis på egenhand eller tillsammans med andra samt ge och ta emot respons.

Eleven kan hänvisa till källorna i textens slut, förstår att citerad text inte får framställas som egen och känner till de etiska normerna vid användning av internet.

Eleven iakttar och kan beskriva textens språkliga drag och använder de inlärdade begreppen när hen talar och skriver om dem.

Eleven läser barn- och ungdomsböcker samt diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

Eleven kan beskriva likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven kan berätta om medie- och kulturutbudet som intresserar hen. Eleven deltar i planeringen och presentationen av egna föredrag.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsoplevelser ska breddas. Lärmiljön

i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetsätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetsätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetsätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Bedömningen och responsen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentation av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbete, uttryckssätt och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. För att främja lärandet ska man i lärokurserna i modersmål och litteratur fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i lärokurserna i modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i modersmål och litteratur. Eleven har uppnått målen i lärokursen i modersmål och litteratur för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i modersmål och litteratur och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i lärokursen i modersmål och litteratur och i vitsordet som ska bildas. I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Svenska som andraspråk och litteratur

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare²⁰⁵. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs²⁰⁶. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar²⁰⁷ är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och

205 Statsrådets förordning (422/2012)

206 Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

207 Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I LOJO

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK I ÅRSKURS 1–2, 3-4, (finns in ännu på svenska 5-6 och 7-9)

ÅR 1-2

<p>Att kommunicera</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	
<p><i>M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs</i></p> <p><i>M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor (årskurs 1) och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det (årskurs 2)</i></p>	<p><i>M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama (samma i årskurs 1-2)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära och berätta.</i> • <i>vokabulär: familjen, hemmet, skolan, närmiljön</i> • <i>eleverna diskuterar i par och återger saker de hört för varandra</i> • <i>eleverna övar att uttrycka sina åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan</i> • <i>eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra</i> • <i>rytm, intonation</i> • <i>roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen</i> • <i>uttrycka känslor</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Artiga uttryck, att fråga, svara, begära och berätta med hjälp av följande ämnen:</i> • <i>vokabulär: familjen, hemmet, skolan, närmiljön, offentliga utrymmen och tjänster</i> • <i>eleverna diskuterar i par och återger saker de hört för varandra</i> • <i>Eleverna fördjupar sin förmåga att uttrycka sina åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan</i> • <i>forma frågor</i>

- *presens och förfluten tid i berättande*
- *eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra*
- *rytm, intonation*
- *roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen*
- *framställa och uttrycka känslor och sinnesstämningar*
- *improvisationsövningar*

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd (samma i årskurs 1–2)

M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna (samma i årskurs 1–2)

M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna (2)

- *Eleverna övar sina läsfärdigheter och sin läsförståelse.*
- *De utnyttjar de centrala begreppen*

- *Eleverna övar sina läsfärdigheter och sin läsförståelse.*
- *De övar de centrala begreppen*
- *Eleverna övar begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, lång vokal, dubbel konsonant, avstavning*
- *Eleverna tränar att läsa skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda.*
- *De kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsoplevelser.*

<p><i>uttal, bokstav, stavelse, ord</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna tränar att läsa skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda.</i> • <i>De kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsupplevelser.</i> • <i>Eleverna arbetar med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, plats och ordning.</i> • <i>Eleverna tränar lässtrategier.</i> • <i>De utvidgar ordförrådet.</i> • <i>Eleverna övar att känna igen berättelsens grundelement.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna arbetar med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, plats och ordning.</i> • <i>Eleverna tränar lässtrategier.</i> • <i>De utvidgar ordförrådet.</i> • <i>Eleverna övar att känna igen berättelsens grundelement: förutseende, slutledning, söka huvudsakerna och sammanfattning</i>
<p>Att producera texter</p>	
<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p>	
<p>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</p>	
<p>M6 handleda eleven att öva sig i att stärka ordförrådet</p> <p>M7 handleda eleven att öva skriva för hand</p> <p>M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning</p>	<p>M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem</p> <p>M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter</p> <p>M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning (samma i årskurs 1–2)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna bekantar sig med olika textgenrer.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna behandlar olika textgenrer</i> • <i>substantiv, singularis och pluralis</i>

• <i>substantiv, singularis och pluralis</i> • <i>personliga pronomen</i> • • <i>eleverna övar att skriva meningar och lär sig dess kännetecken</i> • <i>eleverna övar att känna igen ordlängd och deras rytm: lång vokal, dubbel konsonant, avstavning</i> • <i>eleverna övar versal i början av en mening och meningens skiljetecken</i>	• <i>personliga pronomen</i> • • <i>klassificering av ord</i> • <i>elevernas förmåga att skriva för hand stärks</i> • <i>eleverna övar att använda tangentbord</i> • <i>eleverna övar sig på att producera talade texter både individuellt och tillsammans med andra</i> • <i>eleverna övar sig på att producera skrivna texter både individuellt och tillsammans med andra</i> • <i>skillnaden mellan tal- och skriftspråk</i> • <i>att skriva egna alster</i> • <i>eleverna övar grunderna i rättstavning</i>

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens **K4** Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika talspråksvarianter i den närmaste omgivningen

M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur

M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika talspråksvarianter i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende

- *Eleverna reflekterar kring språk och kultur i olika kommunikationssituationer i skolan.*
- *Eleverna bekantar sig med skolbiblioteket.*
- *Eleverna iakttar olika språk och talesätt i skolan, medier och på fritiden.*
- *Elevernas kulturella bakgrunder (lekar, berättelser, högtider) och egna erfarenheter utnyttjas.*
- *De finländska högtiderna och sederna.*

Att använda språket som stöd för allt lärande

K1 Förmåga att tänka och lära sig **K2** Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk

M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag

M14 handleda eleven att iaktta sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande

- *Eleverna iakttar olika språk och talesätt i skolan, medier och på fritiden.*
- *Elevernas kulturella bakgrunder och egna erfarenheter utnyttjas.*
- *Eleverna bekantar sig med texterna i olika läroämnen.*
- *Eleverna gör enkla uppgifter i informationssökning som anknyter till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skrivna texter.*
- *Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande.*
- *Eleverna övar att berätta för andra om sina iakttagelser.*
- *Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.*

ÅK 3–4

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter (samma i årskurs 3–4)

M2 uppmuntra eleven att kommunicera öga mot öga samt handleda eleven att lyssna på och förstå lärarens kommunikation (3–4)

M3 uppmuntra eleven att uttrycka sig mångsidigt (3–4)

Årskurs 3

- eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter
- eleverna utnyttjar olika uttryckssätt, såsom miner och gester i kommunikationssituationer
- eleverna handleds i att delta i kommunikationssituationer (situationsbundna fraser och uttryck)
- eleverna övar korrekt uttal
- eleverna övar att lyssna
- eleverna handleds att delta i kommunikationssituationer i den egna klassen och övar verbal kulturbunden kommunikation
- eleverna uppmuntras att delta i skolans kulturevenemang som publik eller uppträdare

Årskurs 4

- **eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter och känslor**
- **eleverna lär sig att tolka miner och gester i kommunikationssituationer**
- eleverna sporras att berätta om bekanta saker
- eleverna övar korrekt intonation
- **elevernas färdigheter att förstå instruktioner och följa diskussioner stärks**
- eleverna handleds att delta i dialoger samt förbereda en småskalig muntlig anföring
- eleverna uppmuntras att delta i skolans kulturevenemang som publik eller uppträdare

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer

M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter

M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp

Årskurs 3

- eleverna övar flytande mekanisk läsning
- eleverna lär sig att identifiera för sin ålder lämpliga textgenrer, såsom nyheter, insändare, berättelser
- eleverna handleds att förstå huvudidén i nya texter
- eleverna övar olika lässtrategier
- eleverna bekantar sig med för deras ålder och språknivå lämpliga sagor, visor, berättelser, gåtor, ordspråk och skönlitteratur
- eleverna bekantar sig med olika ämnen medan elevernas ordförråd utvidgas

Årskurs 4

- eleverna övar flytande läsning
- eleverna lär sig att identifiera skillnaden mellan fakta och fiktion samt bedöma informationens tillförlitlighet
- eleverna uppmuntras att utnyttja olika lässtrategier
- eleverna bekantar sig med tolkning av fakta- och medietexter enligt ålder och språknivå
- eleverna övar att klassificera ord (ordklasser)
- eleverna övar att förklara betydelsen av ord och metaforer
- eleverna utnyttjar vid tolkning av texter anspelningar som anknyter till sammanhanget eller ordens betydelse
- eleverna bekantar sig med olika ämnen medan elevernas ordförråd utvidgas: kultur, idrott, turism, massmedier, offentliga tjänster såsom trafik och hälso- och sjukvård

<p>Förmåga att producera texter</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</p>	
<p>M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt</p> <p>M8 hjälpa eleven att planera och producera texter självständigt samt att göra mångsidigt bruk av ord som behövs vid textproduktion</p> <p>M9 handleda eleven att analysera egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>	<p>M7 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt</p> <p>M8 hjälpa eleven att planera och producera texter självständigt samt att göra mångsidigt bruk av ord och grammatiska strukturer som behövs vid textproduktion</p> <p>M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar logisk textproduktion • eleverna övar att skriva såväl för hand som med tangentbord • eleverna handleds att använda ett mångsidigt ordförråd vid textproduktion • eleverna övar att skriva lättlästa texter som anknyter till vardagen, det kan ännu förekomma fel i satskonstruktionerna • eleverna planerar, genomför och korrigerar egna alster • eleverna handleds att utveckla sina färdigheter att ta emot respons om sina texter och ge respons 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna producerar för åldern lämpliga berättande och beskrivande texter • eleverna övar att skriva såväl för hand som med tangentbord • eleverna handleds att använda ett mångsidigt ordförråd • eleverna lär sig att använda grammatiskt korrekta konstruktioner • eleverna handleds i att självständigt producera en berättelse eller kort medietext (reklam, nyhet) • eleverna handleds i att redigera sina texter utifrån respons • eleverna utvecklar sina färdigheter att motivera sin respons
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p>	
<p>M10 handleda eleven att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket och skillnader mellan tal- och skriftspråk</p> <p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga</p> <p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar (3–4)</p>	<p>M10 handleda eleven att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket och regelbundenheter mellan tal- och skriftspråk</p> <p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga samt att dela med sig av sina läsupplevelser</p> <p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar (3–4)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att göra skillnad mellan tal- och skriftspråk i bekanta sammanhang • eleverna bekantar sig med skön- och facklitteratur som är lämplig för åldern, filmer och medietexter • eleverna bekantar sig med hur man använder biblioteket • eleverna ges möjlighet att erfara läsoplevelser (läsa på fritiden) och elevernas kulturidentitet stärks • eleverna får hjälp med att använda hjälpmedel, såsom ordböcker • eleverna uppmuntras att använda hela sin språkrepertoar 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna identifierar de centrala regelbundenheterna i språket, t.ex. ordböjning • eleverna handleds att identifiera ordklasser (substantiv, adjektiv, verb) och satstyper • eleverna uppmuntras att självständigt använda bibliotekets tjänster • eleverna läser för åldern lämpliga barnböcker • eleverna delar med sig av sina läsoplevelser med de övriga eleverna • eleverna handleds att iaktta den kulturella mångfalden som förekommer i skolan (olika kulturers högtider och traditioner)
---	---

Att använda språket som stöd för allt lärande

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K5 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet

M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen

M15 uppmuntra eleven att utveckla språkkunskaper för självstyrt arbete

<ul style="list-style-type: none"> • eleverna uppmuntras att använda sitt eget modersmål och andra språk de kan • eleverna övar att identifiera begrepp och uttryck som förekommer i de olika läroämnena • eleverna handleds att utnyttja de olika delfärdigheterna från språkstudiernas olika delområden till exempel vid informationssökning, inläring av nya ord eller textförståelse 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna uppmuntras att medvetet utvidga ordförrådet • eleverna identifierar över- och underordnade begrepp i olika läroämnen • eleverna utvidgar det läroämnesspecifika ordförrådet på eget initiativ • eleverna handleds att använda digitala verktyg vid informationssökning • eleverna uppmuntras att delta i grupparbete • eleverna övar att göra ett föredrag självständigt
---	--

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 är det särskilda målet att stödja utvecklingen av elevernas svenska språk samt att värna om att elevernas läs- och skrivfärdigheter vidareutvecklas och blir mångsidigare. Undervisningen ska beakta elevernas språkfärdigheter och styrkor. Då eleverna tolkar och producerar texter handleds de samtidigt i att observera språkliga drag och litterära medel. Repertoaren vidgas gradvis till längre texter och eleverna lär sig olika sätt att dela med sig av sina läsoplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsoplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Bedömningen och responsen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentation av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbete, uttryckssätt och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. För att främja lärandet ska man i lärokurserna i modersmål och litteratur fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffreritsord i lärokurserna i modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i modersmål och litteratur. Eleven har uppnått målen i lärokursen i modersmål och litteratur för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i modersmål och litteratur och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i lärokursen i modersmål och litteratur och i vitsordet som ska bildas. I beskrivningarna av

kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

I LOJO

MUSIK

Årskurs 3	Årskurs 4
Delaktighet	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens</i>	
<i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens</i>	
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg
Kulturell förståelse och multilitteracitet	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet</i>	
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande
Välbefinnande och säkerhet i musik	
<i>K3 Vardagskompetens</i>	
M8 hjälpa eleven att iakta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	M8 hjälpa eleven att iakta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg
Förmåga att lära sig musik	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
	Fördjupning av innehållet i årskurs 3
Musikalisk praxis M1–5, M8	
Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)	Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)
Hörselvård	Hörselvård
Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo	Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo
Musikmotion	Musikmotion
Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
Gemensamt musicerande	Gemensamt musicerande
Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi	Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi
Musikens beståndsdelar M7, M9	
Musikteori (<i>noternas och pausernas beteckningar och tidsvärden, taktnumerering</i>)	Musikteori (<i>noternas och pausernas beteckningar och tidsvärden, taktnumerering</i>)
Dynamik och dess termer och symboler	Dynamik och dess termer och symboler
Tempo och rytm	Tempo och rytm
Form (<i>AB, ABA, ABC</i>)	Form (<i>AB, ABA, ABC</i>)
Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik	Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik
Eleverna övar att uppträda	Eleverna övar att uppträda
Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M6, M8–9	
Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök	Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Att förstå betydelsen av musik i livet	Att förstå betydelsen av musik i livet
Integration av musik i olika läroämnen	Integration av musik i olika läroämnen
Introduktion till instrumentgrupper	Introduktion till instrumentgrupper
	Introduktion till musikkulturen i Lojo
Repertoar M5–6, M9	
Musik i olika kulturer	Musik i olika kulturer
Finsk musik	Finsk musik
Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)	Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)
Att producera egen musik	Att producera egen musik
Betydelsen av resultatnriktad övning betonas.	Betydelsen av resultatnriktad övning betonas.

MUSIK

Årskurs 5	Årskurs 6
Delaktighet	
<i>L2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens</i>	
<i>L7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i>	
<i>K5 Digital kompetens</i>	
<i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i>	
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg
Kulturell förståelse och multilitteracitet	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet</i>	
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande
Välbefinnande och säkerhet i musik	
<i>K3 Vardagskompetens</i>	
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg
Förmåga att lära sig musik	
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i>	
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara	M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara

med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
	Fördjupning av innehållet i årskurs 5
Musikalisk praxis M1–5, M8	
Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)	Naturlig röst användning (<i>sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning</i>)
Hörselvård	Hörselvård
Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo	Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo
Att röra sig till musik	Att röra sig till musik
Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
Gemensamt musicerande	Gemensamt musicerande
Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi	Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi
Introduktion till bandinstrument	Introduktion till bandinstrument
Musikens beståndsdelar M7, M9	
Förtecken och ackordsymboler	Förtecken och ackordsymboler
Dynamik och dess termer och symboler	Dynamik och dess termer och symboler
Tempo och rytm och deras termer och symboler	Tempo och rytm och deras termer och symboler
Harmoni och klangfärg	Harmoni och klangfärg
Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik	Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik
Eleverna övar att uppträda	Eleverna övar att uppträda
Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M6, M8–9	
Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök	Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Att förstå betydelsen av musik i livet	Att förstå betydelsen av musik i livet
Integration av musik i olika läroämnen	Integration av musik i olika läroämnen
Introduktion till instrumentgrupper	Introduktion till instrumentgrupper
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Symfoniorkesterns sammansättning	Symfoniorkesterns sammansättning
Repertoar M5–6, M9	
Musik i olika kulturer	Musik i olika kulturer
Finsk musik	Finsk musik
Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)	Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)
Att producera egen musik	Att producera egen musik

Introduktion till musikteknologi

Olika tidsperioder inom musiken

Betydelsen av resultatriktad övning betonas.

Introduktion till musikteknologi

Olika tidsperioder inom musiken

Betydelsen av resultatriktad övning betonas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i musik i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och kunnandet i musik är till sin karaktär handledande och uppmuntrande och beaktar elevernas individuella framsteg. I musikundervisningen behöver eleverna vägledande och sporrande respons under studierna, i synnerhet då gemensamma aktiviteter och musikaliska färdigheter övas. Responsen vägleder varje elev att uppfatta musik och musiktermer samt att utveckla sin egen aktivitet som medlem av en grupp i förhållande till den musikaliska helheten. För progressionen i studierna är det centralt att följa med hur elevernas färdigheter utvecklas i synnerhet i gemensamt musicerande, begreppsligt tänkande och förmågan att lära sig.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Eleven har uppnått målen i musik för årskurs 3–6 som fastställts i grunderna för läroplanen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för undervisningen i musik för årskurs 3–6 och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. I beskrivningarna av kunskapskraven för läsårsbedömningen i musik i årskurs 6 omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska

eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund²⁰⁸ och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

I LOJO OMGIVNINGSLÄRA I ÅRSKURS 3–4

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

<p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)</p> <p>M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)</p> <p>M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)</p>	<p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)</p> <p>M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)</p> <p>M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)</p>
Kunskap och förståelse	
<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)</p> <p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)</p> <p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)</p> <p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p> <p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iakta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)</p> <p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p> <p>M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande</p>	<p>12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)</p> <p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)</p> <p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)</p> <p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p> <p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iakta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)</p> <p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p> <p>M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande</p>

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Jag som människa M1–6, M8, M10–15, M19	
<ul style="list-style-type: none"> • familjen • vänner • känslor • hälsosamma levnadsvanor, egen hälsa och hygien 	<ul style="list-style-type: none"> • identifiering och egenvård av de vanligaste sjukdomarna • fysiska och psykiska förändringar i puberteten • känsloregistret, känslouttryck, känslohantering • värden t.ex. fundera kring egna och samhällets värden • hälsosamma levnadsvanor och mentalt välbefinnande
Vardagliga situationer och sammanhang M1–14, M17–19	
<ul style="list-style-type: none"> • kännetecknen för mobbning och våld – söka hjälp • tillåtliga och otillåtliga aktiviteter • riskfaktorer i närmiljön • som cyklist i trafiken • trafikmärken • principer för hur enkla apparater fungerar t.ex. våg • samarbete t.ex. öva grupparbete 	<ul style="list-style-type: none"> • fortsatt underökning av apparater och konstruktioner • grundläggande färdigheter i första hjälpen övas • iakttagande av säkerhetsaspekter i det vardagliga livet • fysisk och psykisk integritet • trafikbeteende • kännetecknen för mobbning och våld – söka hjälp t.ex. KiVa Skola, Lions Quest • samarbete
På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld M1–16, M19	
<ul style="list-style-type: none"> • Finlands geografi med beaktande av lokala kulturobjekt t.ex. gruvan i Tytyri, Elias Lönnroths födelsehem • Finland och världsdelarna på jordgloben • väderstrecken • introduktion av naturförhållanden i hembygden och landskapet t.ex. fiskbassängerna i Porla, Torhola grotta 	<ul style="list-style-type: none"> • Norden och Baltikum t.ex. deras geografi och kultur • användning av kartor • olika källor vid informationsinsamling
Att undersöka omgivningen M1–18	
<ul style="list-style-type: none"> • de vanligaste växt-, svamp och djurarterna i närmiljön • klassificering av växter, djur och svampar • odlingsprojekt "från frö till växt" • hur processen som undersöks framskrider i praktiken: inledande situation-förändring-slutlig situation-rapportering • skillnaden mellan naturmiljön och den byggda miljön och förändringarna som sker i dessa • observationer i olika livsmiljöer t.ex. fåglar, fjärilar, växter, däggdjur 	<ul style="list-style-type: none"> • undersökningen, observationen och klassificeringen av organismer fortsätter • livsmiljöer: vatten och träsk t.ex. undersökning av badvatten • undersökning av jordmånen och berggrunden • undersökning av vädret • undersökning av hur apparater och olika konstruktioner fungerar • friktion och hävkraft
Naturens strukturer, principer och kretslopp M1–18	
<ul style="list-style-type: none"> • matproduktion • undersökning av vanliga ämnen och föremål samt rapportering om dessa 	<ul style="list-style-type: none"> • ljud- och ljusfenomen • elektricitet • vattnets kretslopp

Att bygga en hållbar framtid M1–19

• skydda naturen i sitt eget liv• återvinning• konsekvensen av ens val (jag-familjen-närmiljön)	• livsstil som skyddar och skonar naturen t.ex. produkters livslängd• konsekvensen av ens val för t.ex. skolan och närmiljön• mänsklig verksamhet i närmiljön och dess konsekvenser för miljön t.ex. Motorväg, pappersfabrik, gruva• avfallshanteringen i hemorten t.ex. Munka avfallsstation, Lojo återvinningscentral

OMGIVNINGSLÄRA I ÅRSKURS 5–6

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information

och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

Kunskap och förståelse

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Jag som människa M1–6, M8, M10–15, M19	
<ul style="list-style-type: none"> • åldrande och mognande från födsel till döden • principen om livslångt lärande • viktiga system i organismen: skelettet, musklerna, blodcirkulationen, reproduktion osv. • näring, olika näringsämnen t.ex. fibrer, protein, fetter... • hälsosamma levnadsvanor t.ex. näring, vila, motion och människorelationer 	<ul style="list-style-type: none"> • psykiska och fysiska förändringar i puberteten t.ex. sexualitet • värden t.ex. fundera kring egna och samhällets värden • mentala färdigheter t.ex. känsleregistret, känslouttryck, känslohantering
Vardagliga situationer och sammanhang M1–14, M17–19	
<ul style="list-style-type: none"> • elsäkerhet • säkerhet i trafiken • förebyggande av olyckor • brandsäkerhet • förgiftningar t.ex. alkohol och tobak • samarbete t.ex. gemensamma projekt i klassen 	<ul style="list-style-type: none"> • jämlikhet ur olika perspektiv • ansvar för egna handlingar • beaktande av andra • ämnen och produkter som ingår i livsmiljön • trygg användning • rusmedelsfostran • samarbete
På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld M1–16, M19	
<ul style="list-style-type: none"> • längd- och breddgrader • världsdelar (Europa och Afrika) • världshaven • polerna • användning och tolkning av kartböcker • kartmärken • skalor • Europas karta • klimat- och växtlighetszoner samt faunan • Kulturerna i de europeiska länderna 	<ul style="list-style-type: none"> • världens klimat- och växtlighetszoner samt fauna • människans anpassning till olika förhållanden • världsdelar (Asien och Oceanien) • världens kulturer • förståelse av globaliseringen – naturen och människan – olika former av växelverkan
Att undersöka omgivningen M1–18	
<ul style="list-style-type: none"> • identifiering av växter • olika sätt att göra växtsamlingar t.ex. genom fotografering • fotosyntesen • undersökning av djur i närmiljön • skogstyper • våtmarker • kulturlandskap • allemansrätten • planering och genomförande av undersökningar i praktiken 	<ul style="list-style-type: none"> • olika sätt att göra växtsamlingar • klassificering av levande organismer • planering och genomförande av praktiska undersökningar och • rapportering enligt ålder och förutsättningar • undersökning av naturliga vatten och vattenrening
Naturens strukturer, principer och kretslopp M1–18	
<ul style="list-style-type: none"> • produktion av värme, ljus och rörelse med hjälp av elektricitet • el- och värmeproduktionsmetoder t.ex. vatten-, vind- och kärnkraft, biobränslen (torv, trä, oljeväxter) 	<ul style="list-style-type: none"> • luftens sammansättning och atmosfären • vattnets egenskaper och dess betydelse som lösningsmedel • Klassificering av ämnen som fås ur marken samt separationsmetoder

<ul style="list-style-type: none"> • Jordens dragningskraft och friktion samt rörelse- och balansfenomen som orsakas av energi t.ex. rörelsen hos fåglar och flygplan • energins bevarande • Jordens naturresurser • Cellernas uppbyggnad • kolets kretslopp = fotosyntesen och förbränning • växternas fortplantning • näringskedjor • primärproduktionen inom jord- och skogsbruk (näring, djur, skog) • Jordens och månens rörelser och fenomen som dessa orsakar t.ex. årstiderna, dygnet, tidvatten, mån- och solförmörkelser • solsystemets uppbyggnad och stjärnhimmeln 	<ul style="list-style-type: none"> • kolets kretslopp = fotosyntesen och förbränning
<p>Att bygga en hållbar framtid M1–19</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • återvinning • konsekvenserna av ens val (djur och naturen) • växelverkan mellan människan och naturen t.ex. klimatförändringen • bevarandet av världens kulturarv och • förståelsen av dess vikt 	<ul style="list-style-type: none"> • hållbar utveckling • växelverkan mellan människan och naturen t.ex. koldioxidavtrycket • ämnen och produkter som ingår i livsmiljön • ursprung, användning och återvinning • konsekvenserna av ens val t.ex. i ens eget samhälle och på global nivå • klimatförändringen

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja

differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor.Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i omgivningslära i årskurs 3–6

Vid bedömningen av kunnandet i omgivningslära är bedömningen av undersökningsfärdigheterna och arbetet centralt vid sidan om bedömningen av den teoretiska kunskapen inom de olika kunskapsområden som ingår i omgivningsläran. De olika kunskapsområdena förenas till en helhet och de har sina egna mål och bedömningsgrunder. Eleverna erbjuds mångsidiga möjligheter att visa sitt kunnande. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller övriga personliga egenskaper utgör inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Eleven har uppnått målen i omgivningslära för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för omgivningslära och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i omgivningslära och i vitsordet som ska bildas. I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden. Eleverna instrueras att identifiera sina egna förhandsuppfattningar, styrkor och utvecklingsbehov samt uppmuntras att sporra varandra i lärandet. Lärandet styrs genom frågor, uppbyggande respons och konkreta utvecklingsförslag. Positiv respons och uppmuntran stöder i synnerhet utvecklingen av arbetsfärdigheterna och motivationen.

Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning.

Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

I LOJO

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I RELIGION I

ÅRSKURS 3–4

Årskurs 3	Årskurs 4
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 vägleda eleven att få insikt i centrala lärorerna i religionen i fråga (K1)</p> <p>M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga (K1, 2)</p> <p>M3 hjälpa eleven att lära känna karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga (K7)</p> <p>M10 vägleda eleven att reflektera över sina val och förstå de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)</p>	<p>M1 vägleda eleven att få insikt i centrala berättelser i religionen i fråga (K1)</p> <p>M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder inom religionen i fråga (K1, 2)</p> <p>M3 hjälpa eleven att lära känna karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)</p> <p>M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam (K2)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och samt få insikt i de etiska principer som förenar olika religioner (K7)</p> <p>M10 vägleda eleven att reflektera över sina val och förstå de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)</p>

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Förhållandet till den egna religionen (M1–5, M7, M8, M10)	
<p>Eleverna får insikt i den lutherska läran, sakramenten, bönerna, gudstjänsten och församlingens verksamhet. <i>Till exempel i samarbete med SRK.</i></p> <p>I undervisningen ges eleverna djupare insikt i de kristna ritualerna under livscykeln (<i>dop, konfirmation, vigsel, begravning</i>) samt de olika sederna som anknyter till dessa.</p> <p>Eleverna ges en djupare insikt i kyrkan som en religiös byggnad, kyrkoarkitekturen och dess symbolik. <i>Besök i kyrkan.</i></p> <p>I undervisningen används psalmer och annan spirituellt musik. <i>Till exempel i samarbete med SRK:s kantor.</i></p>	<p>Eleverna ges djupare insikt i Jesus liv, läror och betydelse inom den kristna tron. <i>Till exempel Den förlorade sonen, Den barmhärtige samariten, Liknelsen om sådden, Den gode herden, underverken i samband med behandlingen av Jesus liv.</i></p> <p>Eleverna ges djupare insikt i kyrkoåret. Kyrkoårets struktur och de viktigaste högtiderna.</p> <p>I undervisningen används psalmer och annan spirituellt musik.</p>
Religionernas värld (M3–11)	
<p>I undervisningen undersöker eleverna vad helighet betyder i religionen, den egna heligheten och andras helighet. <i>(Eleverna lär känna de världsåskådningar som förekommer i skolan, t.ex. besökare). Respekt för andra kan behandlas exempelvis med hjälp av medier och internet.</i></p>	<p>Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med de profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, den kristna tron och islam samt Jesus ställning i dessa religioner.</p> <p>Viktiga föremål för undersökningen är religiösa och kristna samfund i skolans närområde. (12)</p> <p><i>Till exempel i Lojo: ortodoxa församlingen, Kansan raamattuseura (Vivamo), adventistförsamlingen, pingstförsamlingen, frikyrkan, baptistkyrkan.</i></p>
Ett gott liv (M4, M6–12)	
<p>I undervisningen undersöker eleverna de viktigaste etiska principerna i kristendomen: den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudet och de tio budorden.</p> <p>Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. (12)</p> <p>Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<p>I undervisningen behandlas livsfrågor, känslor och värden som är viktiga för eleverna. <i>Från Gamla och Nya testamenten kan man välja exempelvis följande berättelser: Skapelseberättelsen, Josef, Noaks ark, David och Goljat, Kain och Abel Berättelser om Jesus helbrägdagörelser, Den barmhärtige samariten, Den förlorade sonen, Änkans gåva</i></p> <p>Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. (12)</p> <p>Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.</p>

MÅL I ÅRSKURS 5–6

Årskurs 5	Årskurs 6
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser (K1)</p> <p>M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M4 vägleda eleven att söka och använda information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)</p> <p>M5 handleda eleven att utforska Finlands religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag (K1, 2)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv (K2)</p> <p>M10 vägleda eleven att reflektera kring sina val och de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)</p>	<p>M1 vägleda eleven att fördjupa sig i centrala läroarna i religionen i fråga (K1)</p> <p>M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)</p> <p>M4 vägleda eleven att söka, bedöma och använda information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)</p> <p>M5 handleda eleven att få djupare insikt i religionerna i Europa</p> <p>M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa (K2)</p> <p>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)</p> <p>M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och i de etiska principer som förenar olika religioner (K7)</p> <p>M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv (K2)</p> <p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid (K1, 3, 6)</p> <p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)</p> <p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)</p>

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Förhållandet till den egna religionen (M1–5, M7, M8, M11)	
<p>Eleverna undersöker Bibeln som bok och dess olika stilarter, <i>vilka är till exempel myter, lagar, aforismer, dikter och sånger, noveller, kungörelser, profetior och brev. Myter är till exempel de bibliska skapelseberättelserna (skapelsen, syndafallet, syndafloeden). Aforismer är till exempel ordspråk.</i></p> <p>Eleverna bekantar sig med de viktigaste bibliska berättelsernas inverkan på konsten, vetenskapen och kulturen samt undersöker hur den kristna tron återspeglas i populärkulturen (serier, filmer, sångtexter osv.) <i>Till exempel Jesu korsfästelse.</i></p>	<p>Eleverna lär känna Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som religiösa reformatorer. Läror, sakrament. <i>Till exempel var personerna sin tids samhällspåverkare och förnyare - > denna aspekt kan även behandlas i större omfattning via religiös och samhällelig påverkan.</i></p> <p>Eleverna reflekterar kring påvens och den tidiga kristendomens betydelse för utvecklingen av den kristna tron till en världsreligion. <i>Det lönar sig att utnyttja Bibeln; Paulus brev, Apostlagärningarna (församlingens uppkomst och utveckling).</i></p> <p>I undervisningen används psalmer och annan spirituellt musik.</p>
Religionernas värld (M3–11)	
<p>Eleverna undersöker nuläget bland religionerna och världsåskådningarna i Finland och dess bakgrund samt irreligiositet.</p> <p><i>Man kan fokusera på religiösa samfund i närområdet, till exempel besök och besökare. Om irreligiositet till exempel webbplatsen Proceremonier.</i></p>	<p>Eleverna undersöker nuläget bland religionerna och världsåskådningarna i Europa och dess bakgrund samt irreligiositet.</p> <p>Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med ekumenik (<i>de kristna kyrkornas samarbete</i>) och religionsdialog (dialog mellan olika religioner) samt undersöker religionerna med aktuella exempel från medierna och populärkulturen.</p>
Ett gott liv (M4, M6–12)	
<p>Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen (<i>berättelser ur GT och NT</i>). <i>Det lönar sig att utnyttja material från FN:s och Unicefs webbsidor. Till exempel GT: Skapelseberättelsen NT: Jesus och barnen, Jesus och den samariska kvinnan, Marta och Maria</i></p> <p>Eleverna reflekterar kring sina val och de värden som påverkar deras agerande samt globalt ansvar. (<i>Berättelser ur GT och NT</i>) <i>Se exempel i föregående stycke.</i></p> <p>Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ.</p> <p>Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.</p>	<p>Eleverna reflekterar kring etiken i den gyllene regeln inom kristendomen och olika religioner.</p> <p>Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ.</p> <p>Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.</p>

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska sträva efter att uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala religiösa källor och deras särdrag samt att göra egna tolkningar. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunnande som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion. Eleven har uppnått målen i religion för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för religion och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i bedömningen i religion och i vitsordet som ska bildas. I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällseliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen

i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhälleliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

I LOJO SAMHÄLLSLÄRA

Årskurs 4 Årskurs 5

Betydelse, värderingar och attityder	
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K6 Arbetslivskompetens</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag och i samhället M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften
Att implementera kunskaper om samhället	
<i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K6 Arbetslivskompetens</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

INNEHÅLL

Årskurs 4	Årskurs 5
I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet M1–9	
<ul style="list-style-type: none"> - jag som medlem i olika gemenskaper - vara medveten om och öva hur man kan påverka i närmiljön, t.ex. familjen, klassen, skolan, Lojo, Finland, sociala medier, trivsel och säkerhet i närmiljön - eleverna bekantar sig med aktörer i närmiljön, t.ex. företag, organisationer, föreningar - hur samhället fungerar ur elevens, familjens och närmiljöns perspektiv - eleven bekantar sig med de vanligaste yrkena, besök om möjligt - eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska val och återvinning - hur olika medier påverkar ens handlingar 	<ul style="list-style-type: none"> - egna möjligheter att påverka i närmiljön och i större utsträckning på den egna orten, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper till vilka eleven kan höra - egna möjligheter att påverka säkerheten och trivseln i den närliggande omgivningen och längre bort - eleverna reflekterar sina etiska val - medborgerliga rättigheter och skyldigheter - mediernas inverkan på ens åsikter och uppfattningar - kunskap om yrken utöver de vanligaste yrkena enligt eget intresse, besök till arbetsplatser och gäster till skolan om möjligt - eleverna fördjupar sig i att arbeta, endagspraktik om möjligt - den egna penninganvändningen planeras - eleverna fördjupar sig i ansvarsfull konsumtion och hur den förändrat världen - eleverna reflekterar kring ekologiska val och återvinning med tanke på sin penninganvändning och sina handlingar
I2 Ett demokratiskt samhälle M1–4, M6	
<ul style="list-style-type: none"> - eleven bekantar sig med gemenskaper i närheten t.ex. familjen, klassen, skolan, Lojo samt med deras rättigheter och skyldigheter - att uttrycka sina åsikter, t.ex. insändare, responslåda, debatter - eleverna övar att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta på elevkårsmedlemmar, komma överens om reglerna i klassen- undersökning av olika värden, synpunkter och syften enligt ålder - eleverna bekantar sig med principerna jämlikhet och jämställdhet och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön och i hela Finland samt i medierna - eleverna bekantar sig med de olika kulturerna och minoriteterna i Finland - eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön och i hela Finland 	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar att fatta gemensamma beslut - elevens egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper - eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder - eleverna fördjupar sig i olikhet, jämställdhet och jämlikhet i den egna närmiljön, Finland, Europa och världen - eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön, Finland, Europa och världen - minoriteter och kulturell mångfald samt hur de lyfts fram i medier
I3 Aktivt medborgarskap och påverkan M1–4, M6, M7, M9	
<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med demokratisk kompetens och samhällspåverkan samt tränar dem, t.ex. som ansvarsfull medlem i familjen, klassen, elevkåren, skolan, föreningen - elevkårsverksamheten, diskussionsfärdigheter - jämlikhet i klassen, i skolan, i Finland, i världen 	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med organisationer som är verksamma i närmiljön med tanke på samarbete om möjligt - att öva demokratisk påverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, femte- och sjätteklassisternas påverkningsgrupp Varttivaltuusto, hobbygrupper

<ul style="list-style-type: none"> - ansvarsfullhet och påverkan i medier och på sociala medier - ansvarsfullhet och påverkan genom den egna penninganvändningen, även penninganvändningen på nätet beaktas - eleverna övar samarbete med aktörer i närmiljön, om möjligt ett gemensamt projekt under läsåret 	<ul style="list-style-type: none"> - aktivt medborgarskap och ansvarsfullhet i medierna, på sociala medier och på nätet - demokrati i exempelvis närmiljön, i Lojo, i Finland, i Europa, i världen - eleverna bekantar sig med stora organisationer som är verksamma i Finland, t.ex. MLL, FRK, Unicef
I4 Ekonomisk verksamhet M1–2, M4–5, M8	
<ul style="list-style-type: none"> - planering av ens egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter - konsumtionsval, återvinning - reklam - elevens möjlighet att förtjäna pengar - reflektion kring sparande - introduktion till företagsamhet - ekonomisk verksamhet i närmiljön; eleverna bekantar sig med företag, arbetsplatser samt tjänster och deras producenter i närmiljön, besök till företag och gäster till skolan om möjligt 	<ul style="list-style-type: none"> - eleverna bekantar sig med principerna för och betydelsen av ekonomisk verksamhet - eleverna bekantar sig med företag och tjänsteproducenter i Lojo, besök till företag och gäster till skolan om möjligt - eleverna reflekterar kring företagsamhet ur olika perspektiv - eleverna reflekterar kring etiken i sina konsumtionsval - eleverna reflekterar kring konsekvenserna av konsumtion och etiska val i större utsträckning - eleverna reflekterar kring penninganvändning på nätet - mediernas roll i ens egna och andras konsumtionsvanor

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4–6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och respons av lärandet handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Uppmärksamhet ska fästas vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper och -färdigheter.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 4–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Eleven har uppnått målen i samhällslära för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för läroämnet samhällslära och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i samhällslära och i vitsordet som ska bildas.

Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvis- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

MÅL

Årskurs 3	Årskurs 4
<i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i>	
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna M2 introducera slöjdprocessen för elever M3 slöjda enligt instruktioner M4 namnge och identifiera terminologi, arbetsätt, verktyg och material M5 känna till reglerna i slöjdlokalerna M7 självbedömning av slöjdprocessen	M1 mångsidigt slöjdande M2 känna till och gestalta hela slöjdprocessen M3 söka alternativa lösningar M4 behärska de vanligaste verktygen, använda rätta begrepp M5 introducera modeller och lösningar som främjar arbets säkerheten M6 slöjdarbetet dokumenteras även digitalt M7 själv- och kamratbedömning av slöjdprocessen

INNEHÅLL

Årskurs 3	Årskurs 4
Innovation M1–6	
Introducera slöjdprocessens olika skeden genom samarbete	Söka lösningar utgående från materialens olika egenskaper
Prövning M1–6	
Introducera de vanligaste materialen Introducera de vanligaste elverktygen och eleverna övar att använda dem Introducera de vanligaste verktygen och materialen som används i olika arbetsskeden Stöda kreativa lösningar	Introducera de vanligaste materialen som används i slöjd samt deras egenskaper Identifiera olika material Introducera olika sätt att bearbeta material
Planering M1–6	
Introducera slöjdprocessens olika skeden genom samarbete	Utnyttja olika material i planeringen
Tillverkning M1–6	
Namnge de vanligaste verktygen och använda dem korrekt Göra eleverna förtrogna med slöjdlokalerna Introducera korrekt arbetsordning Introducera de vanligaste verktygen och materialen som används i olika arbetsskeden Beakta arbets säkerheten i de olika arbetskedena	Lära välja rätt verktyg för olika material i olika arbetsskeden Öva använda de vanligaste verktygen och maskinerna Introducera även ovanligare verktyg Öva arbetssätt som främjar arbetssäkerheten
Tillämpning M1–6	
Stöda kreativa lösningar Iaktta slöjd i omgivningen	Eleverna bekantar sig med slöjdprocessens långsiktighet och innovativitet Eleverna bekantar sig med egenskaper som betecknar en högklassig produkt
Dokumentering och bedömning M6, M7	
Identifiera unikheten hos elevens eget och andras alster Eleverna identifierar estetiken i färdiga arbeten Eleverna dokumenterar färdiga arbeten Eleverna övar självbedömning	Eleverna bekantar sig med kriterierna för ett finslipat slutresultat Eleverna lär sig att uppskatta slutfört arbete och uppleva tillfredsställelse Eleverna dokumenterar arbetet även digitalt Självbedömning och bedömning tillsammans med andra elever

MÅL

Årskurs 5	Årskurs 6
<p><i>K1 Förmåga att tänka och lära sig</i> <i>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</i> <i>K3 Vardagskompetens</i> <i>K4 Multilitteracitet</i> <i>K5 Digital kompetens</i> <i>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</i> <i>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</i></p>	
<p>M1 uppmuntra eleven att experimentera och vara innovativ</p> <p>M2 eleven dokumenterar slöjdprocessens skeden som en del av slöjdprocessen</p> <p>M3 eleven planerar och tillverkar en egen produkt</p> <p>M4 eleven kombinerar olika material</p> <p>M5 eleven för vidare den planerade slöjdprocessen på ett långsiktigt sätt från idéstadiet till slutbedömningen och iakttar arbets säkerheten</p> <p>M6 digitala verktyg utnyttjas i slöjdprocessens olika skeden</p> <p>M7 eleven uppskattar och bedömer sin egen produkt</p> <p>M8 eleven ser återvinning som en del av slöjden</p>	<p>M1 eleven uttrycker sig genom slöjd</p> <p>M2 eleven kan hantera slöjdprocessen även i samarbete</p> <p>M3 planering och tillverkning av en gemensam slöjdprodukt</p> <p>M4 eleven använder olika slöjdtekniker och material</p> <p>M5 eleven bär ansvar i den gemensamma slöjdprocessen</p> <p>M6 digitala verktyg utnyttjas i slöjdprocessens olika skeden</p> <p>M7 eleven uppskattar och bedömer den gemensamma produkten</p> <p>M8 eleven utnyttjar återvinningsmaterial om möjligt</p> <p>eleven ser produktens livslängd som en del av slöjdprocessen</p>

INNEHÅLL

Årskurs 5	Årskurs 6
Innovation M1–6	
Eleven planerar en egen produkt	Eleven uttrycker sig genom slöjd Eleven planerar på egen hand och tillsammans
Prövning M1–6	
Eleven vägleds att prova att utnyttja olika materials egenskaper på ett mångsidigt sätt	Eleven bekantar sig med hur återvinningsmaterial kan utnyttjas i slöjd Eleven vägleds att prova att utnyttja olika materials egenskaper på ett mångsidigt sätt
Planering M1–6	
Eleven handleds att välja material på ett ändamålsenligt sätt Eleven utarbetar en egen plan och tillverkar en produkt enligt planen	Ett eget arbete planeras på egen hand eller tillsammans Eleven lär sig att planera samt välja lämpliga material och tekniker och verktyg för de olika skedena på ett ändamålsenligt sätt
Tillverkning M1–6	
Eleven handleds att välja arbetssätt på ett ändamålsenligt sätt Eleven bekantar sig med elektroniska komponenter, verktyg och arbetssätt Arbets säkerhet som en del av slöjdkulturen	Eleven lär sig att identifiera söndriga verktyg eller maskiner Eleven lär sig att justera och underhålla verktygen Eleverna tillverkar en produkt som de planerat på egen hand eller tillsammans
Tillämpning M1–7	
Eleven bekantar sig med robotik och automation Eleven bekantar sig med slöjdens kulturarv Eleven bekantar sig med återvinning som en del av slöjden Det görs studiebesök om möjligt	Eleverna reflekterar kring konsumtionsvanor och produktionssätt på ett mångsidigt sätt Eleven bekantar sig med livscykel tänkandet Eleven lär sig mera om hur verktygen, maskinerna och apparaterna fungerar
Dokumentering och bedömning M6–7	
Bedömning och dokumentering av en produkt som eleven planerat själv Dokumentering enligt arbetsskede	Slöjdprocessens olika skeden dokumenteras Eleverna identifierar egenskaper som betecknar en högklassig produkt

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnesgränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och kunnandet i slöjd är till sin natur handledande, sporrande och uppmärksammar elevernas individuella framsteg i hela slöjdprocessen. Dokumentationen av de olika skedena av praktiska färdigheter utgör ett redskap för bedömningen. Att prova och undersöka för slöjd lämpliga material och sätt att bearbeta olika material samt elevens färdigheter, arbetets framskridande och kvaliteten på produkterna och tillämpande av kunskaper som inhämtats i andra läroämnen ska ingå i bedömningen av lärande och kunnande utöver observation av slöjdprocessen i sin helhet.

Responser ska på ett positivt sätt betona elevens utveckling och sporra till att bredda och fördjupa kunnandet. Parallellt med att eleverna lär sig det centrala innehållet ska utvecklingen av de praktiska färdigheterna och kunskaperna inom den mångsidiga kompetensen bedömas på ett mångsidigt sätt. I bedömningsdiskussioner och annan respons ska elevens styrkor och utvecklingsområden diskuteras tillsammans och eleven ska handledas att utveckla sin prestation. Eleverna ska erbjudas olika sätt att genomföra självvärdering och kamratrespons. Elevens eller gruppens arbete och produkter kan visas upp och granskas, varvid eleverna lär sig att genomföra presentationer på ett tydligt och analytiskt sätt, uppskatta andras arbete och ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunnande i relation till de mål som i den lokala läroplanen fördelats årskursvis i årskurserna 3–6. Läsårsbedömningen i årskurs 6 grundar sig på de mål för undervisningen i läroämnet som fördelats för årskursen i den lokala läroplanen.

För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Eleven har uppnått målen för undervisningen i slöjd som fastställts i grunderna för läroplanen för årskurs 3–6 för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för undervisningen i slöjd för årskurs 3–6 och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för läsårsbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i läsårsbedömningen i slöjd i årskurserna 3–6 och i det verbala omdöme eller siffervitsordet som ska bildas. I beskrivningarna av kunskapskraven i slöjd för läsårsbedömningen i årskurs 6 ingår beskrivningarna av kunnandet för de lägre vitsorden i kunskapskraven för ett högre vitsord.

17. Årskurs 7-9

17.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetsätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

I Lojo

I början av läsåret kommer man överens om de ansvariga personerna i den överlåtande och mottagande skolan vid övergångsfasen. I januari kommer man överens om övergångsmöten. Den överlåtande skolan fyller i och skickar en blankett för informationsöverföring till den mottagande skolan före mötet. Blanketterna sänds till den ansvariga personen i den mottagande skolan. Vid mötet behandlas de nödvändiga uppgifterna som ordnandet av undervisningen för elever som får särskilt eller intensifierat stöd och vid behov elever med allmänt stöd förutsätter (40 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning). För varje överlåtande skola ordnas ett eget möte i den mottagande skolan. De ansvariga personerna vid den överlåtande och mottagande skolan deltar i mötet.

Därtill kan pedagogiska och individuella möten ordnas om vårdnadshavaren och/eller eleven anser det nödvändigt. I mötet deltar personer som vårdnadshavaren har godkänt.

Elevhandledarna besöker skolorna på våren och eleverna får en möjlighet att bekanta sig med skolan. I maj ordnas en föräldrakväll.

Den pedagogisk dokumentation om eleverna som finns i Wilma och pedagogiska handlingarna i pappersform överförs till den mottagande skolan under sommaren.

Vid början av årskursen 7 kan ordnas individuella möten, till vilka kan klassläraren och/eller specialläraren för årskurserna 1–6 inbjudas.

17.2. Att växa som medlem i gemenskapen

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjas att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom

omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. Eleverna erbjuds flera valfria läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

17.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnen. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

I Lojo

I slutskedet av den grundläggande utbildningen betonas styrande av och stöd för elevernas val av fortsatta studier i handledning av grupper, smågrupper och individer. Den centrala formen av handledning är den personliga handledning som elevhandledaren ger i frågor som hänför sig till karriär- och yrkesval. Varje elev på årskurs 9 får individuell handledning minst en gång under läsåret. Individuell handledning för en elev som behöver stöd inleds i tillräckligt god tid och vid behov får eleven intensifierad individuell elevhandledning. I handledningen beaktas elevens individuella benägenheter och förutsättningar, behovet av stöd och den sysselsättning som utbildningen möjliggör. Eleven och hans vårdnadshavare erbjuds möjlighet att bekanta sig med utbildningar och läroanstalter som lämpar sig för eleven på andra stadiet och under övergångsfasen. Eleverna och deras vårdnadshavare får också information om stöd i fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen samt om andra stödformer. Fortsatta studier planeras i samarbete med eleven och hans vårdnadshavare samt andra relevanta aktörer som arbetar med eleven, såsom specialläraren, kuratorn, de som vårdar barnet eller företrädaren för den mottagande läroanstalten.

Elevhandledaren informerar vårdnadshavarna om ansökan till fortsatta studier och om evenemang som riktar sig till elever i slutstadiet och deras vårdnadshavare. Elevhandledaren ordnar också ett tillfälle som handlar om möjliga fortsatta studier. Till tillfället inbjudas elever i årskurs 9 och deras vårdnadshavare. Elevhandledaren koordinerar också ansökan till fortsatta studier. Enligt vårdnadshavarens önskan ansöker eleverna om fortsatta studier antingen hemma

med vårdnadshavaren eller i skolan med elevhandledaren. Elevens vårdnadshavare hörs i ärenden som gäller ansökan på det sätt som lagen förutsätter.

Efter att resultaten av ansökningar om fortsatta studier har offentliggjorts i juni går elevhandledaren igenom alla sina elever som har ansökt om studieplats och kontaktar de elever som inte fick studieplatsen och deras vårdnadshavare. Vid behov kontaktar elevhandledaren också andra elever och vårdnadshavare. Elevhandledaren handleder och stöder de elever som inte har fått studieplats vid ansökan om studieplats i juni. Elevhandledaren handleder de elever som inte har fått eller tagit emot en studieplats eller inte har inlett studier i utbildning på andra stadiet eller övergångsfasen i augusti.

Informationsöverföringen mellan anordnaren av den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet eller övergångsfasen sker i samarbete. Anordnaren av grundläggande utbildning överför de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges undervisning till anordnare av utbildning på andra stadiet eller övergångsfasen. De inbjuder representanter för den grundläggande utbildningen till informationsöverföringsmöten under augusti-september och vid behov även under andra tidpunkter. Elevhandledaren inom den grundläggande utbildningen organiserar insamling och lagring av informationsöverföringen samt deltagande i informationsöverföringsmöten i sin egen skola. Elevhandledaren, specialläraren och andra relevanta personer från den grundläggande utbildningen deltar i insamling av informationsöverföringen och i möten om informationsöverföringen. Alla de personer som har information om elevvård deltar i informationsöverföringen till utbildningen på andra stadiet eller utbildningen under övergångsfasen. Detta arbete utförs särskilt av elevvårdspersonalen och vid behov av rektorn, elevhandledaren, specialläraren och klassföreståndaren.

17.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnena och i skolvardagen. Skolan kan i bästa fall erbjuda en gemenskap som känns meningsfull för den unga som är i puberteten och där den unga får hjälp med att strukturera både sin egen utveckling och omvärlden. Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhällsliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

17.5. Läroämnena

Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom

att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 7–9 ska eleverna stödjas att arbeta på ett undersökande och fenomenorienterat sätt genom att utnyttja konsttraditioner och metoder inom den samtida konsten. Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att mångsidigt använda webb- och mediemiljöer, delta i tvärkonstnärliga projekt och projekt utanför skolan samt ta upp globala frågor.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning,

differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser. I årskurs 7–9 är målet att stärka elevens kunskaper i bildkonst med tanke på studier efter den grundläggande utbildningen.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i bildkonst i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Den formativa och summativa bedömningen ska stödja eleverna att utveckla förmågan att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självvärdering. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet och kunnandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen. Färdigheterna i självvärdering och färdigheterna att ge och ta emot kamratrespons ska utvecklas som en del av den formativa bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i bildkonst avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i bildkonst då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i bildkonst som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för bildkonst. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i bildkonst och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i bildkonst och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I beskrivningarna av kunskapskraven för slutbedömningen i bildkonst ingår kunnandet som beskrivs för de lägre vitsorden i beskrivningen av kunskapskraven för ett högre vitsord. Elevens arbete ska bedömas som en del av det kunnande som eleven påvisat i relation till alla mål för lärokursen i läroämnet och kunskapskraven för slutbedömningen. I bildkonst ska elevens kunnande utvecklas inom alla målområden för undervisningen fram till slutet av lärokursen.

Biologi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkännedom och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i ärftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iaktta sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i årskurs 7–9

Målet är att eleverna i biologiundervisningen har möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer som stödjer forskningsorienterat lärande, både i och utanför skolan. I samband med fält- och laborariearbete handleds eleverna att iakta och använda undersökningsmetoder som är typiska för biologin. Med tanke på målen för biologiundervisningen är det också viktigt att eleverna får lära sig använda digitala lärmiljöer för att söka, behandla, tolka och presentera biologisk information.

Arbetssätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till elevernas olika individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt får eleven olika erfarenheter, kan tillägna sig naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete. Dessutom utvecklas förmågan att kritiskt granska fenomen och olika informationskällor.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda eleverna att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. I fält- och laborariearbete ska säkerhetsaspekter beaktas. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Undersökande lärande, arbete tillsammans, ansvar för det egna arbetet, en fördjupad relation till naturen och koppling till tidigare kunskap stödjer elevernas tillväxt och utveckling och ökar glädjen i lärandet. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka elevernas eventuella svårigheter i laborarie- eller fältarbete. De ska få stöd i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika stödformer. Differentiering kan genomföras i gemensamma undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och avancera i egen takt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i biologi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna dvs. formativ bedömning i biologi stöder elevernas motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Den summativa bedömningen ska fokusera på såväl elevens teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar elevens förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla elevernas arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i biologi avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i biologi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i biologi som fastställts i grunderna

för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för biologi. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunskandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i biologi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i biologi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I biologi utvecklas i allmänhet elevens kunskaper inom de olika målområdena fram till slutskedet av lärokursen. Med handledning av arbetet avses i biologi exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. I varje kunskapsbeskrivning i biologi ingår även kunskapskraven för de lägre vitsorden.

Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

I LOJO

Mofi åk 7

Vi bekantar oss med följande tema-områden

- Jag och min närmiljö, min språkmiljö i vardagen
- Finländsk kultur
- Litteratur
- Media

Mål för undervisningen: M1, M2, M4, M5, M6, M9, M10

Kompetens som målet anknyter till: K1, K2, K3, K4, K7

Vi betonar följande strukturer

- Ordklasser

- Verb och tempus
- Substantivens kasus
- Adjektivens komparation
- Allmän språkvård

Mål för undervisningen: M3

Kompetens som målet anknyter till: K2, K4

Mofi åk 8

Vi bekantar oss med följande tema-områden

- Jag och mitt hemland
- Naturen i Finland
- Ekologi
- Kultur och traditioner
- Litteraturkännedom
- Media

Mål för undervisningen: M1, M2, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10

Kompetens som målet anknyter till: K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Vi betonar följande strukturer

- satsdelar
- modus
- passiv
- allmän språkvård

Mål för undervisningen: M3

Kompetens som målet anknyter till: K2, K4

Mofi åk 9

Vi bekantar oss med följande tema-områden

- Att vara finländare
- Språkhistoria
- Finsk kultur och kulturområden
- Inhemsk litteratur
- Jag och min framtid
- Konsumtion
- Media

Mål för undervisningen: M1, M2, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10

Kompetens som målet anknyter till: K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Vi betonar följande strukturer

- satsmotsvarigheter och participer
- allmän språkvård och språkriktighet

Mål för undervisningen: M3

Kompetens som målet anknyter till: K2, K4

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen

och kunskapskraven för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska har två kunskapsnivåer B1.2 och B2.1 kombinerats till en mellannivå B1.2/B2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

I Lojo

Årskurs 7

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Jag och min språkmiljö -Min närmiljö, min vardag -Kultur och traditioner i Finland <p>Strukturer:</p> <ul style="list-style-type: none"> -stadieväxling -possessiv suffix -singular- och pluralböjningen av nomina -verbböjningen i tempus 	K1, K2, K3, K4, K5, K7

Årskurs 8

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none">-Resande, mitt Finland-Hälsa och välmående-Massmedia och kommunikation-Naturen i Finland <p>Strukturer:</p> <ul style="list-style-type: none">-satsdelar, betoning på objektet-pronomen-infinitiv I och III-presens och perfekt konditionalis-imperativ-adjektivens och adverbens komparation-räkneordens böjning och användning	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Konsumtion -Finnarnas släktfolk -Inhemsk litteratur -Finsk kultur -Studier, yrken och framtidsplaner <p>Strukturer:</p> <ul style="list-style-type: none"> -passiv -participer -pronomen, pre- och postpositioner -satsmotsvarigheter 	K1, K2, K3, K4, K

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Mål språket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen

ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i A-finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i finska har två kunskapsnivåer B1.1 och B1.2 kombinerats till en mellannivå B1.1/B1.2 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och A2.2 och B1.1 till en mellannivå A2.2/B1.1 (förmåga att producera texter). Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievänor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i

anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetssätten i årskurserna 7-9. I årskurserna 7-9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i årskurs 7-9

Inom elevhandledningen används mångsidiga arbetssätt utgående från elevernas individuella och grupp-specifika behov och förutsättningar. Handledningsformerna är personlig handledning som fördjupar sig i individuella frågor, handledning i smågrupp och handledning i klass. Grupperna bildas flexibelt med beaktande av handledningens innehåll och möjligheter till kamratstöd. Inom den personliga handledningen har eleverna möjlighet att diskutera frågor som anknyter till deras studier, utbildnings- och yrkesval samt deras livssituation. Under handledningen i smågrupp lär sig eleven att behandla gemensamma frågor av handledande karaktär eller personliga frågor som gäller någon elev i gruppen och kan delas med de andra eleverna. Handledningens kontinuitet ska säkerställas genom att erbjuda elevhandledning på alla årskursnivåer. Vårdnadshavarna ska vid behov ges möjlighet att diskutera frågor förknippade med elevens studier och val under gemensamma möten med läraren, studiehandledaren, eleven och vårdnadshavaren.

Utöver skolan och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. För att skapa en grund för utbildnings- och yrkesval samt öka uppskattningen för arbete ska praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas för elever i årskurs 7-9 inom den grundläggande utbildningen. Eleverna ska ha möjlighet att få personliga erfarenheter av arbetslivet och olika yrken i en riktig arbetsmiljö. I samband med PRAO ska eleverna ha möjlighet att utvärdera den kunskap och de erfarenheter som de fått. PRAO ska genomföras i samarbete med de övriga läroämnena, så att de övriga läroämnenas innehåll och arbetssätt kan utnyttjas.

Handledning, intensifierad personlig elevhandledning och handledning för en elev som har behov av stöd i elevhandledningen i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Handledning som berör fortsatta studier ska inledas i ett tillräckligt tidigt skede. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver intensifierad personlig elevhandledning och stöd samt unga som av särskilda skäl riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

En elev som behöver stöd för att ansöka till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen har rätt att utöver elevhandledning få intensifierad personlig elevhandledning enligt sina behov i årskurserna 8 och 9. I den intensifierade personliga elevhandledningen ska tyngdpunkten ligga på att utveckla elevens färdigheter för fortsatta studier samt att vägleda eleven till fortsatta studier som är lämpliga för hen. Målet är att varje elev ska hitta en studieplats för fortsatta studier där eleven kan fortsätta fullgöra läroplikten efter den grundläggande utbildningen.

Eleven ska efter den grundläggande utbildningen övergå till att avlägga en examen på andra stadiet, till utbildning som handleder för utbildning på andra stadiet eller till någon annan utbildning som föreskrivs i läropliktslagen. Behovet av intensifierad personlig elevhandledning ska i första hand utvärderas av elevhandledaren med beaktande av elevhandledningens innehåll och mål.

I den intensifierade personliga elevhandledningen ska eleven få personlig och övrig elevhandledning och för eleven ska utarbetas en personlig plan för fortsatta studier. I den personliga planen för fortsatta studier ska man anteckna elevens styrkor och mål med anknytning till övergången till studier efter den grundläggande utbildningen. Dessa ska systematiskt stärkas med hänsyn till elevens individuella utgångsläge och behov.

När det gäller en elev som är i behov av stöd för lärandet och skolgången ska handledningen i anknytning till fortsatta studier inledas i ett tillräckligt tidigt skede. I planeringen ska man ta hänsyn till elevens individuella förutsättningar, behovet av stöd för lärande och studier och vilka sysselsättningsutsikter utbildningen ger möjlighet till. Eleven och hans vårdnadshavare ska ges möjlighet att bekanta sig med olika för eleven lämpliga alternativ till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om möjligheterna till fortsatt stöd för lärandet och studierna i studierna efter den grundläggande utbildningen samt vid behov även information om övriga stödformer.

Formativ bedömning av elevens lärande i elevhandledning i årskurs 7–9

I elevhandledning ges inget vitsord. Bedömningen i elevhandledningen är formativ och bygger på elevernas självvärdering samt på interaktiv, handledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder. Eleverna reflekterar tillsammans med läraren och lär sig bedöma sina förutsättningar, sitt kunnande och sina färdigheter, sin funktionsförmåga, sin företagsamhet och sina resurser samt hur mycket och vilken form av handledning och stöd de behöver och sina kommunikativa färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp. Eleverna ska handledas att förstå hur värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. Eleverna ska öva sig på att bedöma sin förmåga att söka information och använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information om utbildningar och arbetslivet. Eleverna ska uppmuntras att även fästa uppmärksamhet vid sin förmåga att känna igen hur tillförlitliga och ändamålsenliga olika informationskällor är. Eleverna ska göras medvetna om bakgrunden till olika metoder och redskap för självvärdering samt förstå vilka möjligheter det finns att använda dem i den egna karriärplaneringen. Eleverna lär sig med lärarens hjälp att hitta de instanser som erbjuder stöd- och handledningstjänster i skolan och i samhället samt utvecklar sina färdigheter att söka de tjänster de behöver.

Främmande språk

Främmande språk, B1-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

I LOJO

Årskurs 6

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M1, M2 Eleven får hjälp med att bilda sig en uppfattning om inbördes sambandet mellan alla språk hen kan och uppfatta målspråkets status och utbredning i världen.	Att granska och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan målspråket och andra bekanta språk.	K1, K2, K4
M3, M4 Handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär där det viktigaste är att budskapet förmedlas och att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper.	Att ställa upp mål och planera verksamheten tillsammans. Att ta reda på var man behöver målspråket och var man kan använda det. Eleven lär sig hur målspråket tar sig uttryck i olika vardagliga sammanhang.	K1, K5, K3
M5–9 Eleven handleds i att träna olika småskaliga, i synnerhet verbala kommunikationssituationer och vägleda eleven att kommunicera på ett artigt sätt. Eleven ges flera möjligheter att öva muntlig och skriftlig kommunikation. Eleven uppmuntras att använda olika, också nonverbala kommunikationsmetoder och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om repetering eller långsammare tempo. Eleven uppmuntras att tolka lämpligt tal och skriven text som är lämpliga för åldern.	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Eleven bekantar sig med de viktigaste fonetiska tecknen som avviker från svenskans och övar uttala dem på ett naturligt sätt. Eleven övar olika kommunikationssituationer. Eleven övar konstruktioner: <ul style="list-style-type: none"> • Personliga pronomen och genitiv • Verb i presens, infinitiv och hjälpverb • Nekande sats • Ordföljd i huvudsats • Frågeord och frågesats • Substantivens genus och pluralis • Adjektiv i utrum, neutrum och pluralis • Räkneord • De vanligaste prepositionerna 	K4

B1- lärokurs i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats

i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald fördjupas genom att man diskuterar om olika värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. Vid behov kan en del frågor även behandlas på skolans undervisningsspråk.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i dessa grunder i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet, dock med undantag av engelska inom vilken vitsordet åtta förutsätter en kunskapsnivå på i medeltal A2.1, vilket är något högre än kunskapskraven i de övriga indoeuropeiska och europeiska språken. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen).

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för B1-lärokursen i främmande språk.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående

från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningsssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i B1-lärokursen i främmande språk avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i B1-lärokursen i främmande språk då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i B1-lärokursen i främmande språk som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för B1-lärokursen i främmande språk. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för B1-lärokursen i främmande språk och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i B1-lärokursen i främmande språk och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M5-M9) och som anknyter till växande språkkunskap i B1-lärokursen i främmande språk har två kunskapsnivåer A1.3 och A2.1 kombinerats till en mellannivå A1.3/A2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande.

Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

A-lärokurs i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda engelska för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i engelska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på engelska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen

ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i engelska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i engelska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i A-engelska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i engelska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i engelska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i engelska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i engelska har två kunskapsnivåer B1.1 och B1.2 kombinerats till en mellannivå B1.1/B1.2. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Fysik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande

arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklar elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur fysik och teknik tillämpas, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9

Med tanke på målen i fysik är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får eleverna lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika nivåer av tänkande. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas begynnande förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i fysik avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i fysik då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i fysik som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller

9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för fysik. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i fysik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i fysik och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av arbetet avses i fysiken exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, framställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. Beskrivningarna av kunskapskraven i slutbedömningen är kumulativa, dvs. kriterierna för ett vitsord ingår i kriterierna för följande vitsord, även om detta inte är separat utskrivet för varje mål.

Geografi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Lärande via spel ökar elevernas motivation. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer eleven att utveckla sitt geografiska tänkande och sina problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till den värld eleverna lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska eleverna ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för geografiundervisningen är det viktigt att vägleda eleverna att iaktta den omgivande världen och förstå fenomenen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter stödjer varje elev att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar eleverna närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om eleverna har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. Eleverna ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Elevernas förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i geografi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna, dvs. formativ bedömning, i geografi stöder elevernas motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper eleverna att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I den summativa bedömningen i geografi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevernas teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediala färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan att använda informations- och kommunikationsteknik samt utrustning som är typisk för geografin. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje elevs arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i geografi avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i geografi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i geografi som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för geografi. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i geografi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i geografi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I geografi utvecklas i allmänhet elevens kunskaper inom de olika målområdena fram till slutskedet av lärokursen. Med handledning av arbetet avses i geografi exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. I geografi ingår kunskapskraven för de lägre vitsorden i kunskapskraven för ett högre vitsord.

Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna

kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7–9

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i gymnastik i årskurs 7–9

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stöder elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas

individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. I undervisningen och bedömningen i gymnastik ska man fästa uppmärksamhet vid elevens hälsotillstånd och specialbehov.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen ska man använda mångsidiga metoder så att eleverna har möjlighet att visa sitt bästa kunnande. Eleverna ska handledas i självvärdering.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i gymnastik avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i gymnastik då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i gymnastik som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för gymnastik. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i gymnastik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i gymnastik och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I gymnastiken utvecklas kunnandet kontinuerligt som en fortsättning på det tidigare kunnandet. I beskrivningarna av kunskapskraven för slutbedömningen ingår beskrivningarna av kunnandet för de lägre vitsorden i kunskapskraven för ett högre vitsord.

Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevens förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och

göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetssätt prioriteras.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7–9

Genom att man granskar den historiska bakgrunden till aktuella händelser kopplas innehållet i ämnet historia till centrala begrepp i samhällsläran.

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att prioritera undersökande arbetssätt, till exempel att undersöka olika för åldern lämpliga första- och andrahandskällor och att använda sig av öppna lärmiljöer i historiska undersökningsuppgifter. Målet är att uppmuntra eleven att göra egna tolkningar och lära sig bedöma avvikande tolkningar.

Eleven ska uppmuntras att söka information via informell historiekultur, såsom spel, filmer och litteratur, och att utveckla sin förmåga att tänka historiskt och bedöma kritiskt med hjälp av dessa historiekulturella uttryck.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen ska eleven uppmuntras att mångsidigt observera, kommunicera, producera och tolka text och tal samt att använda drama och visuella uttryck. Vid behov hjälper läraren eleverna att förstå olika texter genom att förenkla dem och förklara de begrepp som används i texterna.

Vissa begrepp som används i historieundervisningen (till exempel samhälle och demokrati) ska fördjupas under hela den grundläggande utbildningen i takt med att eleven utvecklar sitt tänkande från konkret till abstrakt.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i historia i årskurs 7–9

Med responsen i undervisningen i historia är strävan att uppmuntra eleverna att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas mångsidiga sätt att arbeta och visa sitt kunnande beaktas. I stället för att fokusera på att memorera innehåll ska man i bedömningen fokusera på förmågan att tillämpa kunskap och behärska historiskt tänkande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i historia avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i historia då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i historia som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för historia. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i historia och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i historia och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Huslig ekonomi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnena för att elevernas inlärningsfärdigheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Undervisning i huslig ekonomi kan ges redan i de lägre årskurserna om utbildningsanordnaren så beslutar. I sådana fall följer man grunderna för läroplanen för huslig ekonomi med beaktande av elevernas ålder. Undervisningens mål, centrala innehåll och genomförande fastställs i den lokala läroplanen genom anpassning av grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att välja lärmiljöer som möjliggör interaktion i arbetet, att man tillsammans kan skapa och dela kunskap, att man kan använda undersökande och tillämpande arbetssätt samt utvärdera arbetet. Att värdesätta och slutföra arbete, kunna arbeta långsiktigt i en respektfull och lugn atmosfär samt ha möjlighet att lära sig av misslyckanden skapar trygghet i undervisningen. I undervisningen utnyttjas klassgemenskapen, skolans lokaler, skolmiljön samt digitala miljöer och samarbetsnätverk. Skoluppgifterna ska stärka elevernas syn på hur vardagen är uppbyggd och hur olika den kan se ut och ge eleverna träning i att tillämpa sina kunskaper i sin egen familj. Det är viktigt att arbetssätt och metoder väljs så att kunskaper och färdigheter sammanflätas och tillämpas i praktiken.

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i huslig ekonomi är det viktigt att ordna handledning, differentiering och stöd på ett sådant sätt att det gradvis stärker elevernas motivation och förmåga att själva stödja och styra sin egen aktivitet. Det är också viktigt att eleverna lär sig arbeta interaktivt, långsiktigt och utgående från kunskap. Undervisningen planeras så att både undervisningssituationen och kunskapsmiljön har en tydlig struktur och lämplig svårighetsgrad. Utgångspunkten för differentiering är undervisningssituationer som anknyter till vardagen och flexibla undervisningsarrangemang i enlighet med elevens kunskapsnivå.

Genom att sammankoppla undervisningssituationer och vardagliga fenomen stärks elevens praktiska färdigheter. Övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera. Enkla och tydliga bilder och instruktioner utvecklar förmågan att hantera information. För att kunna växla mellan olika uppgifter under en lektion behövs handledning i tidshantering och strukturering av uppgiften. Läroämnet huslig ekonomi ger eleverna möjlighet att tillämpa sådant de övat och lärt sig i skolan i sin egen vardag.

Handledningen ska stödja elevernas intresse för att fördjupa och bredda sina kunskaper i huslig ekonomi och ge eleverna beredskap för utbildning efter den grundläggande utbildningen och vidare till yrken som förutsätter kunskaper inom huslig ekonomi.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i huslig ekonomi ska vara mångsidig, handledande och sporrande. Eleverna ska få respons på sina färdigheter att hantera olika situationer och utföra uppgifter i huslig ekonomi. Elevernas tänkande stöds genom att de handleds att reflektera över sitt sätt att uppfatta och behandla sin egen omgivning. Bedömningen ska också ta hänsyn till hur eleverna förstår begrepp och tillägnar sig innehåll som anknyter till huslig ekonomi. I undervisningen ska man se till att eleven och hans vårdnadshavare känner till målen, grunderna för bedömningen och kriterierna för slutbedömningen. Kunnandet ska bedömas med mångsidiga förfaringsätt. Eleverna ska kontinuerligt få information om hur lärandet framskrider och om prestationerna i relation till de uppställda målen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i huslig ekonomi avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i huslig ekonomi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i huslig ekonomi som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för huslig ekonomi. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i huslig ekonomi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i huslig ekonomi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Målen för lärandet och föremålen för bedömningen i huslig ekonomi är praktiska arbetsfärdigheter, samarbets- och kommunikationsförmåga och färdigheter att hantera information. Elevens kunskaper utvecklas och färdigheterna blir synliga genom de centrala innehållen i anknytning till målen i huslig ekonomi.

Hälsokunskap

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkänedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkänedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuder eleverna möjligheter att öva

och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnena, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet ska man även använda självvärdering och kamratrespons. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att bedömningen inte ska basera sig på elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller andra personliga egenskaper. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkännedom ska man beakta hur eleven begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i hälsokunskap avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i hälsokunskap då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i hälsokunskap som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för hälsokunskap. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i hälsokunskap och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i hälsokunskap och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av eleven avses i hälsokunskap till exempel att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer handledande frågor, åskådliggör med material eller ger motsvarande exempel. I kunskapskraven ingår beskrivningarna för de lägre vitsorden i beskrivningarna för det högre vitsordet.

Kemi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi

och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnets struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbyggnaden och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i kemi är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika tankenivåer. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i kemi i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stöder en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas färdigheter i självvärdering och förmåga att ge och ta emot kamratrespons ska utvecklas som en del av den formativa bedömningen. Diskussioner mellan läraren och eleven kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i kemi avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i kemi då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i kemi som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för kemi. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i kemi och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i kemi och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Med handledning av arbetet avses i kemin exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsinstruktioner, framställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång. Beskrivningarna av kunskapskraven i slutbedömningen är kumulativa, dvs. kriterierna för ett vitsord ingår i kriterierna för följande vitsord, även om detta inte är separat utskrivet för varje mål.

Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se

sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7–9

I **årskurserna 7–9** har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Eleven ska uppmuntras till att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna lever i en allt mer globaliserad medievärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på att granska elevens olika slag av alster. Utöver alstren ska studieprocessen och arbetets olika faser bedömas, till exempel hur eleven formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiverar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Elevernas självvärdering och kamratrespons ska användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i livsåskådningskunskap avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i livsåskådningskunskap då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i livsåskådningskunskap som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för livsåskådningskunskap. Eleven har uppnått målen i lärokursen

för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunskandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i livsåskådningskunskap och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i livsåskådningskunskap och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I bedömningen i livsåskådningskunskap ska betona att man i läroämnet ska främja elevernas förmåga att sträva efter ett gott liv samt betona deras förmåga att aktivt påverka sitt eget tänkande och agerande. I livsåskådningskunskap ska man stödja elevens självständiga tänkande och utvecklingen av argumentering och öppen diskussion. Utvecklingen fortlöper kontinuerligt genom alla årskurser 7-9, vilket ska beaktas då slutbedömningen ges.

Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7-9** är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 7-9

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar eleverna. Konkretisering är fortfarande en viktig del av matematikundervisningen. Eleverna uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Pedagogiska spel motiverar eleverna. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om elevens kunskaper är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med eleverna. Eleverna ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas elevernas kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt elevernas intresse och kunskapsnivå. Skickliga elever ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i matematik i årskurs 7–9

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stöder man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stöder elevens positiva självbild i matematiklärandet. Eleverna ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje elev att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responsen ska hjälpa eleverna att iakttä vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

Eleverna ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självvärdering lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iakttä sina framsteg i relation till målen. Eleverna ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sina attityder till matematikstudierna.

Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är elevens matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur eleverna motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill elevernas förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i matematik avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i matematik då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i matematik som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för matematik. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i matematik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i matematik och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Men handledning av arbetet avses i matematiken exempelvis att läraren ger muntliga tilläggsanvisningar, ställer styrande frågor, använder konkretiseringsmaterial eller ger motsvarande exempel under arbetets gång.

Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnena. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnena samarbetar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsoplevelser.

I LOJO

Modersmål och litteratur

STOMME FÖR DET LOKALA ARBETET - MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Mål	Innehåll	Mångsidig kompetens
<p>Åk 7</p> <p>Att kommunicera</p> <p>M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer.</p>	<p>Eleven håller olika muntliga presentationer både ensam och i grupp.</p> <p>Eleven får uttrycka sina åsikter och motivera dem i olika muntliga situationer.</p> <p>Eleven kan lyssna till andra och respektera andras åsikter.</p> <p>Eleven kan bedöma andras muntliga prestationer och ta lärdom av dem.</p> <p>Eleven blir genom diskussioner och läsande av olika texter medveten om att olika situationer och olika målgrupper kräver olika språkbruk.</p>	<p>K1, K2, K3</p> <p>K1, K2, K3, K7</p> <p>K2, K3, K6</p> <p>K1, K2, K3, K6, K7</p> <p>K1, K2, K3, K4, K7</p>
<p>Att tolka texter</p> <p>M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet.</p> <p>M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion.</p>	<p>Eleven förmår se skillnad mellan olika texters syfte och form.</p> <p>Eleven läser olika texter, både fakta- och prosatexter, och kan tolka dem ändamålsenligt.</p> <p>Eleverna läser texter av olika berättande genrer, som sagor och sägner, och känner till vad som är typiskt för dessa.</p>	<p>K1, K2, K3, K4</p> <p>K1, K2, K3, K4</p> <p>K2, K4</p>
<p>Att producera texter</p> <p>M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.</p> <p>M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och</p>	<p>Eleven behärskar interpunktion och styckeindelning.</p> <p>Eleven behärskar indirekt och direkt anföring.</p> <p>Eleven känner till reglerna för ordföljd och kan tillämpa dem.</p> <p>Eleven utvidgar sitt ordförråd på ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>Eleverna får skriva egna samt gemensamma texter av berättande karaktär.</p> <p>Eleven får möjlighet att bearbeta sina egna texter samt ge respons till varandra.</p>	<p>K2</p> <p>K2</p> <p>K2, K3</p> <p>K1, K2, K3</p> <p>K2, K3, K4</p> <p>K2</p> <p>K2</p>

<p>ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent.</p> <p>M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform,</p> <p>bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket.</p>	<p>Eleven känner till ordklasserna.</p>	
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld.</p>	<p>Eleven känner till begreppet klassiker och läser något klassiskt verk.</p> <p>Eleven kommer till förståelse kring hur litteraturen speglar sin tids samhälle och kultur.</p>	<p>K2, K3, K4 K1, K2, K4</p>
<p>ÅK 8</p> <p>Att kommunicera</p> <p>M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama.</p> <p>M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala.</p>	<p>Eleven kan välja en korrekt språklig form för varje tillfälle.</p> <p>Eleven förstår att det i olika kommunikationssituationer finns olika mottagare och förmår ta dessa i beaktande inför och under en presentation.</p> <p>Eleven sporras till att bli källkritisk och kunna sortera den information som finns, i texter, men framför allt på Internet.</p> <p>Eleven uppmuntras att använda sig av olika sorters informationskällor.</p>	<p>K2, K3 K2, K3, K6, K7 K1, K3, K4, K5 K4</p>
<p>Att tolka texter</p> <p>M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag</p>	<p>Eleven läser olika sorters texter och förstår att varje text har en upphovsman och ett syfte, vilket inverkar på både innehåll och form.</p>	<p>K2, K4</p>

av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp.		
<p>Att producera texter</p> <p>M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation.</p>	<p>Eleven känner till reglerna för ordföljd och kan tillämpa dem.</p> <p>Eleven känner till satsdelarna.</p> <p>Eleven skriver olika genrebestämda texter.</p>	<p>K2</p> <p>K2</p> <p>K2</p>
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld.</p>	<p>Eleven känner till att det finns olika genrer inom litteraturen.</p> <p>Eleven läser och analyserar även längre texter ur olika genrer.</p> <p>Eleven kan beskriva sin läsupplevelse och motivera sitt litteraturval.</p>	<p>K2</p> <p>K2,K4</p> <p>K1, K2, K7</p>

Åk 9	Innehåll	Mångsidig kompetens
<p>Att kommunicera</p> <p>M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val.</p>	<p>Eleven förstår vikten av att vårda och ta ansvar för sitt språk samt av att kunna anpassa språket efter olika situationer.</p> <p>Eleven kan strukturera sitt muntliga framförande, t ex ett tal, så att åhörarna kan uppfatta det centrala innehållet, och tankegången i innehållet är lätt att följa.</p> <p>Eleven debatterar, framför sina åsikter och argumenterar för dem.</p>	<p>K2, K3</p> <p>K2, K3</p> <p>K2, K3, K6, K7</p>
<p>Att tolka texter</p> <p>M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt.</p>	<p>Eleven känner till novellgenren och har läst och analyserat flera olika noveller av såväl inhemska som utländska författare.</p>	<p>K2</p>
<p>Att producera texter</p> <p>M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation.</p> <p>M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler.</p>	<p>Eleven har ett tillräckligt ordförråd för att kunna producera olika typer av text.</p> <p>Eleven skriver argumenterande, materialbaserade texter där hänvisningar till ursprungsmaterialet ingår.</p> <p>Eleven gör faktabaserade arbeten där flera trovärdiga källor ingår och där hen hänvisar till de källor som används.</p>	<p>K2, K3</p> <p>K1, K2, K3, K4, K5,</p> <p>K1, K2, K3, K4, K5</p>

<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem.</p> <p>M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld.</p> <p>M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former.</p>	<p>Eleverna arbetar med olika språkliga variationer och får en inblick i svenskans muntliga och skriftliga variationer.</p> <p>Eleven får en inblick i litteraturhistoriens viktigaste epoker och läser en klassiker från någon av dessa.</p> <p>Eleven bekantar sig med de övriga nordiska länderna och blir medveten om svenska språkets och de övriga nordiska språkens historia.</p> <p>Eleven förankrar sig, utgående från sin egen kultur och identitet, i Svenskfinland och finlandssvenskheten.</p>	<p>K2, K3, K4</p> <p>K1, K2</p> <p>K1, K2</p> <p>K1, K2</p>
--	---	---

I LOJO

Främmande språk, A-lärokurs, finska (A-finska)

Årskurs 7

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Jag och min språkmiljö -Min närmiljö, min vardag -Kultur och traditioner i Finland <p>Strukturer:</p> <ul style="list-style-type: none"> -stadieväxling -possessiv suffix -singular- och pluralbøjningen av nomina -verbbøjningen i tempus 	K1, K2, K3, K4, K5, K7

Årskurs 8

<i>Mål för undervisningen</i>	<i>Innehåll som anknyter till målen</i>	<i>Kompetens som målet anknyter till</i>
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	<p>Tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Resande, mitt Finland -Hälsa och välmående -Massmedia och kommunikation -Naturen i Finland <p>Strukturer:</p> <ul style="list-style-type: none"> -satsdelar, betoning på objektet -pronomen -infinitiv I och III -presens och perfekt konditionalis -imperativ -adjektivens och adverbens komparation -räkneordens bøjning och användning 	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Årskurs 9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10	Tema: -Konsumtion -Finnarnas släktfolk -Inhemsk litteratur -Finsk kultur -Studier, yrken och framtidsplaner Strukturer: -passiv -participer -pronomen, pre- och postpositioner -satsmotsvarigheter	K1, K2, K3, K4, K

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modern mål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieförlopp och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområdena lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågavarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Svenska som andraspråk och litteratur

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare²⁰⁹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge

209 Statsrådets förordning (422/2012)

språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs²¹⁰. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar²¹¹ är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolkollegiet, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I LOJO

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK I ÅRSKURS 1–2, 3-4, (finns in ännu på svenska 5-6 och 7-9)

ÅR 1-2

210 Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

211 Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

<p>Att kommunicera</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	
<p><i>M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs</i></p> <p><i>M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor (årskurs 1) och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det (årskurs 2)</i></p>	<p><i>M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama (samma i årskurs 1-2)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära och berätta.</i> • <i>vokabulär: familjen, hemmet, skolan, närmiljön</i> • <i>eleverna diskuterar i par och återger saker de hört för varandra</i> • <i>eleverna övar att uttrycka sina åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan</i> • <i>eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra</i> • <i>rytm, intonation</i> • <i>roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen</i> • <i>uttrycka känslor</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Artiga uttryck, att fråga, svara, begära och berätta med hjälp av följande ämnen:</i> • <i>vokabulär: familjen, hemmet, skolan, närmiljön, offentliga utrymmen och tjänster</i> • <i>eleverna diskuterar i par och återger saker de hört för varandra</i> • <i>Eleverna fördjupar sin förmåga att uttrycka sina åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan</i> • <i>forma frågor</i>

- *presens och förfluten tid i berättande*
- *eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra*
- *rytm, intonation*
- *roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen*
- *framställa och uttrycka känslor och sinnesstämningar*
- *improvisationsövningar*

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd (samma i årskurs 1–2)

M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna (samma i årskurs 1–2)

M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna (2)

- *Eleverna övar sina läsfärdigheter och sin läsförståelse.*
- *De utnyttjar de centrala begreppen*

- *Eleverna övar sina läsfärdigheter och sin läsförståelse.*
- *De övar de centrala begreppen*
- *Eleverna övar begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, lång vokal, dubbel konsonant, avstavning*
- *Eleverna tränar att läsa skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda.*
- *De kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsoplevelser.*

<p><i>uttal, bokstav, stavelse, ord</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna tränar att läsa skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda.</i> • <i>De kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsupplevelser.</i> • <i>Eleverna arbetar med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, plats och ordning.</i> • <i>Eleverna tränar lässtrategier.</i> • <i>De utvidgar ordförrådet.</i> • <i>Eleverna övar att känna igen berättelsens grundelement.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna arbetar med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.</i> • <i>Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, plats och ordning.</i> • <i>Eleverna tränar lässtrategier.</i> • <i>De utvidgar ordförrådet.</i> • <i>Eleverna övar att känna igen berättelsens grundelement: förutseende, slutledning, söka huvudsakerna och sammanfattning</i>
<p>Att producera texter</p>	
<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p>	
<p>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</p>	
<p>M6 handleda eleven att öva sig i att stärka ordförrådet</p> <p>M7 handleda eleven att öva skriva för hand</p> <p>M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning</p>	<p>M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem</p> <p>M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter</p> <p>M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning (samma i årskurs 1–2)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna bekantar sig med olika textgenrer.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Eleverna behandlar olika textgenrer</i> • <i>substantiv, singularis och pluralis</i>

• <i>substantiv, singularis och pluralis</i> • <i>personliga pronomen</i> • • <i>eleverna övar att skriva meningar och lär sig dess kännetecken</i> • <i>eleverna övar att känna igen ordlängd och deras rytm: lång vokal, dubbel konsonant, avstavning</i> • <i>eleverna övar versal i början av en mening och meningens skiljetecken</i>	• <i>personliga pronomen</i> • • <i>klassificering av ord</i> • <i>elevernas förmåga att skriva för hand stärks</i> • <i>eleverna övar att använda tangentbord</i> • <i>eleverna övar sig på att producera talade texter både individuellt och tillsammans med andra</i> • <i>eleverna övar sig på att producera skrivna texter både individuellt och tillsammans med andra</i> • <i>skillnaden mellan tal- och skriftspråk</i> • <i>att skriva egna alster</i> • <i>eleverna övar grunderna i rättstavning</i>

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens **K4** Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika talspråksvarianter i den närmaste omgivningen

M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur

M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika talspråksvarianter i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende

- *Eleverna reflekterar kring språk och kultur i olika kommunikationssituationer i skolan.*
- *Eleverna bekantar sig med skolbiblioteket.*
- *Eleverna iakttar olika språk och talesätt i skolan, medier och på fritiden.*
- *Elevernas kulturella bakgrunder (lekar, berättelser, högtider) och egna erfarenheter utnyttjas.*
- *De finländska högtiderna och sederna.*

Att använda språket som stöd för allt lärande

K1 Förmåga att tänka och lära sig **K2** Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk

M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag

M14 handleda eleven att iaktta sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande

- *Eleverna iakttar olika språk och talesätt i skolan, medier och på fritiden.*
- *Elevernas kulturella bakgrunder och egna erfarenheter utnyttjas.*
- *Eleverna bekantar sig med texterna i olika läroämnen.*
- *Eleverna gör enkla uppgifter i informationssökning som anknyter till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skrivna texter.*
- *Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande.*
- *Eleverna övar att berätta för andra om sina iakttagelser.*
- *Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.*

ÅK 3–4

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter (samma i årskurs 3–4)

M2 uppmuntra eleven att kommunicera öga mot öga samt handleda eleven att lyssna på och förstå lärarens kommunikation (3–4)

M3 uppmuntra eleven att uttrycka sig mångsidigt (3–4)

Årskurs 3

- eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter
- eleverna utnyttjar olika uttryckssätt, såsom miner och gester i kommunikationssituationer
- eleverna handleds i att delta i kommunikationssituationer (situationsbundna fraser och uttryck)
- eleverna övar korrekt uttal
- eleverna övar att lyssna
- eleverna handleds att delta i kommunikationssituationer i den egna klassen och övar verbal kulturbunden kommunikation
- eleverna uppmuntras att delta i skolans kulturevenemang som publik eller uppträdare

Årskurs 4

- **eleverna övar sig att uttrycka sina åsikter och känslor**
- **eleverna lär sig att tolka miner och gester i kommunikationssituationer**
- eleverna sporras att berätta om bekanta saker
- eleverna övar korrekt intonation
- **elevernas färdigheter att förstå instruktioner och följa diskussioner stärks**
- eleverna handleds att delta i dialoger samt förbereda en småskalig muntlig anföring
- eleverna uppmuntras att delta i skolans kulturevenemang som publik eller uppträdare

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer

M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter

M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp

Årskurs 3

- eleverna övar flytande mekanisk läsning
- eleverna lär sig att identifiera för sin ålder lämpliga textgenrer, såsom nyheter, insändare, berättelser
- eleverna handleds att förstå huvudidén i nya texter
- eleverna övar olika lässtrategier
- eleverna bekantar sig med för deras ålder och språknivå lämpliga sagor, visor, berättelser, gåtor, ordspråk och skönlitteratur
- eleverna bekantar sig med olika ämnen medan elevernas ordförråd utvidgas

Årskurs 4

- eleverna övar flytande läsning
- eleverna lär sig att identifiera skillnaden mellan fakta och fiktion samt bedöma informationens tillförlitlighet
- eleverna uppmuntras att utnyttja olika lässtrategier
- eleverna bekantar sig med tolkning av fakta- och medietexter enligt ålder och språknivå
- eleverna övar att klassificera ord (ordklasser)
- eleverna övar att förklara betydelsen av ord och metaforer
- eleverna utnyttjar vid tolkning av texter anspelningar som anknyter till sammanhanget eller ordens betydelse
- eleverna bekantar sig med olika ämnen medan elevernas ordförråd utvidgas: kultur, idrott, turism, massmedier, offentliga tjänster såsom trafik och hälso- och sjukvård

<p>Förmåga att producera texter</p> <p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens</p>	
<p>M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt</p> <p>M8 hjälpa eleven att planera och producera texter självständigt samt att göra mångsidigt bruk av ord som behövs vid textproduktion</p> <p>M9 handleda eleven att analysera egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>	<p>M7 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt</p> <p>M8 hjälpa eleven att planera och producera texter självständigt samt att göra mångsidigt bruk av ord och grammatiska strukturer som behövs vid textproduktion</p> <p>M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>
<ul style="list-style-type: none"> • eleverna övar logisk textproduktion • eleverna övar att skriva såväl för hand som med tangentbord • eleverna handleds att använda ett mångsidigt ordförråd vid textproduktion • eleverna övar att skriva lättlästa texter som anknyter till vardagen, det kan ännu förekomma fel i satskonstruktionerna • eleverna planerar, genomför och korrigerar egna alster • eleverna handleds att utveckla sina färdigheter att ta emot respons om sina texter och ge respons 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna producerar för åldern lämpliga berättande och beskrivande texter • eleverna övar att skriva såväl för hand som med tangentbord • eleverna handleds att använda ett mångsidigt ordförråd • eleverna lär sig att använda grammatiskt korrekta konstruktioner • eleverna handleds i att självständigt producera en berättelse eller kort medietext (reklam, nyhet) • eleverna handleds i att redigera sina texter utifrån respons • eleverna utvecklar sina färdigheter att motivera sin respons
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p>	
<p>M10 handleda eleven att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket och skillnader mellan tal- och skriftspråk</p> <p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga</p> <p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar (3–4)</p>	<p>M10 handleda eleven att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket och regelbundenheter mellan tal- och skriftspråk</p> <p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga samt att dela med sig av sina läsupplevelser</p> <p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar (3–4)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • eleverna lär sig att göra skillnad mellan tal- och skriftspråk i bekanta sammanhang • eleverna bekantar sig med skön- och facklitteratur som är lämplig för åldern, filmer och medietexter • eleverna bekantar sig med hur man använder biblioteket • eleverna ges möjlighet att erfara läsoplevelser (läsa på fritiden) och elevernas kulturidentitet stärks • eleverna får hjälp med att använda hjälpmedel, såsom ordböcker • eleverna uppmuntras att använda hela sin språkrepertoar 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna identifierar de centrala regelbundenheterna i språket, t.ex. ordböjning • eleverna handleds att identifiera ordklasser (substantiv, adjektiv, verb) och satstyper • eleverna uppmuntras att självständigt använda bibliotekets tjänster • eleverna läser för åldern lämpliga barnböcker • eleverna delar med sig av sina läsoplevelser med de övriga eleverna • eleverna handleds att iaktta den kulturella mångfalden som förekommer i skolan (olika kulturers högtider och traditioner)
---	---

Att använda språket som stöd för allt lärande

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K5 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet

M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen

M15 uppmuntra eleven att utveckla språkkunskaper för självstyrt arbete

<ul style="list-style-type: none"> • eleverna uppmuntras att använda sitt eget modersmål och andra språk de kan • eleverna övar att identifiera begrepp och uttryck som förekommer i de olika läroämnena • eleverna handleds att utnyttja de olika delfärdigheterna från språkstudiernas olika delområden till exempel vid informationssökning, inläring av nya ord eller textförståelse 	<ul style="list-style-type: none"> • eleverna uppmuntras att medvetet utvidga ordförrådet • eleverna identifierar över- och underordnade begrepp i olika läroämnen • eleverna utvidgar det läroämnesspecifika ordförrådet på eget initiativ • eleverna handleds att använda digitala verktyg vid informationssökning • eleverna uppmuntras att delta i grupparbete • eleverna övar att göra ett föredrag självständigt
---	--

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsoplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studief framgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla målområden är lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7–9. Bedömningen ska vara mångsidig och grunda sig på såväl muntliga och skriftliga prov på kunnande som på lärarens observationer i olika lärsituationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på kunnande på ett mångsidigt sätt. Färdigheter för självvärdering och kamratrespons utvecklas som en del av den formativa bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i modersmål och litteratur avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i modersmål och litteratur då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i modersmål och litteratur som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för modersmål och litteratur. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden

5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i modersmål och litteratur och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i modersmål och litteratur och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och gruppers verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7-9** ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7-9

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven och stärker viljan att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Musikbegrepp lärs ut med hjälp av musikaliska arbetssätt. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7–9

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Beslut om arbetssätt, läromedel, instrument och grupparbete fattas så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga. Vid valet av arbetssätt ska målet vara att bryta eventuella könsbundna mönster som förekommer inom musikkulturen och i musikundervisningen.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i musik i årskurs 7–9

Formativ bedömning i musikundervisningen innebär uppmuntrande och konstruktiv respons under studiernas gång. Den formativa bedömningen stöder utvecklingen av elevens motivation och hjälper varje elev att hitta sina egna styrkor. Handledande respons hjälper eleven att bättre uppfatta musikaliskt genomförande, musikaliskt uttryck och musikens betydelser. Eleven behöver respons i synnerhet när hen genomför helheter som omfattar kreativt skapande. Med hjälp av responsen sporrar eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt och att i praktiken tillämpa de färdigheter och kunskaper som de lärt sig inom musik. I den summativa bedömningen i musik ska eleverna ha möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl den studerandes teoretiska kunskaper som på hens färdigheter i musik i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Ett av kunskapskraven som bedöms i musiken är utvecklingen av elevens färdigheter att öva och arbeta, det vill säga förmågan att lära sig.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i musik avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i musik då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i musik som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för musik. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i musik och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i musik och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Målen för elevens lärande i musik har härletts ur målen för undervisningen i musik. Målen för lärandet i musik och föremålen för bedömningen i musik omfattar delaktighet, musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande, kulturell förståelse, multilitteracitet, välbefinnande och säkerhet i musik samt förmågan att lära sig musik. I beskrivningarna av kunskapskraven ingår kunnandet som beskrivs för de lägre vitsorden i kunskapskraven för ett högre vitsord.

Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt

språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännet, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7-9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7-9

Målet är att visa uppskattning och respekt för alla religioner och livsåskådningar. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. Undervisningsmiljön ska vara rofylld. Diskussion är en viktig del av undervisningen. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7-9

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrunder och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet samt sociala och kommunikativa färdigheter. Eleverna handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i religion i årskurs 7–9

Bedömningen i religion ska vara mångsidig. Bedömningen genomförs genom att observera elevens lärande, kunnande och arbete och granska elevernas mångsidiga alster. I bedömningen ingår den formativa bedömningen under läroprocessen och den summativa bedömningen av kunnande och färdigheter. I den formativa bedömningen får eleverna information om sina framsteg och prestationen i lärandet i relation till de uppställda målen. Responsen ska vara handledande och uppmuntrande. Elevernas självvärdering och kamratrespons ska användas som en del av den formativa bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i religion avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i religion då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i religion som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för religion. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i religion och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i religion och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

De nedan beskrivna kunskapskraven för slutbedömningen ska användas i alla lärokurser i religion. I beskrivningarna av kunskapskraven ingår beskrivningen av kunnandet för de lägre vitsorden i beskrivningen för det högre vitsordet.

Då slutvitsord ges ska en helhetsbild av elevens kunnande skapas, som bygger på beskrivningarna i kunskapskraven för vitsorden. Kriterierna för slutbedömningen kan också utnyttjas då tillfällen för prov på kunnande planeras eller då elevens prov på kunnande bedöms.

Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iakttä demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt

begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhällliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7–9

Målet är att stödja elevernas utveckling till aktiva medborgare genom att använda mångsidiga konkreta arbetssätt. Det är viktigt att kontinuerligt följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Likaså är kommunikationen med olika aktörer i samhället viktig. Man kan även använda ämnesövergripande arbete i undervisningen, till exempel i samband med olika projekt. Utöver kollaborativa arbetssätt prioriteras undersökande lärande. Granskning och användning av medier samt informations- och kommunikationsteknik utgör en central del av studierna.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i medborgarsamhället samt stödja elevernas utveckling till aktiva medlemmar i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. Eleverna ska öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetssätten genom att läraren förklarar till exempel bilder, grafer och statistik.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i samhällslära i årskurs 7–9

I samhällsläran ska bedömningen av lärandet, det vill säga den formativa bedömningen, vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i praktiken i vardagen. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa samhällliga kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt eleven lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och kan motivera sina åsikter. I den summativa bedömningen ska läraren beakta elevernas mångsidiga sätt att arbeta och visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i samhällslära avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i samhällslära då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i samhällslära som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för samhällslära. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i samhällslära och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i samhällslära och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig

genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärdade kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iaktta och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7–9

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i slöjd i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i slöjd ska vägleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Den formativa bedömningen ska stödja utvecklingen

av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska handledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt för självvärdering och för att få kamratrespons. Färdigheterna i självvärdering och färdigheterna att ge och ta emot kamratrespons ska utvecklas som en del av den formativa bedömningen. Den summativa bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet samt på målen och kunskapskraven för den. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i slöjd avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i slöjd då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i slöjd som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för slöjd. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i slöjd och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i slöjd och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen. I beskrivningarna av kunskapskraven i slöjd ingår beskrivningarna av kunnandet för de lägre vitsorden i kunskapskraven för ett högre vitsord.